

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Profesör Doktor

Nevzat Tarhan

5. BASKI
17.000
ADET

İnanç Psikolojisi

Ruh, Beyin ve Akıl Üçgeninde İnsanoğlu

TİMAŞ
DİZİSİ

Psikoloji Dizisi

İ y i k i k i t a p l a r v a r . . .

Telif Geliri
İDER VAKFI (İnsani Değerler ve Ruh Sağlığı)'na
tahsis edilmiştir.

İNANÇ PSİKOLOJİSİ
Ruh, Beyin ve Akıl Üçgeninde İnsanoğlu
Prof. Dr. Nevzat Tarhan

TİMAŞ YAYINLARI | 1941

Psikoloji Dizisi | 30

YAYIN YÖNETMENİ

Emine Eroğlu

EDİTÖR

Ayşe Tunur

KAPAK TASARIMI

Ravza Kızıltuğ

KAPAK İLLÜSTRASYONU

Cem Kızıltuğ

1. BASKI

Mart 2009, İstanbul

5. BASKI

Mart 2011, İstanbul

ISBN

978-975-263-865-5

TİMAŞ YAYINLARI

Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5, Fatih/İstanbul
Telefon: (0212) 511 24 24 Faks: (0212) 512 40 00
P.K. 50 Sirkeci / İstanbul

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

facebook.com/timasyayingrubu

twitter.com/timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık

Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT

Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad.
Baha İş Merkezi Avcılar / İSTANBUL
Tel: (0212) 412 17 77

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak

Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.
İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İNANÇ PSİKOLOJİSİ

Ruh, Beyin ve Akıl Üçgeninde İnsanoğlu

Prof. Dr. Nevzat Tarhan

Prof. Dr. NEVZAT TARHAN

Merzifon'da 1952 yılında doğdu. 1969 yılında Kuleli Askeri Lisesi'nden, 1975 yılında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. GATA stajı, Kıbrıs ve Bursa kıta hizmetinden sonra 1982 yılında GATA'da Psikiyatri Uzmanı oldu. Erzincan ve Çorlu'da hastane hekimliği sonunda GATA Haydarpaşa'da Yardımcı Doçent (1988) ve Doçent (1990) oldu. Klinik direktörlüğü yaptı. Albaylığa (1993) ve Profesörlüğe (1996) yükseldi. 1996-1999 yılları arasında Yüzüncü Yıl Üniversitesinde öğretim üyeliği ve Adli Tıp Kurumunda bilirkişilik yaptı. Kendi isteğiyle emekli oldu. Halen Memory Center isimli Nöropsikiyatri Merkezi'nin yöneticiliğini ve (IDER) İnsani Değerler ve Ruh Sağlığı Vakfının Başkanlığını yapmaktadır. 1989 yılında "Stres", 1991 yılında "Psikofarmakolojide Yenilikler", 1992 yılında "Salırganlık", 1993 yılında "Serotonin" konularında Türkiye'de ilk defa uluslararası katılımlı sempozyumlar düzenledi. Altı yıl boyunca "Psikofarmakoloji" dergisinin editörlüğünü yaptı. "Sleep and Hypnosis" dergisinin yayın kurulunda yer aldı. 1991 yılında Hollanda'da "Destructive Drives and Impulse Control" konulu uluslararası kongrede "En İyi Araştırmacı", 2003 yılında STV'de yaptığı "Makul Çözüm" programı için RTGD'den En İyi Toplum Programı ödülünü aldı. 2005 yılında da SKY TURK'te yaptığı "Psikoyorum" programı için Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından, 'aile eğitimine verdiği destek ve topluma yaptığı koruyucu ruh sağlığı hizmetinden' dolayı ödüle layık görüldü.

American Psychiatry Assosication (APA), New York Academy of Science, New York Academia Psychiatrie Foundation, International Psychogeriatric Association (IPA), EEG and Clinical Neuroscience Society (ECNS), International Society for Neuroimaging in Psychiatry (ISNIP) ve National Geografic Society adlı uluslararası derneklerde aktif üyedir. 31'i uluslararası olmak üzere 100'ün üzerinde yayını vardır.

İngilizce ve Almanca bilmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

ntarhan@mcaturk.com - www.mcaturk.com

www.nevzattarhan.com - www.ider.org

www.npistanbul.com

Yayınlanmış Diğer Eserleri:

"Stres ve Hastalıklar", (Yayın yılı: 1989).

"Psikofarmakolojide Yenilikler", (Yayın yılı: 1991).

"Şiddet (Biyopsikososyal Yönleri ile Şiddet)", 1998 (ortak yazar)

"Kendinizle Barışık Olmak", (Yayın yılı: 2001).

"Mutluluk Psikolojisi, Stresi Mutluluğa Dönüştürmek", (Yayın yılı: 2002).

"Psikolojik Savaş, Gri Propaganda", (Yayın yılı: 2002)

"Makul Çözüm, Aile İçi İletişim Rehberi", (Yayın yılı: 2004)

"Kadın Psikolojisi", (Yayın yılı: 2005).

"Duyguların Dili", (Yayın yılı: 2006).

"İnanç Psikolojisi", (Yayın yılı: 2009).

"Var mı Beni Anlamak İsteyen", (Yayın yılı: 2009).

"Toplum Psikolojisi", (Yayın yılı: 2010).

"Asimetrik Savaş", (Yayın yılı: 2010).

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 13

GİRİŞ / 19

İNANCIN EPİSTEMOLOJİSİ / 19

Deneyüstü Gerçeklik / 19

Dini Yaşantı Nedir? / 20

Kutsala İnanma Nedir? / 20

Semavi İdealar / 23

Seküler Hümanizm ve Semavi Öğreti Farkı / 24

Tapınmaya Değer Olmak / 25

“Oradaki Bir şey” Hissi / 26

İnsandaki Gerçeklik Algısı Değişebilir mi? / 26

Ontolojik İmajinasyon / 28

İnsan, Duygusal Yargılama İle

Yaratıcının Varlığını Hisseder / 29

Evrenin Tasarlanmış Olması Mümkün müdür? / 30

İnanca İman Sendromu / 31

Dini Gözden Düşürmeye Çalışmak / 32

Evrin Neyi Açıklar? / 33

Tanrı Hipotezi / 35

BİR METAFOR OLARAK EVREN LABORATUVARI / 39

Tanrı Dünyayı Neden Yarattı? / 39

Sahnede İşler Çığırından Çıkarsa / 40

Miraç, Kelamet ve Evren / 41
Süre Dolduğunda Her şey Puanlanacaktır / 42
Evrendeki Çekici Güç / 43
Evrendeki Sınav / 44
Din, Saygınlığını Neye Borçludur? / 45
Evrenin Bir Tasarımcısı Olduğuna İnanmanın
Zekâyla İlişkisi / 47
Gördüklerimiz, Mümkün Olduğunu Düşündüğümüz
Şeylerden İbarettir / 47
Evren Canlıdır / 48
Düşüncenin Suya Yaptıkları / 48

PSİKİYATRİ VE DİN ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR / 51

Psikiyatristlerin Dine Bakışı / 51
Elektriksel Ateşlemenin Mistik Uzantıları / 53
Beynin Ruhani Yanı / 55
Psikon Beyni / 56
Yoksa Her şey Bir Rüya mı? / 56
Önsezinin Açıklaması / 57
Otomatik Önyargılar / 58

İNANÇ GENİ TARTIŞMALARI / 61

DNA'da Tanrı'yı Görmek Mümkün mü? / 61
Neden Tanrı'ya İnanıyoruz? / 62
Tanrı'yı Arama Geni / 62
Plasebo Etkisi / 64
Beyin Araştırmaları Kimi Sorulara Cevap Veremiyor / 64
Beynimizdeki İnternet ve Zihin Okuma / 65
Zihin Okuma Teorileri / 66
Sinestezi Nedir? / 67

Goethe Bir Sinestezikti / 67

Gen Varyantları / 68

Korku Geni / 69

Takıntı Geni / 69

Kötülük Geni / 70

BİLİM İLE DİNİN SINIRLARI / 71

Kuantum Elektrodinamiği / 71

Kuantum Fiziğinin Işığında İnsanı Anlamak / 71

Beynin İşleyişi / 73

Psikon, Ruh Olabilir mi? / 76

Tanrı Yanılgısı Tartışmaları ve Sığ Aydınlanmacılık / 78

Sığ Aydınlanmacıların Tanrı Hakkındaki Gizli Gündemleri / 78

“Cern”, Allah ve Işınsal Varlıklar / 80

Freud’un Dine Bakışı / 82

“Hastalıkların Birinci Suçlusu Dindir” Görüşü / 84

Din Bir Takıntı mıdır? / 84

Batılı Düşünürlerin Şer Sorunsalına Bakışı / 87

Sınav Diyalektiği / 88

BİLİM, DİN VE İNANÇ SİSTEMLERİ / 91

Beynin Evrenle Bağlantısı / 92

Bilim Ne Zaman Dinin Alanına Müdahale Eder? / 92

Pozitif Bilim Pragmatiktir / 94

Kanıtı Dayalı Din / 95

Davranışların Oluşum Süreci / 95

Psikoloji Biliminin Gelişmesi / 97

İnanç, İbadet ve Dua / 100

Tarla Metaforu / 101

Dua ve İbadetin Psikolojik Faydaları / 101

Dua ve İbade'in Fizyolojik Sonuçları / 102

Zihinsel Sığınak Olarak Dua / 102

Meditatif Bir Eylem Olarak Dua / 103

Toplu Dualar / 103

Şükrün Önemi / 104

İnancın Gereği, Kurallara Uymaktır / 104

Sisteme Entegrasyon Diyalektiği / 106

DİNLER, RİTÜELLER VE DOKTRİNLER / 107

Dinlerin Şiddete Yaklaşımı / 110

Batı Tarihinde Savaş Ahlakı / 111

Püriten Ahlaktan Faşizme Geçiş / 112

“Son Tanrı” Tabiat Olabilir mi? / 113

Sosyal Darwinizm / 113

Nietzsche'nin Etkisi / 114

Demokrasinin Doğuşu / 114

Küresel Ahlak Deklarasyonu / 115

Seküler ve Semavi Ahlak Öğretilerinin Çatışması / 115

Barış Esas, Savaş İstisnadır / 116

ORTA ÇAĞ'DA HRİSTİYANLIK VE İSLAM'IN PSİKİYATRİK HASTALIKLARA BAKIŞI / 119

Orta Çağ'da Hristiyanlığın Hastalığa Bakışı / 119

Modern Psikiyatrik Tedavinin İslami Kökleri / 119

Razi (841–926) / 119

İbn-i Sina (980–1037) / 120

Orta Çağ'da İslamiyet'in Durumu / 120

Psikiyatrik Hastalıklara İslamiyet'in Bakışı / 121

RUH / 123

Ruh Nedir? / 123

Ruh Nasıl Bir Programdır? / 124

Ruh Bakımından İnsanla Hayvan Arasındaki Farklar / 124

Radyoya İlham Veren Ruh Programı / 125

Sevgi, Foton Enerjisi Gibidir / 127

Ruh ve Güneş İlişkisi / 129

Ruh Telsizi / 130

Ruh Hastalanır mı? / 131

Duygu ve Ruh Birlikteliği / 132

Duyguların Ruhla Bağlantısı / 132

Ruh ve Beden İlişkisi / 133

Rahmanın Nefesi Olarak Ruh / 140

“Ruhum Sıkılıyor” / 142

Ruh ve Ölüm / 143

BİLİNÇ / 145

Bilincin Manevi Boyutu / 146

Bilinç Gelişir mi? / 149

Bilincin Evrenle Bağlantısı, Kuantum Dinamiği / 149

Beyin-Bilinç İlişkisi / 153

Bilinç ve İnanç / 154

Madde-Zaman İlişkisi / 156

Bilincin Zaman ve Mekanla İlişkisi / 158

Bilinç, Ruhla Beden Arasındaki Basamaktır / 160

Akıl, Duygu ve Ruh Arasındaki Bağlantı / 160

AKIL / 161

Akıl, Duygu ve Ruh Gerçekliği / 161

Anlamsızlık Hastalığı / 166

Akıl, Mantık ve Bilinç / 169

Nasıl Düşünürüz? / 171

Akıl ve İrade / 173

NİYET / 175

Davranışlarda Niyetin Önemi ve Beyin Araştırmaları / 175

Materyalizme Göre İnsan / 176

NEFİS / 179

Nefis Aptal, Şeytan Kurnazdır / 180

Nefsin Özellikleri ve İnsan Üzerindeki Belirleyiciliği / 181

Nefsin Korkuları / 183

Nefsin Soyut ve Somut Yanları / 183

İd, Ego, Süper ego / 183

İLHAM / 187

ZAMAN / 189

İNANÇ / 193

Görünmeyene İman / 196

Görünür Olandan Görünmeyene İman,
İnsanlığın Tekamülüdür / 197

Nur Kavramı / 198

Tevhid İnancı / 200

“Rab” İsminin Tecellisi / 201

Hangi Devirde İnanmak Daha Kolaydır? / 202

Kulluk ve Sınanma /	204
Kulluk ve Acziyet /	205
Ölümü Algılama /	206
Kader ve İnanç /	208
İnancın Psikolojik Sağlığa Etkileri /	210
Psikolojik Sağlık İçin Doğru Allah İnancı /	210
İnsanın Gücüyle İstekleri Arasındaki Makas Çok Açıktır /	214
Ölüm ve İnsandaki Kontrol Duygusu /	216
Tanatoloji /	218
Ölümden Etkilenmenin Şiddeti /	220
DNA'daki Saklı Anlam /	222
Dinde Ödül ve Ceza Kavramı /	223
Kötülük Sorunsalı /	225
Peygamberlerin Rolü /	227
İnançtaki Samimiyet /	229

AİLEDE VE EĞİTİM ORTAMINDA DİN EĞİTİMİ TUTUM FARKINDALIĞI ÇALIŞMASI / 231

KAYNAKÇA / 239

ÖNSÖZ

“İnanç Psikolojisi, Ruh, Beyin ve Akıl Üçgeninde İnsanoğlu” isimli eser üç yıldır fiilen, ancak otuz yıldır zihnen önemsedğim ve yorumladığım konuları ihtiva ediyor. Bu esere dürüst ve bilimsel bir şüphecilikle, gerçeği aramamın serüveni diyebilirsiniz.

Din ve psikoloji üzerine yazılmış pek çok eser olmasına rağmen, inanç ve psikoloji konusu bugüne kadar göz ardı edilmiş meselelerden biriydi. Dinin sağlam inanca dayana-bilen psikolojik yorumu ile diyalektik nedenselliğe isnad edilmeyen bir dinin psikolojik yorumu aynı etki gücüne sahip olmayacaktır.

Eski çağlarda yaratılış ve din ihtiyacı ile ilgili sorular genellikle bilgi eksikliği ve eğitim yetersizliğinden kaynaklanı-yordu. Ancak günümüzde din ihtiyacı gelişmişlik düzeyine bağlı olarak daha fazla ön plana çıktı. Bu anlamda en düşündürücü ve didaktik sorular eğitilmiş kişilerden geliyor.

Materyalizmin baskın olduğu XX. yüzyılda, insanlık yeni bir uygarlık arayışına girdi. Materyalizm, kendi ahlaki standartlarını belirleyemedi. Vicdani hukuk diye tarif edebileceğimiz, vicdanın korunduğu şartları yani ahlaki sorumluluğu oluşturamadı. “Beni inorganik maddeler yaptıysa ve bu maddeler bana hesap soramadığına göre, benim önceliğim, yasalardan ve toplumdan daha önemlidir” algısı oluştu. Materyalizm ve hümanist felsefe; iyi, doğru ve güzel olanı araş-

tırırken dîni değerleri referans almadı. Ancak eski çağlardan itibaren semavi birikimleri kendisine mâl etme bencilliğini de gösterdi. Fakat ikinci, üçüncü kuşaklar daha bencil, daha acımasız, daha saygısız ve sorumsuz yetiştikçe, gençlerin ve toplumsal öğretinin seküler ahlakı oluşturmadağı görüldü. İnsanlar daha varlıklı olsalar da bu varlık onları mutlu kılmadı. Varlıklı olmalarına rağmen, yeterince fedakâr değillerdi... Bunun ardında, ölümden sonra yok olacağını düşünen insan yapısını görebiliriz. Bu zihniyetteki bir kişi; toplum için konforunu, birikimini feda etmeyi gerekçelendiremeyecek ve adına dikilen anıtın ölümünden sonra kendisine bir faydası olmayacağını düşünecektir.

İnsanca yaşamak, kendini gerçekleştirmek ve hayatını yeniden inşa etmek yeni uygarlık arayışının çabalarıdır. İnanç konusuna, akıl ve eleştirel yaklaşımın ön planda olduğu, mezheplerin ve dinlerin üstün bir tutum ve bakışla değerlendirildiği şekilde bakmak gerekir. İnanç denildiğinde dogmatik olan, mitolojik yönleri ağır basan, sorgulanamayan inancı anlamak yeterli olmayacaktır. Sorgulanamayan, bilimsel yöntemlerle test edilemeyen, üzerinde çalışma yapılmamış, akıl yürütme yöntemleri ile incelenemeyen hiçbir inanç sağlam değildir. Sağlam olmayan bir inanç temeline oturmuş din ise, insanın psikolojik sağlığında kalıcı bir etki bırakmaz ve iyi bir yol gösterici olamaz.

Sorgulanmaya açık, zamanla yeniden yorumlanmaya muhtaç olan inançlar, psikolojik paradigmalardır. Din ve bilim ilişkisinin sağlam bir temele oturması, sorgulamaya bağlıdır. Din ve pozitif bilim, birbirlerinin alanlarına saygı göstererek iş birliği yapabilirler. Mesela bilimde anlam anlayışı yoğunken, din anlamlar sunmaktadır. Anlam anlayışında dîni değerleri bir olgu olarak ele almayan bilim, kendisini inkâr etmiş olur.

Gözü görmeyen bir insana masayı tarîf etmek için delil gerekir. İnsanın ilk eylemi olan avuçlama bir delildir. Fa-

kat gören insan için delile ihtiyaç yoktur. Aynen bunun gibi deney ve gözlem yeterli olmazsa akıl yürütme, akıl yürütme yeterli olmazsa sezgisel düşünce, sezgisel düşünce yeterli olmazsa dinsel düşünce, insanın anlam anlayışına ve gerçeği bulma çabasına yöntem olarak yeterlidir.

Kitabımızı dikkatle incelediğinizde, bilgisayar metaforu ve buna dair analogileri sıkça göreceksiniz. Ruhun bilgi dosyaları, kudretin elektrofizyolojik enerjisi, iradenin özgür bilinci, evrenin sonsuz yazılımı, Tanrı'nın mutlak bilinç, düşünce ve sevgisinin RF (Radyo Frekansı) dalgaları olduğunu bir model olarak düşünmek, varoluşla ilgili en akla yatkın açıklama olarak görünmektedir.

En yakın yıldızın 4 bin ışık yılı mesafede olduğu evrenimizde, insanın ne kadar küçük olduğu aşikâr. Ancak mükemmel bir donanım olan beyni, sisteme entegrasyonunu sağlayan kulluğu, değer bakımından büyüklüğü hesaplanamayacak olan hayatı, en sanatkar, becerikli ve olağanüstü yazılım olan aklı ile, evren de insan için bir "sınav diyalektiği" ile vardır. İnsan bu şekilde olgunlaşır, pişer ve tekrar sonsuzluğa döner.

Vahyin bir veri aktarımı olduğunu söylemek, ruhun ışık hızının 50 bin katı bir hız olabileceğinin analogisini yapmak, makul bir görüştür. Akıl insana, tapınmaya değer bir Yaratıcı'nın olması gerektiğini söylerken; DNA da insanın kader programını göstermektedir.

Dinler, bilimsel bir akılcılık içermelidir. İnsanlık tarihi boyunca, nerede bir topluluk varsa, orada din olmuştur. Bir toplum ayakta kalmak istiyorsa bu, din kurumunun oluşumuna bağlıdır. Ancak şu anda dinler tek başlarına, insanın din ihtiyacına cevap verememektedirler. Ayrıca bilimin elde ettiği güç, din ihtiyacının doğru şekilde değerlendirilmesiyle mümkündür. Dinin de bireysel mutluluğu ve toplumsal barışı isabetli bir şekilde sağlayabilmesi için, yöntem olarak bilimi kullanmaya ihtiyacı vardır.

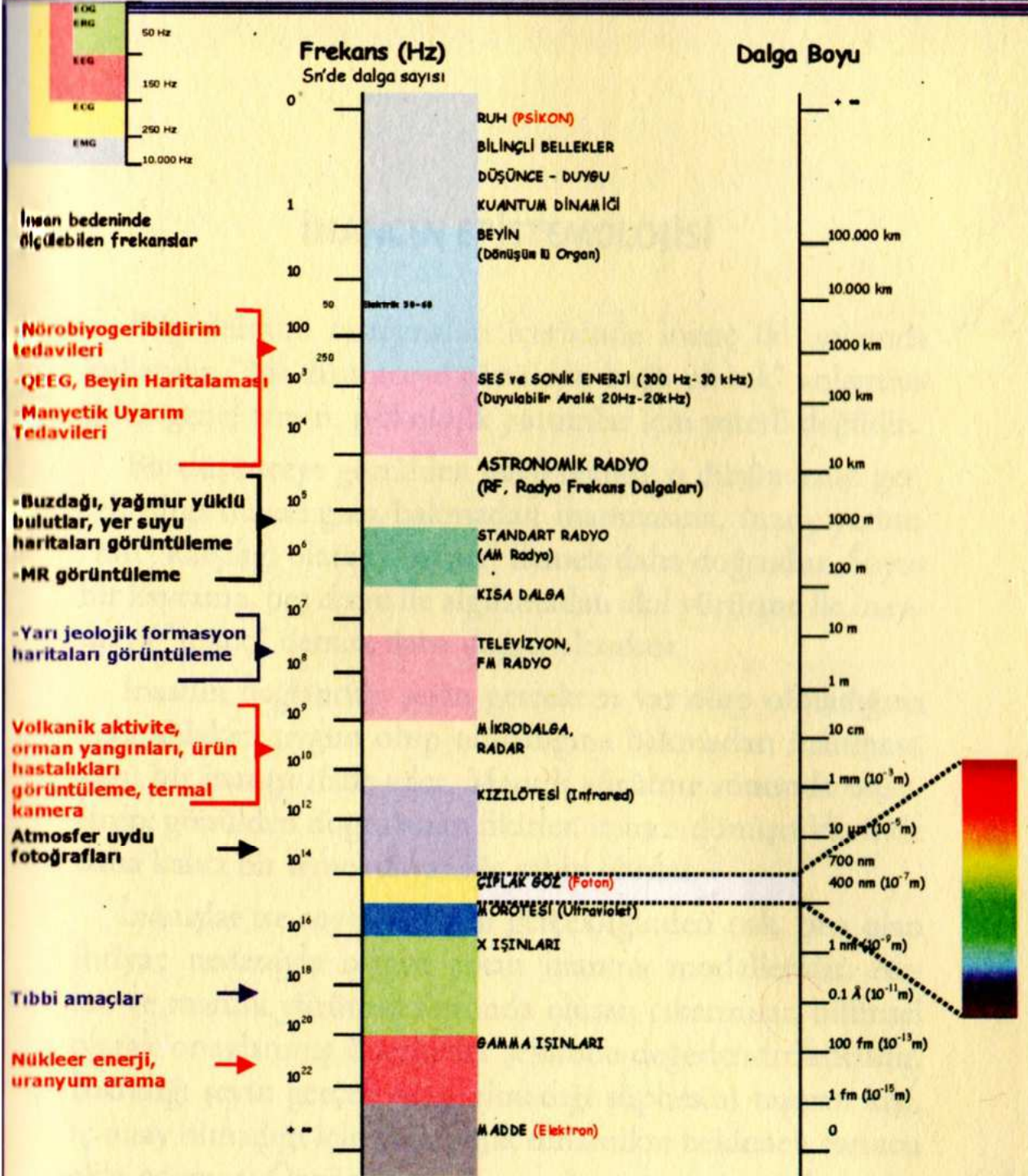
Özgür düşünen, sağlıklı fikir üretmek isteyen modern insanın, sağlam inanç ve dinin getirdiği güzelliklerden mahrum kalmaması gerekir. Dindar insan da yeni uygarlık anlayışında pozitif bilimin getirdiği tasavvurdan, metodolojiden ve bireysel mutluluk araçlarından yararlanmalıdır. Modernizmin kazanımlarını koruyarak, terk ettiğimiz manevi değerleri tekrar canlandırmak insan için iyi bir yöntem sayılabilir.

Bu kitabın son satırlarının 2008 yılı sonlarına doğru ABD'nin Boston kentinde yazılması ve 1975 yılında ilk beyin elektrofizyolojisi ile spiritüel gerçeklik gözleminin ve deneyinin aynı şehirde gerçekleşmesi ilginç bir rastlantı oldu. Kaynaklar kısmını bilerek çok geniş tuttum ve konu içinde göstersem de göstermesem de referans değeri taşıması nedeniyle vurgulamak ihtiyacı hissettim. Din biliminden, fizik bilimine kadar geniş kapsamlı bir alanda kalem oynatmanın zorluğunun farkındayım. Bu sebeple içinde öneri olan eleştirilere açık olduğumun bilinmesini istiyorum.

Bu kitapta sağlam inancın ve onun oluşturduğu dini geleniğin diyalektik incelemesini ve ruh sağlığı ile ilgili bağlantılarını vermeye çalıştık. Deniz büyük, bizim kepçemiz ise küçük... İnsanlığın bilgi birikimine bir katkı olması dileğiyle...

FREKANS - OSİLASYON EVREN MODELİ

(Yayılan enerjinin yolculuğu)

- Hava maddesi ses naklinde gerekli, diğer enerjileri yönlendiriyor.
- Foton enerji taşır, her yere yayılır, parçacık ve dalgadır. Elektromanyetik yayılan enerji birimidir, kütsesizdir.
- Elektron enerji taşır, kütsesi vardır. Elektrik enerji birimidir.
- Psikon, kütle çekimi birimidir, evrendeki boşlukta işleyen enerji bandıdır, kütsesizdir.

Not: Ruh, kuantum, madde diyalektiği modeli olup teorik temelde Elektromanyetik Spektrumuna göre oluşturulmuştur.

GİRİŞ

İNANCIN EPİSTEMOLOJİSİ

[Bilgi kuramı tartışmaları içerisinde inanç iki anlamda kullanılır. “Bir düşünceye gönülden bağlı olmak” anlamına gelen genel tanım, psikolojik yorumlar için yeterli değildir. A.C

Bir düşünceye gönülden bağlı olanın, o düşüncenin gerçek olup olmadığına bakmadan inanmasına, inanç yerine, “mit” karşılığı olarak “inaniş” demek daha doğrudur. Soyut bir kavrama, beş duyu ile algılamadan akıl yürütme ile inanmaya “inanç” demek daha doğru olacaktır.

İnsanın bağlandığı şeyin gerçekten var olup olmadığına veya ahlaken uygun olup olmadığına bakmadan inanması, zayıf bir inaniş ifade eder. Mantık yürütme sonunda onaylanıp, gönülden doğrulanan fikirler, inanca dönüştüklerinde daha kalıcı bir temel dayanağa sahip olurlar.]

İnanişlar ise soyut varlığın gerçekliğinden çok, ona olan ihtiyaç nedeniyle ortaya çıkan inanma modelleridir. Aklen ve mantık yürütme sonunda oluşan çıkarımlar, bilimsel olarak onaylanmış önermeler şeklinde değerlendirilmelidir. İnandığı şeyin gerçek olup olmadığı şüphesini taşıyan kişi, iç onay olmadığı için psikolojik dinamikte beklenen sonucu elde edemez. [Özgür irade ile onaylanmayan inanişlar çoğu zaman geçicidirler.] ÖN

Deneyüstü Gerçeklik

[Görünmeyenin gerçekliği veya deneyüstü bir gerçeklik tartışmaları, pozitif bilimlerle uğraşanların son yıllarda- A.C

ki önemli ilgi alanlarından biridir. Önceden sınanabilen ve test edilebilen bilgiler gerçek kabul edilirken, günümüzde görünmeyen bir düzenin var olduğuna inanan bilim adamları, görünmeyeni de gerçek olarak tanımlamaya başladılar.]

Evrenin sırlarını beş duyu ile açıklamak zordur. Bu sebeple insan gerçeklere farklı kanallardan ulaşmaya çalışır. Kişiyi gerçeklere götüren birinci yol, deney-gözlem/ampirik yaklaşımdır. Bu yöntem nöropsikiyatrinin ve pozitif bilimin ilgi alanına girer. İkinci yol, akıl yürütmedir. Teorik, pozitif bilim ve din biliminin, sosyal bilimler ve psikiyatrinin ilgi alanıdır. Gerçeğe götüren üçüncü yol, önsezi ve sezgilerdir ki bunlar din bilimlerinin dışında bugün nöropsikiyatrinin de ilgi alanı olmuştur. Beyin çalışması yapanlar beyin görüntüleme ve duyu ilişkisi üzerinde deneme-sınama yöntemini uygulayarak, birinci ve üçüncü yolun kesişmesini sağlamışlardır. Dördüncü yol inançtır. Gerçeğe giderken diğer üç yolla açıklanamayan noktalar için bu yöntem kullanılır. Bugün inanç, samimiyet ve niyet konularıyla nöropsikoloji de ilgilenmektedir. Görüldüğü gibi gerçeği arama çabası içerisinde olan bilim emekçileri için bütün yollar, temel bilimsel prensiplere aykırı olmadan kullanılabilir.

Dini Yaşantı Nedir?

A.C [Genel bir tanımlama ile dini yaşantı, evrende görünenin dışında görünmeyen bir düzenin var olduğuna inanmak ve bu düzenle uyum içinde yaşamaya çalışmak demektir.] Göremediği bir şeye inanmak insan için zordur. Çünkü insan evreni beş duyu ile algılar. Beş duyu dışındaki algılama, genellikle bilinçli algılama değildir ve özel çaba gerektirir. Dini yaşantı, böyle bir inanç üzerinde ahlaki pratikler ve psikolojik tutumların gelişmesidir.

Kutsala İnanma Nedir?

İnsanın beş duyusu, dışındaki ikinci algılama mekanizması, zihinsel beyindir. Sinirbilimin önde gelen isimlerin-

1-Zihinsel beyin - Akıl

den kognitif sinirbilimci Marsel Mesulam insan beyninin % 90'ının duygu, düşünce ve davranış işlemlediğini, beş duyu ile ilgili işlemlerin ise sadece % 10'unu kapladığını söylüyor.

Kısa adı ile zihinsel beyin (akıl) diyeceğimiz organımız, diğer canlılarda insandakinden daha farklı işlemler yapmaktadır. Mesela insan beyninin, zamanı algılayan anlamlılık kabiliyeti ve manyetik hassasiyeti olduğu tespit edilmiştir. Somut düşünce dışında soyut düşünce de üretmektedir. Amaç belirleyen, güç ve enerji programlayan bir yapıya sahiptir. Zamanlama ve sıralama yaparken, aynı zamanda arzu ve dürtüleri de seçebilmektedir. Bir günde 50-100 bin civarında düşünce üretirken, bu düşüncelere duygu ekleyerek tepki de oluşturabilir. Karar verirken sadece mantığıyla değil, sosyal ve duygusal boyutları da hesaba katarak karar vermektedir. Düşünce üretme aşamasında, sembolleri bolca kullanıp, yeni kavramlar geliştirmek de insan beyninin işidir.

Beş duyumuz yemek, içmek, barınmak ve üremek için yeterli iken; medeniyet üretmek, akıl yürütmek, muhakeme yapmak, evrene hâkim olmak, insani değerleri geliştirmek, felsefi arayış içinde olmak, kutsala inanmak bu sınırlı duyularla yeterince açıklanamaz.

İnsanın psikolojik ihtiyaçları, arzuları ve hedefleri sınırsız iken, beş duyu ile algılayabildiği ve hükmedebildiği şeyler çok sınırlıdır. Evrene hâkim olmak, sonsuza dek yaşamak, ölümün farkında olup ondan korkmamak sıradan bir insanın tipik arzularıdır. Bir yandan bu kadar geniş ve ileriye yönelik istekleri, diğer taraftan da karşılanması gereken psikolojik ihtiyaçları varken, insan bir virüse yenik düşebilir. Doğaya hâkim olmak istediği halde, tansiyonunu hatta kalp çarpıntısını bile kontrol edememesi, ironik bir gerçektir.

İşte burada zihnin, diğer canlılarda bulunan yeme, içme, barınma ve üreme gibi temel ihtiyaçların ötesinde soyut ihtiyaçları olduğunu da görebiliriz. Peki bir ihtiyaç söz konusuysa ve o ihtiyaç karşılanmazsa sonuç ne olur? Yemek ihti-

yacımızı karşılayamadığımız takdirde, kan şekerimiz düşer ve hasta oluruz. Aynı şekilde duygusal ihtiyaçlarımızı gidere-
mediğimizde de ruh sağlığımız bozulur. Korkularımızı yene-
mez, kendimizi güvende hissedemeyiz. İşte bu noktada insa-
nın kutsala inanma ihtiyacı önem kazanır. Zihin cihazımız,
psikolojik ihtiyaçlarımız giderilmediği takdirde korku, güç-
süzlük, çaresizlik duygularıyla farklı arayışlara girebilir. Ruh-
sal hastalıklarda savunmasız kalan beynimizin soyut düşün-
ce üreten yapısında da bozulmalar meydana gelir. Geçmiş
ve geleceği algılayan insan, güven duygusunu korumak için
belirsizliğe tahammül etmekte zorlanmaktadır.

A.C. [Zihin cihazının ürettiği soyut nesneler; her şeyi bilme,
sonsuz olma, adil paylaşımda bulunma, sevgiyle donanma,
merhamet gösterme, mutlak yani sınırsız olma, özgür yaşı-
ma, her şeyi kontrol etme gibi soyut bilimsel sabitelerdir.
Kutsala inanma da bilimsel sabite yani soyut nesneler içeri-
sinde yer almakta ve insanın soyut düşünce dengesi içerisin-
de, güven sağlamasını kolaylaştırmaktadır. Diğer bir ifade ile
adalet, doğruluk, güç bahşeden sınırsız bir kaynak mevcut-
tur. "Her şeye gücü yeten, her şeyi bilen, gücü sınırsız olan,
beni işiten, kalbimden geçenleri duyabilen, beni benden çok
bilen koruyucu bir güç var. Bu güç beni koruyor" diye düşü-
nerek kutsal olana inanan bir insan, ruhunu zihinsel bir sığı-
nağa yerleştirmiş olur ve dinginlik kazanır. Kutsala inanmak
insana, doğada kontrol edemediği durumlarda, kendini güç-
süz ve yetersiz hissettiği anlarda güven ve teselli verir. Dinin
teselli etme gücü de burada devreye girer.]

Aynı zamanda dinin hayata anlam katma gücü, ölüme
çözüm üretebilme durumu ile eş değerdir. Varoluşunun far-
kında olan ve öleceğini bilen tek canlı, insandır. Ölüm kor-
kusu insan davranışlarını belirleyen bir korkudur. Öldükten
sonra yok olacağını düşünen kişi, aynı zamanda tesadüfen
var olduğuna da inanan kişidir. Bu düşüncedeki bir kimse,
sahip olduklarını kaybetme korkusu yaşar. Yaratıcı'ya inan-

miyorsa hesap verme duygusunu da taşımaz ve sonuçta ben-cilleşir. “Dünyaya bir defa geldim ve hayat geçici, her şey boş” diyerek kazanımlarını çılgınca tüketmeye yönelir. Hayatı anlamsız gören kişinin yaşamak için sebebi kalmadığında, toplumsal katılıma sırtını döner.

Semavi İdealar

Din ve özgürlükle ilgili konular bazen akla şu soruların gelmesine sebep olur: Bir insan kendisini hem özgür, hem de yaratıcının varlığına teslim olmuş hissedebilir mi? Ölümsüz olduğunu düşünerek plan yapması mümkün müdür? Doğanın özel bir tasarım sonucu oluştuğuna inanan bir kişinin davranışları nasıl şekillenir? Emmanuel Kant, somut bilgi oluşmasa da bir dizi nesnenin gerçekten var olduğuna inanmayı zihinsel bir fenomen olarak tanımlamıştır. Kant, bu durumun dokunamadığımız ve göremediğimiz demir bir cismin, manyetik kapasitesi gibi olduğunu ve bu kapasitenin de bizim değişik tutumlarımız ve eğilimlerimizi belirlediğini söyler. Demir nesnenin manyetik kapasitesini somut olarak tanımlayamasak da etkilerini hayatımızın her alanında görür şekilde açıklayabiliriz. Emmanuel Kant’ın bu açıklaması ahlaki yaşantımızla, “zihinsel fenomenler” ve “akli idealar” arasındaki ilişkiyi açıklama çabasıdır.

[Tüm nesneler, kendilerinden daha geniş ve soyut nesneler evreninde yüzerler. Somut nesneler anlamlarını soyut evrende kazanırlar. Maddenin mana boyutu semavi ve soyut olan evren boyutudur. İyilik, güzellik, anlamlılık, eşitlik, sonsuzluk, sevmek, adil davranmak, faydalı olmak, merhametli olmak gibi soyut idealar ve kavramlar, somut evrenle birlikte olursa anlam kazanırlar.

Maddenin arka planı, onun anlam boyutudur. Soyut kavramlar somut olgulara anlam katar. Bildiğimiz her şeyi, her cismi soyut kavramlarla oluştururuz. Soyut ve sembolik düşünce, her şeyin gerçek “doğası”nı ortaya çıkarır.]

Somut nesnelerle ilgili duygusal tutumlarımız, örneğin sevmek, nefret etmek, benimsemek, istemek veya reddetmek, hepsi soyut kavramlardır. Zihnimizin bu soyut kavramlarla belirlenebilmesi insanlık durumunun temel gerçeklerinden biridir. Somut yani maddesel evrenle, soyut diye adlandırdığımız anlamsal evren arasındaki dengeyi fark eden ve korumaya çalışan insan hakikate ulaşacaktır. Somut evren bitkisel ve hayvansal düzey evrenidir. Soyut evren insani boyuttaki evrendir.

Seküler Hümanizm ve Semavi Öğreti Farkı

A.C. [Darwin ve Freud'a göre insan ile böcek aynıdır. Bu düşünceye göre insan tesadüfen var olan, içgüdüleri ile hareket eden, yemekten ve üremekten başka amacı olmayan; bencil, çıkarı peşinde koşan, güçlü olursa yaşayabilen bir varlıktır. Bu görüş, öldükten sonra yok olan, kimseye hesap verme mecburiyeti taşımayan, sevgi ile cinselliği eş değer şekilde yaşayan, sorumsuz, özgür ve bağımsız, arzuları peşinde koşan insan modelini savunmaktadır. Seküler hümanizmin felsefesini oluşturan bu düşünceler kulağa hoş gelse de insanın çıkarına ne derece uygun olduğu, bugün modernizmin deneyerek gördüğü bir gerçektir.

Semavi öğretilere göre ise insanı insan yapan unsur, yüce ve kutsal bir amaç uğruna yaşaması ve taşıdığı anlamdır. Nasıl ki kitabı kitap yapan mürekkep ve kâğıt değil de içindeki mana, bilgi ve geleceği aydınlatabilme kapasitesi ise, insanın değeri de onun gayesinde gizlidir. Evreni bir kitap gibi düşündüğümüzde, pozitif bilimler kitabın mürekkep ve kâğıdı ile ilgilenirken, semavi bilgiler de kitabın anlamını ifade etmektedir. Tanrı ise evreni yoktan var eden, her şeye gücü yeten, sonsuz ilim ve güç, sınırsız irade ve hikmet sahibi, mutlak hayat verici, düzenleyici ve dengeleyici, madde ve zaman boyutuna dahil edilemeyen kutsal bir bilinçtir. Tanrı'nın sı-

fatları konusunda farklı değerlendirmeler, dinleri ortaya çıkarır. Böyle bir Tanrı, insanı çok özel ve kendisine muhatap olacak şekilde yaratmıştır. [Antika bir eserin kıymeti demirciler çarşısında bir lira ise, antikacılar çarşısında bin liradır. O eseri kıymetli kılan şey, aidiyeti ve taşıdığı semantik, anlamsal değeridir. İşte insanı da kıymetli kılan evrenin yaratıcısıyla olan bağı, mensubiyeti ve taşıdığı anlam boyutudur. Değer, değerli olandan gelir. Yaratıcının öngördüğü erdemler insani bilgilere paralel olduğunda, insan “eşref-i mahlûkat” yani yaratıkların en şerefli konumuna çıkabilir. Bunun da bir karşılığı vardır; kul olduğunu bilmek itaat çabası içinde olmaktır. İnsan özgürdür ama evrenin kuralları ve kendi özgürlüğü arasındaki sınırı bilmekle sınavdan geçirilmektedir. Bu sebeple “Kendini bilmek, Rabbini bilmektir” ifadesi Kuran felsefesinin temelini açıklayan ifadelerdendir.

Tapınmaya Değer Olmak

Eflâtun, evrenin işleyişinde dünyada var olan güzelliklerin soyut güzellik fikrine (idea) ulaşmak için basamak olarak kullanıldığını söyler. İnsan güzelliğe ulaşma yolculuğunda çeşitli formlara “güzel” der. Böylece doğru formlardan doğru eylemlere yönelir. Doğru eylemlerden doğru fikirlerle, doğru fikirlerden doğru güzelliğe ulaşır. Sonunda güzelliğin özünün ne olduğunu anlar. Hatta bunun için hayali güzelliğe aşık olanlara, platonik aşık denilmiştir. Eflâtuncu bakış, evrenin manevi yapısı ile ilâhi düzenin tapınmaya değer olduğu kanısını taşımaktadır.

Günümüzde tapınmaya değer bir düzenin inkar edilmesi sonucu Tanrı’sı olmayan kiliseleri görmekteyiz. Böyle bir düşünce, dünyevi dini akımları ve evrendeki düzenin kutsanması sonucunu doğurmaktadır. 19. ve 20. yüzyıl bilim çevreleri, bilime, onu dinin yerine koymaya varacak kadar kutsallık atfetmişlerdir.

"Oradaki Bir şey" Hissi

A C
nevzat tarhan
26

[Görünmeyen gerçeklik veya deneyüstü gerçeklik olarak tanımlanan bir gerçeklik, insanın "oradaki bir şey" sezgisi ile ilgilidir. Bilimsel olarak çok tanrı olabileceği ispatlanamadığına göre "oradaki bir şey" hissi insanı bir yaratıcısının olması gerektiğine inandırmaktadır. Hayal edilemeyecek kadar uzak ve tanımlanamasa da dini kavramlarla anlaşılabilen bir gerçeklikten söz edilmektedir.]

ÖN [Örneğin güneş, madde ile enerji dengesinde görünen bir nesnedir. Allah da enerji ve soyut nesne şeklinde tarif edilebilir. Yaratıcı, sıfatları ile bizim yanımızda, içimizde olmasına rağmen, bizim ona dokunamadığımız düşüncesi, Kuran öğretisindeki tevhid inancı ile örtüşmektedir. Bu noktada son dönem İslam bilginlerinden Nursi'nin, Allah'ın 99 ismi ve bu isimlerin tanımladığı sıfatları ile Allah'ı her an hissedebileceğimizi söylediği kelami görüşü, evrenin sırlarını açıklayıcı bir görüş olarak önem taşımaktadır.]

İnsandaki Gerçeklik Algısı Değişebilir mi?

Son yıllarda sıkça kullanılan "mistik deneyim" tanımı, teknik olarak kısa süreli yaşantılar için kullanılır. Temelde bir insanın birkaç saat süren kendinden geçme halidir. Mistik deneyim esnasında bazı kişiler kişilik sınırlarının ortadan kalktığını, bütün isteklerinin karşılandığını, ihtiyaçlarının giderildiğini hisseder tarzda bir ruh hali içindedirler. Bazı kişiler ise halüsinasyonlar görebilirler. "Yeniden doğmuş gibiyim, ebedi ve ezeli güç tarafından kuşatıldığımı hissediyorum. Onun oradaki varlığından şüphe etmem, kendi varlığını etmekten daha güçlü. Onun gerçekliği benimkinden daha baskındı. Ruhum o güçle mükemmel bir uyum içinde. Yıldızların dışına çıkmış gibiyim; dünyanın bütün güzelliğini, aşkı, hüznü, ayartılmışlığı duyumsuyorum. Bir tecelli yaşıyorum; parlak ışık gördüm, bana 'gel' diyor, 'beni sev' di-

1-ihlas sufesi zam a c sını ö y

yor. Duvarın içinden birisi geldi ve bana dokundu; böylece içimde bir heyecan oluştu. Karartı gördüm” gibi beş duyu ile ilgili algılamalar mistik deneyimi ifade eden sözlerdir.

[Kişi, hallusinatar yaşantıyı tanrısal varlığın ifşası olarak yorumluyordu. Korkunç, tarif edilemez varlıklar tarafından kuşatılmak, kötü his uyanması, takip edilme ve büyüsel varlıklar tarafından yönetilme hissi, aklını okuyan kişilerin varlığı düşüncesi, hepsi pozitif ya da negatif etkili halüsinasyon veya illüzyonlardır.]

Bu alanda araştırma yapanlar içerisinde eski görüşü savunanların fikri, bu mistik deneyimlerin organik temeli olmadığı yönündeydi. Cenevre’de Profesör Flournoy, istem dışı yazı yazma yeteneğine sahip bir arkadaşının söylediklerini şöyle aktarıyordu: “Ne zaman otomatik olarak yazı yazmaya başlasam, bunun bilinçaltından kaynaklanmadığını hissedirim. Bedenim dışında yabancı bir varlığın farkına varırım. Bu izlenimi tanımlamak çok güç ama öylesine belirgin ki tam yerini bile işaret edebilirim.” Peki bütün bu yaşantılar nesnelleştirilmiş ve dışsallaştırılmış fikirler miydi yoksa görünmeyen gerçeklik tarafından algılarımızın değiştirilmesini mi ifade ediyordu? Bu soruya bilimsel prensipler çerçevesinde evet veya hayır cevabı vermek çok güçtür. Ancak materyalist bakış bunların beyinsel bir fenomen olduğunu söylerken, ilahi perspektifin görüşü, beyinsel bir fenomen de olsa ilahi iradenin dışına çıkamayacağı eksenindedir.

Gerçeklik algısı beynin çalışmasının bir parçasıdır. Şizofreni gibi akıl hastalıklarında hayal ile gerçek arasındaki sınırları algılama bozulduğu için kişi halüsinasyonlara inanır ve yanılsamalar oluşturur. Beynin bazı bölgelerinin farklı çalışması ve hatalı protein üretmesi laboratuvar ortamında test edildiğinde çarpıcı bulgulara rastlarız: Örneğin bazı ilaçlarla deneysel manipülasyonlar yapıp kişi mistik deneyimlere sokulabilmektedir. Bir intihar komandosu topluluğu oluşturan “Haşhaşı” tarikatı, Ortadoğu’da insanları uyuşturu-

cu ile mistik deneyime inandırmıştır. İlk defa 1975 yılında Boston'daki bir nörolog, dini ve felsefi uğraşlar gösteren bir sara hastasının beyinde temporal bölge bozukluğu teşhis etmiştir. Mistik deneyim şeklinde nöbet geçiren kişilerin beyinlerinde bu bilgileri işleyen alanların bozulduğu böylece tespit edilmiş oldu.

[Beyinsel bir fenomen olan mistik deneyim bir başlangıç mıdır yoksa bir sonuç mudur? Tanrı inancı insan beyninin ürünü müdür yoksa Tanrı, soyut evrenden somut evrene bağlantı kurma aracı olarak beyni mi var etmiştir? Bu sorulara herkes hayata bakışına göre cevap verecektir. Ancak şu da bir gerçektir ki mistik deneyimi yaşayan kişiler yaratıcının varlığına yönelik tartışmalarda sarsıcı etkiden kurtulabilmektedirler. Kendinden geçme hali görünmez olmasına rağmen, mevcut olan beş duyu ile algılanamasa da "orada bir güç var" duygusu ile bilincin o gücü algılamasına yol açmaktadır.]

Ontolojik İmajinasyon

A.C [Varoluş konusuna aşırı derecede zihin yoran kişiler de mistik deneyim yaşayabilirler. Nasıl ki tutkulu bir aşık sevdiği kişinin hayalini her yerde ve her şeyde görürse, takıntılı kişiler de üzerinde fazla düşündükleri konularda halüsinasyon yoğunluğu yaşayacaklarından imajinasyon meydana gelebilir. Bu imajinasyon şairlerin, ressamların, bestekârların kısacası sanatçıların sezgi ve ilhamlarını açıklamaktaki en önemli veridir. Zihinsel odaklanmanın ve yoğunlaşmanın soyut evrendeki bilgi dosyalarına ulaştırıcı bir etkisi olduğunu düşünmek mümkündür. Peygamberlerin, çileli dönemlerde ve peygamberlik gelmeden önce ontolojik imajinasyonla çok uğraştıkları bilinir. İslam Peygamberi Hz. Muhammed, peygamberlik öncesi Hira Dağı'nda soyut evrenle bağlantı kurma konusunda ısrarcı bir çaba içindeydi. Belirli bir liyakat düzeyine geldiğinde ona hiç kimseye verilme-

yen bilgiler yüklenmişti.] Aynı şekilde Mozart kendi alanında o derece zihinsel bir yoğunluk yaşıyordu ki, müziksel evrende hiç kimsenin ulaşamadığı bilgilere ulaşmıştı. Piri Reis, Mimar Sinan gibi bilimsel keşiflerde bulunan mucitlerin yaşantıları incelenirse, yaptıkları icatlardan önce zihinsel odaklaşma, duygusal yoğunlaşma ve amaca yönelik imajinasyon alt yapısı hemen görülebilir.

Zihinsel yoğunlaşma ile insanlığa ulaşan yeni bilgiler, inandırıcılığı da beraberinde getirir. Bu kişiler gerçeklik hislerini o derece derin yaşarlar ki odaklandıkları konuya, gözleriyle görmüş gibi inanırlar. Bu gerçeklerin rasyonel verilere uygun olup olmadığı ise ayrı bir tartışma konusudur.

Bir verinin rasyonel yani akla uygun olması için; önermenin gerçek olduğu iddiası, önerme ile ilgili soyut ilkelerin varlığı, gerçeğe dayalı varsayım ve mantıksal olarak tanımlanan çıkarımlar gerekir.

[Mistik deneyim verilerini bu ölçülere göre değerlendirdiğimizde bazı sonuçlara ulaşmak mümkündür. Bunlardan birincisi, insanların mistik yaşantıları gerçek olarak yaşamalarıdır. İkincisi, veri ile ilgili iyi, doğru, güzel, faydalı gibi soyut ilkelere uygunluktur. Üçüncüsü, mistik yaşantılara bağlı olarak üretilen varsayımdır ki bu, bir dış gücün varlığını gösterir. Dördüncüsü ise mantıksal olarak yapılan tanımlamadır ve kişiyi "doğadaki düzenden yola çıkarak yaratıcının varlığına inandığım gibi mistik yaşantımdaki inandırıcılıktan, gerçeklik algımdaki değişiklikten hareketle beni mutlu edecek bir güce inanıyorum" önermesine götürür.]

ON

İnsan, Duygusal Yargılama ile Yaratıcının Varlığını Hisseder

[İnsanın, yaratıcının varlığını beş duyu ile algılaması gerçekten zordur. Ancak insan duygusal yargılama ile yaratıcının varlığını hisseder ve ona inanır. Dini duyumsamalarımızda en farklı ve özel olanı şudur: Mutlak teslimiyetten

AC

kaynaklanan coşku, dinginlik, iç huzuru ve gönül rahatlığı... Bu hissin varlığı, mantıki çıkarsamalar ve bu hisse hitap eden bir gücün varlığına dayanarak nedensellik bağının kurulmasını sağlar. Dinler tarihi, korkudan kurtulmanın memnuniyeti ile birlikte, mutlak teslimiyetin verdiği coşku ve iç huzurun rolünü gösteren örneklerle doludur. Evren insan aklının kavrayabileceği bir teori ve plana göre oluşturulmuştur diyenler, inancı bilimsel bir kategori olarak değerlendirmeseler de yeni bilimsel bilgiler, yaratıcıyı kavramanın aklın anlayabileceği bir teoriye dayanan, tasarımsal varoluşa ilişkin hislerin algılayabileceği bir akıl yürütmeden, duygusal muhakemeden ve kuantum mekaniğinin öne çıktığı bir plandan meydana geldiğini belirtmektedirler.} Dindeki takdir ve hayranlık hissi, bütün takdir ve hayranlık hisleri gibi bir süre sonra alışkanlığa dönüşür. İnsanlar kaynağını unuttukları ritüeller halinde otomatik olarak dini yaşamaya başlarlar. İşte bu ontolojik sorgulama, modern yaşamın gerçeklerini yeniden keşfetmeye götürecek önemli ve faydalı bir sorgulamadır.

Evrenin Tasarlanmış Olması Mümkün müdür?

A.C Bilimsel çevrelerde sıkça konuşulan kozmik tasarım tartışmaları, özellikle bilgisayar devriminden sonra daha sık konuşulur olmuştur.} İlahi akla inanma ihtiyacı, sonucu ne olursa olsun insanların psikolojik olarak ortak bileşenlerini oluşturur. Nasıl ki yiyeceklerin varlığı ile açlık hissi arasında sebep-sonuç ilişkisi varsa, ilahi akla inanma ihtiyacı ile ilahi aklın varlığı arasında da nedensellik bağı bulunmaktadır.

Evreni anlamadan ilahi aklın varlığını bir olgu olarak düşünmek, temel ilkelere ters düşmez; tam tersine bilimsel düşüncenin bir gerçeğidir.} Mesela Kilise Galileo'ya karşı çıktığı zaman, o kendisini şöyle savunuyordu: "Tanrı insanların doğayı incelemesini istemeseydi, onlara beyin gibi bir organı vermezdi." Einstein'ın ise Tanrı'ya inandığı ama dinler ko-

nusunda bilinmezci olduğu söylenmektedir. O da “Ben evrenin nasıl yaratıldığı ile ilgileniyorum; neden yaratıldığı ilgi alanım değildir” demişti. Hatta buluşlarını “Tanrı’nın yerinde olsam evreni nasıl yarattırdım” sorusunu sorarak yaptığını söylemiştir.

İnanca İman Sendromu

[İnanan bir insan, inandığı şeyin gerçekliğini merak etmiyor ve araştırmıyorsa, bu inancı temel bilimsel ilkelere uymayacaktır. Zira inancın hakikatine dair sorgulama olmadan o bilginin yaşamı şekillendirmesi çok zordur.

Bu konuda “Tanrı Yanılgısı” kitabının yazarı Evrimsel Biyolog Richard Dawkins’in haklı bir yaklaşımı vardır. Dawkins, “Hristiyan inanışlarının gerçek olup olmadığına dair en ufak bir ilgi duymadığını” söyleyen İngiliz politikacı Tony Benn için, “İnanca iman sendromunun tipik bir örneği” demektedir. Bu sözle kastedilen, insanın inandığı konunun gerçek olup olmadığını merak etmemesidir. Dini inanışları yalnızca ahlaki boyutuyla değerlendiren, etik açıdan rehber edilemeyecek bir inancın bilimsel dahi olsa değersiz kılınacağı bu görüş; geleneksel, klasik diyebileceğimiz din anlayışıdır.

Taklidî diye nitelendirebileceğimiz bu inanışın kişiye, topluma, siyasete, ticarete dair faydalarını görüp, diğer taraflarını sorgulamadan kabullenme prensibini savunanlar, Dawkins gibi güçlü fikirleri olan kişiler karşısında cevapsız kalırlar. Zira inanma, sorgulayarak gerçekleştiğinde kalıcı olur. Akla yatkın, bilime uygun bir dini öğretiyi onaylamak daha kolaydır. Ayrıca yalanlar üzerine kurulu bir din anlayışına karşı çıkmak, ilahi hedefe de uyar. Ampirik verilere ters düşen dini öğretilerin itikat değil cehalet olduğunu kabul etmek, bilimin inancı zenginleştirmesini sağlar.

Diğer yandan kendi inancının sağlamasını yapan ve buna güvenen insan, inancını başkalarıyla tartışmaktan kaçınmaz.

Dinin etik değerine, güçlü bir ahlaki pusula olmasına, insanların içini rahatlatmasına, teselli gücüne ve hayata anlam katma özelliğine hiçbir bilimsel görüş karşı çıkmamaktadır. İnanç sisteminin gerçekliğinden ve hakikati tartışmaktan korkmayan kişiler, çağımızın yöntemini kullanmış olurlar. İnançlarına güvenen kişiler teslimiyetle inanmanın hoşnutluğunu terk etmeden, teemmülle yani derin düşünme ile inanmanın sağlamlığını da yaşayan çağdaş dindarlardır.

Dini Gözden Düşürmeye Çalışmak

A.C [Gerçeği bulma çabası içindeki bilimsel yaklaşımlar ideolojik tartışmalara dönüştüğünde, amacın çok iyi belirlenmesine ihtiyaç vardır. Bu noktada “Hedef, bilimsel düşünceyi geliştirmek midir yoksa dini gözden düşürmek midir?” diye sormak, gayeyi ortaya çıkarmaya yardımcı olabilir.]

“Tanrı hipotezi bilimle test edilebilir mi” sorusuna cevap arayanlardan ünlü astrofizikçi Lawrence M. Krauss, bazı bilim adamlarının aksine, insanların köklü inançlarının saçmalıktan ibaret olduğunu söylemek yerine onları inançlarını sorgulamaya yol açacak şekilde sarsmaktan söz eder ve bunun için de 2005 yılında XVI. Papa Benedict’e mektup yazarak doğal seleksiyonu teyit etmesini ister. Krauss ayrıca, inanç öğretilerini tartışırken yanlış fikirler konusunda, “Her şey anlaşılincaya kadar hiçbir şey anlaşılmaz” görüşünün yanlışlığına da değinir. “UFO fanatiğinin kanıtları tek tek çürütülemez. UFO’ların imkan dışı olduğunu savunamazsınız” düşüncesinin de yanlış olduğunu vurgular ve şunu sorar: Karşıt iddiaları tek tek inceleyip teorik beklentiyi ve Tanrı hipotezini test etmek mümkün müdür? Krauss, Tanrı ve bilim alanındaki sorularına şunları da ekler: Bilim inancı zenginleştirir mi? Bilim, inancı yıkmak zorunda mıdır? Bilimin amacı dünyayı Tanrı’dan bağımsızlaştırmak mıdır yoksa kökten dinciliğin gerçek dışı zararlı yönlerini törpülemek midir?

Krauss'un bu sorularından farklı olarak yukarıda sözü geçen Dawkins'in "Evrime inanmadığını iddia eden birisiyle karşılaşsanız bu kişinin cahil, aptal, deli olduğunu söyleyebilirsiniz" sözü ABD'de epeyce tepki çeken bir fikirdir. Dawkins'in bunları baştan çıkarma, zihinsel kışkırtma amacıyla mı söylediğini yoksa gerçeklerin basit ve ölçüsüz bir ifadesi olarak mı dillendirdiğini bilmesek de bu görüşü bilimsel metodoloji ile düşündüğümüzde, evrimin kanıtlanmış bir sabite olduğunu iddia etmenin, Yaratıcı'yı reddetme anlamına gelmediğini söyleyebiliriz.

[Geleneksel dindarlık dar görüşlü, ruhsal fakirliğin olduğu bir inancı yaymaya çalışıyorsa, kuru bir teze ya da tezlere dayanan bu dini öğretileri çürütmek ve yanlışlamak bilimin görevidir. Bu aşamada cehalet suç olmasa da aldatma niyeti taşıyıp taşımadığı, sorgulanması gereken bir durumdur.] Ancak, evrim teorisine inanmayanı akıl hastası olarak tanımlamak bilimsel bir yaklaşım değildir. Şayet böyle bir tanımlama yapılırsa, karşıt görüşte olan kişi de Tanrı'ya inanmayana akıl hastası etiketini yapıştırabilir. Dawkins'in bu konuda söyledikleri bilimsel ilkelerden uzak bir düşünceyi ifade etmektedir.

Buna mukabil, teorik fizikteki güncel yaklaşımı savunan Krauss "Görünen şu dünya Tanrı için çok hafif kalır. Bilimin ortaya koyduğu geniş kapsamlı evren, çok daha etkileyicidir. Hatta birçok evrenin var olduğunu düşünmek daha doğrudur" demektedir.

Hem Dawkins'i hem de Krauss'u incelediğimizde, Tanrı'dan anladıklarının çok dar ve kısıtlı olduğu dikkati çeken bir gerçektir. Kuran'ın sunduğu tevhid inancı çerçevesinde Yaratıcı'yı bilmek, bu tip durumlarda kafa karışıklığının ortadan kaybolmasına vesile olacaktır.

Evrime Neyi Açıklar?

Evrime, mikro ve makro evrim olarak incelediğimizde mikro evrimin Kuran öğretisiyle çelişmediğini görürüz. Ya-

ON

raticının kontrolünde olan bir evrim, dini öğretiyle örtüşür. Doğal seleksiyonda türler arası geçiş yapan bir ayıklanma kanıtlanamamıştır. En iyinin ve en güçlünün avantajlı olması tartışmasını yapmadan doğal ayıklanmayı anlayamayız. Bu noktada evrimcilere şu soruyu sormak gerekir: Şayet söylendiği gibi güçlü olan en iyi olarak değerlendirilecekse, niçin aslan ormanın en yaygın hayvan türü değildir?

Bir an için, maddenin tesadüfi sıralamasını kabul etsek bile, soyut ve sembolik düşüncenin tesadüfi sıralaması ve evrimselleşmesini nasıl açıklayacağımız cevaplanamamış bir sorudur. Örneğin bir maymun binlerce sene insanların arasında yaşamakla konuşmayı, sembolik ya da soyut düşünceyi öğrenebilir mi? Bırakınız bir maymunu, öğrenme çağı geçmiş vahşi çocuklara dahi insani değerler öğretilenmektedir. Burada evrimin her şeyi açıklayamadığını bilsek de, evrimin olmadığını kanıtlayamayacağımızı da unutmamak gerekir. “Evrime diye bir şey yoktur” demek, akla ve bilime göre mümkün değildir. İlahi kontrolün hâkim olduğu bir evrimin olması, ilahi hedefe aykırı düşmez. Mesela DNA teknolojisi ve biyomühendislikteki gelişmeler, insan ile maymun arası bir görünümle varlıkları oluşturabilseler de, bu varlıklara insan olma özelliğini ve insan bilgisini yükleyebilmeleri imkansız görünmektedir.

Daha çok evrimcilerin kabul ettiği bir görüş olan yaşamın bir mücadele olduğu faraziyesi, doğadaki kuralın yardımlaşma, mücadelenin ise istisna olduğunun ortaya çıkmasıyla çürümektedir. Yosundan balığa, kertenkeleden bitkiler, fillerden vahşi hayvanlara kadar evrendeki bütün türler arasında bir denge vardır. Balık milyonlarca yumurta ürettiği ve bunlar büyük balıklar tarafından tüketildiği halde, nesli tükenmemektedir. Koyun her sene bir yavru doğurur ve o yavru bir, iki yaşına gelince kesilir. Köpek ise yılda beş, altı tane yavru doğurur ve kasaba gitmediği halde, sayı olarak koyunlar köpeklerden daha fazladır. Burada iki farklı tür ara-

sındaki ilişkiyi açıklaması bakımından şu soru sorulabilir: Koyunlarla insanlar arasındaki ilişki mücadeleye dayanan bir ilişki midir yoksa yardımlaşmayı esas alan bir ilişki olduğu söylenebilir mi? Bildiğimiz gerçekler çerçevesinde iki taraf da birbirini tür temelinde desteklemektedir. Birey temelinde mücadele ve yok etme davranışını görsek de, bu davranışın tür temelinde incelenmesi, yardımlaşmanın ön planda olduğunu gösterir. Tanrı'ya ihtiyacı olmadığını söyleyenlerin her şeyden önce evrim hipotezinin kanıtlanmış bir bilgi olmadığını kabul etmeleri gerekir.

[Evrendeki olayları ve evrimi inceleyenlerin gerçekleri doğru değerlendirememesi, doğruya ulaşmayı imkansız kılmaktadır. Bütünü görerek hareket ettiğimizde, evrendeki adil paylaşımı ve sevgi dolu yaklaşımı temel alan bir denge göze çarpmaktadır. İnsanın açgözlülüğü, aptalca bencilliği, doyumsuz hırsı adil dengeyi bozduğunda, çevre felaketleri, küresel ısınmalar ve dünya savaşları kaçınılmaz bir gerçeğe dönüşmektedir. O zaman evren bize yanlış ve felaket gibi gözüken yanları ile değil; sonsuzluğu kuşbakışı görerek değerlendirdiğimizde, mükemmel bir tasarım olarak görünecektir.] Din adına gökdelenleri uçakla vuran fanatiklerin yaptıkları ya da yine din adına çocuklarını Tanrı'ya kurban eden cahillerin davranışları, dini değerlendirmede sağlıklı bir sonuca götürmez. Zira yanlış bilgi ile doğru hedefe varmaya çalışmak imkansızdır.

Tanrı Hipotezi

[Tanrı'nın varoluşuna ilişkin hipoteze başlamadan önce Tanrı tanımlamasını yapmak, yerinde olacaktır. Tanrı hipotezi yerine evrenin varoluşu ile ilgili dört hipotezi tek tek incelediğimizde, bu varsayımlardan üçünü yanlışlarsak eğer, kalanın doğru olduğunu düşünebiliriz.] Bu durum, tıpkı dağın tepesinde yol arayan kişilerin durumuna benzer: Tepeye çıkabileceklerini düşündükleri üç yolun da çıkmaz olduğunu gören dağcılar, sorgulamadan dördüncü yola girer ve her-

keşse de bu yolu tavsiye ederler. İlk üç hipotezin mümkün olmadığı anlaşıldıktan sonra, son seçeneğin akla en yatkın alternatif olduğu fark edilir ve onda karar kılınır. Çünkü tepeye çıkan bir yol mutlaka vardır. İşte bu gerçekliğe deneyüstü gerçeklik veya görünmeyene inanma gerçekliği diyebiliriz. Örnektekine benzer şekilde [evrenin varoluşu ile ilgili hipotezleri de şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Tesadüfi varoluş hipotezi
2. Evrenin otonomisi hipotezi
3. Kuralların hâkimiyeti hipotezi
4. Tasarımsal varoluş hipotezi (Tanrı hipotezi) }

Kitabımızın konusu inanç psikolojisi olduğu için biyolojik verileri bir kenara bırakarak değerlendirdiğimizde, kişinin inandığının gerçekliğinden şüphe ettiği durumlarda inancın psikolojik belirleyicilerinin değiştiğini görmek söz konusu olabilir. Bu nedenle inancı akla yatkın bir gerçeklikle tanımlamakta yarar vardır. Temelsiz ve sağlam olmayan inançlar, yanlışlar üzerine kurulu öğretilerdir ve insanların ruhsal yaşantılarını, düşünce kalıplarını, sorun çözme tarzlarını ve hayata bakışlarını etkiler.

1 [İnanç konusunda birinci varsayım olan tesadüfi varoluş hipotezine sadece şu örnek bile imkansız dedirtecektir: DNA zincirimizde Tolemer adında bir protein molekülü vardır. Tolemer, DNA'nın ömrünü yani kaç defa bölünebileceğini belirler. Matematikte olasılık hesaplarına göre 10^{50} imkansız kabul edilir. Tolemerin kendi kendine rüzgâr ve şimşeklerle dizilme olasılığı 10^{652} 'dir. Yani olasılık hesaplarına göre 10^{50} 'nin çok üstündedir ve bu da tesadüfi varoluşun imkansız olduğunu göstermektedir. DNA'nın tek bir protein molekülünün bile bu derece ince bir hesaba dayanması, evreni de tesadüfi varoluşla açıklamanın imkan dışı olduğunu gösterir.]

İkinci teori evrenin otonomisine dayanmaktadır. Evren 2
bir makine gibi kendi kendine çalışan bir özelliğe sahiptir;
yani bozulmaz, ayar ya da bakım gerektirmez. Bu yapıda-
ki bir makinenin tabiattaki çirkinlik, felaket ve kötülükleri
bertaraf etme biçimi ve bu felaketlerden etkilenmeyi bir ke-
nara bırakalım, kendisini nasıl bu kadar kusursuz, eksiksiz,
mükemmel, kolay ve hızlı bir şekilde işletebildiği cevaplan-
mamış bir sorudur. Mükemmel olduğu söylenen bir bilgisay-
ar bile atıl ya da bakımsız kaldığında bozuluyor veya bir vi-
rüs bulaştığında çalışamaz hale geliyorsa, evrenin otonomi-
si görüşü temel alındığında bu bozulmanın söz konusu ol-
ması mümkün değil midir? Makrokozmozda dengeleri boz-
maya engel olacak bir kontrol olmazsa, evren makinesi sağ-
lıklı çalışmaz. Demek ki bir dış kontrol mekanizması, evren
için şarttır.

3
[Üçüncü teori, kuralların hâkimiyetine dayanır. Newton
prensibinden, Arşimet'in kurallarına kadar her türlü görüş,
evrenin dijital bir formatta var olduğunu gösterir nitelikte-
dir. Her şeyde bir sebep sonuç ilişkisi vardır. Standartlar bel-
lidir. Evrende kuralsız, tanımlanmamış hiçbir eylem yoktur.
Bilgi, enerji, anlamlılık, madde gibi bütün unsurların bir
araya gelmesi evrenin düzenli çalışmasına yeter mi? Bir inşa-
at düşününüz; inşaatın projesi çizilir, yeri belirlenir, gerekli
nakit temin edilir, malzemeler alınır, işçiler bulunur ve çalış-
maya başlanır. İşlerin sağlıklı yürümesi için görev tanımları
ve kurallar nettir. Ancak, projenin sahibi olmadığında, onun
iradesi hissedilmediğinde, inşaat yapılamaz. Çünkü kurallar
ve tanımlar ölü metinlerdir. Onlara hayat veren bir iradeye
ihtiyaç vardır.

4
[Evrenin varoluşuna ilişkin dördüncü teori ise evrenin ila-
hi irade tarafından yaratılması ve yönetilmesi varsayımıdır.
Ancak ilmi, hikmeti, gücü ve iradesi sınırsız olan bir zat ev-

reni işletebilir. Bizim bu konudaki incelemelerimiz, “Karın-
caların fili analiz etmesine” benzemektedir. Yaratılış dilinin
nasıl olduğunu fizik, kimya, matematik, biyoloji gibi temel
pozitif bilimler açıklamaktadır. Kendini göstermeyen, dün-
yayı canlı bir laboratuvara dönüştüren ilahi akla ve mutlak
bilince inanmak, bu mevzuda akla en yakın seçenektir.]

BİR METAFOR OLARAK EVREN LABORATUVARI

Tanrı Dünyayı Neden Yarattı? Kulluk için

Evreni biraz detaylı şekilde ele aldığımızda, dünyanın spiritüel, biyolojik, psikolojik ve sosyal bir laboratuvar olduğunu ya da canlı bir sahneye benzediğini görebiliriz. Bu laboratuvar iyilik ve kötülüğün mücadelesini veren insanoğlunun, aktif rol aldığı bir laboratuvardır. Aynı zamanda insan diğer canlılardan farklı olarak laboratuvarı kuran güce kafa tutma özelliğine de sahiptir. Açgözlü, bencil, acımasız olma gibi sonsuz kötülük kapasitesini insanoğluna aşıl原因an da yine laboratuvarın sahibidir. Ancak işi tembelliğe taşımadan, laboratuvarın sahibini arayıp bulan ve bu merkezde kurallara uygun hareket eden insan, sınavdan sonra laboratuvar sahibinin yanında arınmış ve seçilmiş olarak özel bir yer edinecektir. Demek ki laboratuvarı yaratan, düzeni; liyakat sahiplerini kendine muhatap kabul etme kararı ve iradesi ile kurmuştur. Laboratuvar sahibinin tek istediği, insanların cüzi iradelerini kendisine yaklaştırmada kullanmalarıdır. İsyankâr ve kural tanımayan denekleri arındırma periyodundan sonra, teker teker yanına almaya da söz vermektedir. Burada geçerli olan kuralları ve oraya ilişkin yaşayışı anlattığı kitapta, onca imkan içerisinde yaşattığı kişilerden kendisini tanımayanları sonsuza kadar kendinden uzak tutacağını da söylemektedir. “Bana inanın, bana döneceğinizi bilin, laboratuvardaki süreniz dolduğunda sınav sonrası hayatın sürdüğünü kabul

edin, iyi şeyler yapın, ben sizi üzmeyeceğim” diyerek iletlediği bu mesajlarda isyan edip pişman olanları bağışlayacağını da bildirmektedir. İyiliklerini ve kötülüklerini terazinin kefesine koyduğunda, iyiliği %51’i geçenleri zahmetsizce yanına alırken; olumlu yanları bu düzeye ulaşmayanları, şayet bir isyan söz konusu değilse, çamura düşmüş ve küflenmiş cevher olarak görüp ateşle, suyla temizleyip, teker teker yanına alacağını da garantisini vermektedir.

Yaratıcı, insanların iyilik ve kötülük mücadelelerinde onları özgür bırakarak istisnai biçimde, özel gerekçelerle -ki bunlar mucize ve kerametlerdir- tarihe ve insanlara müdahale etmiştir. Kendisine gönülden ulaşmak isteyenlere gönderdiği yardım da bu kanaldan yerini bulmuştur. Niyetlere çok önem veren Yaratıcı, bütün laboratuvarı RF (radyo frekansı) dalgaları ile yönetmektedir. Yazılım içindeki oyuncular kendi iradeleri ile hareket ettiklerini zannetseler de laboratuvar sahibi telsiz ve internet benzeri programlarla her şeye hâkim olmaktadır. Aktörler iyi şeyler yapmak isterlerse onlara güzel şeyler yaptıran, kötü şeyle uğraşanları da bu konuda serbest bırakan Yaratıcı, insanın, sonuçlarını yaşayarak sınavını tamamlamasına müsaade etmektedir.

Sahne de İşler Çığırından Çıkarsa Nübu ret

Üstün bir bilgisayar teknolojisi ile yazılan ve yönetilen sahnede her şeyin kontrolünü elinde tutan, her şeye gücü yeten, sınırsız bilgi sahibi olan Yaratıcı, istediği zaman oyunu durdurma yetkisini elinde bulundurmaktadır. Yazılım onda olduğundan, aktörlerin kaderlerini tayin eden ve davranışlarının sonucunda kararı veren tek merci de kendisidir. [İyi niyetli oyunculara hataya yöneldiklerinde yardım eden ve bu arada sınava tabi tutan; kötü niyet taşıyanların ise gücünü sadece kötü bilgi üretmeye has kılarak, onlara yaptırım gücü vermeyen de yine odur. Diğer taraftan iyi ve güzel şeyler yapanların, yaptıklarını kendilerine mâl etmeleri ona karşı büyük bir saygısızlıktır. Bu tutumlardan rahatsız olduğu-

nu elçileri vasıtasıyla bildiren Yaratıcı, sahnede işler çığırından çıktığı zaman elçileriyle duruma müdahale etmiş ve bilgi aktarımıyla gidişatın yönünü değiştirmiştir. Oyun ne kadar düzgün ve güzel sergilenirse, o kadar mutlu olan büyük güç, toplulukların ruhlarını da önemsemektedir. Toplamda iyi eylem ve kötü eylem değerlendirmesi yaparken, her türlü iyiliği fazlasıyla mükafatlandırmaktadır.

Laboratuvar ya da sahne olarak adlandırdığımız bu kurulu düzenin sahibi, sınırsız bilgisi, her şeyi kontrol etme yetisinin aracı kıldığı elektromanyetik gücü ile, evreni uzaktan kumanda etmektedir. Laboratuvarı kuantum mekaniği ile kurmuştur. Nanoteknoloji ile bakırı altın yapabilir. Bilgi, enerji, zaman ve madde boyutu üzerine kurguladığı evrende, oluşumları maddeye değil bilgiye ve fikre yüklemiştir. Yaratıcı, kurduğu sistemde her şeyi insan üstü bir sızlıkla yönetmektedir.

Miraç, Keramet ve Evren

[Kuantum mekaniğine göre bir şeye baktığımızda gördüğümüz gerçeklik, ondan uzaklaştığımızda yalnızca bir dalga osilasyonudur. Göze tecrübenin bir parçası olarak görünen şey, bakışımızı uzaklaştırdığımızda salınım ve titreşim, frekans-dalga boyu, amplitüdlerden oluşan fiziksel bilgidir. ¹

Laboratuvar (evren), gerçeklik şeritlerine bölünmüş bir sistemdir ve biz bir şeyleri seçene kadar da öyle kalır. Bilinç sahibinin tercihi, kendisini madde olarak gösterir. Demek ki madde, bilincin olası hareketlerinden başka bir şey değildir. Yani ilim, maluma tabidir. [Kuantum mekaniğine göre atomlar, nesne ya da sert top değildirler; elektron, foton, psikon gibi parçacıklardan oluşan akıcı bir enerjidirler. Elektrik bir elektron akımı, ışık foton akımı, ruh ise daha hızlı şekilde seyreden bir psikon akımıdır. Her şeyin aslı sayıdır. Bilinç, beynimizdeki şalteri açıp kapamayı ifade eder. Diğer yandan bilinç, durumun olasılığıdır. Var ve yok olan her şey

1- Yani üç boyutlu frekan kodları enerji değil de titreşimlerdir.

aynı anda var ve yoktur. Zaman geri getirilebilir. Bir kişi evren yazılımının kendinden önceki kısmına laboratuvar sahibinin izin vermesiyle dönüp bakabilir. Aynı güç, istediği takdirde zamanın ilerisini (miraç) ya da uzak mesafedeki dalga boyunu (keramet) insana gösterebilir. Tabii bütün bu olasılıkların tecrübe haline gelmesi için gözlemci lazımdır. İşte o şuur sahibi gözlemci varlıklar ve gözlemden sonuç çıkarana, akıl ve idrak sahibi varlıklardır. Şuur sahibi varlıklar, ışın-sal varlıklardır (Cin, melek, şeytan ve hayvanlar). Akıl sahibi varlık ise sadece insandır. Çünkü insan, yorum yapma yeteneğine sahip bir gözlemcidir.]

Süre Dolduğunda Her şey Puanlanacaktır

ÖN

[Vücudunu bir elbise gibi giymiş olan insanın içindeki şey, diğer bir ifadeyle makinenin bilinci, ruhtur. Ruh, beyin içinde aranamaz. Çünkü ruh, beyin üstü bir bilgi dosyası ve özel bir yazılımdır. Bilinç kanalıyla olasılıklara baktığımızda durumlar birbirine geçer ve gerçek olur. İnsan olarak bizim yalnızca red-kabul ya da evet-hayır deme özgürlüğümüz vardır. Onun dışında bir gücümüz olduğunu söylemek iyimser bir yaklaşımdır. Ancak, sibernetik yasalara göre olaylar ya da durumlar karşısında, evet-hayır demek bize büyük işler yaptırır. Bu aşamada dengeyi bozan kimse, bunun cezasını da görecektir.] Sistemi zenginleştirdiği takdirde ise, Yaratıcı onu başarıyla ödüllendirmektedir. Kurulu düzende rahat hareket edebilmenin sırrı, Yaratıcı'nın koyduğu bazı etik kurallara dikkat etmekte gizlidir. Bazı zevklerinden fedakârlık eden insan, orta ve uzun vadede kazanımlara erişecektir. Laboratuvar süresi dolduğunda ya da oyun sonlandığında, yapılan her şeyin puanlandığı bir değerlendirme sisteminin olacağı, Yaratıcı'nın ilahi metinleri kanalıyla kullarına vaadi-dir. Sahnede geçirilen sürede sıradan işlerde bile laboratuvar sahibinin memnuniyetini öncelemek, yaptığımız işleri sınav defterinde kazanımlar sınıfına dahil edecektir. Her bilinç sahibinin zaman zaman kendisini kötü hissettiğinde veya fe-

lakete maruz kaldığında, güçlü duygular eşliğinde laboratuvar sahibine yönelmesi ve onun yardımını istemesi, hem Yaratıcı'nın bu yardım talebine cevap vermesini hem de hayatın kendisini kolaylaştıracağıdır. Bu esnada sisteme ve sına-va uymaya isteklilere de zamanı gelince cevap vermektedir. Düzenin kurulumunu ve işleyişini öğrenme azminde olanlara da özel bir yardımı olan Yaratıcı'nın en önemli arzusu, "Nasıl yarattığımla ilgilenirken neden yarattığımı da bulmaya çalışın" mesajıdır.

Evrendeki Çekici Güç *Sevgi*

[Nükleer fizik bilgilerine göre üç helyum atomunda bir karbon atomu oluşması, büyük bir dış enerjinin varlığına bağlıdır. Bilimsel veriler, ilk patlamayı (Bing Bang) ve bu enerjiyi yaratan büyük bir dış gücün (Tanrı) olduğunu, zaman kavramının da böylece ortaya çıktığını tespit etmektedir. Bu büyük dış güç, evreni keşfetmeye yönelik bilimsel çaba sarf edenlerin, bu çalışmalarında kendisini unutmamalarını istemektedir. Nükleer fizikteki ince ayarlı doğa sabitelerini araştıranlar, bu çalışmalarıyla farkında olarak ya da olmayarak laboratuvar sahibinin sınırsız gücünü, ilmini ve iradesini ortaya koymaktadırlar.] *ON*

[Boş uzayın enerji yoğunluğu gibi kozmolojik sabitelerini görmesek de, evrendeki sonuçlardan bu gerçekleri anlamak mümkündür. Havanın bir atom tanesi dahi ses, görüntü, koku gibi salınım ve titreşimle aynı anda binlerce radyo frekansını aktarma sihirbazlığına sahiptir.] *ON*

[Yaratıcı, laboratuvardaki mesafe ile artan çekici güce "sevgi" adını vermiştir. Evrendeki küçük çaplı sevgiler küçük şeyleri çekerken; büyük bir sevginin çekim alanına daha büyük şeyler dahil olacaktır. Mevlana'nın, "Uzak mesafeye ulaşmak için güçlü bir çekiciye ihtiyaç vardır. Bu da evreni döndüren güçtür" sözü bu gerçeğin farklı bir ifadesidir.] *A.C*

Astrofizik bilimin “kaotik enflasyon” dediği büyük patlama, akıllı yaşamın başlangıcını sağladı. Büyük patlamada büyük bir çekici enerji vardır. Laboratuvardaki evrende soru soracak akıllı yaşamlar bilgi dosyaları (ruh) şeklinde önceden hazırlanmıştır. Laboratuvara sırası geldikçe girerler, sınavlarını tamamlayıp laboratuvarından çıkıp beklerler (ölüm). Büyük patlama tersine dönüp enerji çekilirse ve sonsuz evrendeki gerçek hayata (ahiret) dönülürse sınav bitmiş olacaktır..]

Evrendeki Sınav

A.C [Kainattaki sınav; iyilik ile kötülüğün, bilgelikle cehaletin, güzellikle çirkinliğin, aydınlıkla karanlığın, hastalık ile sağlığın, sibernetik denge içerisinde yürüdüğü bir sistemdir. Sistem, gelişimini, kötünün iyiyi bozmaya çalışması, iyinin kötüye karşı savunma geliştirmesi ama sınavdaki amacını unutmamasıyla sağlar. Kötü olan (şeytan), iyiye (insan) çeldirici, baştan çıkarıcı bilgiler ilham eder. İnsan biyolojik potansiyele (nefis) sahiptir. Biyolojik kapasitesini ve varoluş amacını unutmadan yola devam ederse, yolculuk bittiğinde hedefe vardığını görecektir.] Çeldiricilerin etkisinde kalıp rotayı şaşırırsa kötülük ve felaket doğabilir. Ayartıcılara karşı çözüm üretemediği durumlarda, laboratuvarı kuran güç sahibinden yardım isteyebilir. Zaten bu büyük güç, özel olan olayların diliyle ona yardım etmektedir. Olayların dilini çözmek ve onu analiz etmek de kişinin yolunu şaşırmayı ihtimalini zayıflatır. Bu yolda kişi, evrenin yaratıcısının ilan ettiği tebliğleri (kutsal metinler) kontrol eder, onları pusula olarak kullanır. Kutsal metinleri getiren temsilcilerin (peygamberler) yaşayışını model alıp ayartıcılara karşı kendini korumayı başarması da bu yolla mümkündür.

Evren laboratuvarında zaman zaman meydana gelen beklenmedik gelişmeleri insan çoğunlukla “felaket” olarak adlandırır. Oysa bunlar sınavın bir parçasıdır. Zira evren in-

san için “pişme, yanma, olma” laboratuvarıdır. Laboratuvar-
da kendini kalıcı hisseden ve sonrasını (ölüm ötesi) düşün-
meyen kişi, misafirliğini unutan yolcu gibidir. “Pişme, yan-
ma, olma” demek; acı, elem ve sıkıntı demektir. Varoluşa yö-
nelik sorulardan öte, kendi sorumluluklarını taşımaya çalı-
şan kişi, olgunlaşma periyodunun gereklerini yerine getirir
ve isyan etmez. Oysa sınav sorusu denilecek türdeki bu sı-
kıntılar, tasarımcıya inanmayan kişinin kendisini çok güçsüz
ve çaresiz hissetmesine sebep olur. Belki bu aşamada kişi bu
sınavı oluşturan ve soruları soran gücü arama ihtiyacını his-
sedebilir. Soru sormaktan ve cevap arayışından kaçınan in-
san laboratuvar dışına çıkarılıp, kaybedenler bölümüne yer-
leştirilebilir.

Bu noktada anahtar soru, dünyadaki mevcut kötülüğün
evrenin tasarlanmış olma ihtimalini mi yoksa tesadüfi varo-
luşu mu ifade ettiğiyle ilgilidir. Kainatı canlı bir laboratu-
var ve gerçek evrenin bir illüzyonu gibi kabul edersek, kötü-
lüğün iyiliklerin gelişmesi için zemin oluşturduğunu düşü-
nebiliriz. Şayet hastalıkların varlığı tıp ilmini, çirkinlikler de
güzelliklerin gelişimini doğuruyorsa; evrenin genel gidişatı-
nın tesadüfi bir işleyişle gerçekleştiğini düşünmek, çok an-
lamlı değildir. Kötülüğün ümitsizlik, iyiliğin ise ümit şeklin-
de hayat bulması, yine var oluşun aydınlığa, yok oluşun ka-
ranlığa ilerleyişi, semavi öğretilerin ortak bilgileridir.

[Bu anlamda yeniçağ insanı, her bilimsel kuralın önüne
Yaratıcı ile bağlantı kuracak bir özne yerleştirirse, yaptığı her
işin kutsallık (ibadet) taşıdığını söylemek, abartılı olmaya-
caktır.]¹

Din, Saygınlığını Neye Borçludur?

Yukarıdaki soruya cevap vermek, dinin ifade ettiği mana-
yı anlamakla mümkündür. Dinler, evren laboratuvarında sı-
navdan geçen kişilere sunulan yazılı ve sözlü metinlerin top-
lamıdır. Bu ilahi mesajların içeriği, bölgelere ve ırklara göre

1. Sızıntı jor nali

değişir. Din genel olarak, yol gösterici bilgilerden ibarettir. İnsanlar bu yolları seçme konusunda özgür görünmektedirler. Bu esaslara uymak, alışkanlık yani kültür halini aldığı-nda, kurallardan vazgeçmek pek mümkün olmayacaktır.

[Dinin saygınlığını belirleyen önemli etkenlerden birisi ahlaki boyuttur. Etik alandaki tesirin kalıcılığı ve kesintisiz şekilde devam etmesi, alternatifi olmamasıyla ilgilidir.] Di- nin gerçekliğini ortalama bilgi ve anlayış seviyesine sahip bir insanın sorgulaması sıra dışı bir durumdur. Ortalama bil- gi seviyesindeki bir kimse, kültürel olarak dini rahatça ka- bul etmiştir. Fakat bu kişiler bilim adamlarının zekice soru- ları karşısında savunmasız kalmaktadırlar. Akıl ve bilim dev- rini yaşayan yeniçağ insanı, inandığı şeylerin gerçek olmadı- ğını düşündüğünde, hareketlerinde dinden kaynaklanan so- rumluluk duygusu yok olur.

Kendini yoktan var eden, her şeyi bilen ve kontrol eden bir güce, aşkın bir gerçeğe inanan insanda iç sorumluluk gelişir. Vicdan veya zihinsel jüri, insandaki iç disiplini sağ- lar. Kendini yaratan bir dış güce inanmadığı gibi, inorga- nik maddelerin birleşimiyle tesadüfen oluştuğunu düşünen insan, bu disipline ihtiyaç duymaz. “Kanunlara yakalanma- dıkça her şeyi yapabilirim” diye düşünür. Sadece kendi zev- kini ve çıkarını amaçlar. “Toplumun çıkarından önce benim çıkarım gelir” der. Böyle sorumsuz bir özgürlük anlayışı ve imtihan fikrinin akla gelmemesi, insana hoş gözüktür. An- cak insanlığa kuşbakışı baktığımızda fark edebildiğimiz ço- cuklar, hastalar, zayıflar, güçsüzler, yaşlılar ve cezaevlerindeki insanlardan müteşekkil olan yaklaşık dörtte üçlük kısım, bu etik felsefenin kurbanı olur. Çünkü yalnızca güçlü ve sağlık- lı olanları koruyan bir sistem ortaya çıkar. Zenginleri ve kuv- vet sahibi insanları görme fikri, uzun vadede kişiyi ve toplu- mu bencillığe sürükleyeceğinden, yalnız bireyler ve mutsuz bir toplum ortaya çıkar.

Evrenin Bir Tasarımcısı Olduğuna İnanmanın Zekâyla İlişkisi

[Evrenin bir tasarımcısı (Tanrı) olduğuna inanan kimse bugünün dışında, içinde bulunduğu dünyayı, toplumu ve dar manada aileyi de göz önünde bulunduracağından, geniş bir bakış açısına ve kuvvetli bir zekâyı sahip demektir.] Akıllı kimseler, uzun vadeli hedef ve planlar yaparlar. Laboratuvarı geçirdiği süreyi esas kabul edip, sonrasını düşünmeyen bir kişiye akıllı diyebilir miyiz? Bu noktada bilim, insanların dindar olmasına engel olmaz, ancak dindar olmasını anlamakta da zorluk çeker. Örneğin evreni bir laboratuvar olarak gören kuantum mekaniği, evreni ve varoluşu doğru olarak anlamamızı sağlarken; ortaya koyduğu verilerle insana ölüm ötesi yaşamı da düşündürmektedir.

Gördüklerimiz, Mümkün Olduğunu Düşündüğümüz Şeylerden İbarettir

Doğal itilim dediğimiz şeyin, atom tanelerinin ve subatomik parçacıkların akımı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu parçacıklar aslında cisim değildir. Elektronlar arası bir varlık ve yokluk durumudur. Bu gerçek sonucunda zaman bir yön, evren de bir boşluktur. Var olan şey madde değil; ideal, bilgi, fikir ve kurallardır. Örneğin bilinç, dalga sistemine baktığında algılayacağı şeyi görür. Aksi halde algılama gerçekleşmez. Böyle bir bakış görsel olanı değil, zihinsel yönelmeyi ifade eder. Zira görenin göz değil, beyin olduğu bilinmektedir. Parçacıkların varlık ve yokluk maceralarında, evrene farklı alternatifler ulaşmaktadır. Bu bilimsel gerçekler, insana şu soruyu sordurur: [Gerçek evren ölümden sonraki sonsuz evren olamaz mı? Çünkü fantezi dünyası dediğimiz hayaller ve rüyalar atom altı dünyaya aittir. Bizler büyük bir hologramın içinde yaşıyoruz. Bu çerçevede ancak mümkün olduğunu düşündüğümüz şeyleri görebiliyoruz. Evren, üç

A.C.
inanç psikolojisi
47

A.C.

boyutlu salınım ve titreşimle ilerlemektedir. Tüm gerçeklikler aynı anda var olabilir. Olasılıklar aynı anda bulunabilir. Bizim ilgimiz onları var ya da yok kılar. Aynı zamanda her şey zıddı ile mümkündür. Peki DNA biyolojik dille yazılım, hologram ise üç boyutlu dalga osilasyonun oluşturduğu bir yazılım ise hayat nedir?

Evren Canlıdır

[Hayat bir yazılımdır. Bu yazılım, enerji toplayan, kullanan, her şeyi sibernetik yasalarına göre dengeleyen bir içeriğe sahiptir. Entropi ile hayat enerjisi yayılır ve sıfırlanır. Hayat nanoteknoloji ile bakır, altın gibi elementleri üreterek doğurganlığını ortaya koyar. Evren canlıdır. Gerçek hayatta bilgi ve enerji birlikte ilerlemektedir. DNA'daki kimyasal bilgiler yığılma niteliğinden uzak, bilinçli bir dizilimin ürünüdür. Yine hologramdaki salınım, titreşim ve osilogramlar yığılmış olguların ötesinde organize bilgilerdir. Bir elmayı, bir atomu ya da bir gezegeni, ancak her şeyi elinde tutan bir güç var edebilir.] Bunların tohumları, yazılım gücünü gösterir. Evrendeki ilk bilgi, mimari bir tasarımdır. Evrenin proje mühendislik hesapları yapılmış ve öylece var edilmiştir. Hayatın kendisi de evrenin yazılımına benzemektedir.

[Kuantum mekaniğinde sorumluluk insandadır ama insan sonucu bilemez. Biz kimiz, nereden geliyoruz, nereye gidiyoruz türündeki sorulara cevap arayan din bilimleri ile kuantum mekaniği beraber düşünüldüğünde, bütünü görüp ortaya doğru sonuçlar çıkarmayı başarabiliriz. Zaten ebedi olmak arzusundaki insan için başka yol yoktur. Evrenin canlı olması, onu tasarlayan ve hükmeden bir gücün varlığını akla en yakın cevap olarak görmemizi sağlar.]

Düşüncenin Suya Yaptıkları

[Karanlık alan mikroskobu ile su moleküllerini inceleyen bilimsel çalışmalar, kuantum gerçekliği ile ruhsal deneyim-

ler arasındaki ilişkiyi göstermeyi başardılar. Japon araştırmacı Masaru Emoto, New York Times bestselling yazarı olarak "Sudaki Mucize" kitabıyla, bilim çevrelerinin ilgisini çekti. Söylenen sözlerin su kristallerinde yaptığı değişiklikleri fotoğraflayan ve bunu laboratuvar ortamında tekrarlayan çalışmalar, insanın kendisine ve evrene farklı şekilde bakmasını sağladı. Emoto, "Fikirlerimi gerçek anlamda bilimsel temellere dayanarak kanıtlayamıyorum, fakat bilimsel gelişmelerin başlangıcında önceden kanıtlanamayan hayallerin yer aldığını unutmayalım. Geçmişte saçma olarak görülen düşünceler, bugün bilimsel şekilde ispatlanabiliyor" demiş ve ortaya koyduğu tezleri bu şekilde açıklamıştı. Emoto'nun bu sözleri, içinde yaşadığımız dünyayı anlamak için sınırları zorlamanın gerekliliğini hatırlatmaktadır. Özellikle "sevgi ve minnettarlık" kelimeleri üzerinde duran yazar, sevgiyi vermekten doğan enerji, minnettarlığı ise almaktan doğan enerji olarak tanımlamış ve bu birlikteliğin oldukça güzel su kristalleri ortaya çıkardığını savunmuştu .

[İnsan saniyede 15-20 bin hertzlik frekansları işitir. Bu frekansların altında veya üstündeki sesleri duymamız mümkün değildir. Ancak duyamadığınız o sesler, birer titreşim olarak evrende mevcuttur. Hayatın kendisi bir enerjidir ve enerji de titreşimlerin bileşenidir. Rezonans ise başka bir titreşim ortaya çıkaran titreşim, yani yansımadır. Bu bilimsel sabitelerin sonucunda, iki cisim aynı frekansta olduğunda, karşı cisimlerin titreşimi gerçekleşir. ON

Rezonansın aktarılmasında suyun büyük önemi olduğunu söyleyen Dr. Emoto, "Eğer hayat bir titreşimse, buradan yola çıkarak ölümden sonraki hayat hakkında bir fikre ulaşabiliriz" demektedir. Emoto, sevgi ve minnettarlık kavramlarının kaynağını belirtirken; Çin kültüründeki Ying ile Yang'ın ışık ve karanlık, sevgi ve minnettarlık kavramları ile birlikte anılması gerektiğini de vurgulamaktadır.

PSİKİYATRİ VE DİN ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR

Psikiyatristlerin Dine Bakışı

Dua ve meditasyon esnasında mistik uyanış yaşayan kişilerin beyinlerinde neler olup bittiğini inceleyen bilim dalına “nöroteoloji” denilmektedir. Duygu, bellek ya da dil kullanımının beyindeki temelini araştıran uzmanların, dini deneyimlerdeki nöral temeli araştırmaya da önem verdikleri görülmektedir.

American Journal Psychiatry dergisinin Aralık 2007 tarihli sayısında yayımlanan, Curlin ve arkadaşlarının 2 bin ABD’li psikiyatrist üzerinde yaptıkları araştırma bunun örneklerinden birisidir. Psikiyatri ve din konusunu ele alan yüksek katılım oranına sahip bu anketin sonucunu değerlendiren makaleye göre, psikiyatrinin dinle olan ilişkisinde uzun süredir hâkim olan karşıtlık anlayışında belirgin bir yumuşama olduğu söyleniyordu. Aslında bu tutum değişikliği, psikiyatrik tedavide din ve ruhsallığın yakınlaşması anlamını taşımaktadır. Zira çalışmaya katılan bütün psikiyatristler, din ve ruhsallığın sağlık üzerine pozitif etkilerini onayladıklarını doğrulamaktadırlar.

Psikiyatri uzmanlarının %90 gibi yüksek bir oranı din ve ruhsallığın açık yüreklilikle ele alınmasını teyit etmişlerdir. Doktorlar, hastaları ile dua ve ibadet tarzı etkinliklere katılmasalar da, hastanın doktoruyla kişisel dini inanç ve dene-

A.C

yimlerini paylaşmasını uygun gören psikiyatristlerin sayısı çoğunluktaydı.

American Journal Psychiatry dergisinin yer verdiği bu çalışma, din ve psikiyatri ilişkisinde iki önemli sonucu ortaya çıkarmıştır: Bunlardan birisi inanç unsurunun psikiyatrik tedavide bilinenden daha fazla kullanıldığı ve teşvik edildiği gerçeğidir. İkincisi ise tedavi edici etkilere sahip din ve ruhsallığın, tedavide yeterince yer almadığının anlaşılmasıdır. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki tedaviye dahil edilen dini öğelerin, dindar olmayan terapistler tarafından kullanımı bile hasta üzerinde olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Terapistler “Dini öğelerden, bilişsel tedavide hastayı suçluluk ve ceza düşüncelerinden uzaklaştırıp, sırası geldiğinde lütuf, affedicilik gibi güzel düşüncelere yöneltebilmek için duygusal destek sağlamakta faydalandım” görüşünde hemfikir olmuşlardır.]

Amerika’daki bu araştırmada, dini ve spiritüel farkındalığa yer verilmeye başlanmasının sonuç bakımından önemi vurgulanmıştır. Hatta psikoterapi eğitimi alanlarının dua, günah, merhamet, affedicilik, kefaret, cihat, meditasyon gibi kavramlara vakıf olmaları önerilmiştir. Şu anda tartışılan konu, dinin ve spiritüelitenin nosyonlarına vakıf olmanın tedavide fark oluşturup oluşturmayacağı üzerinedir. Bu konudaki diğer bir soru da benzer inanca sahip bir terapist talep etmenin tıbbi açıdan gerekliliği ile ilgilidir. Hastanın hastalık belirtilerinin ortaya çıkışından, sosyal uyumuna kadar tedavinin gidişatında dini farkındalığın etkisi, bilimsel bir ilgi alanı olmuştur.

Curlin ve arkadaşlarının çalışması din ve ruhsallığa pozitif değer atfetmiştir. Bu çalışma, Freud’un arkadaşı Fenichelin’in “İnancın sihirli gücü küçümsenmemelidir” sözünün farklı bir ifadesi gibidir.

Elektriksel Ateşlemenin Mistik Uzantıları

[Psikomotor epilepsi formu, klinik olarak ilk kez 1975'te Boston Veterans Administration Hastanesi'nde bir sinirbilimci olan Norman Geschwind tarafından tanımlandı. Bu formda nöbetler şakak bölgesindeki elektriksel ateşleme bozukluğundan kaynaklanıyordu. Böyle bir epilepsi nöbetine maruz kalanlar çok defa yoğun dini deneyimler yaşıyorlardı. Daha sonra Geschwind ve David Bear, dini ve ahlaki konularda obsesyon tarzındaki takıntıların beynin temporal bölgesindeki elektriksel fırtınalara bağlı olduğunu varsaydılar. Bu konuşmalar, dini deneyim ile beyin arasındaki ilişkiyi somut temellere dayandıran ilk çalışmalardandı.]

California'da San Diego Üniversitesi'nden sinirbilimci Vilayanur Ramachandran, temporal lob epilepsili hastalarda "biofeedback" yöntemi ile deri direncini ölçüp duygusal reaksiyonları görmeye çalıştı. 1998 yılında *Phantoms in the Brain* isimli kitabında, temporal epilepsili kişilerin beyinlerinde dini kelimelere karşı doğaüstü bir tepki olduğunu ortaya çıkardı.

Kanada'daki Laurentian Üniversitesi'nden Michael Persinger ise, tempoal bölgeyi elektromanyetik miğfer kullanarak uyardı. Beynin özel elektromanyetik miğferle zayıf akımlarla uyarılmasından sonra odada başka bir ruhun bulunduğu hissi, derin kozmik mutluluk deneyimini tetikledi. Denekler üç dakikalık uyarım sonucu, kendi kültürel ve dini lisanları ile tanrısal algılarını anlattılar. Tanrı olgusu, Tanrı ile bağlantı kuran bir beyin bölgesinden mi ileri gelir yoksa beynin mistik bir deneyimi olabilir mi, tartışması böylece başlamış oldu.

Bu araştırmanın sonrasında Pennsylvania Üniversitesi'nden Adrew Newberg ve Eugene d'Aquili, yeni bir araştırmaya imza attılar. 2001 yılında yayınlanan bu çalışmada, "geleneksel dini pratikler esnasında nöral mekanizmayı

A.C

gözlemlemek” konusunda, 256 elektrotluk beyin QEEG kayıtları ve SPECT’le radyoizotop kayıtlarından oluşan çeşitli veriler değerlendirildi. Araştırmanın sonucuna göre, meditatif eylem sırasında kişinin evrenle bütünleştiğini hissettiği, kişilik sınırlarının ortadan kalktığı, kendisini ayrı bir birey gibi görmediği zaman, mekana ilişkin oryantasyon bölgesi olan paryetal lobda aktivite azalması gerçekleşti. Aynı çalışmayı Wiscansin Madison Üniversitesi’nden sinirbilimci Davidson 2002 yılında Fonksiyonel MR ile yaptı.

Bu süreçte farklı dini pratiklerin nörolojik temelleriyle ilgili çalışmalar devam etti. Beaurepard, on beş rahibe üzerinde, “Tanrı ile yaşanan canlı bir deneyimi hatırlama ve canlandırma” deneyi yaptı ve bunu MR görüntüleme yoluyla kaydetti. Sonuçta mistik deneyim esnasında benzer bölgelerin aktifleştiğini gördü.

Beyindeki Kaudat çekirdeğinin öğrenme, aşık olma ve hafıza üzerinde rol oynadığı bilinmektedir. Yine beynin dış kıvrımlarında bulunan İnsula bölgesi, sosyal duygularla ilgilidir. Sinirsel kıvılcımlar, her iki bölgede de ilahi rabıta ile ortaya çıkan içsel haz duygusunu aktif hale geçirmektedir.

Bilimsel olarak keşfedilen beyin sinir bağlantıları ve devreleri Tanrı’nın var olup olmadığını kanıtlamasa da, insanlara bilim sayesinde Yaratıcı’ya inanmaları için daha fazla sebep ve gerekçeler sunmaktadır. Hissedilen huzur ve dinginlik Tanrı fikrinden çok Tanrı’nın bu dünyada onlarla olduğunun ayırdına varmalarından kaynaklanmaktadır. Bilimin şu andaki hedef, elektromanyetik uyarım yapan bir cihaz sayesinde, ışığı ve sesleri kullanarak sadece mistiklere değil, normal insanlara da ruhsal ve dini yaşantılarını hissettirebilmektir. Harvard Üniversitesi’nden sinirbilimci Sara Lazar ve arkadaşları, 2005 yılında yaptıkları bir araştırmada, meditasyon yapan ileri yaştaki kişilerin sağ ön beyin ve sağ ön İnsula bölgelerinin kalınlaştığını açıkladılar.

Son dönemlerde dini inancın ölüm ötesi ödülleri beraber dünyevi ödülleri de içinde barındırdığı, kişiye tatmin duygusu yaşattığı, yardımsever olmaya iterek başkalarına da mutluluk verdiğini gösteren çalışmalar arttı. Bu araştırmalar, insan beyninin nefes alıp vermekten “Yaratıcı’nın varlığını düşünme”ye kadar, pek çok insan deneyimine aracılık ettiğini ortaya koymaktadır.

Beynin Ruhani Yanı

Evrende, her şeyin birbirine bağlı olduğu bir iç içe geçmişlik hali vardır. İnsan bir bütünün parçası olduğundan, yalnız değildir.

[İnsan vücudundaki her hücre bölündüğü halde, özel bir yapısı olan sinir hücresi bölünmemektedir. Ancak yeni sinir hücrelerinin üremesiyle, güçlü nöron ağlarına katılması mümkün hale gelmektedir. Nöron ağları ateşlendiğinde, yeni bağlantılar kurulur. Hangi alandaki sinir hücresi tetiklenirse, o konu ile ilgili güçlü nöron ağları ilişki kurmaya başlar. Nöron ağları arasındaki kavşak ilişkisini oluşturma görevi de kimyasallara aittir. H.C

Nöropeptikler; serotonin, dopamin, noradrenalin gibi öfke, şehvet, sevgi ya da nefret gibi farklı duygularımızın taşıyıcısı olan sinir ağlarını, kıvılcımlarla tetiklemektedirler.

İnsan beyninin şebeke yapısını ve güçlü nöron ağlarını, bir şehrin trafiğine benzetebiliriz. Şehirde hangi semte yatırım yapılırsa o bölgeye rağbet artacağından, bölgenin yolları gelişir. İnsan beyninde üretilen düşünceler de ilgi alanımıza göre şekillenmektedir. Bilgi zenginliğine göre bir kişinin, günde ortalama 50 bin-100 bin civarında düşünce ürettiği zannedilmektedir. Böylece o kimsenin nöron ağları ve bilgi şebekesi de güçlenir ve sinirsel devreler oluşur. Takıntılı bir insanda hep aynı yol kullanılır; alternatif sinir devresi üretilemez. Sinir hücreleri sürekli aynı kimyasalın bombar-

dımanına maruz kaldığında, daha çok reseptör (alıcı) üretilir. Bu durum, ihtiyacı karşılamak için gereklidir. Uyuşturucu bağımlılığı, bu konuya iyi bir örnektir. Madde alınmadığı takdirde, sürekli arzu edilen maddeyle ilgili beklenti vardır. Aynı şekilde davranışlar ve duygusal alışkanlıklar da bağımlılık yapar. Kişi aradığı heyecanı beyninde tekrar yakalamak için farklı davranışlara girer. Uyuşturucu hap kullanımı aslında sahte tatminlerle sinir hücrelerini yanıltmaktır.

Psikon Beyni

A.C

[Psikon beyni, kuantum fizikçilerinin kimyasal ve elektrofizyolojik şekilde çalışan beynimizin, sürücü koltuğunda oturan yönetici paralel beyne verdiği isimdir. Ayrıca burada foton üstü parçacığı için psikon ismini kullanmanın da yanlış olmayacağını söyleyebilirim. Psikon, elektromanyetik çekimden öte kütle çekimiyle ilgilidir. Evrende kütlelerin birbiri ile bağlantı kurmasını sağlayan "esir" isimli ara madde için önerilen bir isimdir. Frekans ve osilasyon sağlayan parçacık olmasıyla ilgili söylentiler, henüz hipotez durumundadır.

Psikon beyni, madde olmayan bir zihni ifade eder. Madde olmayan zihinsel birimler, üç boyutlu frekans kodlarından oluşur ve holografik olarak tanımlanabilirler. Lazerde fotonlar, eşduyumlu davranır ve aynı ritme uyarlar. Böylece bireysellik kaybolur, fakat güç artar. Hologram görüntü kaydetme yöntemi olarak etiketleme de kullanılmaktadır. Aslında kaydedilen görüntü değil amblemin frekans kodlarıdır. Bilimsel çalışmaların ilerlemesi, yakın zamanda insanın üç boyutlu görüntüsünü, ekran yerine ortamda izlemenin mümkün olabileceğini düşündürmektedir.]

Yoksa Her şey Bir Rüya mı?

Cambridge Üniversitesi'nden Profesör Martin Rees, yaşadığımız evrenin bizden daha akıllı bir uygarlık tarafından

yaratılmış bir bilgisayar simülasyonu olabileceğini ileri sürmektedir. Prof. Rees bu varsayımın evrenin gerçekliğine yakın olmasını, bilgisayar teknolojisi kullanarak minik sanal dünyalar oluşturmamıza bağlamaktadır.

İngiliz fizikçi Rees'in görüşlerini destekleyen matematik profesörü John Barrow ise biyokimya yasalarının simülasyonlar yoluyla, birbirleriyle haberleşen bilinçli varlıklar oluşturabileceğini ve bizimkine benzer bir dünya kurulabileceğini söylemektedir. Barrow ayrıca, "Biz insanlar, laboratuvar ortamında nasıl bir elma kurdunun gelişimini izleyebiliyorsak yaşadığımız dünyayı programlayan uygarlık da bizim evren üzerindeki gelişimimizi izliyor olabilir. Belki de bu dış güç Tanrı'dır" diyerek fiziğin ışığında Yaratıcı'yı bulma çabasındadır.

Fizikçilerin Big Bang dedikleri büyük patlamaya neyin sebep olduğu hâlâ bilinmiyor. Mantıken bakıldığında, bu patlamayı oluşturan gücün zamandan ve mekandan münezzehe olması gerekir. İslam dininin "Ol" emri şeklinde açıkladığı, Yaratıcı'nın arzusuyla vücut bulan her şeyin evrenin oluşumundaki büyük patlamaya da enerjiyi veren güç olduğu ve zamanın da böylece vücut bulmuş olması, akla en yakın açıklamadır.

Önsezinin Açıklaması

şuur altı

[Son yıllarda Amerika'da yayımlanan sezgisel öğrenme, sezgilerle iyileşme, sezgisel tedavi ve hatta sezgisel ticareti anlatan pek çok kitap, önsezilerin hayatımızdaki yerini sorgulamamızı sağladı. Bu çalışmalar zihinlerde, yaşamamızla ilgili kararlar verirken iç sesimize mi tâbi olacağız yoksa kanıt temelli akıl yürütme ile mi hareket edeceğiz, sorularını canlandırdı. Bu sayede Freud'un öne sürdüğü, insan beynindeki bilinç dışı işleyiş daha iyi anlaşılmaya başladı.] Yale Üniversitesi'nden Psikolog John Bargh, otomatik bilinç dışı süreçlerin hayatımızı her yönde kuşattığını, zihinde giz-

A.C

li programlar olduğunu, bilincin kendi niyet ve tercihleri ile hareket ederken aslında hayatımızın otomatik pilota ilerlediğini söylemiştir.

[Aynı şekilde Psikolog Daniel Kahneman 2002 yılı Nobel ödül töreninde yaptığı bir konuşmada "iki sistemli zihinden" söz etti. Buna göre sistem; hızlı, otomatik, zahmetsiz, çağrışımsal, bilinç dışı, duygusal yükleri ağır olan bir yapıya sahipti ve iç gözleme izin vermiyordu. İkinci sistem ise maksatlı, sıralı ve rasyonel bir zihindi. İkinci sistemin çalışması özel çaba gerektirirken, birinci sistem otomatik işlem yapan, assosiyatif bir özelliğe sahipti. Kahneman'a göre insanlar zihinsel kısa yollar geliştirerek ani ve doğru kararlar verebiliyorlardı.

Önseziler de öğrenilmiş ilişkileri (assosiyasyon) kullanan birinci sistemin ürünüydüler. Öğrendiklerimiz, özgeçmişimizi deneyim deposu haline getiriyordu. Örneğin ilk kez karşılaştığımız bir yabancıyı, bize zarar vermiş birine benzetirsek önceki tecrübemiz bilinç dışı olarak devreye giriyor ve biz ihtiyatlı hareket ediyorduk. Zaten insanların enerji ve sıcaklıkları hakkında fikir sahibi olmak için altı saniye yeterli gelmektedir. Mikro zaman diliminde iyi-kötü olarak değerlendirme yapabilmek birinci zihin sisteminin ürünüdür.]

Sezgisel güçler otomatik işlem yapma dışında eşik altı algılama ve bilinç dışı bellek fonksiyonlarını da içinde barındırmaktadır. Mesela kadınların yalanı fark etme, başkasının duygusunu hızlı şekilde okuma gibi konularda erkeklerden daha önde olduğu bilinmektedir. Önsezi ile karar vermek, otomatik düşüncelerle biriken bilginin sonucudur.

Otomatik Önyargılar

[İnsanlardaki otomatik önyargılar, otomatik korkularla ilişkilidir. Sezgisel korkular sezgisel önyargıları harekete geçirir.] ABD'nin ulusal güvenlik raporlarına göre, 2001-2003

5/

yılları arasında ticari uçuşlardaki ölüm oranı, toplu taşıma araçlarıyla karşılaştırıldığında, bu oranın toplu taşıma araçlarında 37 kat daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Gerçekle orantısız gibi görünen bu raporda, uçak korkusu ve önyargısının insanların uçağa binme oranlarını düşürdüğü görülmektedir.

Otomatik önyargıları besleyen korkuların, atalarımızdan bize aktarılmış olma ihtimali vardır. Ancak diğer gerçekler de şunlardır ki insanlar kontrol edemedikleri şeylerden, ani olaylardan ve en önemlisi de kolay hatırlayabildikleri tehditlerden korkarlar. Örneğin uçak kazalarının sık gerçekleşiyormuş gibi görünmesinin sebebi, çabuk hatırlanmasıdır. Terör olayları da bu sınıftandır. Sezgisel korkular, rasyonel aklın önüne geçmektedir. Terör olaylarında propagandistler korkuları canlı tutarak, önyargıları yaşatmaya devam ederler. 7

İNANÇ GENİ TARTIŞMALARI

“Evren bizim anlayacağımız kadar basit olsaydı, bu bizim evreni anlayamayacak kadar aptal olduğumuzu gösterirdi.”

DNA’da Tanrı’yı Görmek Mümkün mü?

Bu başlığa konu olan kişi, sekiz yıl önce ünlü genom projesinin sorumlusu olan iki bilim adamından Dr. Francis Collin’dır. Collin’in Nisan 2008’de o sırada piyasaya çıkacak olan “Tanrı’nın Dili” kitabıyla ilgili İngiliz The Times Gazetesi’ne yaptığı konuşma şöyleydi: “Artık mucizelere ve meleklerle inanıyorum; laboratuvarımda çalışırken Tanrı’yı hissettim. Kesinlikle bizden daha bir büyük güç var ve ben ona inanıyorum. DNA’nın şifresini çözmek, beni Tanrı’ya yaklaştırdı. Hastalıktan kırılan insanlar gördüm. Bilim onlardan umudunu kesmişti ama mucizevi olarak hayata dönüyorlardı. Bu da Tanrı’nın işidir.” Elli altı yaşındaki Dr. Collins, çalışma arkadaşı Craig Venter ile birlikte DNA’nın şifresini çözme (Decoding the Book of Life) çalışmaları ile tarihe geçmişlerdi. Otuz yıllık ateist iken, DNA çalışmaları neticesinde elde ettiği bilimsel bilgiler sonucun iyi şekilde yorumlanması gerektiğini gösteriyordu.

Neden Tanrı'ya İnanıyoruz?

A.C. [Yirminci yüzyıl modernizmi, bilimin de etkisiyle “Tanrı'ya ihtiyacımız yok” tezini yüksek sesle işlemesine rağmen, dinler dünya genelinde etkilerini sürdürdüler. İnanma gerekçesi olarak kullanıldığı düşünülen, “İnsanlar bilinmez olana cevap bulmak için Tanrı'ya inanıyorlar” tezi, bilimsel gelişmelerle gittikçe güçlenmek yerine zayıflıyordu. Bilinmeze cevap bulmak, hem insanlığı hem de bilim adamlarını Tanrı'ya daha çok yaklaştırıyordu.} Amerikalı davranış genetikçisi Dean Hamer'in “The God Gene, How Faith in Hardwired Into our Genes” kitabının yayımlanması, bu konudaki bilimsel tartışmaları daha da yoğunlaştırmıştı.

Tanrı'yı Arama Geni

A.C. [Hamer, genin arkasındaki belli başlı kimyasal bazlı bir değişimin, insanın deneyüstüculük yetisiyle doğrudan bağlantılı olduğunu söylüyordu. 1998 yılında hazırladığı ruhani ölçüt testinde yer alan cümlelerde, “Etrafımdaki insanlara kendimi o kadar bağlı hissediyorum ki hiçbir zaman ayrılık yaşamayacağım” ifadeleri dikkat çekiciydi. Ruhanilik testinde yüksek puanlı çıkan kişilerin genlerinde, protein moleküllerinin beyinde dolaşmasından sorumlu olan VMAT2 geninden bir varyant taşıdıkları tespit edildi. Bu gen aynı zamanda, bilinç durumu ile ilgiliydi ve LSD ile oluşan hezeyana kapılma etkisinde de sorumluluğu vardı. Genlerle proteinlerin karmaşık dansını düzenleyen ve ruhanilik duygusundan sorumlu olan bu kalıtsal öğeye, “Tanrı Geni” ismini vermek bilimsel olmasa da, insanı Yaratıcı'yı aramaya yönelten bir özelliği bulunduğundan “Tanrı'yı Arama Geni” demek doğru kabul edilebilir.]

Evrimsel psikologlar ve biyologlar, dini ilgi ve ruhani deneyimleri inceleyen araştırmalarında, bu genlerin tek yumurta ikizlerinde belirgin şekilde benzer olmasını anlam-

lı bulmuşlardır. Thomas Bouchardin, 1980'li yıllarda ikizler üzerinde yaptığı çalışmalarda, dindarlık eğiliminin genlerimize işlediğini, ancak kültürel olarak etkilenmenin farklı dini yapılar oluşturduğunu savunmuştur.

Bu bilgiler bize şunu göstermektedir: İnsan genetik olarak dini yapılar oluşturmaya eğilimli olmasına karşılık, dindarlık biçimini içinde doğduğu ve aidiyet hissettiği kültür grubuna göre belirler. Bu aşamada ruhaniliğe olan inancın, evrimsel açıdan da olumlu yanları olduğunu, aksi takdirde bugüne kadar çoktan yok olması gerektiğini bilimsel olarak savunmak gerekmektedir.

Deneyüstü bir gerçekliğin varlığına inanmak ve dini akımların yaşadığımız çağda da önemini koruması, evrimsel açıdan hayatta kalma mücadelesinde etkili bir faktör olarak düşünülmelidir. Bütün insanların bir gün ölecek olmasına yönelik en önemli bireysel teselli, Yaratıcı inancı vaat etmektedir. Yaratıcı'ya olan inancın oluşturduğu etik standartlar, insanların zorluklarla başa çıkma kapasitesini yükseltmektedir. Bu inanç, ölüm sonrası gerçekliği ve sonsuzluğa inanma fikrini de beraberinde getirdiğinden, kişiye hem teselli ve güven verir, hem de anlam katar. Bu bilgi, toplumları güçlendirerek insanlığın geleceğine de evrimsel katkı sağlamaktadır.

Tanrı inancına dair bilimsel çalışmaların ünlü enstitülerdeki araştırmalara konu olması, sonuçlarının saygın bilim dergilerince yayımlanması, bugüne dek söylenenlere inandırıcılık kazandırmaktadır. Ancak yapılan bilimsel çalışmaların iyi projelendirilmesi ve etik standartların en iyi şekilde belirlenmesi, gözden kaçırılmaması gereken bir noktadır. Mesela kimyasallarla oluşturulan ruhani gerçeklik duygusunun, inançlarla bağlantısı veya kişinin beklentilerinin inançları üzerindeki rolünün ne olduğuna ilişkin sorular, inancın bilimsel yönünü anlamakta muhakkak sorulmalıdır.

Plasebo Etkisi

A.C [Son yıllarda yapılan araştırmalar, halk arasında da bilinen, plasebo yani "yalancı ilaç etkisi"nin biyolojik temeli olduğunu ortaya koymuştur. Hastanın aldığı ilacın faydalı olacağına inanması, doktorun o ilaca güvenmesi ve hatta kırmızı büyük hapların küçük beyaz haplardan daha etkili olmasının biyolojik temellere dayandığı, yapılan araştırmalarla gün yüzüne çıkmıştır.]

Ayrıca, "inanç etkisi" olarak tanımlanan durumların, dünyevi olaylarla ilgili beklenti etkisi olduğu bilinmektedir. Araştırmacılar bir kimsenin inancının gerçek olduğuna mantıken güvenmesinin, plasebo etkisini daha da güçlendireceğini tahmin etmektedirler. İlaçların neredeyse ruhu etkilediğinden bahsedilirken, mantıklı düşüncenin de göz ardı edilmemesi gerektiğinin altı çizilmektedir.

Tanrı hakkında pozitif düşünen ve kendisini çaresiz hissettiğinde yüce bir varlığa inanıp, kader olgusuna teslim olan kişi, hastalıklardan pozitif çıkarımlarda bulunacağından çabuk iyileşmektedir. Diğer taraftan Din Psikoloğu Sebastian Murkel, cezalandırıcı bir Tanrı inancı olanların, hastanelerde daha fazla korku yaşadıklarını ve depresyon geçirdiklerini belirtmiştir. Demek ki din, sadece kendilerine yardımcı olacağına inananlara fayda sağlamaktadır. Bu durum, plasebo etkisinin de doğru Tanrı inancı olan kişilerde daha olumlu etkileri olduğunu ortaya koymaktadır.

Beyin Araştırmaları Kimi Sorulara Cevap Veremiyor

A.C [Beyin araştırmaları inancın beyinde nasıl işlediğini gösterse de, "Nereden geldik, nereye gidiyoruz, yaşamamızın amacı nedir?" türündeki sorulara cevap verememektedir.] Focus dergisinin Mayıs 2005 sayısında, Virginia Üniversitesi'nden Psikiyatri Uzmanı Lindon Eaves'in bu konudaki yorumları yer almış ve bilim adamı şunları söylemişti: "Tanrı kavramı-

nın beyinde şekillendiği doğru olabilir. Ama neden bu kavram oluşmaktadır ve inanma isteği doğduğunda beyinde aktif hale geçen kimyasalları açıklamak ne ile mümkün olabilir? Bence bunların cevabı Tanrı'nın gücünde saklıdır.”

İnanç genine ilişkin bilim dünyasındaki bu tartışmaların dini boyutuna, geçtiğimiz yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı da bir yorum yapmış ve “İnanç geni var mıdır? Eğer varsa ve bu doğuştan gelen bir şeyse, geni olmayan insanlar günahkar sayılabilir mi?” türündeki kimi sorular din bilginleri tarafından şöyle izah edilmişti: “Hz. Muhammed'in bir hadisinde (Müslim, Kader, 22), her insanın İslam fitratı üzerine doğduğu, daha sonra ailesinin ve çevresinin etkisiyle başka bir dine inandığı haber verilmiştir. Ayrıca, Şems Suresi'nde, (91/8) insanoğlunun iyilik ve kötülüğü ayırt etme eğilimi taşıdığı belirtilmektedir.”

Demek ki Yaratıcı'ya inanma eğilimi, güzel ile çirkini ayırt etme durumunu belirleyen genetik şifrelemeyle yakından ilgilidir. Metakognisyon, yani yüksek zihin fonksiyonu genleri diyebileceğimiz bu genler; insanı bilinmeyeni öğrenmeye, yeniliği aramaya, iyi, doğru ve güzel olanı seçmeye, hayatın anlamını bulmaya, öğrenmeyi teşvik eden merak, ölümü algılamaya ve özgür irade sahibi olmaya yönlendirmektedir.

Yaratıcı'nın insanlara verdiği cüzi iradenin biyolojik şifrelerini çözmek, onun gücünün ve sıfatlarının anlaşılması bakımından önemli ve anlamlı bir durumdur.

Beynimizdeki İnternet ve Zihin Okuma

Ruhu bir emir olarak tanımlayan Kuran öğretisi, diğer semavi dinlerde olduğu gibi sözün ve düşüncenin başlangıca dayandığını belirtmektedir.

Her insanda başkalarının algı, amaç, inanç, niyet ve beklentilerini kapsayan, özel zihinsel durumları tespit ve temsil eden, zihin okumayı gerçekleştiren kapasite potansiyel

A.C

olarak vardır. Karşı tarafın güçlü duygularını algılayan sinir hücreleri, tıpkı internet gibi çalışmaktadır. İnsanların sezgisel durumlarını kopyalayıp taklit eden sinirsel devreleri, karşılaştığı kişinin tavırlarını, ses tonunu ve hareketlerini hızla algılayarak onunla senkronize olur. İki insan arasındaki duygu koordinasyonu bu psikolojik birimlerle sağlanır.

Zihin Okuma Teorileri

20 [Zihin okuma teorileri, bir davranışı öngörme ve onu açıklamada beynin kullandığı ve başvurduğu zihinsel durumlardır.

1 Zihin okuma teorileri kendi içinde ikiye ayrılır: [Bunlardan birincisi, günlük yaşam pratiklerine dayanan teori teorisi (TT). Teorik akıl yürütmeden kaynaklanır ve sözel olarak ifade edilmeyen nedensel kuralları içine alır. Ayrıca, gözlenemeyen teorik iddialar olarak kabul edilen bilgilerden hareket edilir.] Tıpkı bir fizikçinin gözlenen fenomeni açıklamak için elektronlardan yararlanması gibidir. Bu kuramda içsel durumları kapsayan algılar, arzular, inançlar ve kararlar, davranışlarla ilişkilendirilir. Çocuklar konuşmayı ve okuma yazmayı öğrenmeden önce arzuları, duyguları, kararları ve tercihleri idrak etmektedirler. Arkasından da öğrendiklerini davranışa yansıtırlar. [Teori teorisine dayanan zihin okuma hipotezinde, çıkarsama ve varsayılan amaca ilişkin ileriye yönelik tahminde bulunma söz konusudur.]

D.M

2 [Zihinsel algoritmanın oluşmasındaki ikinci kuram, taklide dayanan simülasyondur.

Simülasyon teorisinde karşı tarafın arzu, dürtü, inanç ve tercihleriyle varsayıma bağlı olarak benzerlik kurma esası vardır. Teori teorisine dediğimiz ilk yöntemde kişi daha tarafsız karar verirken; taklit yoluyla zihin okuma hipotezinde çıkarsama yoktur. Bu açıdan bakıldığında simülasyonun kolay bir yöntem olduğu görülür.]¹

1- Akli 2 de Duygusal zihinsel olarak çalışır

Sinestezi Nedir?

[Sinestezi kavramı ilk kez, Richard Cytowic'in "Şekilleri Tat Olarak Algılayan Adam" (The Man Who Tasted Shapes) kitabı ile dikkatleri çekti (1993). Sinesteziye, birleşik duygular da denilebilir. Sinesteziyle ilgili tanımlanmış ilk olgu John Locke'un, borazan sesini kırmızı olarak algılamasıdır. Sinestezikler, "dejavu" adı verilen, yaşamışlık hissi oluşturan hafıza bozukluğu veya olacak olayları önceden rüyalarında görme gibi "nadir yaşantıları" sık yaşarlar.]

Sinestezik bireylerin yanında, sinestezik ailelerin de varlığı bilinmektedir. Mesela harfleri renk olarak algılayan bir babanın bu özelliğinin oğluna da geçtiği değişik vakalarla respit edilmiştir. Çocukluğundan itibaren bu tür özelliklere sahip kişilerin büyüsel yetileri olduğu zannedilir. Böyle kişilerin çocuklukları, otistik özellikleri andıran gelişim bozukluğu türündeki garipliklerle doludur. Bu bulgular, sinestezi- nin genetik temel olduğunu göstermektedir (Tarlacı 2007).

Sinestezi, beyin hücre gelişimi ve sinir devrelerinin özellikleri ile açıklanırken, LSD gibi bazı uyarıcı kimyasallar- la sinestezik algılama yaparak hayali yaşantıları ortaya çıkarır. Farmakolojik sinestezi, biyolojik temeli göstermesi bakımından önemlidir. Sinestezik durumlar, dışsal girdi olmadan -kişinin arzusunun dışında ve ilaç almanın haricinde- epilepsi (sara) nöbeti esnasında da meydana gelebilmektedir. Sinir devrelerinin uyarılması, hayal kurmayla birlikte gerçekleştiği gibi, epilepsi nöbetinde de oluşabilir. Ancak kavramsal sinestezide kavramsal gerçekler karışır.

Sinestezi tartışmaları bilim adamlarına, "Gerçek nedir?" sorusunu sordurmaktadır. Algıladıklarımızın ne derece gerçek olduğunu kuantum fizikçileri de incelemektedirler.

Goethe Bir Sinestezikti

Goethe'nin edebiyatçılığı dışında bilinmeyen bir yönü daha vardır. O, bir sinestezikti. Gerçekleri algılamayı çok

A. C

önemsiyordu. Hatta, “Dünyaya çığır açmak için iki şey gerekir: İyi bir kafa ve büyük bir miras... Ben kendi adıma Newton öğretisinin hatasını miras aldım” diyerek Newton’u eleştirdi. Newton fiziğinin, gerçekleri açıklayamadığını ve hakikatin beynin bilinmeyen fonksiyonlarının açıklanmasıyla ortaya çıkacağını söylüyordu. 1810’da *Renkler Kavramı* isimli bir kitap yazmıştı. Goethe, görsel yanılmaların nörolojik gerçek olduğunu söylüyordu. Bu arayışlar, Avrupa’daki rönesansın uzantısını temsil ediyordu ve Newton fiziği ile devreye giren, indirgemeci materyalist bakışın değiştiğine dair ilk sinyallerdi.

Orta Çağ’dan evvel, her şey ruhani indirgemecilik fikriyle açıklanmaya çalışılıyordu. Newton’la birlikte materyalist indirgemecilik dünyaya hâkim oldu. Bugün ise holistik yani “bütüncül” yaklaşımlı iki gerçeklik değerlendirmesi birleşmektedir. Holistik yaklaşıma göre, her şey bir diğeri ile ilişkilidir ve birbirine bağlıdır. Gözlemler sonucu oluşan bilimsel prensipler de bu görüşü desteklemektedir.

Gen Varyantları

Genetik varyantların keşfi diyebileceğimiz dikkat çekici çalışmalardan birisi, “yenilik arayışı geni” idi. 1996’da Kudüs’teki Herzog Hastanesi’nden Psikolog Richard Ebstein ve arkadaşları, yenilik arayışı test skoru yüksek kişilerde, dopamine cevap veren sinir hücrelerinin alıcısında (reseptör) belirgin farklar olduğunu tespit ettiler.

2006 senesinde Nörobilimci Andreas Meyer-Lindenberg ve ABD’nin ünlü araştırma enstitüsü NIMH’teki meslektaşları, şiddetle ilişkili gen versiyonu taşıyan kişiler üzerine bir araştırma yaptılar. Buna göre, bu genin baskın olduğu kişilerin heyecanı yöneten beyin bölgelerinde, hacmin azaldığı görüldü. Bu kişiler öfke ve korku ifadeli yüzlere baktıklarında, amigdala bölgesinde yüksek bir faaliyet gerçekleşiyordu. Korku ile ilgili beyin bölgesinde de baskılanmış aktivite tespit edildi.

Benzer bir çalışma, 2007 senesinde yine NIMH (National Institute of Mental Health) tarafından gerçekleştirildi. Dopamin D4 gen varyantı ile dikkat eksikliği arasındaki ilişkiyi araştıran uzmanlar, 105 hiperaktif çocuk ile 103 sağlıklı çocuğu incelendiklerinde; gen varyantı taşıyan çocukların beyinlerinin ön bölgesinde doku inceliği olduğunu ortaya koydular.

Korku Geni

Beyindeki serotonin sinyalizasyonundan kaynaklanan duygu durum bozuklukları artık kesin olarak bilinmektedir. Bilim adamları, serotonin sinyalizasyonunda rol oynayan “serotonin taşıyıcı protein” üreten bir gen formu tanımladılar. Klaus-Peter Lesch ve NIMH çalışanları, serotonin taşıyıcı proteini üreten genin iki formundan bahsetmişlerdi. 1996’da yapılan araştırmaya göre, uzun gen formu olan sinir hücresi daha fazla serotonin taşıyıcı protein ürettiyordu. Kısa gen taşıyanlarda ise, kaygı yüksekti. NIMH’ten Ahmad Hariri ve arkadaşları 2002’de fonksiyonlu MR beyin görüntüleme çalışması yaptılar. Bu çalışma, kısa gen formu taşıyan 14 kişide kaygı ve endişeyi yüklenmiş olan amigdala bölgesinin diğer kişilere göre daha aktif çalıştığını gösteriyordu.

Takıntı Geni

Zihinsel geviş getirme olarak ifade edilen ve düşünce tekrarlarını anlatan “ruminasyon” ile ilintili olarak beyindeki takıntı geninden söz edilmektedir. Şanssızlık, başarısızlık, ümitsizlik durumlarında genetik varyantın depresyon riskini artırdığı bilinmektedir.

Aşırı negatif deneyimler söz konusu olduğunda, uzun gen sahibi olanların depresyona karşı daha iyi korundukları ortaya çıkmıştır. Virginie Commonwealth Üniversitesi’nden Psikiyatrist ve Genetik Bilimci Kendler; boşanma, iş kaybı, hırsızlık, hastalık gibi stresli yaşam olayları ile depresyon

oluşumu arasındaki bağlantıyı, 549 ikiz üzerinde yaptığı bir çalışmanın sonucuyla doğrulamıştır. Bu araştırmada serotonin taşıyıcı protein üreten genin iki kısa formuna sahip olan kişilerin, depresyona girme eğilimlerinin uzun gen sahiplerinden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Yine bir diğer araştırmada, talihsiz yaşam olaylarına karşı savunmasız kalmanın düşünce tekrarına meyletme durumu araştırılmış ve kısa serotonin taşıyıcı gene sahip olanların, takıntılı şekilde bir şeylerin üzerinde durma ihtimallerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Stres, serotonin taşıyıcı protein eksikliği ile birleştiğinde depresyon riskini artırmaktadır (Canlı, 2008).

Genetiği değiştirilmiş farelerde stresli yüzme testi yapıldığında, normal farelere göre daha hareketsiz kaldıkları gözlemlenmiştir. Bu da korkuyu atlatmakta zorlanmanın, genlerle arasında anlamlı bir nedensellik ilişkisi olduğunu göstermiştir.

Genetik varyasyonları inceleyen “Human HapMap Project” ve genetik kodu açıklığa kavuşturan “Genome Project”in desteği ile genetik profilimiz ile mizacımız, karakterimiz ve davranışlarımız arasındaki ilişki daha iyi anlaşılacaktır. Kalıtım molekülleri tıbbın önünü açarken, bütün ruh bilimcilerin ilgi alanı olmaya da devam edecektir.

Kötülük Geni

ABD’deki Maryland Çocuk Sağlığı ve İnsan Geliştirme Enstitüsü’nden Dr. Steven Suomi “bed behaviour” yani kötü davranış geninin, beyinde serotoninini azalttığını belirtmiştir. Kötü davranış geni duygusal ihmal, çocukluk travmaları ile aktif hale geçmektedir. Anne sevgisi, güven ve benimsenme ile de genin olumsuz etkileri yok olmaktadır. Anelerin çocuklarını eğitirken, onların beyin kimyalarının işleyişinde ne tür değişiklikler yaptıklarını bilmelerinin önemi araştırmalarla gün yüzüne çıkmaktadır.

BİLİM İLE DİNİN SINIRLARI

Kuantum Elektrodinamiği

[Son yıllarda fizik ve matematik alanında yapılan çalışmalar, sinirbilim sahasına da uzandı. Klasik fizik, zihinle ve bilinçle ilgilenmezken; kuantum fiziği bu iki kavramı açıklamaya uğraştı. Mesela elektron hareketleri elektriği, foton hareketleri de ışığı açıkladı. Fotonun eşdurumlu olarak, yani dans topluluğu gibi aynı ritimle hareketi ile lazer ışınları ortaya çıktı.]

A.C

Bilgisayar bilimci Culbertson'un, uzay-zaman ilişkisine dikkati çekerek bilinçli belleğin beyinde değil uzay-zaman içinde yer aldığını iddia etmesi, ruh kavramına ilişkin bir çağrışımdı.] Bilim dünyasında her yeni ve farklı şeye direnç gösterenler olduğu gibi, kuantum elektrodinamiğine de direnenler oldu. Bütün karşı durmalara rağmen, beynin hologram gibi çalıştığını öne sürenler gittikçe haklı çıkmaktadır.

Kuantum Fiziğinin Işığında İnsanı Anlamak

[İnsandaki bilinçli bellek, uzay-zaman bileşeninde yer alır. Bu bilinç türü, madde cinsinden olmayan, beyinde yer almayan ama egonun altında, yürütücü, zaman ve mekandan uzak hologram türünde bir elektromanyetik aktivasyondur.]

A.C

Beyin; holografik evrendeki vitrin, dış görünümüdür. Madde cinsinden olmayan psikon, kuantum sıçramaları ile

sinirleri uyarır. Niyet ve düşünce psikonu ateşler ve psikon da dendronlar yoluyla, seçilen sinir hücrelerini ateşler. Mesela kolunu kaldırmaya niyet eden kişinin canlandırma yoluyla zihnindeki algılar kaynaşır, algıların birliği oluşur ve bu sayede sinir hücrelerindeki voltaja bağımlı iyon kanalları çalışmaya başlar.} Klasik fizik, parçaların toplamından fazla olan bütünü açıklayamamaktadır. Kuantum fiziği ise madde altı parçacıkları tanıtmaya işlevi görür. Madde altı veya anti madde, kuantumun mekaniğe dayalı özelliğini oluşturur.

Kuantum bakışı ile önsezileri açıklamak daha kolay hale gelmiştir. Bir rönesans niteliğindeki bu yeni bilgiler zihni anlamaya çalışırken, kuantum elektrodinamiği insanların da içinde olduğu bir sistemden söz eder.

JM { İnsan beyni alternatif seçimlerin tümünü bir arada bulundurur. Bu durum ilhamın, uzun ve başarısız araştırmalardan sonra nasıl oluştuğunu açıklamakta yardımcı olabilir. Kuantum benzeri genel düşünce ve bilgi diyebileceğimiz kozmik zekâ², zihin ve madde arasında keskin bir ayırım olmadığı için, duygusal odaklaşma ve zihinsel yoğunlaşma esnasında dalga fonksiyonunun hızlanması sonucu ışıktan hızlı giden bir evrensel akışla temasa geçip bilgi arşivlerine ulaşır. Bu sonuç, bütüncül evrenin bütüncül sinirsel aktiviteyle alışveriş halinde olmasının değişik bir tezahürüdür. Beyin alternatif seçimlerin tümünü bir arada bulundururken, bunlar içerisinde kendisine uygun olan uyarılardan birini seçerek karar verir. }¹

Herbert'e göre kuantum, bir sigorta şirketi gibidir. Total hesap bellidir ama bireysel tahmin yapılması zordur. İnsanların ortalama ömrü bilinse de bireyin ömrü belirlenemez. Genel düşünce ve verilere rağmen bireyin kendi dosyasında yer alan ve tercihlerine göre depolanmış olan bilgilerin niteliği, ancak öldükten sonra kesinleşir. Bu noktada bilinç, felsefe ile fiziğin ortak olduğu bir alanda buluşur. Teorik biyop-

1-Vahiy, İlham, 2-Suut
Duanın telegia ları

sikoloji olarak da tanımlayabileceğimiz bu zihinsel önermelerin gerçekliği, zaman içerisinde netleşecektir.

Beynin İşleyişi

[Beyin, bilinenle bilinmeyen arasındaki tek bağlantı aracı olarak tarif edilebilir. Temel özelliği, sinir hücrelerini dönüştürmesidir. Bir dönüşüm merkezi gibi çalışır ve etrafımızda renk olarak gördüğümüz şeyleri elektrik sinyalleri şeklinde kaydeder. Bunu kaydederken kimyasal nöro taşıyıcılar kullanır. Hücreler arasında elektriksel olarak nakledilen frekansları beyin anlaşılır kılmaktadır.

Gözümüzle gördüğümüzü düşündüğümüz şeyleri aslında beynimizin sinüs frekansı görünür kılar; kulakta ise kuartz kristalleri yardımıyla ses enerjisi elektrik enerjisine dönüştürülmektedir. Beyindeki sesle ilgili alanlar, gelen sinyalleri kaydetmektedir. Aynı şekilde beyin de kendi bilgisini üretip bu bilgiyi sinüs frekansına çevirerek duygu, ses ve konuşma olarak düşünceyi konuşmaya çevirir.

Frekanslar, beyinde koordinatlar halinde yazılır ve biz bunu evrensel akışa sunarken, ona uygun sinüs frekansları üreterek evrene sunabiliriz.] Beynin bu sisteminde bilincin yerini düşündüğümüzde bilincin ne sadece beyin bir ürünü olduğundan ne de tek başına soyut bir gerçeklik olduğundan bahsedebiliriz.

[Beynin hem somut hem de soyut ayakları vardır ve bu iki ayağın bir arada olması gerekir. Bir radyonun çalışması için hem elektrik hem de radyo frekanslarının gelmesi, yani beyindeki sinir hücrelerinin elektrik üretmesi de gerekmektedir. Diğer yandan da radyo frekansı gibi bilginin beyne girmesi gerekir.]

Sinir hücreleri bilgi değil, yalnızca elektrik üretirler. Bilgi için dışarıdan kavram ve düşünceler, hücrelerdeki iyon kanallarını titreştiren radyo frekansı şeklindeki sesler ve gö-

rüntüler vasıtasıyla gelmektedir. Beyin, elektrik üretmekte ve uydudan radyo frekanslarıyla gelen sinyallerle adeta bilinçli bir televizyon gibi çalışmaktadır.

İnsan, evrensel bilgiyle alışveriş içerisinde ve yediği gıdalar yardımıyla enerjisini alarak, bilinçli bir varlık olarak kendi bilincini ve egosunu oluşturmaktadır. İnsanın kendi frekans kodu olup olmadığı sorusu muhakkak cevap verilmesi gereken bir sorudur. Nasıl ki üç boyutlu holografik görüntüler varsa, insanın da kendine özgü bir şifresi ve frekans kodunun olduğu ve bunun da farklı açılarla kaydedilebilirliği ortaya çıkmaktadır.

[ON İnsan ruhsal kimliği diyebileceğimiz kimliği, üç boyutlu frekans koduyla tanımlayabiliriz. Saniyede 300 bin kilometre hızla ilerlediğini bildiğimiz fotondan, 50 bin kilometre daha hızlı ilerleyen ve psikon adı verilen kütesiz enerji vardır ki buna da ruh denilmektedir. Kuantum fizikçilerinin tezini ve evrenin varoluşunu açıklayan bu bilgiler, mistik düşüncede de karşılığını bulduğu için daha da anlamlıdır.]

Binlerce yıl önce mistik düşüncenin ifade ettiği şeyler bugün söyledikleriyle örtüşmektedir. Bu nedenle de bundan üç, beş bin sene önceki insanların kuantum enerjisini bilmeleri mümkün değildir. Bunlar ancak elçiler yoluyla insanlığa iletilen bilgilerdir, diye düşünmek akıllıca olacaktır.

Amerika kıtasının keşfi ne kadar büyüleyici ise evrenle ilgili teoriler de en az o kadar ilgi çekicidir. Nasıl algıladığımız ve düşündüğümüz konusuyla ilgilenen araştırmalar son yıllarda yoğunlaştı. Bu kadar veri varken evrenin kendi kendine oluştuğunu düşünmek aklın onaylamayacağı bir düşüncedir. Evrendeki bu bütünsellik içinde her şey birbiriyle bağlantılıdır. Bu ahengi fark eden ve bu farkındalıkla yaşayan bir kişi, doğayla ve diğer kişilerle olan ilişkilerinde hata yaparsa da, bundan kurtulmak için iyicil ve kötücül özelliklerini ayırt ederek davranacaktır.

Bilimin sınırlarının genişlemesiyle, ruh gibi kavramlar da kişilik tanımının sınırlarını aşan bir şekilde değerlendirilecek kadar genişlemiştir. Spiritüel varlık ve bilinç kavramlarına muhakkak yeni açıklamalar getirmek gerekmektedir. Bu açıklamalar daha çok yüksek enerji fiziği içerisinde düşünülmelidir. Yüksek enerji fiziği, ruhu açıklamakta bize daha fazla yardımcı olacaktır.

Bütünden bağımsız hareket etmenin mümkün olmadığını anladığımız an, evrim teorisinin sonu gelmiş olacaktır. Darwin başlangıçta Tanrı'ya inandığını, ancak "Tanrı bu kadar mükemmel bir düzeni yaratmış olmasına rağmen, bu haksızlıkları neden yaptı" sorusunu sorduğunu dile getirdi. Bu sebeple agnostik bir inancıya sahip olduğunu, Tanrı'nın varlığı ya da yokluğu konusunda bir şey söyleyemeyeceğini belirtti. Şayet Darwin, kuantum fiziğini bulmuş olsaydı muhtemelen söyleyecekleri bunlardan farklı olacaktı.

Evrene inanmak, insan hayatına ve bütün sosyal aktivitelere yön veren bir durumdur. Evrenin kendiliğinden oluştuğu düşüncesiyle bireysel ve bencil bir hayat sürmek, kişiye normal gelir. Hesap vermeyeceği düşüncesini kendi hayrına gören evrimciler, ötenaziyi savunmaktadırlar. Faydası olmayan kitleyi lüzumsuz gören bu anlayış, Yaratıcı'ya hesap vermeyeceği duygusu sebebiyle bu kadar rahattır. Eğer insanın bütün varlığını inorganik maddelere yüklersek, Yaratıcı'ya büyük bir borcumuz olmadığını düşünebilir, bu düşünceyle hesap verme düşüncesini de ortadan kaldırabiliriz. Bu şekilde yaşam felsefesi de değişir.

İnsanın Yaratıcı'yla ve toplumla bağını koparan modernizm, onu çıkarı peşinde koşan bir varlığa dönüştürdü. Bu durum, beraber yaşama bilincini yok ettiği için toplumda bireysel değil, bireyci insanlar oluştu. Bugün eşyayı tahrip eden, şiddeti önemsemeyen, zevklerin peşinde koşmayı doğrulayan felsefeden yani hümanizmden kaynaklanan sancılar çekilmektedir.

Psikon, Ruh Olabilir mi?

[Hologramlar fiziksel nesnelerdir. Bu nesneleri, bütünün tam görüntüsünü oluşturan üç boyutlu osilografik kayıtlar olarak da tarif edebiliriz.] Fizikçi David Bohm (1971), ego yapısının altında zaman ve mekanın bulunmadığı bir hafızanın olması gerektiğini söylemiştir. Belleğin, sinir hücrelerinde değil interferans (araya giren) dalgalara kaydettiğini iddia etmiştir. Nörofizyolog Eccles ise, kuantum fizikçisi Friedrich Becke'in yardımı ile -enerjinin korunumu kanununu ihlal etmeden- zihin beyin etkileşimine yeni bir bakış açısı getirmiştir (1992). Böylece teorik düzeyde beyin kabuğunun ince temel yapısıyla kuantum fiziği birleştirilmiştir. Eccles'e göre beyin kabuğunun temel birimi, dendronlar yani sinir ağlarıdır. Maddesel beyni onlar temsil etmektedir. Zihinsel beynin temsilcisi sayılan ve madde cinsinden olmayan psikonlar ise, fotonlardan çok daha hızlı, külfetsiz parçacıklardır. Psikonlar, sinir hücre uzantısı dendronlardaki mikro kanalcıkları çalıştırırlar. İnsan, harekete niyet edip düşündüğü zaman, ilgili sinir hücreleri psikonlar aracılığı ile ateşlenir ve harekete geçer. Böylece algılarımızın birliği oluşur.]

Beyin, kuantum eşdurumu (rezonans) ile devamlı olarak dinamik ilişki içindedir (Marsuhal 1989). *Kralın Yeni Usu* adlı kitabın yazarı fizikçi Sir Roger Penrose, zihin ile kuantum mekaniği arasındaki bağlantıyı öne süren kişidir. Hammeroff (2003) ise 1993 yılında Nick Herbert tarafından ortaya atılan kuantum bilinç modeline ilişkin açılımlarda bulunmuştur. Beyin sinir hücrelerindeki mikro kanalcıkların, bilgisayar ağı gibi çalışabileceğini, voltaja bağımlı şekilde ilerleyen iyon kanallarının hareketiyle beynin çalışma performansı göstereceğini iddia etmiştir. Kuantum mekaniği insanın otomat ve biomekanik varlık olmaktan çok, zihin sahibi bir kişiliği olduğunu açıklar.

[Kuantum elektrodinamiğine göre evren hologram gibi tek ve bölünmez bir bütündür. En küçük parça büyük parçanın özelliğini taşır. Kuantum benzeri genel düşünme ve ilham şeklinde gelen kuantum sıçramaları, akla yatkın bir düşüncedir. Sonuçta ne maddeden ayrı bir zihin ne de zihinden ayrı bir madde vardır. Madde sadece vitrindir. Ruh bir dalga fonksiyonu olabilir. Miniproteinlerden oluşan on nanometrelik proteinler kimyasalları taşırlar. Sevgi, öfke, nefret, korku, güven gibi duyguların kimyasallarını taşıma komutunu psikonlar aracılığı ile kuantum elektrodinamiğinde bulunan bilincimiz verir. İnsanın özgür iradesi yap-yapma (do-undo) paradigması ile hareket eder.]

Kuantum beyni, alternatif seçimlerin tümünü bir arada bulundurur. Uygun uyarıcı geldiğinde, seçeneklerden birisi tercih edilir. İnsanın karar ve tercihlerindeki red-kabul, yap-yapma paradigması, kuantumun mekanik yasaları ile tanımlanabilir (Tarlacı 2006). Kuantum elektrodinamiğine karşı görüşte olan Bing Bang teorisinin kurucusu Hawking, bilincin ölçülebilen nitelikleri olmadığını, ancak ölçüme tâbi olan zekâ hakkında konuşmanın daha doğru olacağını söyler. Bu sözler, kuantum sıçramalarını “yeni efsane” olarak tanımlayıp, hiçbir şeyin ışıktan hızlı gidemeyeceğini savunanların fikirlerini hatırlatmaktadır. Klasik fizikçiler de hiçbir şeyin sesten daha hızlı gidemeyeceğini savunmuşlardı. Sonuca baktığımızda, “Beyin enerji ve bilgiyi içeren kapalı bir sistem değil; soyut düşünce, semboller ve anlamlar üreten açık bir sistemdir” tezinin bilim çevrelerinde daha fazla kabul gördüğüne şahit oluruz.

Bilim hiç durmaksızın, yeniyi ve gerçeği arama çabasındadır. Araştırmalar henüz bu seviyelere ulaşmamışken, sabit evren modeli ve bölünmez parça atom teorileri bilimin ulaştığı son doğrular gibi kabul ediliyordu. Oysa bugün, atom altı parçacıklar tanımlandı. Bilimin kanıtlanmış sabitelerinden hareket ederek yeni tanımlamalarda bulunma, mantık-

sal hipotezler geliştirme ve gerçekliği sınama konusundaki ödevleri de yerini bulan çalışmalara dönüştü.

Tanrı Yanılgısı Tartışmaları ve Sığ Aydınlanmacılık

Yeryüzünde varoluşunun farkında olan, anlamlılığı sorgulayan, zaman algısına sahip tek varlık insandır. Peki insanoğlu “tesadüfi varoluş”un mu, yoksa “kozmetik bir bilincin”in mi ürünüdür? Hakperest araştırmacılar cevabı bulmada gelgit yaşasalar da, sonuçta semavi öğretiyi doğrulayan bulgulara ulaşmaktadırlar. Richard Dawkins’in, Al Jazeera televizyonuna 21 Temmuz 2008 tarihinde verdiği röportajda yaptığı açıklamalar bu konuya iyi bir örnek teşkil etmektedir: “Ben şahsen köpek ya da insan gibi kompleks bir canlıyı salt tesadüfün ortaya çıkarabileceğini düşünemiyorum. En akılsız kişi bile böyle bir tesadüf teorisinin işlemeyeceğini bilir. Eğer yaratılış rastgele olsaydı, o zaman gördüğümüz fevkalade karmaşık ve mükemmel formların oluşması mümkün olmazdı. Evrimin kendisinin rastgele bir süreç olduğu fikri son derece gülünçtür. İnsanların gerçekten bu akıl almayacak saçmalığa inanıp inanmadıklarını merak ediyorum. Darwinizm gerçekten tesadüfleri anlatan bir teori olsaydı işe yaramayacağı; ezici, ses getirici ve kesin biçimde açıktır. Yaratılış, söz konusu donanımların tesadüflerle bir araya gelmiş olamayacağını göstermektedir ve elbette mantıklı hiçbir bilim adamı, bunun aksini söylememiştir.” (<http://richarddawkins.net/mainPage.php?bodyPage=articlebody.php&cid=170>) (<http://www.simonyi.ox.ac.uk/dawkins/FAQs.html>)

Sığ Aydınlanmacıların Tanrı Hakkındaki Gizli Gündemleri

Biyoloji bilimindeki son gelişmeler ve DNA’nın varlığı, ilk varoluşun görünmeyen kozmik bir bilinç tarafından gerçekleştirilmiş olması gerektiğini doğrulamaktadır. Yine bil-

gisayar teknolojisindeki çalışmalar ve telsiz internetin görünmezi görünür yapması, kozmik bilince dair önemli bir kanıttır. Kendini göstermeyen kozmik ve mutlak bir aklın, cüzi iradeleri ortadan kaldırılmadan, evreni saniye saniye yönetmesi mümkündür. Ayrıca güçlü duyguların diğer insanların beynindeki ayna nöronları (sinir hücreleri) harekete geçirdiğinin bilimsel olarak gösterilmesi de, büyük bilince yönlendiren devrim niteliğinde bir keşiftir.

Bu çerçevede siyasallaştırılan, hatta laiklik tanımlamasında “Kazıye-i Muhkem” olarak kabul edilen, değiştirilemeyeceği ve tartışılmayacağı öngörülen fikirlerin, bilim çevrelerinde nasıl tartışıldığını görmek gerekmektedir. Biz küçük ancak güçlü duygularla istem dışı olarak diğer insanları etkileyebiliyorsak; evreni döndüren gücün sevgi olduğunu savunan Mevlana’ya hak vermemiz gerekmez mi?

Evrenin sırlarını beş duyu ile çözmemiz zor gözükse de, beynimizdeki algıların yardımıyla bu sırrı çözebileceğimizi görmek artık zor değildir. Zira evrenin bir dış güç tarafından tasarlanmış olması, rastlantısal varoluş düşüncesinden daha mantıklıdır. Evrim ihtimali bile, ancak bu gücün kontrolünde vücut bulabilir.

[Fakat sığ aydınlanmacılar, kendi küçük akıllarını öylesine kutsallaştırmışlardır ki Tanrı’nın olmadığına inanmayı daha gerçekçi bulmaktadırlar. Tanrı vardır diyenleri “Bana saldırıyor” iddiasıyla suçlayan bazı sığ aydınlanmacıların, muhataplarını gericilik iddiasıyla damgalayarak, kendi yaşam alanlarını genişletmeye çalıştıkları da şahit olduğumuz toplumal bir gerçektir.] Bulunduğu her ortamda farklı şekilde konuşan, bireysel çıkarını kutsallaştırmış olan bu bilim ya da hukuk adamları aslında, duruma göre şekle giren pozisyon adamlarıdır. Bazıları diğer insanları Tanrı kavramı ile aldatırken, bazıları da tabu haline getirdikleri liderlerle aldatırlar.

İnancın gerek bilimsel verilere gerekse dini öğretilere yönelik olarak araştırılması, onun sağlamlığına katkıda bulunacaktır. İslamiyetin imanın sağlamlığını anlatmada kullandığı “tahkiki iman” kavramı, sorgulamaktan geçer. Bilimsel çalışmaların en büyük aracı olan teknoloji, sorgulamalar sırasında bizatihi tarafsızdır. Ortaya çıkan gerçekler insanların ellerinde iyi ya da kötü şekle dönüşür.

“Cern”, Allah ve Işınsal Varlıklar

Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi (CERN), 2008 yılının Eylül ayında, sekiz milyar dolar bütçeyle on dört yıldır süren 1400 parçacık fizikçisinin çalıştığı, büyük bir projenin deney aşamasını başlattı. Deneyin amacı ışık hızından daha hızlı olan parçacık akımını test edebilmektir. Deney sonucunda açığa çıkacak gerçek, en küçük atom olan hidrojenin karbona dönüşmesinde etkisi bulunan büyük enerjinin yüklenme şekliydi. Hatırlatmakta yarar gördüğüm bir fizik gerçeği şudur: Uzaydaki soğuk düzeyinde ışık hızından daha büyük bir hıza ulaşmış olan atom altı parçacıklarının varlığı, hareketi ve bunların büyük bir enerji kaynağı olması, Bing Bang teorisinin temel bilgisidir. Kitabımın yayımlandığı zamanlarda hâlâ devam eden deneyin başarılı olması halinde, Alp Dağları’nda bütün Avrupa’ya yetecek kadar enerji santrali oluşturulabilecektir. Elektronlarla protonları çarpıştırarak nükleer enerjiyi bulan insan aklı, protonları daha küçük parçacıklarla çarpıştırarak da yeni bir enerji kaynağını keşfedebilecek gibi görünmektedir.

Bu keşifle ilgilenen zihinlerde kimi sorular mevcuttur: Çalışmanın sonucunda deneyüstü bir gerçekliğin varlığı bulunabilir mi? İnsanın görme elektromanyetik aktivasyonu dışında kalan bilinç sahibi ışınsal varlıklar, deney neticesinde görülebilecek midir? Eğer verilen cevaplar pozitif olursa, “Işık hızından daha büyük hız yoktur” diyenler düşüncelerini değiştirmek zorunda kalacaklardır.

[Psikon, kimyasal ve elektrofizyolojik biçimde çalışan beynimizin üstünde, tabiri caizse sürücü koltuğunda oturan yönetici paralel beyne kuantum fizikçilerinin verdiği isimdir. Yani madde türünden olmayan bir zihindir. Madde olmayan zihinsel birimler holografik olarak tanımlanabilir. Bu birimler, üç boyutlu frekans kodlarından oluşur. Lazerde fotonlar eşduyumlu davranıp, aynı ritme uyduklarından bireysellik kaybolur, fakat güç artar.

Kuantumla fizik alanında gerçekleşen rönesans, zihni anlamaya çalışmaktadır. Kuantum elektrodinamiği insanların da içinde olduğu ve insan beyninin alternatif seçimlerin tümünü bir arada bulundurduğu bir sistemden söz etmektedir. Zihin ve madde arasında keskin bir ayırım olmadığı için yoğun düşünce, duygusal odaklaşma ve zihinsel yoğunlaşma esnasında dalga fonksiyonu artmaktadır. Zihin, ışıktan hızlı giden bir evrensel akışla temas kurar ve bilgi arşivlerine ulaşır. Bu bilgiler aynı zamanda işınsal varlıkların olabileceğinin bir kanıtıdır.

Peki kuantum düşüncesi, uzun ve başarısız araştırmalar sonucunda doğan ilhamı nasıl açıklar? Bu teoriye göre, evrende genel düşünce ve bilgiye kaynaklık eden “kozmetik zekâ” diyebileceğimiz bir zekâ türü vardır. Bu kaynaktan gelen bilgiler, ilhamı oluşturur. Kozmik zekâ dinlerin açıkladığı, tapınmaya layık varlığa yani Allah’a dair de kuantum fiziğinin ortaya attığı bir delil sayılabilir.

Bütüncül evren bütüncül elektromanyetik fonksiyonu, bütüncül elektromanyetik fonksiyon da bütüncül uzay-madde varlığını işaret etmektedir. Bütüncül uzay-madde ise bilgi kaynağı ile bilgi dosyalarını bilinçli belleklere yükleyebilir. Şayet insan, madde cinsinden bir bilinçli bellek ise, ışık hızında veya ışık hızından daha hızlı bilinçli belleklerin varlığı da düşünülebilir. Bilinçli evren yani ALLAH’ın her an insan veya ruhani varlıklar biçimindeki bilinçli bellek-

lerle alışveriş içinde olması durumu, akla yatkın bir durumdur. Kuran-ı Kerim'deki tevhid akidesine uygun olan bilimsel yol, CERN ile daha iyi anlaşılacak gibi görünmektedir.]

İlahi irade, bütüncül sinirsel aktivitenin parçası olan beyinle alışveriş içindedir. Beyin alternatif seçimlerin tümünü bir arada bulundurur. Uygun uyarılardan birini seçer. Bu sayede insanın cüz-i iradesi vücuda gelir.

Freud'un Dine Bakışı

Freud psikiyatrik hastalıkların tedavisi ile uğraşırken Darwin'in evrim teorisinin -siyaset bilimcilerin ya da sosyal bilimcilerin etkilenmesine benzer şekilde- tesiri altında kalmıştır. Freud'un teorisi de çağdaşlarını etkileme ve onların çalışmalarına nüfuz etmesi bakımından, en az Darwin'in tezi kadar başarılı olmuştur. Freud hipnozda serbest çağrışım metodunu geliştirip, rüyaların yorumunu yazarken; Viyana'da meslektaşları tarafından dışlanmış, yalnız kalmış ve ceza görmüştür. Bu sebeple ilim cemiyetlerinin toplantılarına katılmamış, özel olarak hekimlik yapmaya devam etmiştir.

Freud, id, ego, süper ego, bilinçaltı, haz ilkesi tanımlamaları ile analitik psikolojinin kurucusu olmuştur. Bu kavramlar içerisinde ilk tanımladığı nosyon bilinçaltı dürtü, istek, arzu ve zevk peşinde koşmayı ifade eden "id" mefhumudur. İd'i açıklarken, Darwin'in hayvanlardaki içgüdü düşüncesinden ilham almıştır. İd'in ardından egonun geliştiğini, toplum tarafından da süper egonun oluşturulduğunu söylemiştir. İd ve ego arasındaki çatışmayı da nevrozların kaynağı olarak göstermiştir.

A.C [Freud ayrıca, temel içgüdüünün cinsel içgüdü olduğunu (libido teorisi) ve vicdanın doğuştan gelmediğini savunmuştur. Libido teorisi, psikanalizin özüdür. Sanat, hukuk, din, kültür gibi bütün bilgi birikimlerinin, çevrenin cinsel dür-

tülerle savaşıması sonucu ortaya çıktığı görüşü 19 ve 20. yüzyılda, edebiyattan müziğe, hatta politikaya kadar her alanı etkilemiştir.] Oedipus kompleksi görüşü ile erkek çocuğun anneye cinsel sevgi hissettiğini, bu yüzden babaya düşman kesildiğini, eğer babayı kafasında öldürüp anneye evlenirse ruh sağlığının yerine geleceğini belirtmiştir. Bu görüşü ortaya atarken, Yunan mitolojisinde babasını öldürerek annesi ile evlenen Oedipus'tan esinlenmiştir. İlkel atalarımızın babalarını öldürüp anneleri ile evlendiğini savunmuştur. Anne ve babasına yönelttiği bağlılıktan kurtulamayan kişinin de nevrotik olduğunu söylemektedir.

Totem ve Tabu kitabında ise "Din, baba kompleksinin bir ifadesinden ibarettir" der. Freud'un psikolojik düşünceleri herkese tanıtması ve bilinç dışı çalışan bir alanın varlığını göstermesi, onun subjektif paradigmasıdır. Onun subjektif paradigmasına Eski Ahit (Tevrat) diyen talebeleri Adler ve çağdaşları olan Jung ise kendi bakışlarıyla yeni Ahit'i (İncil) ortaya çıkarmışlardır. Ancak bugün duygusal beynin anlaşılması ve biyolojik bilimlerdeki gelişmeler, son Ahit (Kuran) yorumuna ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Cinsel enerjinin kişilik gelişimindeki merkezi rolüne Adler aşâğılık kompleksini, Jung ise cinsiyet ve kolektif bilinçaltının önemini katarak itiraz etmişlerdir. Biyolojik bilimler, genetik bilimi ve sinirbilimi; cinsel enerji, zevkler, bilinç, bilinçaltı gibi tanımlar da bir dış gücün ilk düzenlemesi ve devamlı kontrolünün gerekliliğine işaret etmektedir. Bu teoriyi, tevhid inancı olarak tanımlamak, aşkın bir iddia sayılmayacaktır. Tevhid inancı ile psikoloji arasındaki ilişkiyi ayırtılı şekilde incelemekten önce, Freud'un dine bakışını tam manasıyla anlamakta yarar vardır. Bu çalışmamızda "Freud ve Darwin tevhid inancını düşünmüş olsalardı tezlerini değiştirirler miydi?" sorusuna cevap bulacaksınız.

"Hastalıkların Birinci Suçlusu Dindir" Görüşü

A.C

nevat tarhan

84

[Freud, dini inancın yasakları ifade ettiğini ve bu açıdan da tabu olduğunu söylüyordu. Ayrıca insanın temel dürtüsü olan haz peşinde koşmayı engelleyerek, tatmini zayıflattığını ve kişiyi hasta ettiğini savunuyordu.

Ardılı olan Jung ona itirazı ederek, nevrozların aslında kötü bir şey olmadığını belirtmişti. Jung'a göre ideal insan; zaman zaman çile çeken, zevklere direnen insandı. Dertsiz insanı hedefleyen Freud'un aksine, zevk peşinde koşmasının insanı dertsiz yapmayacağını, topluma ters düşen ve dolaylı olarak yeni üzüntüler yaşayan bir ferdi doğuracağını söylüyordu. Aynı zamanda libidinal enerjiyi üstünlük, saldırganlık gibi enerjilerden ayırarak cinselliğe indirgemenin yanlışlığını da vurguluyordu.]

Darwin ve Freud tezlerini tesadüfi varoluş, içgüdülerin itilimi, rekabetçi yaşantı, yaşam mücadelesi, doğal ayıklanma ve güçlünün ayakta kalmasına dayanan evrimsel bilginin sınırlarında geliştirdiler. Bu teze göre sevginin temelinde nefret, iyiliğin özünde kötülük, yakınlarla duyulan sevginin kökeninde şehvet vardı. Cömertliğin suçluluk duygusu, dinin ise babaya karşı öfke ve nefret sonucu ortaya çıktığı bir iç mücadeleden bahsediyorlardı. Duyguları bastırmayı yanlış gören hümanistik akım, Freud'un bu teziyle başladı. Darwin'e sıkı sıkıya bağlı olan Freud'a göre, insanla böceğin bir farkı yoktu. "Canının istediğini yap, özgür ol, zincirleri kır, duvarları yık" düşüncesinin insanı nevrozdan kurtaracağını söylemek, egonun çok hoşuna gidiyordu.

Din Bir Takıntı mıdır?

Freud dini tarif ederken, "obsesyon" tanımını kullanmıştır. İnsanın anlamlılık, sağlıklı yaşama ve kişisel devamlılık eğilimlerini göz ardı ederek, "Baba kompleksinin çözülmemesi, Tanrı kompleksidir" demiş ve inancı bu şekilde açıkla-

miştir. Kız babasına, erkek annesine aşık olduğu ve bunu da çözemediği için, ömür boyu nevrozla yaşamaya mahkum bir hasta olacağını belirtmiş, bu kompleksin yerine Tanrı inancını koyarak kendini rahatlatacağını iddia etmiştir. Freud'a göre kişi babasını -zihnen- öldürür veya düşüncesinde onu Tanrı'nın yerine koyar. Fakat gerçek bir fert olması, babasını öldürdüğü halde Tanrı'ya da inanmamasıyla gerçekleşecektir.

[Freud, çocuğun annesini sevgi nesnesine, babasını da koruyuculuğu sayesinde güven nesnesine dönüştürmesinin, ileri yaş için de geçerli bir düşünce olduğunu savunmaktadır. Dini, bir nevroz veya obsesyon olarak algılamamanın gerekçesini de özgüven eksikliğine bağlamaktadır.] Ancak biyolojik bilimlerdeki son gelişmeler, insanın gücünün oldukça sınırlı, ihtiyaçlarının sonsuz, enerjisinin kısıtlı ancak amaçlarının son derece yüksek olduğunu söylemektedir. Özellikle "metakognisyon genleri" olarak tanımlanan zihin üstü kodlama ve tanımlama yapan genler; anlamlılık, geçmiş ve gelecek zaman, varoluş gibi soruların sorulmasını sağlayan genlerdir. Bu genler, insanın bir böcek gibi yaşayamayacağını ve anlam arayışına sahip bir varlık olduğunu göstermektedir. İnsan beyninin biyolojik bir bilgisayar gibi özel yazılımla çalıştığını düşünürsek dinin obsesyon değil insandaki kişisel devamlılık ihtiyacının cevabı olduğunu fark ederiz.

İnsanı zevki peşinde koşan, menfaatleri için çabalayan bir varlık şeklinde resmeden Darwin ve Freud'un çizgisi, bireyi ve toplumu yalnızlığa itmiştir. Yaşamdan alınacak zevkin çitasını yükseltmiş, tüketimi artırmıştır. Yaşamın gayesini bencil zevkleri tatmin ederek mutlu olmak gibi gören birey, tek başına kalarak ölüm ve ayrılıklardan derin bir ızdırap duymaya başlamıştır. Geçmişte uğradığı haksızlıklar, gelecek endişesi karşısında güç ve enerjisinin yetersiz kalması ve sonsuzluk arzusu, onu daha da mutsuz bir varlığa dönüştürmüştür. Freud'un insanı yorumlayışı, -beklenenin aksi-

ne- depresyon da artışa sebep olmuştur. Neticede, dinin hastalıkların birinci suçlusu olduğuna dair görüşü, yaşantıların onayından geçememiştir.

[Ancak Freud'un din ve obsesyon arasında kurduğu bağlantı sonucunda oluşturduğu dindar tipine, Orta Çağ Avrupa'sında sıkça rastlanmıştır. İnsanı doğuştan pis ve kirli gören, bu münasebetle yıkanmaya karşı olan, ruhu kutsallaştıran ve Hz. İsa'yı "Tanrı" kabul eden anlayış, takıntı sınırlarında gezinmiştir. Mutsuz kişilerin kendilerini bir takıntıya verip geçici olarak rahatlamaları gibi, dindar kimse-ler de takıntılı şekilde Tanrı'yı düşünerek güncel sorunlarını unutuyorlardı. Şayet Tanrı inancı ve din bu şekilde açıklanırsa Freud haklıydı. Oysa Kuran öğretisinin ifade ettiği yaratıcı anlayışı, cezalandıran bir varlık değildi. İslamiyet, her türlü konuda iyiliği esas, kötülüğü istisna kabul ediyordu. Ayrıca dine inanmanın tek sebebi, gönül rahatlığı değildi. Kusursuz bir inanca talip olan kişi; iki dünyada da kendisine mutluluk verecek, Yaratıcı'nın sevgisini hedef alan, doğmayan, doğurmayan, gücü sınırsız, her şeyi bilen ve kontrol altında bulunduran bir Tanrı'ya yönelmeliydi. Bu açıklama referans alındığında, sonsuz ve yüksek bilinç sahibi Yaratıcı'ya inanan insan modelini takıntılı olarak tanımlamak doğru olmayacaktır.]

Materyalist bakış ise, dinin bir illüzyon yani yanılsama olduğunu söylüyordu. Hegel diyalektizminin ortaya attığı tez, antitez, sentez görüşü "Her şey, zıddını gerektirir" diyordu. Bu tezler, maddenin zıddının mana olduğu gerçeğini göz ardı etmişti. Gelecekte bilimin hâkim olduğu, ölüm, hastalık ve savaş sorunsalının çözüldüğü bir dünya söz konusu olacaktı. Oysa temel biyolojik bilimler bu görüşü doğrulamadı.

İlk insanlar ve tabiata tapan animistler ağacın, taşın, oyuncağın kısacası her şeyin bir ruhu olduğuna inanıyorlar-

dı. Şamanistler ve Kızilderililerin doğaya zarar vermemelerinin sebebi de ona tapmalarıydı..

Batılı Düşünürlerin Şer Sorunsalına Bakışı

Esasen Tanrı ve din demek, evrendeki varoluş sistemine entegre olmak demektir. Bu entegrasyon sırasında iyiliklerle karşılaştığımız kadar kötülük ve şerle de yüz yüze gelme ihtimalimiz vardır. Şer, bir bilgisayardaki virüs gibidir. Nasıl ki hacker saldırıları ve zaman zaman meydana gelen arızalar olmasa bilgi teknolojisi (IT) bu kadar hızlı ve derin şekilde gelişemezse; kötülüklerin saldırısı olmasa, iyilikler de neşv-ü nema bulamaz. Şeytani güçlerin karanlığı, Rahmani güçlerin ışığının beslenmesine yaramaktadır. Zira insanda kişisel devamlılık dürtüsü ve yaşama arzusu vardır. Hastalıklar ve kontrol edilebilen stres de bu sayede iyileşme gösterir. Hatta insanın uyanık tuttuğundan öğrenmeyi artırıcı bir etkisi de mevcuttur.

[Freud, Darwin ve onların izinden gidenler, Tanrı'yı gökyüzünde duran, uzakta maddi olarak var olan, yüksek bir kral olarak düşünüp, evreni kendi başına çalışan bir sistem olarak görmüşlerdir. "Tanrı dinlerin anlattığı kadar mükemmel ise, neden evrende bu kusurlar var, niçin yeryüzünde çocuklar ölüyor ya da mazlumlar acı çekiyor" sorusunu sormuşlardır. Bu cepheden bakarlarsa, zaman zaman cehennem ateşini üzerimize yağdıran korkutucu, cezalandırıcı Tanrı anlayışına itiraz etmekte haklıdırlar.]

[Darwin Tanrı'nın varlığı hakkında şunları söylemiştir: Tanrı'nın varlığı hislerden uzakta, akla bağlı başka bir noktada beni etkiliyor. Bu muazzam, harikulade evreni kör tesadüf ve zaruretin eseri olarak görmek güç, hatta imkansızdır. Böyle düşününce bir dereceye kadar insanlarınkine benzeyen, zihin sahibi bir ilk sebep aramak zorunda kalıyorum. Bu bakımdan deist sayılabilecek bir insanım. Hatırladığıma göre "Türlerin Kökeni" kitabını yazdığım zaman bu inanç bende çok kuvvetliydi. O tarihten beri yavaş yavaş ve bir-

çok dalgalanmalarla zayıfladı. Ama o zaman da şu şüphe ortaya çıktı: En aşağı hayvanlardaki kadar basit bir zihnin ürünü olan aklın, evren konusunda bu kadar büyük bir sonuç çıkarmasına güvenilebilir mi? Böyle karmaşık meselelere en ufak ışık dahi tuttuğumu iddia edemem. Her şeyin başlangıcındaki sır, bizim için çözülemez bir halde duruyor. Şahsen ben bir agnostik olarak kalmaktan memnunum.

Varoluşun temelinde tabiatta meydana gelen savaş, açlık ve ölümlerden sonra gelişen yüksek canlılar, yani yüksek hayvanlar vardır. Hayatın pek çok kuvveti başlangıçta Yaratıcı tarafından birkaç canlı veya bir canlıya verilmiş, sonra da bu dünya gezegeni sabit çekim kanunlarına göre döndükçe, basit bir başlangıçtan en güzel ve en harika canlı yaratıklar tekâmül etmiştir ve hâlâ da ediyor (Downs, R.B. 1980).

Dawkins, Albert Einstein'ın şu görüşünü 2007 yılında yazdığı bir kitabına almıştır: "Kafamda insan suretinde bir Tanrı canlandırmaya çalışmam. Dünyanın yapısı karşısında, onu kavramaya yetersiz algılarımızın el verdiği ölçüde huşu duymak yeterlidir. İnsan suretinde bir Tanrı'ya inanmam." İmmanuel Kant (1724 -1804) ve David Hume (1711-1776), "Varoluşun bir kusursuzluk olduğu doktrininin gözden kaçmayan bir tuhafılık olduğunu" belirtmişlerdir. Bu iki düşünür, "ontolojik olarak domuzların uçabileceğini kanıtlamakla, Tanrı'nın var olduğunu kanıtlamanın eşdeğer" olduğunu söylemişler ve evrendeki kusurları, fireleri açıklayamadıkları için "Tanrı yoktur" görüşünü savunmuşlardır. Bir reductio (yanlış mantıksal sonuçlarla çürütmek) kullanarak, "Evren kusurlu olduğuna göre Tanrı da kusurludur; böyle bir varlık inanılmaz bir yaratıcıdır" düşüncesini benimsemişlerdir.

Sınav Diyalektiği

İstanbul'un Topkapı semtinde yaşamış ve ikamet ettiği mahalleye ve camiye ismini vermiş olan ünlü sufi Mer-

kez Efendi'nin hikâyesi, şer sorunsalına İslam düşünürlerinin nasıl bir pencereden baktıklarının somut bir örneğidir. Merkez Efendi'nin hocası ömrünün son zamanlarında kendi yerine üç talebesinden birini bırakmak için onlara bir soru sorar ve verecekleri cevaba göre aralarından birini seçeceğini söyler. Soru şudur: "Eğer siz Allah'ın yerinde olsaydınız, dünyayı nasıl yaratırdınız?" Talebelerden ilki, "Bütün kötülükleri yok ederdim" der. Diğeri, "Sadece iyilikleri yaşatırdım" cevabını verir. Sıra Merkez Efendi'ye geldiğinde hazret o meşhur sözünü söyler: "Her şeyi merkezinde bırakırdım." İsmi de buradan aldığı rivayet edilen Merkez Efendi, bu cevabı sayesinde hilafete hak kazanır.

Merkez Efendi'nin kısaca özetlediği bu bakış, Kuran öğretisine göre her türlü kötülüğün bir anlamı olduğunu ortaya koymaktadır. Peki Batılı düşünürlerin savundukları tezlerle açıklanamayan kötülük kavramının var olmasındaki sır nedir? İlahi metinlerin bildirdiği ve insanın da yaşayarak tecrübe ettiğine göre bu sır, imtihan sırrıdır.

İnsanın evrendeki diğer varlıklardan çok önemli farkları vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

1. İnsan, kendisi dışındaki yaratılmışlardan ayrı olarak, bilinç sahibidir.
2. İyi ile kötüyü seçme yeteneği vardır. Hür iradeyle donatılmıştır. Aynı zamanda Tanrı'ya kafa tutan bir yapıya sahiptir.
3. İnsanın genetik kodlarına, "anımları elde etme" hedefi işlenmiştir.
4. Hayat yolculuğunda karşısına çıkacak kötü güçlerle nasıl mücadele edeceği, elçiler vasıtasıyla gelen semavi bilgiler ışığında aktarılmıştır.
5. Hata yaptıktan sonra arınabilmek için alternatiflere sahiptir.

Yaratıcı yukarıdaki özelliklerle donattığı insanlardan kendisini görmeden inanan ve itaat başarısı gösterenleri muhtap kabul edeceğini ve yakınlık göstereceğini söylemiştir.

[Kuran öğretisindeki Yaratıcı'ya entegre olma hedefi, onun büyük iradesi ile insanın küçük iradesi arasında mevcut bulunan nedensellik bağının "sınav diyalektiği" vasıtasıyla gerçekleşmesine bağlıdır. Bu da insanın ontolojik duruşuna uygun bir görüştür.]

Biyofizik biliminin ve sibernetiğin ortaya koyduğu denge; kendini göstermeyen, hiç kimseye muhtaç olmayan fakat her şeyin kendisine ihtiyaç duyduğu, doğmayan ve doğurmayan, sonsuz ilim, irade, hikmet ve kudret sahibi bir Yaratıcı'nın varlığına işarettir. Böyle bir Yaratıcı'yı benimsemek ve tevhid algılaması ile onu anlamak, hayata anlam katar. Mamafih Freud seksen yaşlarında çene kanserinden ızdırıp çektiği sırada böyle bir güce inansaydı, kokain enjeksiyonu ile intihar etmeyebilirdi.

BİLİM, DİN ve İNANÇ SİSTEMLERİ

Din ve bilim insanlık kültürünün iki temel kaynağını oluştururlar. İnsanlık tarihi her iki disiplinin oluşturduğu bağnazlıklar, güvensizlikler ve zıtlıklarla doludur. İlk insandan bu yana var olan iyi-kötü, doğru-yanlış, gerçek-hayal kavgası, dünyanın sonuna kadar devam edecek gibi görünmektedir.

Ancak din ile bilimin kavram, tanım ve metodolojisinde belirgin farklar vardır. [Bilim, olaylara ve olgulara kendine has bir kuşkuculukla yaklaşır. En önemli metotları deney, gözlem, akıl yürütmedir. Metodolojisinin doğrulamadığı veya yanlışlamadığı şeyleri kabul etmez. Yöntemlerinin ölçüp test edemediği konularda nötr kalır. Deneyüstü gerçeklerin varlığını reddetmez. Cevap veremediği sorularda hükme varmaz. Bir bilim adamı laboratuvara bütün önyargı ve kabullerini vestiyere asarak girerse, gerçeğe ulaşma ihtimali artar. Evrenin nasıl var olduğu, ne şekilde işlediği, gelecekte olacak muhtemel durumlar, pozitif bilimin ilgi alanına girer. Akıllı ve deneyi yücelten rasyonalistler, pozitif bilimin gelişmesine bu şekilde katkı sağlamışlardır. Ancak Tanrı fikrine direnç gösteren hümanistler, bilimi -bir din gibi- dogma haline getirerek inanç sistemlerini oluşturmuşlardır. Bu noktada hümanizm yeryüzü dinine dönüşmüş ve bu özelliği ile de pozitif bilimden ayrılmıştır.

Beynin Evrenle Bağlantısı

“Scientific American Mind” dergisinin Kasım 2007 sayısında, “Searching for God in the Brain” başlıklı, beyin aracılığı ile Tanrı’ya ulaşmayı konu alan bir yazı yer aldı. David Biello’nun bu yazısında, Montreal Üniversitesi’nden sinirbilimci Mario Beauregard’ın tasarladığı bir çalışma konu alınıyordu. Fonksiyonel MR cihazı ile yapılan araştırmada, tanrısal algıyı ve Tanrı ile yoğun iletişim duygusunu ölçmek hedeflenmişti. Deneklerin derin dini duygulara gark oldukları ve güçlü ilahi rabıta hissettikleri zaman, beyinlerinde aktif olan bölgelerin çalışma şeklini görmek amaçlanmıştı. Makale, modern sinirbilim araçlarının, dua ve dini deneyimler esnasında beyinde olup bitenleri görebildiğini söylüyordu. Bu araştırma, nöroteoloji konusunda bilim dünyasının kabaran iştahına güzel bir örnektir.

Bilim Ne Zaman Dinin Alanına Müdahale Eder?

Dinin iyi, doğru, güzel ve gerçek olanı araştırma serüveninde bilimin metodolojisini ve kavramlarını reddettiği nokta, çatışma alanına dönüşmüştür. Çağımızda insanlar, entelektüel bütünlüğü koruyarak sorulan her türlü pragmatik soruya cevap alma uğraşındadır. “Tanrı’nın varlığını kanıtlarıyla bilmek istiyorum. Neden ibadet etmek zorundayım? Öldükten sonra hayat var mı? Tanrı’nın sıfatları nelerdir?” türündeki düşünce ve sorular, geçmiş çağlardan daha fazla gündeme gelmektedir. Bu sorular geçen yüzyıllarda bilgisizlikten kaynaklanırken, bugün pozitif bilim adına sorulmaktadır. Günümüzün inanç sistemleri, Tanrı’nın varlığını tartışamaz ve ibadetlerin gereklerini sorgulanamaz kabul etmeleri halinde pozitif bilim tarafından reddedilebilirler.

A.C

□ Bir din adamı dinin verilerini pozitif bilimin metodolojisine açar ve yanlışlanan görüşlerini değiştirmeye hazır olursa, geniş kitleler tarafından kabul görebilir. Pozitif bilimle

uğraşan bir kimse, bilimsel yöntemleri dini değerlere uygular, kanıtlanan bilgileri kabul eder ve akla en yakın açıklamayı benimserse, dinle bilim arasında sınır ihlali oluşmasını önleyebilir.

Evrenin nasıl yaratıldığı ile ilgilenen bilimin yanında, neden yaratıldığına cevap veren dinin bu sınırlarda kalması, iki olgu arasında çatışma çıkmasını önleyeceği gibi birbirlerini tamamlamalarına da yardımcı olur. Örneğin bilim, DNA'daki şifrelerin nasıl olduğu, orada ne yazdığı ile ilgilenmektedir. Din ise, DNA'daki şifrelerin neden yaratıldığını irdeler. Eğer bilim, "Şifreler amaçsızca bir araya gelmiştir" derse sınırını aşmış olur. Din de "DNA'daki şifrelerle oynamak, ilgilenmek gereksiz ve lüzumsuzdur" dediğinde bilimin sınırına müdahale etmiş sayılır. DNA'daki şifrelerle oynamaya karşı çıkmak dini bilimden uzaklaştırır. Bu şifrelerin insanlığın zararına kullanılması ise bilimi dinden uzaklaştırır.

Bilimin kanıtlayamadığı durumlarda nötr kalması, dini bakış açısını zedelemeyecektir. Fakat ispatlanamayan bilgileri savunmak, bilimi din haline getirebilir. Dünya üzerinde farklı sayılarda din ve farklı sayıda bilim metodolojisi mevcuttur. Bu zihinsel tartışma en güçlü fikirlerin kabulünü doğuracaktır. Yanlış dinlerin anlaşılması veya pozitif bilimin yeryüzü dini olması böylece önlenabilir.

Bilim kendi ahlak sistemini oluşturamamıştır. Dinden ödünç aldığı sistemi değiştirdiği zaman, kendi verilerini insanlığın zararına kullanmış olur. Mesela atom çekirdeğindeki dizilere müdahale etmek ve enerji üretmek pozitif bilimin başarısı idi. Ancak ahlaki standart bozulduğunda atom bombası oluşturmak, insanlığa zarar verdi. Bugün aynı tehlike DNA'yı tehdit etmektedir. DNA zincirine müdahale edilerek bitkilerde köklü değişiklikler yapılmakta ve bu yolla üretim artırılmaktadır. Eğer insan geni ile oynanırsa insan-hayvan arası canlılar ortaya çıkabilir. Yahut maymun geni ile

oynanarak, insan görünümlü ama maymun davranışlı insana benzer canlıların vücuda getirilmesi mümkündür.

Evrime kökten karşı çıkanlar, bunu din adına yapmamalıdır. Zira DNA'nın değiştirilebilirliğinin mümkün olduğu görülmüştür. İlk insan topraktan yaratılmıştır. DNA da toprakta oluşan inorganik ve organik maddelerin dizilimidir. Kuran'da insanı ınsanal varlıklardan ayırt etmek için, Hz. Adem'in topraktan yaratıldığının söylenmesi bilime ters düşmez. Allah'ın mutlak gücünün maymun DNA'sına ihtiyacı yoktur. Peki laboratuvar ortamında maymun DNA'sını insan DNA'sı haline getirmek mümkün ise, din buna nasıl bir yorum yapacaktır? Dinin gelişmelere bakışı, yeniliklerin insanlığın zararına kullanılmaması ve tanımlamaların doğru yapılması şeklinde olacaktır. (İnsan suretindeki maymunlara insan denilemeyeceği gibi...) Din ile pozitif bilimin evrim gibi çekişmeli bir konuya bu şekilde yaklaşması, iki disiplinin birbirini tamamlamasını sağlayacaktır.

Pozitif Bilim Pragmatiktir

[Pozitif bilim, doğal dünyaya ilişkin hipotezler üretir ve onları formüle eder. Yanlışlanamayan sorulardan da bilimsel cevaplar üretilemez. Bilim, doğaüstü sebepleri tamamıyla reddetmese de bu sebeplerin çoğunlukla verimsiz olduğunu düşünür.]

Pozitif bilim paranormali, normal dışını, mistisizmi ve soyut gerçekliği, bilimsel araştırmaların yüksek standartları ile ölçer. Bilimin yüksek standartları, son yıllarda gerçekliği maddesel, somut gerçekliğe indirgemeyi terk etmiştir. Soyut gerçeklik, sanat gerçekliğine benzetilebilir. Madde dünyasının keskinliğiyle hareket edilemez. Ortaya çıkan durum nesnel olsa da standardı sanaldır ve bilimsel bir hakikate işaret etmektedir. "Görmediğim şeye inanmam" diyerek akli görselliğe indirgeyen materyalist yaklaşımın bu indirgemeci bakışı, tarihin çöp sepetinde kalmıştır.

Kanıtı Dayalı Din

Pozitif bilim evrendeki gerçekler karşında kibir ve üstünlük güdemez. Doğaya hâkim değildir. Doğaya hâkim olmak iddiası, üstünlük yanılgısıdır. Bilimin dünyadaki yerini doğru tanımlayamaması, bilimsel kisveye bürünmüş bir yeryüzü tanrıçılığının işaretidir. Bu da bağınazlığın başka bir türüdür.

Bilim, otorite veya doğaüstü güce dayanarak hareket etmez. Onun dayanak noktası delillerdir. Ancak doğaüstü gerçeklik bilimsel bir olgu olarak her zaman seçenekler arasında mevcuttur. Dini görüşleri bir olgu olarak kabul etmeyen bilimsel yöntem, önyargılı bir yöntemdir.

[Din kendi bilgilerinin sorgulanmasına karşı çıktığı takdirde, akla ve bilime ters düşer. Hristiyanlığın teslis inancı veya Budizm'in ruh inancı gibi öğretilerini sorgulamaya açmayan dinler, kendilerine şüphe ile bakılmasına mahkumdurlar. Sorgulanmaktan kaçan inanç sistemleri, hayatiyetlerini sürdüremezler. Sınırlarını koruyan din ile bilim ilişkisi, insanlığın geleceğini aydınlatacaktır. Bilimin, dinin hayata anlam katma özelliğine, teselli etme gücüne ve ölümden sonrasını açıklama kapasitesine ihtiyacı vardır. Doğru öğretilerle insanlığa yol gösteren bir din, pozitif bilim tarafından test edilmekten çekinmeyecektir.] Diğer yandan ortaya çıkan gerçeklerin, bilimin özgürlük alanını sınırlandırma ihtimali gerçek bilim adamlarını tedirgin etmez. Hatta böyle bir bakış, din ve pozitif bilimin eşgüdümünü doğurur. Şayet amaç gerçeğe ve evrensel doğrulara ulaşmaksa; en kolay, en verimli ve en ideal yöntemin bu olduğunu objektif bakış açısına sahip her birey onaylayacaktır.

Davranışların Oluşum Süreci

[Fenotip, kültürlerin ve çevrenin etkisiyle oluşurken genotip, genler aracılığıyla meydana gelir. Genotip, bilgisayardaki işletim sistemi, fenotip ise bizim bu sistem üzerine ekledi-

ğimiz programlar olarak tanımlanabilir] İnsanın fiziksel yapısında olduğu gibi psikolojik yapısında da genetik bir standart vardır. On iki temel kişilik yapısı şeklinde adlandırdığımız bu kişilik yapıları içinde, herkes ayrı bir bölüme dahildir. Buna göre insanların bir kısmı dışa dönük, kimisi şüpheli, bazıları ise bağımlı olabilir. Bunlar, doğuştan gelen ana çerçeveyi oluşturan kişilik özellikleridir. Fakat kişi yaşadığı ortam, ebeveynlerinden öğrendikleri ve sosyal temasla bu özellikleri farklı boyutlara çekebilir. İnsan, bir binanın taşıyıcı sistemine benzeyen genlerin üstüne, bina edeceği duvarları kendisi oluşturmakta, bu şekilde kişiliğini oluşturmaktadır.

A.C [Davranışlar, insanın genetik ifadesidir. Kedi, köpek, at, gibi hayvanlar asırlardır insanların yanında yaşamalarına rağmen, insana dair hiçbir şey öğrenememişlerdir. Çünkü genlerinde o eğilim yoktur. Bu hayvanlar, yaratılışlarındaki programları ne kadarını öğrenmeye el veriyorsa o kadarını öğrenebilmişlerdir; o halde insanın davranışları kendiliğinden değil fenotiple gelişmektedir.]

Cinsel dürtüler dışındaki sevgi, öfke, nefret gibi diğer duyguların, beynin farklı alanlarında aktif hale geldiği görülmektedir. Beynin, bu özellikleri sebebiyle, insan psikolojisinin gelişmesinde dış etki, iç mekanizmadan çok daha önemlidir. Bu nedenle de bilgi aktarımı, kültürel aktarım ve sosyal temasın ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu noktada, sosyal duygular ön plandadır. Diğer canlılarda olmayan ve insanın daha geniş kapsamlı yaşamasına vesile olan sosyal duygular, insanı insan yapan ve onun tek başına yaşamasını engelleyen duygulardır. İnsanın bir ailede yaşamasını, kendine ait bir kimlik oluşturmalarını sağlayan ve onu sosyal bir varlık haline getiren de yine bu duygulardır.

Psikoloji bilimi bugüne dek davranış ve duyguları konu edinmiştir. Bu iki olgunun temelinde düşünce yatmaktadır.

Bugün bu bilim alanında “ilimlerin bütünlüğü” çerçevesinde insanda beş duyunun ölçemediği spiritüel gerçeklik olarak tanımlanabilecek başka bir enerji bandının varlığı konuşulmaktadır. Bu enerji bandının ışınsal, radyan bir enerji olduğu; bunun oluşturduğu spiritüel gerçekliğin de psikolojinin sınırları içinde kabul edilmesi gerektiği düşünülmektedir. 2007 yılında bilim camiasında insanda bulunan ayna nöronların keşfedilmesiyle, kişideki sevgi, öfke gibi güçlü bir duygunun, yanından geçen bir başka kişiyi etkilediği bilgisi ortaya çıktı. İnsandaki bu baskın his, kişi farkında olmadan karşıdaki insanda ayna sinir hücrelerini harekete geçirmekte ve o kişiye karşı ya sevgi ya da öfke gibi duyguların oluşmasına sebep olmaktadır. Bu duruma en büyük kanıtlardan birisi, doku kültürü çalışmalarıdır. Doku kültürüne maymun sinir hücreleriyle insan sinir hücreleri konulduğunda; maymun sinir hücresi uzantısını diğer maymun sinir hücresine, insan sinir hücresinin ise uzantısını kendi cinsinden bir hücreye bağlandığı gözlenmiştir. Ayrıca şu anda bilimin ölçemediği, ancak manyetik duyular olarak tanımlanan duyuların var olduğu gerçeği açığa çıkarılmıştır. Bunlardan bir kısmı, iç duyulardır.

Psikoloji Biliminin Gelişmesi

[Beyin, insandaki değişiklikleri algılayan bir algı organıdır; beş duyu ile maddesel gerçekleri ve buna ilaveten manyetik hisleri algılamakta, sevilip sevilmediğimiz gibi konulardaki duygusal ipuçlarını okumaktadır. Empati bunun için önemlidir. Duygusal ipuçlarını okumak, erkeklere oranla kadınlarda daha ileri seviyededir. Ve yine kız çocukları, erkek çocuklarına oranla daha rahat empati kurarlar. Bu özellikler, bize beyinde bir enerji transformasyonu olduğunu göstermektedir. Karşısındaki insanın duygularını algılayan beyin, onunla ilgili duygusal bir cevap oluşturmakta ve bu cevaba tepkisini de beden diliyle vermektedir. Duyguların

ON

bizdeki ifadesi, karşı tarafın bunu okumasını sağlar. Bu durum ise duygusal algılamanın, beynimizde duyguları dönüştüren bir sistemi harekete geçirmesiyle oluşur. Ayna nöronlar sayesinde oluşan bu durumun psikoloji biliminde önemli olduğu bilinmektedir; psikolojiyi spiritüalitenin dışında düşünmek ise mümkün görünmemektedir. Böylelikle insanı biyolojinin dışında da düşünmenin imkansız olduğu ortaya çıkmaktadır.

Felsefede de pek çok kavram bu araştırmalar sayesinde değişmiştir. Mesela “nörofelsefe” adı verilen felsefe ile nöroloji birleştirilmiş oldu. Yine “nöropazarlama” ya da “nöroekonomi” adı verilen yeni kavramlar, insan beynindeki duygu ve düşünce dönüşmesine bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Bu şekilde psikolojideki perspektifler de değişmiş oldu. Evvelce var olan davranışçı, kognitif, evrimsel perspektif gibi kavramlara spiritüel psikoloji perspektifi de eklenmiş; psikolojinin filozofisi de bu şekilde gelişmiştir.

Hümanistik psikoloji, adeta bilimin dini olmuştur. Maslow’un insanın ihtiyaçlar piramidini merkeze alarak oluşturduğu hiyerarşi piramidi, insan psikolojisi için iyi bir tanımlama olmakla beraber hümanistik anlayış, insanı evrenin odağı olarak görür ve onu doğuştan kusursuz ve ahlaklı kabul eder.

“İnsan ahlaklı olarak doğar; onun ayrıca bir ahlaki öğretiye ihtiyacı yoktur düşüncesi” insanın içinden gelen dürtü ve eğilimleri yok kabul etmiştir. Psikolojinin bu perspektifi, Freud’un insanı “cinsel dürtülerinin peşinde koşan, ölümden kaçan” tanımlamalarının tam tersine onu evrenin merkezine almıştır. Freud’un insanı anlatışıyla hümanistik felsefenin tanımlamaları birbirinin tamamen zıddıdır. Hümanizmin nefsi ve egoyu kutsallaştıran anlayışı “kendilik” kavramını kutsallaştırarak insanın aklına gelen bütün kötü düşüncelerin dışarıdan kaynaklandığını savunur. İnsanı “me-

lek” gibi gören hümanistik felsefeye karşılık, Freud onu konuşan bir hayvan olarak tanımlamıştır.

Kötücül eğilimlerin insandan uzak olduğunun düşünülmesi bazı hastalıkların açıklanmasını imkansızlaştırdı; hatta hastalıkların artmasına sebep oldu. İnsan beyninin bazı bölgeleri otomatik olarak saçma düşünceler üretmektedir. Sebeze doğrarken, elindeki bıçağı kendine batırmaktan korkan insanın düşüncesi, otomatik düşüncelere bir örnektir. Hümanistik bakış, insan zihnine gelen bu türlü düşüncenin kişiye zarar verecek bir tehlike olduğunu ve hemen tedbir alınması gerektiğini belirtir. Bu düşünceyle tedaviye yaklaşan uzmanlar ise, bu düşüncenin ne kadar tehlikeli olduğundan ve muhakkak mücadele edilmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Böylece hastalık daha çok artmaktadır. Freud’cu yaklaşım, insanda istenmeyen düşüncelerin yeri olmadığını söylerken, insanı belli başlı hayati fonksiyonlarının peşinde koşan varlık olarak tanımlamaktadır. Bu durumda, tedavi başarısı hayli düşmektedir.

Spiritüel psikolojinin tedavi konusunda başarılı olmasının sebebi, bakışının biyolojik psikoloji ile örtüşmesidir. Biyolojik psikoloji, insan beyninin bir bölgesinde bulunan hücre bağlantılarının otomatik düşünce ürettiğini ve kişinin düşüncesini odakladığı ve duygularını yoğunlaştırdığı konuda beynin, o konuyla ilgili programını çalıştırdığını söylemektedir. Tıpkı bir annenin çocuğunu koruma konusunda abartılı düşünceler üretmesi gibi. Halk arasında ve dini terminolojide “vesvese” olarak bilinen bu düşünceler, rahatsızlıklara sebep olmaktadır. Kişi bu düşüncenin beynin bir bölgesinin ürettiği otomatik bir düşünce olduğunu kabul ettiği ve beynin bir bölgesinin hastalıklı bir şekilde çalışmasından kaynaklanan obsesyonların ayıklanması gerektiğinin farkına vardığı zaman tedavi imkanı kolaylaşacaktır. Spiritüel psikolojideki şeytan kavramına uyan bu durumun tedavisi mümkün gözükmemektedir.

A.C [Spiritüel psikoloji, şeytanın var olduğunu ve insanın bey-
nine yanlış düşünceler telkin ettiğini söylemekte ve kişiye
bu düşüncelerin ona ait olmadığını ve bunlara önem ver-
meden yoluna devam etmesi gerektiğini telkin etmektedir.
Bu ifadeler, biyolojik psikolojideki bilgilerle spiritüel psiko-
loji bilgilerinin birbiriyle örtüşmesi sonucunda ortaya çıkar.
Bu sayede biyolojik psikoloji geliştikçe davranışçı, psikan-
alitik psikolojinin yanlışlarını düzeltmekte ve bu son bilgiler
de pozitif bilimin menziline girmiş olmaktadır. Günümüz-
de bilimsel alandaki gelişmeler daha ziyade spiritüel psiko-
lojinin tezlerini destekleyen şekilde gelişmektedir.]

İnanç, İbadet ve Dua

A.C [İbadet, mükellefin yaratıcısına duyduğu saygı nedeni-
le ona itaat etmesi ve bazı zevklerinden vazgeçmesi olarak
tanımlanabilir. İbadet ve duada birinci şart niyettir. Niyet
Yaratıcı'ya kulluk değil ise yapılan ritüeller ve vazgeçilen
zevkler amaca hizmet etmeyeceğinden ilahi rızaya uygun ol-
mayacaktır. Bu kapsamda yapılanlar ibadetler, takıntıya dö-
nüşen ritüeller olarak değerlendirilebilir.]

Dua ve ibadetin amacı, kulu Yaratıcı'ya yakınlaştırmak-
tır. "Allah'tan korkmak, ona saygı duymak ve onun yaratıcı-
lığını onaylamak" ibadeti anlatan en öz ifadelerdir. İslam di-
ninde "Allah'tan başka ilah yoktur ve Hz. Muhammed onun
kulu ve elçisidir" sözünün ilk iki şart olarak sunulması ol-
dukça anlamlıdır. Zira insan bir dine dahil olduktan son-
ra Yaratıcı'nın korumasına ve güvenine erişmektedir. Bu es-
nada kulun kurallara saygı göstermesi, Tanrı sevgisinin ve
onun rızasına erişmeyi arzu etmenin bir sonucudur. Tıpkı
bir bebeğin bir şeyden korkup annesine sığınarak rahatlama-
sı gibi insanlar da olaylar ve musibetler karşısında gücü her
şeye yeten, hatta kalbinden geçen bir dileğe bile vakıf olan
güce yönelerek rahatlarlar. Kişi, bu inançtan aldığı huzur ve
güvenle, içsel hoşluk ve esenliği yaşar. [İbadet ve duanın in-

sana verilen peşin bir ücreti vardır: Yalnız olmadığını hissetmek...} İbadetin kişisel yararının yanında, sosyal alanda da faydaları vardır. Yalnız, sosyal alanda kendisine ibadet edilen gücün nasıl tanımlandığı önemlidir. Doğa dinlerinde veya yeryüzü tanrısı olan dinlerde, ibadetin beklenen faydası sınırlıdır. Aklın onaylamadığı bir ibadet, geçici bir teselli anlamına gelir. Sağlıklı bir ibadet ve dua, akla dayanan ve kalbi duyguların onayladığı bir inanç sisteminden sonra olursa anlamlıdır. Böyle bir idrakin sonucu olan ibadette, kişi бүтүнүн parçasını görür.

Tarla Metaforu

[İnsan ruhu bir tarlaya benzer. Yabani otlar gibi büyüyen günahlar temizlenir ve güzel tohumlarla yeni mevsime hazırlanırsa rahmet güneşi ve merhamet yağmuru geldiğinde, içimizde güzel çiçekler açmaya başlar. Her insanın ruhunda gerçekleşecek olan bu bakım işi, zahmetli bir iştir.]

İbadet, kusurların farkına varıp arınma ve temizlenme iradesi ile başlar. İnsan iradeyi iyi şeyler yapma niyeti ile planladığı takdirde her gün kendisini resetlemiş olur. Olumsuz düşünce, zevk tuzakları ve ayartıcı unsurlara karşı doğru işler yapma tercihini ortaya koyarak yaptığı ibadetler, ilahi hedefe uygun olacaktır.

Dua ve İbadetin Psikolojik Faydaları

[İnsan, gücü sınırlı olan fakat sonsuz ihtiyaç ve arzularla donatılmış bir varlıktır. Kısıtlı güçteki bu varlık, mutlak ve ebedi bir irade erkini elinde bulunduran otoriteyle bağ kurmaya niyetlenerek ibadet eder. Böylece ilahi güç tarafından korunduğu duygusunu yaşar.] Sınırsız güç kaynağı "Kadir-i Mutlak"la bağlantı kurma arzusu, sarsılmaz bir güven ortaya çıkarır. Bu yöneliş ve yakarış, özlü ibadetin tarifidir. Kul-luğunu anlayan, gücünün sınırlarını bilen bir kimse, duanın faydalarını kısa sürede görecektir. [Duanın en önemli yara-

rı, kişiye yalnız olmadığını hissettirmekle ümit duygusunu ayakta tutmaya yardımcı olmaktadır. }

Dua ve İbadetin Fizyolojik Sonuçları

Dr. Herbert Benson, son otuz yılını duanın insan fizyolojisi üzerine etkilerine adanmış bir araştırmacıdır. Dr. Benson, "Handbook of Religion and Health" isimli kitabında inanmanın hastalıklar üzerinde % 60-90 oranında iyileştirici etkisi olduğunu aktarmıştır. 1200 kişi üzerinde yapılan araştırmada, dindar insanların daha uzun ve sağlıklı yaşadıkları anlaşılmıştır. İbadetine düşkün ve düzenli şekilde dua eden insanların, daha seyrek hasta oldukları ve hastalandıklarında hastanede kalma sürelerinin daha az olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışma sonunda, dini referanslara göre yaşayanlar arasında kalp ameliyatı geçirenlerin, ameliyat sonrası ölüm riskinin, hiçbir dini aktivitesi olmayanlara göre on dört misli daha az olduğu tespit edilmiştir. [Dr. Benson, beyin MR görüntülemelerinde, dua halindeki kişinin beyninde kompleks aktivitelerin gerçekleştiğini rapor etmiştir. Dua eden bir kişinin vücut ısısı yükselmektedir. Bedende bir ürpermeyle başlayan uyarılma hissi yaşanmakta, algı gücü keskinleşmekte, bilinç düzeyi ve farkındalık artmaktadır.]

Zihinsel Sığınak Olarak Dua

Psikolojik bütünlüğünün bozulduğunu hisseden ve kontrol duygusunu kaybetme hissi ile şiddetli sıkıntı yaşayan insan, kendine zihinsel bir sığınak oluşturduğunda kaygısını azaltabilmektedir. Mesela ölüm anksiyetesi ve onun oluşturduğu panik, kontrolsüzlük hissini doğurmaktadır. Bu esnada beyne üşüşen olumsuz düşünceler, Tanrı inancı ve koruyucu melek inancıyla aşılabılır. Bu gerçeği fark eden Amerikalılar, insanın sığınma ihtiyacını "Siperde ateist yoktur" sözüyle özetlemişlerdir.

Meditatif Bir Eylem Olarak Dua

[Duanın meditatif bir eyleme dönüşmesinde ilk basamak, zihinsel bir tasavvurla düşünceyi güzelleştirmek, daha sonra da onu bir noktaya odaklayarak merhamet, şefkat ve sevgi oluşturacak şekilde yoğunlaşmaktır. Bu üç aşama ancak eğitimle mümkün olur. Dua ve ibadet öncesi kulluk düşüncesi içindeki zihinsel tasavvurda, Rab'lık ve ilahlık gerçeğine sığınacağını, ondan ilgi ve yardım talep edeceğini, o yakınlığı hissetmedikçe hayırdan mahrum kalacağını insanın kendisine itiraf etmesi gerekir. Böyle bir yönelişten uzak olan dua ve ibadet; huşudan, derinlikten de yoksun kalır.]

Dua etmenin kişide uyandırdığı his, hayatın genel akışında gerekli ve faydalı bir histir. Duaya yaşlı, güçsüz ve zayıf olanların ya da çocukların ihtiyacı olduğunu düşünüp onu hor görmek yerine, bu faydaya ulaştığı için dua eden kişiyle beraber olma düşüncesi daha sağduyulu bir yaklaşımdır. Duanın psikolojik yararının en çok belirginleştiği zaman ise, kişinin hasta ya da muhtaç olmadığı vakitlerde de dua etmesidir. Hasta ve muhtaç iken yapılan dua ve ibadet mum ışığı ise, genç ve güçlü iken yapılan dua, güneş değerinde bir anlam taşır. Böyle bir insanın duası hayranlık ve saygı uyandırmalıdır. Çünkü bu kişi kulluk bilinci içindedir ve gelecek zorluklara da şimdiden manevi yatırım yapıyor demektir.

Toplu Dualar

[Mevlana'nın öğretisinde yer alan, sözlü ve ritimli müziğin eşlik ettiği duaların, "sufi meditasyon" şeklinde günümüze kadar gelmesi ve Batı dünyasında rağbet görmesi tesadüfi değildir. Dua grupları oluşturmak alternatif tedavi arayanlar için önemli bir ilgi alanıdır. Evrensel hasta hakları sözleşmesinde yer alan "dini destek alma hakkı" kapsamında, tedavi kliniklerinin sufi meditasyonu tamamlayıcı tedavi referansına almaları çok yerinde olacaktır.]

te yoğunlaşmış hastayı gören bir hekim, o hastanın iyileşme ihtimalinin daha yüksek olduğunu fark edecektir. Zira duanın kapı çalmak olduğunu, bir yönelişi ifade ettiğini, iyi ve güzel olmaya karşı zihinsel bir hazırlık anlamına geleceğini bilmek, olumlu sonuçları da beraberinde getirir.

Şükürün Önemi

[Her ikram sahibi, kendisine teşekkür edilmesini önemser. Yaratılış bir ağaç ise, şükür de bu ağacın meyvesidir. Teşekkür etmek o canlının yaşadığının ispatıdır. Şükürsüzlük ikramda bulunanı yalanlamak anlamına gelir.

Şükürün bilinçli ya da bilinçsiz yapılmış olması, bu konuda önemli bir ayrımdır. İnsan ile şükreden hayvan arasındaki fark, teşekkürün bilinçle gerçekleşmesine dayanmaktadır. Zira bilinç dışı vaziyette şükreden canlıların rızık peşinde koşmaları, birer şükürdür. Tavuğun eşinmesi, akvaryumdaki bir balığın sürekli ağzı açık olarak dolaşması, iştah ve istekle rızık takibi yapması, verilen ikramları sevmeye işaretidir. Bu dolaylı bir teşekkürdür. İnsan diğer canlılardan farklı olarak bilinç sahibi olduğu için, şükürüne vizyon katması gerekir. İkramı vereni düşünerek yiyip içmesi, ilahi hedefe daha uygun olur ve ilahi rızayı da davet eder.]

Şükürsüzlüğün ölçüsü hırs ve doyumsuzluk iken, şükürün ölçüsü yetinme, kanaat, razı olma ve memnuniyettir. Küçük şeylere şükrederken büyük şeyler için de çalışan insan, kendisine yeni şükür kapılarını açar. İslam inancında, "Allah kabul etmeyeceği duayı kuluna nasip etmez" denilir. İnsan madde, zaman, ruh boyutlarıyla birlikte duayı da bir yaşam boyutu olarak düşünürse, hayatın akışında değerli ve faydalı bir konuma geçmiş olur.

İnancın Gereği, Kurallara Uymaktır

[İnsan dünyaya sınırsız yetenek ve öğrenme kapasitesi ile gelir. Bunun yanında bir de özgür iradesi vardır. Dünya ya-

şamının kurallarını bilemese de kendisine sınavda olduğunu hatırlatan yazılı mesajlar ulaşmıştır. Bu mesajlara vakıf olmak, onu Yaratıcı'ya karşı sorumlu kılmaktadır. Sorumluluk alırken önüne bilinmeyen yollar çıktığında hem ilerlemek hem de kendini geliştirmek isteyenlere rehber almak üzere peygamber gönderilmesi, akla uygun bir gerekçedir. Eğer bir rehberle tâbi olacaksanız onun bildirdiği kurallara uymanız gerekir.]

Yaratılmışların genetik mirası, doğuştan gelen ve değiştirilmesi doğru olmayan işletim sistemi programlarına benzetilmektedir. İşletim sistemi üzerinden peygamberler aracılığıyla gönderilen bilgi dosyaları, ego bilgisayarımızı amacına yönelik şekilde kullanabilmemizi sağlar. Kullanıp kullanmamakta özgür bırakılan insan, anlamlı bir gayeye ulaşmak ve fark oluşturan bir bilgelige erişmek için, doğru tercihler yapmak mecburiyetindedir. Yemek, içmek, üremek gibi temel biyolojik programların dışında, yüksek fonksiyonlu birçok programı kullanmadığımızda, bilgisayarın sahibi verimlilik ilkesine uymadığımız için onu bizden alma yetkisine başvuracaktır.

Bir bilgisayarın yüksek fonksiyonlarının kullanılması, çok çalışmaya ve kişisel konforumuzdan fedakârlık etmeye bağlıdır. Buradaki çalışma ibadet tanımını açığa kavuşturmaktadır. Zira ibadet etmek ve zevk tuzaklarından korunmak, kişinin o anda sahip olduğu özgürlüğünden ve rahatından feragat etmesini gerektirir. Yani kulluk, bir disiplin üzerine kuruludur. Bu disiplinin gereklerini yerine getirmek ve bazı zevkleri erteleyebilmek, yüksek ideal sahibi insanlara ölüm öncesinde de pek çok şey kazandırır. Ev sahiplerinin zevki arttırmak için tatlı yiyecekleri en sona bırakmaları gibi, somut zevkleri erteleyip soyut zevkleri amaçlayan insan da bu ertelemenin tadını çıkarır.

Sisteme Entegrasyon Diyalektiği

A.C

nevat tarhan

106

[Peygamberlerin hayatlarındaki örnek olayları incelediğimizde, tek Tanrı inancının sisteme entegre olmakla eş anlamlı olduğunu fark ederiz. Bunun getirdiği kazanımların başlangıçtaki görüntüsü, çile çekmek, sıkıntı yaşamak olsa da, huzurun varlığı bu hayatların en belirgin kazancıdır.]

Küçük bir analogiyle, inanç sistemine bağlandığımızda neler kazanacağımıza bakalım: Türkiye Cumhuriyeti vatan-daşı olan bir kimse, şüphe yok ki büyük bir sistemin parçası olur ve bir kimlik numarası alır. Kaydolduğu sistem ona belli yükümlülüklerle beraber bazı hakları da vaat etmektedir. Medeni hukuktan tutun da elektrik, yol, su, seyahat özgürlüğü ve hatta pasaporta kadar, onlarca imkana sahip olabilirsiniz. Ancak sisteme dahil olduğunuz halde sorumluk almaz, vergi vermez, askerlik yapmaz ve başkalarının huzurunu bozarsanız, sistemden uzaklaştırılarak yalıtılmış bir mahrumiyete ve cezaya çarptırılırsınız. Eğer kurallara uyma sözü verip, imza attığınız halde gerekenleri yapmıyorsanız, kurulu düzen ıslah oluncaya ve arınıncaya kadar farklı bir kısıtlamaya tâbi olursunuz.

Vatandaşlık metaforu ile yaptığımız analogiyi hayata uyguladığımızda; dünya yaşamını geçici ikametgah gibi düşünmeyen ve sistemi tanımayan kişinin, gideceği başka bir yer olmaması halinde Yaratıcı'nın onu magma tabakasındaki bir malzeme gibi ehlileştirileceğini düşünebiliriz.

DİNLER, RİTÜELLER VE DOKTRİNLER

Dini doktrinlerin ve kurumların ortaya çıkışı, modern bilimin gelişiminden çok öncedir. Hristiyanlık, Musevilik, İslam, Hinduizm, Budizm ve diğer dini gelenekler insanlık tarihinde köklü bir yer tutar. İnanç sistemleri; kutsal kitaplar, saygıdeğer eğitimciler ve ermişler, görkemli sanatlar, göz kamaştırıcı katedraller, tapınaklar ve camiler, inancın felsefesini öne çıkaran kültürel mirasın taşıyıcısı sayılan araçlarla ifadesini bulur. Bu dini kurumlar, medeniyeti oluşturan dillerin, kavramların ve değerlerin bir parçasıdır ve bizim kim olduğumuzu tanımlar. Esasen insanlık tarihinin bu en eski kurumları, hegemonyalarına yönelik daimi bir meydan okuyuş sergilemişlerdir. Peygamberler vaat ettiklerinden ötürü yüceltilmişlerdir. Din, yaşama anlam ve amaç kazandırmış, Yaratıcı bu zahmetli dünyadan sonra kullarına ebedi bir kurtuluş vaat etmiştir. Tüm bunlar doğanın dışında, doğaüstü kaynaklara dayandırılır. İddia edildiği üzere, bilim doğa ile uğraşırken; tanrısal gerçeklik, zaman ve mekanın hem üzerinde hem de ötesindedir. Dinler; eğitim, siyaset, ekonomi ve hukuk üzerinde derin etkilere sahiptir. Ayakta kalmış bütün büyük dinler, osmoz yoluyla büyümüştür. Bu dinler, en azından yakın zamana kadar coğrafi olarak birbirinden ayrılmış bölgelerde yaşayan insanlar tarafından benimsenmiştir. İnsanların dini inanışları genellikle kişisel bir tercih değil, doğuştan gelen bir durumdur. Bununla birlikte belli zamanlarda gözlenen değişim periyotları, misyonerler veya iç-

galcilerin yeni bir inanç ortaya koymaları türündeki durumlar, din değiştirmelere sebep olmuştur.

Gençlere zengin bir dini miras bırakmak, dinin sürekliliği açısından gereklidir. Üreme ve evlilik yasaları ya da yaşamın tüm yönlerini düzenleyen ritüeller, dinin gücünü ve etkisini pekiştirir. Tarih boyunca kutsal doktrini sorgulamak, toplumsal düzenin temelini sarsmak demektir. Dinler adet ve gelenekler yoluyla telkin ediliyor, yasalarla ayakta duruyor ve duygu-inanç düzeyinde kökleşiyorlardı. Dinin gerçekliği, hiçbir incelemeye tâbi tutulmadan kabulleniliyordu. Ayrıca Mutlak Hakikati ve erdemi kuşattıkları savunulmuştu. Uzun insanlık tarihi boyunca kutsal şeylere sövme ve ikonlara (yerleşmiş inanç veya kurumları resmeden sembol) karşı çıkma yıkıcı addedilmiştir. Dini muhalefet; aforoz, toplumdan dışlanma veya ölüm cezası gerektiren bir durum olarak kabul edilmiştir. Özellikle teokratik toplumlarda, dini hâkimiyeti empoze etmek için seküler yöneticilerin gücüne başvurulmuştur.

Gerçeklik anlayışı açısından pozitif bilimle dini uygulamalar arasında derin bir fark söz konusudur. Bilim açık bir zihni, araştırmayı, eleştirel düşünceyi ve varsayımları sorgulamayı gerektirir. Bir teoriyi veya hipotezi sağlıklı şekilde test edebilmek için taraflı bakıştan, önyargıdan, inanç veya geleekten bağımsız olmak icap eder. En azından böyle olması umut edilir. Deliller, mantık ve matematik tutarlılığın doğrulamasına ihtiyaç duyar. Her ne kadar postmodern eleştirmenlerin yadsımasına maruz kalsa da, bilim evrensel olma iddiasındadır. Kültürel bağlardan arınmıştır ve dünyanın her yerindeki laboratuvarlarda tekrarlanabilir. Dinler peygamberlerin dünyadan göçmelerinin ardından, birbirine karşı üstünlük mücadelesi veren çeşitli hiziplere ayrılmışlardır.

Din, Batı dünyasında Eski Yunan ve Roma'dan bu yana, filozoflar ve bilim adamları tarafından eleştirilmiştir. Sokra-

tes, Platon, Aristoteles, Epikürcüler ve Şüpheciler egemen mitolojilere karşı çıkmış, yol gösterici olarak aklı öne sürmüşlerdir. Hristiyanlık, Pagan dinleri ve felsefe okulları karşısında üstünlük sağlayarak, İmparator Konstantin tarafından Roma İmparatorluğu'nun resmi dini ilan edildiğinde durum değişmiştir. Augustine, milattan sonra beşinci yüzyılda felsefi şüpheciliği reddetmiş ve insanın temel vazifesinin Tanrı'ya iman olduğunu savunmuştur. Böylece Orta Çağ boyunca dinin hâkim olduğu bir dönem yaşanmıştır.

Ancak Avrupa rönesansının yaşandığı on dördüncü ve on beşinci yüzyıldan itibaren bu konuda radikal bir değişiklik yaşanmıştır. Batı'da kaybolan ancak Müslüman bilginler tarafından korunan klasiklerin, mesela Aristoteles'in eserlerinin yeniden keşfi bu değişimde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bilhassa, on ikinci yüzyılda İspanya'nın güneyindeki Cordoba'da (Kurtuba) parlak bir dönem yaşanmıştır. Averroes (1126-1198), Aristoteles'in metinlerini inceleyerek, felsefenin özerkliğini savunmuş ve bu sayede eserlerin Arapça'ya, Latince'ye ve İbranice'ye çevrilmele-ri mümkün olmuştur. İbni Rüşt'ün eserleri ise, ölümünden bir sene önce fanatik bir avam tarafından yakılmıştır. Ölümünden sonra Müslüman alimler felsefenin özerkliği hakkındaki görüşlerini reddetmiş ve tutucu Müslüman teologlar Gazali'den alıntılar yaparak (1058-1111) özgür düşünc-eyi geliştirme çabalarını artırıp, Kuran ve hadisin üstünlüğüne vurgu yapmışlardır.

Bundan sonraki dönemde Aristoteles'in eserleri Batı Avrupa'ya aktarılmıştır. Thomas Aquinas (1224-1274) hem akıl (doğal teoloji) hem de vahiy teolojisine alan bırakan, yeni bir teolojik ve felsefi sistem üzerinde çalışmıştır. Aquinas vahiyle imanın, aklın prensipleriyle uyumlu olduğu düşüncesini savunmuştur. Böylece, Aristoteles'in bilimsel ve metafizik sistemi, Orta Çağ'ın sonlarına doğru düşünce dünyasının hâkim kanaati olmaya başlamıştır. Dönemin

ilim dünyası bu düşünce sisteminin Yahudi-Hristiyan kutsal kitaplarıyla uyumlu olduğu kanaatine varmıştır.

Modern zamana geçildiğinde, şüphecilerin yazılı eserleri yeniden keşfedilmiştir. Bu durum, kilisenin bilim üzerindeki otoritesinin daha fazla sorgulanmasına yol açmıştır. Doğal felsefeciler ve fizikçiler yeni formüle edilen mekanik yasalarını ispatlamak için inanca ve vahye değil; matematiğe, gözleme ve deneye başvurmuşlardır. Bu da Aristotelesçi düşünce sisteminin yıkılmasına yol açmıştır. Batı'da bilim ve din arasındaki ilk temel çatışma, en dramatik şekliyle Giordano Bruno (1548-1600) yakıldığında ve Galileo Galilei (1564-1642) zamanın dinsel düşüncelerini sorguladığı için ev hapsine alındığında yaşanmıştır.

Dinlerin Şiddete Yaklaşımı

Dünyada soğuk savaş dönemi tamamlandıktan sonra küresel siyasetteki kutuplaşmalar yer değiştirdi. 1993 yılında NATO tarafından savunma konsepti olarak düşman tanımlaması yeniden yapıldı ve bu tanımlamanın düşmanı olarak kökten dincilik gösterildi. Aynı yıl Samuel P. Huntington, "Foreign Affairs" adlı dergide "Medeniyetler Çatışması" isimli bir yazı kaleme aldı ve daha sonra bu konuyu kitaplaştırdı. 1990'lardan sonraki bu gelişmeler; küresel siyasette değişimi, paradigma dönüşümünü ve siyasetin yeni çerçevelerini belirlemiştir. Sunulan paradigmlar bir "öngörü" müdür yoksa "kendini gerçekleştiren kehanet" midir diye tartışılardursun, 11 Eylül 2001'deki İkiz Kulelere yapılan saldırıdan sonra, Doğu ve Batı medeniyeti arasındaki çatışmasının küresel siyasette zirveye oturduğu bir dönem başlamıştır.

Günümüzde, Batı dünyasında "İslamofobi", Doğu dünyasında ise Amerikan düşmanlığının yükselmesi küresel siyasette şiddetin rolünü belirginleştirmiştir. Yaşanan sıcak ve soğuk savaşlardan sonra, "kimlik savaşları" diyebileceğimiz yeni bir dönem başlamıştır. Egemen kültürel kimliğin

A.C

inanç psikolojisi

111

dünyada hâkim güç olmaya çalışması ve kendi çıkarlarını bu yöntemle koruması öne çıkmıştır. [Kültürler arası korku, güvensizlik ve şiddetin beslenmesi nefret dinamiğini doğurmuştur. Nefretin sonucu olarak da şiddet gelişmiştir. Şiddet eylemlerini besleyen zihinsel eğilimler, güvenlik tanımlarını da belirlemiştir.] Modernleşme medeniyetin maddi seviyesini yükseltmiş; ancak kültürel ve ahlaki boyutu güdük bırakmıştır. İşkence, kölelik, acımasızlık, kötü muamele küresel bir suç dalgası doğurmaya başlamıştır. Uluslararası mafya, uyuşturucu kartelleri, boşanmaların artması ve ailelerin zayıflaması, toplumsal dayanışmanın azalması, etnik, dini ve bölgesel şiddet, silah zoruyla yönetim gibi değişik unsurların oluşturduğu bir küresel kriz baş göstermiştir. Peki politik terörden soysal teröre, ülkeler arası savaştan medeniyetler çatışmasına kadar geniş bir yelpazede dünya barışının yeniden kurulması mümkün olacak mıdır?

Batı Tarihinde Savaş Ahlakı

A.C

[Eski Roma'da devlet törenlerinde önde giden, güç ve otoriteyi temsil eden sembol, baltanın çevresine bağlanmış demeti taşıyan bir Romalı'ydı. Elindeki bir demet sopaya "Fascis" deniliyordu. Faşizm kelimesi de buradan çıktı. Hristiyanlık öncesi Pagan kültüründeki bu özellik, Neron'la zirveye ulaşmıştı. Savaş tanrılarının olduğu milletlerde, şiddet kutsallaştırılıyordu. Neron, öz annesini ve eşini öldürmüş biriydi. İnsanların vahşi hayvanlara parçalandığı, ölümüne dövuştürüldüğü bu fetret döneminden sonra Hristiyanlık doğdu.]

Şiddet ve savaşın kutsallaştırıldığı ilk faşist devlet ise Sparta idi. Savaş ahlakının model alındığı bu sistemde, insan bir hayvan türü olarak görülüyordu. Cesur bir gençle iyi besili bir köpek arasında fark yoktu. Benzer bir sistem, Mısır'da, firavunların yönetimlerinde de vardı. Askeri disipline sahip devlet sisteminde, otoriteye sorgusuz itaat emrediliyordu.

Ailede çocuk ve eş, babaya mutlak biçimde itaat etmeliydi. Otoriter yönetici sınıf, kendisini üstün bir ırk sayıyor ve bu ırkı saf tutmak için bebekler öldürülüyordu. Köleliğin beslendiği Pagan kültüründeki animistik düşünce, bu dönemin özelliği idi. Doğanın ve doğadaki her şeyin bir ruh ve can sahibi olduğuna inanılıyordu. Bu düşünce puta tapma, büyüculük ve eşyaları konuşurma gibi inançları geliştirdi.

[Pagan kültür, Hristiyanlık döneminde önemli bir değişime uğradı. Temel ahlaki özellikler olan barış ve merhamet kavramları ön plana çıktı. Pagan toplumlarında kan dökmek, acı çekertmek, işkence yapmak ibadet sayılıyordu. Savaş tanrılarını mutlu etmek için kan dökmek, gerekli bir eylemdi. Hristiyanlık inancı bunu suç saydı.] Ezilenin lehine tavır koyan Hristiyanlık, bu sebeple önce köleler arasında yayıldı. Hristiyanlığın sonraki dönemlerinde kilise de Pagan kültürünün baskıcı yöntemlerini uygulamaya başladı. Hristiyanlar, dünyayı adaletli ve sevgi dolu hale getirmek için, kendilerini Tanrı'nın görevini yapmakla yükümlü gördüler. Bu düşünceyle Katolik dünya, Endülüs medeniyetini yok etti. Oysa Avrupa'nın ilk hastanesi ve ilk üniversitesini Endülüslü Müslümanlar kurmuştu. Püriten ahlak yapısına sahip bu insanların en büyük silahları; çok çalışmak, kurallara bağlı olmak, ayrıntıya önem vermek, hoşlanma duygusunu ertelemek ve zevkleri başka bir yaşama bırakmaktı. Böylece evlenmeyen, zevkleri yok sayan şövalyeler yetişti. Kilise baskısı, özgürlük düşkünü insanların Amerika'ya göçünü teşvik eden sebep oldu. O devirden sonra da ABD "özgürlükler ülkesi" oldu. İnsanlık tarihinin yeni döneminin tohumları atıldı. Kilise baskısına karşı, demokrasi kültürü doğarken de paganizm yeniden ortaya çıktı.

Püriten Ahlaktan Faşizme Geçiş

Toplumun ve insanlığın iyiliği için, yine aynı topluma ve insana acı çektiren püriten ahlak zaman içinde faşizme

dönüştü. Aydınlanma felsefesini savunanlar, Hristiyanlığın yerine paganizmi koymayı uygun gördüler. Böylece Pagan semboller kullanılmaya başlandı. [Aydınlanma sürecinin ve hümanizmin “Tanrı’ya ihtiyacımız yok” düşüncesi, insandaki hesap verme duygusunu yok etti. Darwinizm’den de etkilenerek “Bizi inorganik maddeler yarattı” inancına kapılan insanoğlu, oluşturduğu elverişli zemin üzerinde Hitler ve Mussolini gibi devlet adamlarını ortaya çıkardı. Hitler, Mussolini hatta Saddam gibi çağdaş tiranlar, kendi resimlerini ve heykellerini her tarafa asarak korkuyla karışık bir itaat sağladılar.]

“Son Tanrı” Tabiat Olabilir mi?

Darwin’in 1859’da “Türlerin Kökeni” isimli eserini yazması ve bilim çevrelerinde onay görmesi yeni bir akımı başlatmıştı. Bu eser, tabiata bilimsel “yaratıcılık” vasfı veriyordu. Evrim teorisinin “büyük varoluş zinciri” fikri, deney ve gözleme değil, akıl yürütmeye dayanıyordu. Tesadüfi varoluş, varlıkların yaşam mücadelesi, güçlü olanın galip gelmesi, doğal ayıklanma argümanlarıyla doğanın kendi kendine oluştuğu kabul ediliyor ve doğaya kutsal bir güç atfediliyordu. Doğanın yaratıcı güç olması, ateş, su, hava ve toprağın kutsal kabul edilmesi anlayışı, aslında Pagan kültürün uzantısıydı.

Sosyal Darwinizm

Sosyal Darwinizm, “yaşam mücadelelerinde kayırılmış ırklar” tezini öne sürdü. Beyaz ırk, kayırılmış ırk olarak görüldü ve diğer ırkların köleleştirilebileceği söylendi. Böylece ırkçılığa ve savaşa meşruiyet kazandırılıyordu. Irk ıslahı kavramı (öjeni) Antik Çağ’daki Spartalılardan sonra, tekrar ortaya çıktı. (Hitler’in ünlü kafatası ölçümleri bilinmektedir.) Savaşı biyolojik bir gereklilik olarak gören Darwinizm, ırkçı ve askeri uygulamalara haklılık kazandırarak insanlık tarihi-

nin en büyük savaşları olan I. ve II. Dünya Savaşlarına ideolojik zemin hazırladı.

Nietzsche'nin Etkisi

Üstün insanların kuracağı Aristotelestik bir dünya düzenini savunan Nietzsche "sevgi, merhamet, tevazu" gibi kavramların üstün insanın çıkışına engel olduğunu; "savaşçı, acımasız ve sert" olmanın, en büyük güç olduğunu söylüyordu. Semavi dinlerin ahlak anlayışına şiddetle karşı çıkarak Roma ve Yunan Pagan kültürüne dayanan "dünyayı değiştirecek yeni bir Sezar'dan" söz ediyordu. "Deccal (Anti Christ)", "Böyle Buyurdu Zerdüşt" kitapları ile savaş modelinin felâsesini oluşturmuştu. Nietzsche bu sebeple "Faşizm'in Babası" olarak anılmaktadır. Zira Hitler, Nietzsche'nin kitaplarını "kutsal kitap" olarak benimsemişti. Dünya hâkimiyeti için gerekli ruhsal enerjinin Hristiyanlık yüzünden sağlanmadığını söyleyen, bu nedenle de Antik Çağ'ın Pagan kültürüne dönen 20. yüzyıl modernizmi, Türkiye'de de yansıma buldu. Tarihçiler, aynı amaçla Şamanizm'i öne çıkaranları da kaydetmiştir. Fakat antik kültürlerin savaş modelini desteklediği görülmemiş, neticede teknoloji ile Pagan kültür birleşmiş ve nükleer silahlar ortaya çıkmıştır.

Demokrasinin Doğuşu

ABD ve İngiltere menşeli Batı'daki bazı aydınlar, insanlığın yüce değerlerine kavga ile değil uzlaşma ile ulaşılacağını, Sparta modeli yerine Atina modeli olan demokrasinin çözüm olduğunu görmeye başladıkları halde, Müslüman dünyada bu şekilde bir model ortaya çıkmadı. Arap Yarımadası'ndaki, Mısır ve Pers İmparatorluğu'ndaki Pagan kültürü yok eden; savaş, kan dökme ve ırkçılık yerine barış, uzlaşma ve yardımlaşmayı getiren İslam dini, bu zamanın Müslümanları tarafından yeterince ifade edilemedi. Böylece "özgürlük, sevgi, merhamet, uzlaşmacılık" gibi sema-

vi mesajlardan alınan değerleri Batı kendisine mal etti. Bunun ardından insanlığın son evrelerinden, postmodern döneme gelindi. Artık sadece birey vardı. Bireyselliği öne çıkaran, "Toplulukla birlikte hareket et ama tek başına yürü" bakışı ile insanlığa barış getirilmeye çalışıldı.

Küresel Ahlak Deklarasyonu

New York Üniversitesi öğretim üyelerinden Adli Tabip Psikiyatr Dr. Micheal Welner, insanlık tarihinde ilk defa bir ölçek geliştirdi. Ölçeği geliştirme sebebi kana susamış, başkalarını hor gören, acımasız ve kolayca suç işleyen insanların çoğalmasındı. Demokrasi içerisinde barış ahlakının yerleşmesi gerekiyordu. Nitekim 1993 yılında Chicago'da Dünya Dinler Parlamentosu, "Küresel Ahlak Deklarasyonu"nu yayınlamıştı.

Deklarasyonda günümüzde küresel ekonomi, küresel siyaset ve küresel çevrenin krizde olduğu, böyle giderse dünyanın yaşanmaz bir yer olacağı, söyleniyordu. Küresel ahlak olmadan küresel düzenin olamayacağı, insanlığın barış içerisinde bir arada yaşayacağı düzene ihtiyaç duyulduğu vurgulanıyordu. Kimse kendisine yapılmasını istemediği şeyi başkasına yapmamalıydı. Irka dayalı, cinsel, sınıfsal ya da bireysel türde sayılabilecek egoizmin her türü reddedilmeliydi. Hayata saygılı, şiddet içermeyen bir barış kültürüne ihtiyaç vardı. Sadece insan değil, yeryüzündeki her şey saygıya değerdi. Adil ekonomik düzen olmadan, küresel barış olamayacaktı. Ekonomik ve siyasi gücün yönü, vahşi üstünlük kavgaları olmamalıydı. Açgözlülük kavgaya, alçakgönüllülük ise barışa götürürdü. Her meslek kendi etik kurallarını geliştirmeliydi. İnsan bilinci gelişmeden dünya asla iyiye götürülemezdi.

Seküler ve Semavi Ahlak Öğretilerinin Çatışması

[Seküler, Pagan kültürün ahlak öğretisi ile evrensel, semavi kültürün ahlak öğretileri insanlık tarihi boyunca çatışmış-

A.C

tır. Bu çatışmada bazen biri, bazen diğeri galip gelmiştir. Seküler ahlak öğretisinin ego ideali menfaat, semavi ahlak öğretisinin ego ideali ise Tanrı'yı memnun etmektir. Seküler ahlak öğretisinin dayanak noktası kuvvettir. Güç, para ve sosyal konum kullanılarak sorunlar çözülmeye çalışılır. Semavi ahlak öğretisinin dayanak noktası ise adalettir. Sorunlar, adalete ulaşmayı hedefleyerek çözülür. Çözüm; güç, para ve makam sahibi olanın tekeline verilmeden, haklı olanın lehine gelişir. [Seküler ahlak öğretisinin yaşam prensibi mücadeledir. Yaşam bir savaştır ve başarı için her şey mubahtır. "Başarılı ve zengin olmaya çalış. Bu aşamada başkasını düşünmene gerek yok" ön kabulü ile hareket edilir. Barışçıl olmayan bir rekabet öngörülür. Başkalarının acılarına kayıtsız kalınması mümkündür. Oysa semavi ahlak öğretilinde, yaşam prensibi mücadele değil, yardımlaşmadır. "İnfak" kavramı içinde paylaşma ahlakı önerilir. Kişi, kendisinden önce komşusunu, zayıfı, yoksulu düşünür. Seküler ahlakta sosyal bağ olarak, ırkçılık ve bölgecilik teşvik edilir. Şovenizm, üstün ırkı ve üstün insanı öngörür. Bunların sonucunda kavgaya ve savaşın gelmesi doğaldır. Semavi ahlakta ise, sosyal bağ olarak din ve vatan birinci sıradadır. Kültürel değişkenliğe daha uygun olan bu özellikler dostluk duygusunu artırmaya, düşmanlığı da azaltmaya yöneliktir. Seküler ahlakta kullanılan yöntem, benmerkezci bireyselliktir. Rekabet ve yarışmacılık kutsallaştırılır. Barışçıl ve uzlaşmacı olmak önemsenmez. Yetinmemek ve doymamak adeta gerekliliktir. Oysa semavi ahlakta kullanılan yöntem, sınırlı bireyselliktir. İnsan özgürdür ama Tanrı'nın kuludur. İnsanın vicdanında bir yasakçı olmalıdır. Empatik iletişim gereklidir; kişi sadece kendisi için yaşamaz. Bir ailenin ve toplumun da üyesidir.

Barış Esas, Savaş İstisnadır

İnsanlık tarihinde savaş hiç bitmemiştir. Oysa hayvanlar arasında kavgadan daha çok yardımlaşma görülür. Mikro or-

ganizmalar bitkilerin, bitkiler hayvanların, hayvanlar da insanların eksiklerini tamamlar. Bir timsah veya aslan tok olduğu zaman kimseye saldırmaz. Ama insan şahsi çıkarı için en yakınına bile kötülük etme potansiyeline sahiptir. İçimizdeki kötücül güçler egemen olduklarında, savaş ve kavgaya eğilimimiz öne çıkar. İyicil güçlerin hâkimiyetinde ise uzlaşma ve barışın üstünlüğü gözlenir. Bu münasebetle iyi yönümüzü geliştiren ahlaki öğretilere, teknoloji çağında daha fazla ihtiyacımız olduğunu görmek gerekir.

İslam'daki cihat anlayışına baktığımızda, Hz. Muhammed'in öğretilerinde yer alan "büyük cihat"ın kişinin nefsindeki kötücül eğilimlerle savaşı ifade etmesi, orijinal bir bakış açısıdır. Diğer yandan onun yaşadığı dönem içinde, mesela Mekke'de kaldığı yıllarda hiç savaş olmaması, Medine döneminde ise çoğunlukla Medine'ye yakın yerlerde savunma savaşlarının yapılması dikkat çekicidir. Kuran surelerinin -biri hariç- 113 tanesi merhamet vurgusu ile başlamaktadır. Rahmet vurgusu ile başlamayan surenin ana temasının, mütecaviz düşmanlarla ilgili ilişkilere temas etmesi manidardır. Fakat İslam medeniyetinin saltanat yıllarında cihatla istibdatın birleşebileceğini düşünenlerin bunu saldırganlıkla ifade ettiklerini görmek mümkündür. Bu da dinin özünden uzaklaşma sebebiyle gerçekleşmiştir.

ORTA ÇAĞ'DA HRİSTİYANLIK VE İSLAM'IN PSİKİYATRİK HASTALIKLARA BAKIŞI

Orta Çağ'da Hristiyanlığın Hastalığa Bakışı

Orta Çağ döneminde Hristiyanlık sevgiyi ve hastalık tedavisini önemsiyordu. Ruhu bedenden üstün görüyor ve bedenini aşağılanmasını "azizlik işareti" olarak kabul ediyordu. Bunun için hijyen, temizlik ve tıbbi tedaviyi ihmal etti. Hastalıkları "aziz dokunuşuyla" iyileştirmeyi denerdi. Aşırılığa kaçan mistisizmin sonucu olan bu durum sebebiyle, akıl hastaları "içinde şeytan var" gerekçesiyle ateşe atıldı.

A.C

Modern Psikiyatrik Tedavinin İslami Kökleri

Antik dönemden sonra Orta Çağ Avrupa'sında hekimlerin üstadı sayılan dört hekim vardı. Bunlar, İbn-i İsa (Jesu Haly), Razi (El-Razi), İbn-i Sina (Avycenna), İbn-i Rüşt (Averrois) gibi İslam dünyasının yetiştirdiği hekim ve filozoflardı. Batı tıbbının doğuşunda bu isimlerin büyük katkısı olmuş ve yazdıkları eserler, uzun yıllar boyunca kaynak kitap olarak okutulmuştur.

A.C

Razi (841-926)

Zekeriya el-Razi, zamanında çığır açmış bir hekimdi. 237 adet kitap yazdı. Bu kitapların yarısı tıp ile ilgilidir. Razi, hastane açarken bu hastanenin etin en geç bozulduğu bölgeye açılması görüşüyle ünlüdür. Tecrübi tıbbı savunup,

gözleme önem vermiştir. Rastgele yöntemlerden uzak, ancak test edilmiş bitkilerin ilaç olarak kullanılmasını savunmuştur. Hekim konsültasyonunu uygulayan ilk kişidir. Çiçek ve kızamık üzerine kitap yazmıştır. Ayrıcı “teşhis” kavramını tanımlamıştır. “El-Havi” isimli yirmi beş ciltlik ansiklopedi dizisi en bilinen çalışmasıdır.

İbn-i Sina (980–1037)

İslam tıbbının yıldızı, Sina ile tekrar parlamıştır. Goethe Almanlar için, Da Vinci İtalyanlar için, Aristoteles Yunanlılar için ne ise İbn-i Sina da Müslüman Türkler için odur. *El-Kanun* ve *El-Şifa* ile mevcut tüm tıp bilgisini yazıya geçirmiştir. Enfeksiyon, hijyen, karantina kavramlarını Batı’ya tanıtan kendisidir. Kitapları beş yüz yıl boyunca temel kitap olarak okutulmuştur. Tarihte onun eserleri kadar uzun süre okutulan tıp kitabı yoktur. Dante eserlerinde Hipokrat ve Galen’den sonra Razi ve Sina’yı zikreder.

Orta Çağ’da İslamiyet’in Durumu

Yedinci yüzyıla beraber İslamiyet, Arap coğrafyası dışında dünyanın diğer yerlerine de yayılmaya başladı. Sonraki üç yüz yıl içerisinde, Fransa’nın güneyinden Hindistan’a kadar uzanan geniş bölgede, Kuran’ın dili hâkim oldu. O dönemde pek çok kültür, İslam potasında eridi. 529 senesinde Yunan Platon Akademisi kapandıktan sonra, Hipokrat’ın tıp geleneği ve Yunanlı hekim Galen’in çalışmaları sahipsiz kalmıştı. Akim kalan bu geleneğe, önce Sasaniler sahip çıktılar. Daha sonra İslam bilginleri ve yöneticileri, bütün birikimi canlandırdılar.

Abbasiler döneminde, Harun Reşit (786-809) ve oğlu Me’mun (813-833), “Beyt-ül Hikme” adını verdikleri kütüphane, akademi birimi ve tercüme bürosundan oluşan bir merkez kurdular. Burada mütercimlere, hazırladıkları kitaplar ağırlığınca altın verilirdi. Bizans, İran, Hindistan ve Çin’in tıp birikimi burada toplanmış oldu.

O dönemde ilk hastane ve ilk eczane, “Bimaristan” adıyla, 805 tarihinde Harun Reşit tarafından kurduruldu. Avru-panın ilk hastanesini Endülüs Emevileri kurdu. “Ölümünden başka her hastalığın tedavisi vardır” inancı İslam dünyasında tıbbı teşvik etti. Bu vesileyle birçok bitkisel ilaç ve şurup üretildi. İslam bilginleri tıp felsefesi olarak, Galen’in “toprak, hava, ateş, su” karışımı hipotezini benimseyerek; huy ve mizaçları bu bilgilerle açıkladılar. Ayrıca hormonal denge-sizliği de bunlara bağlı olarak tanımladılar.

Anadolu’da Selçuklu döneminde kaydedilen ilerlemeler, Osmanlı döneminde devam ettirilemedi. Osmanlı hekimle-ri Razi ve İbn-i Sina’nın teşhis ve tedavide oluşturdukları de-ney ve gelişme ruhunu sürdüremeyip mevcut mirasla yetin-diler. 18. yüzyıla gelindiğinde, Batı dünyasının tıp ve fen bi-limlerini küçümseyen “medrese anlayışı” belirginleşti. Tan-zimat dönemiyle beraber mektepler, fen bilimlerini yüceltti. Ancak medrese ve mekteplerin birbirini tamamlamak yeri-ne rekabet içinde olması, Osmanlı’nın modernleşmesini en-gelledi. Osmanlı uleması, din bilimleriyle pozitif bilimlerin birbirinin karşıtı olmadığı, tam aksine birbirini tamamladı-ğı tezini atladı.

Psikiyatrik Hastalıklara İslamiyet’in Bakışı

[İslamiyet’in akıl hastalarına yaklaşımı, onlara güzel dav-ranmak ancak para ve mal emanet etmemek yönündeydi. Orta Çağ’da, bimarhanelerde, av eti ve su sesi ile tedavi edi-len hastalar, diğer kültürlerin izin vermediği bir muameley-le tedavi edildiler. Edirne Tıp Fakültesi Müzesi, bu durumun güzel bir örneğidir. Avrupa’nın günümüzün modern ve başa-rılı tedavilerini geliştiren yer olması, deney ve ilerleme ruhu-nu tekrar canlandırmayı başarmasından kaynaklanmaktadır.

A.C

RUH

Ruh Nedir?

[Modern tıbbın kurucusu olarak bilinen Patolog Rudolf Virchof, "Hayatımda binlerce ceset kestim, ruh denen şeye rastlamadım" demişti. Fakat amacı insanı anlamak olan pek çok bilim adamı, bu yargının ötesine geçerek insandaki beden dışında psikolojik terimle "self" şeklinde ifade edebileceğimiz, geleneksel terminolojimizde ise "nefs" diye bilinen "kendilik" yani "öz"ün farkına varmıştır. "Nefs" ya da "öz" diye tanımlanan kavramla, spiritüel olarak tartışılan "ruh" arasında nasıl bir bağlantı olduğu ve bu kavramların sınırlarının neye dayanarak belirlendiği önemlidir.]

Materyalist pozitivistlere göre, nasıl karaciğerin salgısı safra ise, beynin salgısı da davranışlardır ve bunlar adeta beynin birer ürünüdür. Buna göre beyin; davranış, duygu ve düşüncelerimizin kaynağıdır. Bunun üzerinde bir güç ve varlık yoktur. Ancak bu görüş tartışmaya açıktır. Zira bütün duygu, düşünce ve davranışlar insan beyninin ürünü olarak düşünüldüğünde, açıklanamayan bilgilerin kaynağının ne olduğu sorusuna cevap veremeyiz. Sembolik, soyut ya da sanatsal düşünce nasıl ortaya çıkmaktadır? Beyin bu kadar mükemmel bir düşünce grubunu nasıl bir araya getirmekte ve hücreler buluşup, akıllı bir hücreyi nasıl ortaya çıkarmaktadır? Pozitif bilimin bu sorulara bilinç kavramıyla açıklama getirmesi, konuyu yeterince aydınlatamamaktadır.

ÖN

Ruh Nasıl Bir Programdır?

İnsanın doğumuyla beraber varlığını gösteren ve yaşanan gerçekler karşısında gelişebilen ruh programı, yaratıcı iradenin insanoğluna ikramıdır. Bilindiği üzere insan dışındaki hiçbir varlık yaratılışına ve sonrasındaki sürece dair sorgulama, hatta itiraz etme özelliklerine sahip değildir. İnsanlık alemi, Hz. Adem'den beri, bu yönüyle Yaratıcı'ya muhatap olmuştur.

A.C. [Ruhu somut olarak bilgisayar programlarına benzetebiliriz. Bilgisayar programları, bilgisayara içi boş olarak yüklenir ve biz ona kendi ilgi alanlarımız, zevklerimiz, yeteneklerimiz doğrultusunda programlar kaydedip, yine bunlara uygun dosyaları arşivleyerek genişletiriz. Programı ne kadar çok kullanırsak, o kadar zenginleşip geliştiğini de bu sayede fark ederiz. İnsan da ruhunu ne ölçüde geliştirirse, ona bu ruhu verenle arasında o kadar güçlü bir ilişki kurulacaktır.] Şuuru yerinde olan bütün insanların ruh programı genetik olarak aynı olmasına rağmen, az sayıdaki insan bu programa bilgi yükleyip gerektiği gibi kullanabilmektedir.

Ruh Bakımından İnsanla Hayvan Arasındaki Farklar

A.C. [İnsanlarla hayvanlar arasındaki en önemli fark, hayvanların ruh programlarının insanlara oranla çok daha sınırlı olması ve gelişmeye müsait olmamasıdır. Diğer taraftan hayvanlar, tür olarak oldukça çeşitli ve renklidir; mesela böceklerin yüzlerce türünden bahsedebiliriz. Ancak bu canlı türü, görünüş itibariyle çeşitli olsa da içlerindeki program oldukça zayıftır: Tek bir işi yapmak üzere programlanmış bir alet gibi... Örneğin süt vermek için yaratılan ineğin genetik koduyla oynayarak onu insan yapmaya çalışmak, hesap makinesini bilgisayara dönüştürmeye benzer. Ancak hesap makinesi bu kadar ağır bir işlevi yerine getiremez. Hayvanlardaki donanım çeşitliliğine rağmen görevlerinin kısıtlı olması, in-

sanların ise tür bakımından zayıf, donanım olarak birbirine çok benzeyen, fakat ruh programı açısından sınırsız yetilerle bezenmiş oldukları gerçeği, farklılığı ortaya koymaktadır. Yine de mevcut durum, insanın üstünlüğünü yeteneklerini geliştirmesine bağlı kılmaktadır.]

İnsan değişik kabiliyetlere sahiptir ve kendisine verilen bu yetenekleri, çok geniş kapasiteli bir bilgisayar hesap makinesi veya daktilo olarak kullanmak gibi dar bir alanla sınırlı tutabilir. Ama diğer yandan, dünyanın en büyük kütüphanelerindeki bilgileri yüklemek için de kullanabilir. Hatta dünyanın politikasını etkileyecek eserler ortaya koyması dahi mümkündür. İnsanın tek bir iş yapmasında mahsur yoktur, fakat yapabileceği pek çok şey varken bir alanda varlığını devam ettirmek, kendisine sunulan imkanları kullanmamak zararına olacaktır. Ona bu nimetleri sunan, görevini hakkıyla yerine getirmediği için kendisinden hesap sorabilir. Diğer taraftan, elindeki programı ileri derecede geliştiren kimse, programın yapımcısı ve tasarımcısıyla birlikte çalışmayı talep edecek bir seviyeye de ulaşabilir. Yine bilgisayar örneğinden hareket edecek olursak, çok becerikli olan hacker'ların bilgisayar işinde çalıştırılmak üzere işe alındıkları bilinmektedir. İnsan da varoluşuna uygun bir gelişme gösterdiği takdirde, Yaratıcı'ya muhatap olma ayrıcalığını elde eder.

Radyoya İlham Veren Ruh Programı

Bilgisayarın yazılım ve donanım özelliklerinin yanı sıra üçüncü bir özelliği de bağlanabilir olmasıdır. Hesap makinesiyle internete girme imkanı yoktur ancak bir bilgisayar, bağlantı yoluyla internete girerek pek çok bilgi kaynağına ulaşabilir. İnsandaki ruh programının da bağlanabilirlik özelliği vardır. Bu vasıf, belli bir salınım ve titreşim gerektirir. İnsanda titreşimi sağlayan unsur, duyguların gerektiği şekilde yaşanması ve bu yolla ruhun inceliklerinin keşfedilmesidir.

A, C
↓

Yapılan araştırmalar, insanda üç çeşit temel duyunun olduğunu tespit etmiştir. Bunlardan birincisi dokunmak, fiziksel temas, ışık gibi mekanik duyular; ikincisi tat, koku gibi kimyasal duyular; üçüncüsü ise manyetik duyulardır. Manyetik duyu hayvanlarda da vardır. Altıncı his gibi ifadelerle anlatmaya çalıştığımız bu duyu, olabilecek hissedebilme yetisinin hayvanlarda da olduğunu göstermektedir. Manyetik duyuların insandaki yüksek duyguların kapısı, onların algılama kısmı olup olamayacağına dair sorulması muhtemel soruyu bir duyumuzu modelleyerek cevaplandırabiliriz: Ses titreşimini mekanik kulakta algılarız; iç kulağımızda “quartz kristalleri” vardır. Titreşimler, “piezo-elektrik” denilen bir olayla, kulağımızdaki ses enerjisini elektrik enerjisine dönüştürür. İşitme duyusu olarak kulak, işitme enerjisini elektrik enerjisine dönüştürmekle görevlidir. İşte insanda da sevgi, nefret, öfke gibi duygular mevcuttur. Bu duygular, beyindeki elektrik enerjisini radyo enerjisine çevirir. Yahut da çevreden gelen sevgi gibi manyetik enerjiyi beynimizin bir bölgesi elektrik enerjisi haline getirerek, beynin algılamasını sağlar. Manyetik duyguyu, duyu ve enerjiye çeviren beyin, onu kimyasal ve elektriksel olarak “proses” eder ve biz de bu yolla algılamaya başlarız. Bu durum, henüz kanıtlanmış olmasa da akli veriler ışığında beynimizdeki manyetik enerjiyi elektrik enerjisine dönüştüren mekanizmanın varlığını ve kablolu bağlantılarımızın gerçekleşme halini göstermektedir.

Konuya ilişkin bir başka örnek ise köpeklerdir. Köpekler, kendilerinden korkan kişileri hissedebilirler. Korku, salınım ve titreşim yoluyla köpek tarafından algılandığında saldırma ihtimali ortaya çıkar. Aynen bunun gibi, birine karşı sevgi hissettiğimiz zamanlarda da ürettiğimiz bir salınım ve titreşim vardır. Korkan insanın yaydığı enerji farklıdır; sevgi ve güven sahibi insanın enerjisi farklıdır. Nasıl ki bir radyo frekansının gönderdiği dalgalar cihazlar kanalıyla buluşup radyo dinlememize vesile oluyorsa; bizden yayılan dal-

galar da kendimize benzeyen insanlardaki frekansla uyuşup, bağlantıya dönüşüp, adeta ilahi kaynaktan gelen titreşimleri düzenleyerek, onların birbirleriyle duygusal alışveriş yapmalarını sağlamaktadır.

Sevgi, Foton Enerjisi Gibidir

İnsanı kendi içinde bir radyo istasyonuna benzetirsek, elektrik enerjisinde saklı olan egosunu görebiliriz. Bu radyo istasyonunun içinde teybe kaydedilmiş olanlara benzer bilgiler yer almakta ve bu da insana yetmektedir. Ancak bağlanabilirlik özelliğinin aktif olması için, üzerindeki “açma” tuşunun anahtarıyla oynanması gerekir. Aksi halde insan, içindeki mevcut bilgilerle yaşadığında bir hesap makinesinin sınırlarında yaşamış olacaktır. Fakat içinde televizyon kartı da bulunan bir bilgisayarımız olduğunda, internete bağlanmak bir yana dünyadaki diğer kanalları da izleyeceğimiz bir güce kavuşuruz.

Hayvanlar insanlardan farklı olarak tıpkı bir radyo ya da teyp gibi, elektrik olduğu sürece çalışan ve içine kaydedilmiş bilgileri kullanan bir yapıdadır; yiyip içerler, cinselliklerini yaşarlar ve temel ihtiyaçlarını karşılarlar. Ama evrendeki bilgiyi alabilecek bir FM bantları yoktur. Oysa insan, megahertz üzerinden gelen titreşimle RF (Radyo Frekansı) dalgaları ile ilahi radyoya bağlanır. Bu bağı oluşturan sevgidir. Sevgi gönlün enerjisi, kalbin özüdür. Buradaki kalpten kasıt, bir uzuvdan öte gönül boyutudur. Tıpkı foton ışınları gibi...

Elektronlar, kütlesi olan ışınlardır ve elektrik bu ışınlardan üretilir. Fotonlar da ışık benzeri her tarafa yayılabilen kütlesiz ışınlardır. Sevgi, foton enerjisinden oluşmuş gibidir. Hatta son yıllarda ışık hızından daha hızlı bir enerji parçacığından söz edilmekte ve ismine “psikon” denilmektedir. Vücudumuzdaki elektrik devrelerini çalıştıran enerji elektron özellikli bir enerjiyken; sevgi, foton özellikli kütlesiz bir enerjidir. Kalp ise bir baz istasyonu gibi vericilerle bağlan-

Empati ve Sempatinin hakikati

tı kurar. İçindeki duyguları ve fikirleri gönderir yahut dışarıdan gelen bilgileri alır. Bu özelliği ile uyduya benzer. Hayvanlar sadece elektronik bir alete benzerken; insan bilinçli belleği olan, elektromanyetik bir cihaz gibidir. Çünkü hayvanlar içlerindeki programa bire bir uysalar da onlarla “online” bağlantı kuramazlar. Zira onların yaratılışları ancak bu kadarına izin vermiştir. Yaratılışın sınırlı tutulduğu yerde, gelişim de yavaştır. Oysa imkanlar verildiği ölçüde, programın içi doldurulur, geliştirilir ve iyi yolda kullanılırsa, sistemin iyi tarafları ön plana çıkar.

İnsanda biri sabit diğeri değişken olmak üzere iki program vardır. Hayvanlarda ve diğer canlılarda geliştirilme özelliği bulunan ikinci bir programdan söz edilemez. İnsanın ayrıcalığı, beyninde doğuştan var olan işletim sistemindeki bu programın, yüklenebilir halde bulunmasıdır. Bu durum diğer canlıların yoksun oldukları, kabiliyetleri ve sınırları çok geniş bir işletim sisteminin, insan beyninde mevcut olduğuna işarettir.

İnsanın yeteneklerini keşfederek kendini geliştirmeye çalışması, onu yaratanın dikkatini çeker ve kişi Yaratıcı ile muhatap olma melekesini ilerletir. Zaten insanı insan yapan özelliklerin başında kendisini, hayatı, yaratılanları sorgulayabilme ve cevaba ulaşma özelliği vardır. Örneğin psikiyatri alanında çalışan hekimler olarak beyindeki hücreleri birbirine bağlayan elektronik devreleri inceleyip, bu devrelerdeki arızaları düzeltmeye uğraşırken; insandaki sabit programın varlığı ve buna yeni programlar ekleme özelliğimizin olduğu gerçeğiyle tekrar tekrar karşılaşmamız söz konusudur. “İnsan bilgisayarına neden ruh programı yüklenmiştir ve daha da önemlisi ruhu insana yükleyen dış güç kimdir?” sorusu, ilahiyat alanının cevaplayacağı bir sorudur. Pozitif bilimlere ise, mevcut işleyişin nasıl vücuda geldiğini ve ne şekilde çalıştığını izlemeye yoğunlaşır.

Ruh ve Güneş İlişkisi

[Ruh insanda bir özellik olarak görülen, kütsesiz bir enerjidir. Güneş, söndükten ancak sekiz dakika sonra kaybolur. Işığı dünyaya, saniyede 300 bin km hızla gelir. Onun dışındaki farklı bir enerji türü de ruhtur. Ruh, zaman ve mekan kavramından uzaktır. Güneş bu anlamda yarı nurani diyebileceğimiz bir özelliğe sahipken, ruh tam anlamıyla nuranidir; hiçbir maddesel kayda -zaman kaydı da dahil- tabi değildir. Oysa foton enerjisi, kütsesi olmasa ve çok minimal düzeyde kalsa da, zaman ve mekandan kopuk değildir.]

İnsan beynindeki bir bölge, evrendeki dalgalarla etkileşen bir özellik göstermektedir. Her enstrümanın bağımsız olduğu bir orkestrada, orkestra şefinin bulunması halinde bütün enstrümanlar şefin komutlarıyla çalar. Mesela ayrı üç gitar çalınıp, üçü de aynı sesi verdiğinde bu üçünün osilasyonu birbiriyle örtüşür ve büyük bir ses ortaya çıkar. Ama gitarlardan birisi farklı bir ses verdiği zaman onun sesi orkestradaki ahenge uymadığı için, diğerlerinin arasında sırtacaktır. İnsan beyninde de evrendeki salınım ve titreşim vardır. O titreşimle buluştuğumuzda, beynimiz adeta Yaratıcı'ya ulaşır. Hayatın anlamını kavramaya çalışan insanın Yaratıcı'nın beklentisine uygun olan osilasyon üretimini başarmak için, evrendeki akılla ortak bir etkileşime girmesi gerekir. Dindar insanlar, bunu başarmışlardır. Beyinde evrendeki dalgalarla etkileşen bölge, aslında ruh denilen akıllı bir enerjinin evrendeki akılla etkileşime girmesi sonucunda, bir anlamda otonom yani kendi başına çalışan, yemek, içmek, üremek ve korunmak için yaşayan bir varlığın ötesine geçerek, bir bütünün parçasına dönüştüğünü gösterir. Bu, insanın kendisini güvende ve rahat hissetmesine yardımcı olur.

İnsan, yaratıcıyla etkileşime girmediği ve beyin bölgesi onu hissedemediği takdirde kendisini yalnız hisseder. Bu noktada şu soru bir tartışma konusu olmuştur: İnsandak:

A.C

güven duygusu mu beyindeki o bölgeyi aktif hale getirmektedir yoksa evrendeki enerji ile etkileşime girdiği zaman mı beyin bu duyguyu aktif kılar? Bu bilimsel tartışma konusu, ne derece sebep sonuç ilişkisiyle değerlendirilir bilinmez ama [insan beyninin bir bölgesi harekete geçtiği zaman, kişinin kendisini mutlu ve güvende hissettiği açık bir gerçektir. Bunu başarabilmek için akıl, duygu ve ruh arasındaki tanımlamaları iyi bilmek gerekir. Ruh, insandaki iç gerçeği araştırırken, akıl daha çok dış gerçeklerle uğraşır. Ruh, insanın içinden gelen duygu ve heyecanlara karşı daha duyarlıdır. Sonuçta insana yaşama sevinci veren şey, bu üç melekenin ortak sonucudur.]

Ruh Telsizi

[İnsan evrende okyanusun ortasındaki bir gemi gibidir. İçindeki duygusal enerji onu ayakta tutar; akıl enerjisi ne yapacağını planlar ve ruhsal enerjisi karayla bağlantısını sağlar. Kimi zaman mutlu olduğu halde, okyanusun ortasında nereye gideceğini bilemez olur ya da denizde ilerlerken geçici bir mutluluk yaşasa da aklını kullanmadığı takdirde nereye gideceğini bilemeyeceğinden mutluluğu geçici bir mutluluk haline gelebilir.]

Ruh karadaki radyo istasyonuyla bağlantı kuran bir telsiz gibidir. İnsan kendini yalnız hissetse de "Benim evrende bir Yaratıcı var" düşüncesi ona kainatta yalnız olmadığını hatırlatacaktır. Ruhsal gerçeklik, insanın bütün evrenle bağlantı kurmasını sağladığı gibi, kişiye evrendeki bütünün bir parçası olduğunu da hissettirir.

Ruhun dışında akıl, insanın rotasını belirleyen bir başka öğedir; duygu ise onu ayakta tutar ve ona enerji verir. Üçü bir arada olmadığı zaman, o kişi mutlu olamaz. Eğer bir kimse duygusal enerjisinin yardımıyla kendisini motive edebiliyor ve aynı zamanda aklını da kullanarak problemlere karşı çözüm üretebiliyorsa, ruhu da ona yardım edecek ve

ondan gelen sinyallerle, hayatta olması gerektiği gibi ilerleyecektir. Kişinin duygu ve aklında bir problem olmadığı halde ruhuyla bağlantısı yoksa, hayat rotasını şaşırma ihtimali yüksektir. Bu sebeple diyebiliriz ki semavi dinlerle bağlantısı olan kişiler daha az hata yapmaktadırlar. Ruh bağlantısını kurmamış olanlar da doğru yolu bulurlar; ancak onlar tamamen deneme-yanılma yöntemi ile ilerlerler. Semavi kaynaklardan ilham almayı ancak ruh başardığı için ruhsal bağlantısı güçlü olanlar, büyük yerle alışveriş yaparlar. Akıl ise, ancak kendi kaynaklarıyla yetinir.

Ruh Hastalanır mı?

[Psikiyatrik hastalıklar uzun süre “ruh hastalığı” şeklinde tarif edilmiştir. Bunun sebebi, bilgisayardaki devrelerde sorun olduğu zaman işlevinin kaybolması ve görüntülerin karışması gibi insanda da sevgi, nefret, öfke ya da diğer duyguların gizli kalması veya gereğinin üzerinde varlık göstermesiyle, beyindeki elektronik ve kimyasal devrelerin bozulmasıdır. Burada ruhun kendisinden öte, ruh programı bozulmuştur. Yazılımda hata olmadığı halde elektronik devrelerdeki hata, ruh hastalığı şeklinde algılanmaktadır. Hekimlerin tavsiyesiyle alınan ilaçlar, beyindeki elektronik devreleri düzelttiğinde, program yeniden çalışır hale gelir.

Tıpkı bilgisayarların zaman zaman ‘reset’lenmesi gibi, insanın da kimi zaman yeniden yapılanması gerekmektedir. Bu yenilenme, kişinin evrendeki kozmik enerjiyle devamlı bağlantı kurması ve bağlantı sırasında, programda oluşacak virüsleri temizlemesiyle mümkün olur.] Virüslerin bilgisayardaki programları sabote etmesi gibi, insanın ruh programını da sabote eden virüsler vardır. Yalan söylemek, hile yapmak, haksızlıkta bulunmak, saldırganlık gibi çevreye zarar veren her şey bir virüstür. Virüslerin en kötü özelliği, amaca giden yolda insanı geri planda bırakmasıdır. Belli bir hedefe yönelik olarak gerçekleşen hayat yolculuğunda, şeytani vi-

A.C

rüsler bir engelleyici niteliği taşır ve hatta hayatı bloke eder. Virütik düşünceler, kişiyi zevk tuzaklarına düşürür. Bitmez tükenmez arzular ve bencil bir yaşam tarzı olarak özetlenebilecek virüsler, ana programın düzgün çalışmasını engellediğinden, temizlenmesine ihtiyaç vardır. Fakat temizlik bir defaya mahsus değildir. Tek defalık temizlik, insanın bütünüyle kurtulması anlamına gelmez. Doğru olan, koruma programları ve antikorlar geliştirerek bundan sonraki süreçte gerçekleşebilecek saldırılara karşı da tedbir almaktır. Dinamik bir varlık olan insan bu çabasını devam ettirebilirse, kendisine ve yaratıcısına karşı görevini yapmış ve insan olmanın gereğini yerine getirmiş olur. Aynı zamanda bu durum, "Büyük İrade" tarafından da ödüllendirilir.

Duygu ve Ruh Birlikteliği

A.C. Yazılım olarak insanla hayvan arasında değişmeyen, dijital elektronik devrelerdekine benzer fizyolojik programlar vardır. Bunlar açlık, susuzluk, cinsellik, saldırganlık gibi temel dürtüleri kapsar. Ayrıca insanda yüksek duygu programları mevcuttur. Ancak sözünü ettiğimiz bu yüksek duyguların hepsi olumlu değildir. İnsan, müsbet ve menfi duygular arasında gidip gelirken, bu iki gruptan birini tercih etmeye yönelir. Eğer doğru tercihler yapılırsa, programı yazanın beklenti ve hedeflerine uygun bir hayat tarzı oluşur. Bu aşamada fizyolojik dürtüler, ruh programının sabit kısmıdır ve onları yok saymak mümkün değildir.

Duyguların Ruhla Bağlantısı

İnsanın madde dünyası ile ruh yapısı arasındaki aracı organ, beyindir. Beynimizde, duygu ve düşüncelerin temsil edildiği alanla, mantık ve zihin aktivasyonlarının bulunduğu alanlar vardır. Beyindeki elektromanyetik dalgaların salınımında fazlalık olması hastalığa sebebiyet verir. Beyinle ilgili yeni yapılan araştırmalarda, elektromanyetik uyarı gön-

dererek beyinde saldırganlık, korku gibi duyguların ortaya çıkarılabileceği tespit edilmiş, aynı zamanda kişinin haberi olmadan ilettiğiniz titreşimlerle "zaman" duygusunun yok edilebildiği de saptanmıştır. Nohut büyüklüğündeki amigdala bölgesinin şifresi çözüldüğünde, oradaki osilasyonu beynin bir bölgesine iletmek suretiyle insanın mutlu edilebileceği görülmüştür. Gelecek on yıllarda ilaç vermeden, beyne salınım ve titreşim göndererek mutluluk hormonu salgılatmak imkan dahilindedir. [Duyguların ruhla bağlantısı ise, elektromanyetik enerjinin yardımıyla, beyindeki duyguları düzenleyen alanların harekete geçmesi şeklinde gerçekleşir.]

Ruh ve Beden İlişkisi

[Son yıllarda yapılan araştırmalar, her maddenin bir sinyali ve ultraviyole ışınlarını emme gücü olduğunu ortaya koymuştur. Bu güce göre her maddenin oranı, onun karakterini de ortaya çıkarmaktadır. Örneğin bir dolgu maddesine sinyal göndererek, verdiği cevaba göre maddenin niteliği anlaşılmakta; bu şekilde madde denilen şeyin aslında bir sinyal olduğu fark edilmektedir. Madde sinyal ise, evren bütünüyle bir sinyaldir; maddenin dijital formatıyla ortaya çıkan ham-maddesi de bu şekilde nakledilecektir.]

[Ruh-beden ya da madde-mana ilişkisi insandaki algıyla ilgili çalışmaların bir parçasıdır. Herhangi bir şeyin anlamını sorgularken, onun somut ve soyut boyutlarını algılamak önemlidir. Bu durum hayat için de geçerlidir. Bir kişi öldüğünde vücudunda madde olarak eksilen bir şey olmamasına rağmen, hayat yok olmaktadır. Bu durum, bir cihazın mikro devrelerinde ya da donanımında hiçbir problem olmamasına rağmen, elektrik olmadığı zaman çalışmaması gibidir. Elektrikle cihaz arasındaki bu ilişki, ruhla beden arasındaki ilişkiye benzer. Elektrik olmadan cihazın varlığının anlamı yoktur ancak elektrik de tek başına bir mana ifade etmemektedir. Bir şeyin değerini belirleyen onun maddesel yapısı değil, amaca uygun olup olmamasıdır.]

Elektrikle cihazın birbirini tamamlaması gibi, ruhla beden de birbirini ikmal eder. Örneğin bir bilgisayarın şuuru ve konuşma kapasitesinin olması ve “Ben, ben olayım diye üretildim” demesi, hem bilgisayar için anlamsızdır hem de onu üreten kişiye karşı saygısızlıktır. Cihazdan beklenen, kataloğundaki amaçlar için üretildiğini bilmesi ve bunu ifade etmesidir. İnsanı da içeriğindeki amaçları düşünerek değerlendirmek en doğrusudur. Bunun için insan, “İçimdeki oyunlar mı benim hizmetçim yoksa ben mi içimdeki oyunlara hizmet edeceğim?” sorularını sorarak yaratılış amacını belirlemeye çalışır. Bir cihazı üreten onun yaratılış programını en iyi bilen olduğuna göre, insanın amacını da en iyi şekilde bilen onu yaratandır.

İnsanlar yalnızca sözlü olarak değil, duygusal ve bedensel olarak da iletişim kurarlar. İnsandaki bu sistem, ruh ve beden ilişkisini akla en yatkın şekilde açıklayabilecek sistemdir.

Bu sebeple bir şeyin kıymeti, amacının kıymeti ile ölçülür. Buna en güzel örnek, öğretmenlik mesleğinde gizlidir. Mesleğini yapma amacını sorduğunuz iki öğretmenden birinin cevabı, yıllık geçimini sağlamak olurken; diğeri iyi nesiller yetiştirmek istediğini söyleyebilir. Bu durum, onların vizyon farkını ortaya koymak bakımından önemlidir. Aynı durum, milliyetçilik duygusu için de geçerlidir. Bir insanın milli değerlerini yükseltmekteki amacı, memleketinin menfaati ve ona hizmet etmek ise, o kişi tek başına küçük bir millet gibidir. Ancak kişi “Karnımın doyduğu yer vatanımdır” diyorsa, burada vizyonsuzluk vardır.

İnsanın vizyonunu, temel ihtiyaçlarını gidermek ve çıkarı için yarışmak şeklinde özetleyen Darwinizm; ölümden sonraki sonsuzluğu, doğaüstü bir yaşamı yok sayarak, somut olanın dışındaki her şeyi reddetmektedir.

Yetenekli bir varlığı somut olana indirgemenin insanı mutlu etmeye yetmediği tezini savunan Fukuyama, *Güven*

adlı kitabında; insanda temel güven duygusunun ve takdir edilme arzusunun önemli olduğunu vurgulamakta ve bunların ihtiyaçları gidermekten, kişiyi motive etmeye kadar sosyal ve ekonomik hareketliliğe yaptığı katkıları düşündürmektedir. Bugün modernizmin soyut insani amaçları göz ardı etmekle hata yaptığını söyleyen Fukuyama'nın bahsettiği hatayı, bilimsel olarak tespit edebilecek bir noktaya gelmiş bulunmaktayız. Yaşamını insani bir hedefle sürdürmeyen, sosyal sorumluluktan uzak kişi, vizyonu düşük bir insandır. Alt akılla hareket eden bu kişi, üst aklın temsil ettiği soyut düşünce ve sembolik değerlerden uzaktır. Tesadüfi varoluş, doğal ayıklama, yaşam mücadelesi ve güçlü olanın zayıf olanı yenmesi fikrine dayanan Darwinist doktrin tezi, soyut ve sembolik düşüncenin bu sistem içinde nasıl oluştuğunu açıklayamamaktadır. Soyut düşüncenin, deneme-yanılma yoluyla ve diğer insanlarla konuşarak geliştiğini söylemek inandırıcı değildir. Eğer bu doğru olsaydı en akıllı varlıkların papağan ve diğer kuşlar olması gerekirdi. Bu durum DNA için de geçerlidir. Bir yosun DNA'sı ile insan DNA'sı, % 98 oranında birbirine benzemektedir. Demek ki farklılık, ilk yaratılıştan ortaya çıkmaktadır. DNA'nın hammaddesi olan karbon, oksijen, hidrojen, fosfat gibi maddeler, karışımlardan oluşan inorganik maddelerdir.

İnsandaki beş duyuyla algılanan hisler, farklı tekniklerle anlaşılabilen kimyasal hisler ve bir de manyetik hisler vardır. Bu hisler insana ulaştığında onu önce etkiler, ardından da bir izlenim oluşturur. Bu noktada maddenin kendisi değil, özellikleri ön plana çıkar.

Bilim dünyası son yıllarda yaptığı ölçümlerde maddeyi kanda, idrarda, serumda ya da diğer dokularda ölçülebilir hale getirmeye çalışmaktadır. Bu aşamada maddenin ürettiği ve evrensel akışa sunduğu bir sinyal vardır. Maddenin iyon yükü ile ilgili olan bu sinyal, onun parmak izi gibidir.

ÖN

[Her maddenin iyon yüküne göre bir molekül ve kütle ağırlığı vardır; bu evrene bir sinyal aktarmaktadır. Örneğin ultraviyole ışığını emme oranına göre maddenin özellikleri anlaşılmaktadır. Ultraviyole ışınları yardımıyla maddeyi tanımak, onu siyah beyaz fotoğrafın nesneyi tanımlaması gibi kaba hatlarıyla göstermeye benzer. Bunun dışında külte kromografisi ya da tomografik göstergelerle de maddenin iyonlarının sinyalleri ölçülerek iyon yüküne göre maddenin özelliği tanımlanmaktadır. Tanımlanan bu maddenin bir parçası bile cihaz tarafından incelendiğinde onun hangi maddenin parçası olduğu anlaşılabilir. Ya da verilen bir kan örneğinde bulunan maddeler ve bunların oranları belirlenebilmektedir. Bu şekilde maddeye bazı uyarılar gönderip, yaydığı sinyallere göre onunla ilgili ölçüm gerçekleştirilmektedir.

Beyin görüntülemek için uygulanan manyetik tetkiklerde beyindeki güçlü bir manyetik alan içinde bulunan hidrojen atomunda, artı ve eksi yönler tek yön haline getirilir ve bu da beyindeki bütün iyonları geçici olarak tek yönde tutar. Ardından beyne manyetik bir ailes dalgası, radyo frekansı gönderilir ve bu frekansa göre ışınlar belli bir açıda oynamaya başlar. Bu esnada yumuşak dokular daha hızlı hareket ederken, sert doku ya da kemikler yavaştır. Böylece hangi bölgenin kemik, hangisinin su dokusu olduğu ortaya çıkar.

Bunun gibi hidrojen yoğunluğu da ölçülmektedir. Hidrojen en çok suda bulunduğundan, en fazla siyah nokta da bu bölgede oluşmuş gibi gözükür. Hidrojen atomunun alacağı şiddette radyo frekansı gönderilerek, atomu hareket ettiren dokular anlaşılır. Bu hareketlenme sonrası beyin görüntülenmesi ortaya çıkar.]

ÖN

[Son zamanlarda madde ile enerji arasındaki ilişki ve elektromanyetik spektrumda görülebilen ısı ve ışık, yeni birer etken şeklinde konuşulmaktadır. Mor ötesi ve kırmızı ötesi arasındaki bant, insanın gördüğü banttır. Bunun üzerine enerjinin frekansı yani ışınal yapısı değişmekte ve so-

nuçta oluşan mikro dalgalarla evrendeki ısı hareketleri ölçülebilmektedir. Mesela bir tarlada, görüntüde böcek olmadığı halde termal kameralardaki ısı farkı sebebiyle böcek istilasısı olan yerler görünebilmektedir. Ya da dağda termal kameralarla görünmediği halde, teröristler bulunabilmektedir. Mikro dalgayla ölçülen bu ısı sayesinde bazı cisimlerin varlığı tespit edilmektedir. Örneğin mikrodalga fırınlarda bir yemeğin içini dışından daha çok ısıtabilme imkanı mevcuttur. Ya da radyo frekansları ve telsizler aracılığıyla görüntü nakli gerçekleştirilmektedir. Bu gelişmeler bize duygunun ve düşüncenin de birer salınım ve titreşim olduğunu, evrensel akışla bir bağlantısı bulunduğunu haber vermektedir.

Maddenin ışınsal bir varoluşla yaratıldığını ve bunun da salınım ve titreşim boyutlarının bulunduğunu düşündüğümüzde, evrenin başlangıçta ışınsal olarak yaratıldığı akla gelmektedir. Hz. Muhammed evrenin yaratılışında, önce bir nurdan bahsetmiş ve bu nurdan da ruh damlasının yaratıldığını söylemiştir. Buradaki nurun, ışını ifade ettiğini ve onun da ruhun üzerinde bir varlık olduğunu söylemek mümkündür. Önce nurun sonra ruhun yaratılması, evrenin çeşitli boyutlardaki dağılımını ifade etmektedir. Ruh ve beden ilişkisi ise enerjinin çeşitli seviyelerdeki ilişkisini ortaya koymaktadır.]

Görünen ve görünmeyen varlıklar arasında açıklayamayacağımız ilişkilere kadar her şey, bize ruh-beden ilişkisini düşündürmektedir. Bu ilişkiyi kitapların arkasında bulunan hologramlara benzetebiliriz. Hologramların fotokopisi çekilemez ve holograma salınım ve titreşim yoluyla işlenmiş olan semboller, ancak lazer aparatı tutularak görülebilir. Bu sebeple evrendeki maddenin frekans koduna işlenen izlenimi, holograma benzetmek mümkündür. Beş duyumuzla algıladığımız görüntü ya da kokular belli bir frekans kodundayken; lazer ışınlarıyla tespit edilenler farklı bir frekans kodunda, insanın ruh yapısı da ona özgü olan farklı bir frekans kodundadır.

İnsanın ruh kodunu ancak onun programını yazan, kataloğunu yükleyen görebilir. Bu sebeple insanın, ruh programıyla ilgili söyledikleri sınırlıdır. Ancak bazı eserlere ve sonuçlara bakarak ruh hakkında bilgi sahibi olabiliriz. Fakat ruhu tamamıyla anlamak mümkün değildir. Yaratılış bilgisi insana onu Yaratan tarafından verildiğinde, kişinin yetenekleri gelişir. Ruhla beden ilişkisinde holografik frekans kodlarına ya da elektromanyetik hislere "psikolojik bilgi" adı verilmektedir.

ON [Psikolojik bilgi dediğimiz neşe, korku, öfke türünden duygular, aslında birer frekans kodudur ve bunlar henüz üretilmiş değildir. Fakat ileride bu frekans kodları verilerek karşımızdaki insanın beyinde mutluluk duygusu oluşturmak mümkün olabilecektir. Beynin mutluluk üreten alanına frekans kodu iletilerek kişiye dışarıdan herhangi bir elektrik vermeden o frekans kodundaki dalgalar gönderilerek, beynin o bölgesinde titreşim başlatmak mümkün olacaktır. Bunun için bilim dünyası bir modül geliştirmeye çalışmaktadır; zira frekans kodunun nakledilebilir olması gerekmektedir.]

Beyin yürümeyi, su doldurmayı ve buna benzer pek çok eylemi öğrenirken dengeyi ve hatta yer çekimini de öğrenmektedir. Bu bilgileri ayırt ettikten sonra ise, idrak organı kimliğiyle algılamayı da öğrenmeye başlar. Beynin çeşitli kavramlar yardımıyla yaptığı bu algılamamanın ardından tanımlama gelmekte, varlık ve eylemlerin özelliklerini, sıfatlarını ayırtırmayı başarmaktadır. Sonrasında insana ve bazı hayvanlara özgü şekilde, karar verme özelliği ortaya çıkar. His, izlenim, bilgi, tanıma ve algılama özelliği bulunan hayvan, bir konuda olumlu ya da olumsuz karar verebilir. Oysa insanda iradenin üstünde ve ruh-beden ilişkisinin dışında bir özellik daha vardır ki bu da bilinçtir.

ON [Bilinç, insanın varoluşunun farkında olma özelliği şeklinde açıklanabilir. Kuantum fiziğinin tartıştığı bir alan olarak

bilinç konusu, son yıllarda temel bilinç kavramıyla birlikte değerlendirilmektedir. Kuantum fiziği ile sinir bilimi arasındaki ilişkiyi araştıran bu bilim dalı; evrenin enerji bantlarından oluşan bir sistem olduğunu, bilinçli olma halinin ise ayrı bir frekans olarak insana verilmiş bir özellik olarak ortaya çıktığını belirtmektedir. Bu özellik, beyindeki metakognisyon genleriyle ifade edilir; kişinin kendisinin ve zamanın farkına varmasını sağlar.]

Evrende yayılan bir enerji vardır ve bunun dışındaki sabit enerjiler madde şeklinde özetlenebilecek ısı, ışık, radyo frekansı ve ruh gibi yayılan enerjilerdir. İnsanda ise diğer canlılarda olmayan bazı ruhsal yetenekler vardır. Bu yetenekler insanı diğer canlılardan ayırmaktadır. Böylelikle *soyut mücerret* diye adlandırdığımız kavramların yayılan ve kuşatan bir enerjinin uzantısı olduğunu görebiliriz.

Bilgisayarın elektrik fişinin çekilmesi ne ise, ruhun bedenden ayrılması da odur. Kalp ölümü ile beyin ölümü arasındaki fark işte bu noktada ortaya çıkar. İnsanda kalp ölümü olmamasına rağmen beyin ölümünün gerçekleşmesi, bitkisel, otonomik hayat diye tarif ettiğimiz durumdur. Yiyen, içen ama hareketsiz şekilde yaşayan bu insan, hareket edebilirse hayvansal türde yaşamış olacaktır. Çünkü harekette bir irade vardır; beynin orta kısımlarının çalışması hayvansal hayatın devam ettiğini göstermektedir.

Evreni kuşatan enerjinin ruhsal enerji kısmını dönüştüremeyen otistik çocuklarda da sınırlı bir yaşam söz konusudur. Bu çocukların beynindeki dönüştürücüler çalışmadığı için enerjilerinin gereken bölümünü aktif hale getirmeleeri zordur. İnsanın zaman, mekan kavramı, varoluşu ile ilgili soruları, neşe, sevinç gibi duyguları yaşadığı alan beyindir ve kişiye bu bilinç verilmediği takdirde yalnızca yiyen, içen ve boşaltan bir varlığa dönüşür. Yaşadığımız hayat tarzının devam etmesi için, beyin kabuğu ve beyindeki limbik sistemin çalışması gerekmektedir.

Beyin kabuğunun dışında ve beyinde duygu süreçlerini yöneten alanlar vardır. Bunlar, duygu boyutu olan soyut bilgilerin kaydedildiği bölgelerdir. Anlam ve duygu boyutu olan kararlar vermek, sözcük üretmek, sözcüklere anlam katmak ve anlam katılan sözcükleri dillendirmek, limbik sistemde beynin yerine getirdiği fonksiyonlardandır. Beyindeki bu bölümlerde eksiklik meydana geldiği takdirde, “ruh hastalığı” dediğimiz hastalıklar ortaya çıkar.

Esasında ruh hastalığı, evreni kuşatan enerjinin beyinde bir enerjiye dönüşmemesiyle ilgilidir. Beyinde bu konuya ilişkin bağlantı ve devreler çalışmadığı takdirde onun ürettiği sinyallerin, evrensel ilişkiye bağlanabilirliği bozulmakta ve hastalık ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple evrendeki çekim kanunu ve enerji bağlanabilirliği oluşmakta ve sonuçta ruh ile beden ilişkisi arasında fark ortaya çıkmaktadır.

Rahmanın Nefesi Olarak Ruh

İnsanın yaratılışına baktığımızda, soyut anlamda dinler aracılığıyla gelen “ideal insan” modeli vardır. Bu modele uygun olmaya çalışmak önemlidir. Evrendeki dengeyi incelediğimizde evreni yaratanın bir amacı olduğu görülmektedir. Bize tevhide öneren dinler, bu tezle hareket etmektedirler.

A. C [İbrahimi dinlerin orijinal tezlerine baktığımızda, insanın “nefes” olduğunu söylediklerini görürüz. İnsan ruhunu ilahi nefes olarak adlandıran tasavvufi bakış, İslam peygamberinin “Varlık, nefha-i rahmandır” diye adlandırdığı ruhun ifadesidir. Allah tarafından insana üflendiği söylenen ruhta insana aktarılan bir enerji transferinden bahsetmek mümkündür. İnsan üfürdüğü zaman bile içindeki duyguları karşısındakine aktarmaktadır. Hz. Muhammed, kendisine peygamberliğin geldiği ilk yıllarda, bir damla suda milyonlarca canlı olduğunu söylese, ruhun evrendeki salınım ve titreşimlerle münasebetini dile getirse buna kimse inanmazdı. Allah maddi bir varlık olmadığı ve ciğerleri de olmadı-

ğı için, “üfürme” denildiğinde Allah’ın bazı özelliklerini kullarına aktardığı anlaşılmaktadır. Üfürme kavramını, bilgi ve özelde de vahiy olarak düşünebiliriz.]

[Vahiy, bilgi transferidir. Evren aslında bilgi ve bilginin çeşitli şekillere bürünmesi demektir. Mesela bilginin madde şekli olduğu gibi enerji şekli de vardır ve bu dijital format biçiminde kendini gösterir. Evrende bilginin elektromanyetik biçimi, yüksek frekans boyu ve görme bandındaki şekilleri, kızılötesi dediğimiz ısıları okuyan biçimi ya da mikrodalga şekli, radyo frekansı şekli ve en sonunda da ruh enerjisi şekilleri vardır. Bütün bu bilgiler, “Evren eşittir bilgi” tezini doğurmaktadır.]

Allah’ın kendi bilgisinden evrene ilettiği bilginin somut örneğini bilgisayar gibi düşünebiliriz. Bilgisayar, bilgiyi işleyen bir makinedir. Dijital formata çevrilebilen her bilgi, nakledilebilir ve bilgisayarda görünür hale dönüşerek okunabilir. Hayata dair bilgi de, “var” ve “yok” noktalardan ibarettir. Bu şifrelerdeki varlık ve yokluk, pozitif ile negatif olanın aynı yerde bulunduğunu gösteren bir dualite gerçeğidir.

Evrenin bilgisi otuz katlı bir inşaat yapacak olan mimarın, inşaatı başlamadan önce iki sene proje çizmeye uğraşmasına benzer. Projenin uygulanması için sırasıyla ilim, irade, para ve zamanın olması gerekir. İlim tek başına yetmeyeceğinden buna eşlik eden, uygun yerde, uygun zamanda ve uygun şekilde yapma manasını ifade eden hikmet gerekir.

[Evrendeki bilginin yaratılışa dair bir dili vardır. Burada ki enerji bandı da bir dalga fonksiyonudur. Titreşimler hızlı olduğundan ve dalga boylarının bizim algılayamayacağımız süratte ilerlemesinden dolayı, “var-yok” şeklinde gözükken dalga boylarını algılamak insan için zordur. Bu şekliyle evrenin noktalardan ibaret olduğunu söyleyebiliriz.]

Gama röntgen ışınları, çok yoğun ışınlardır. Madde de bir titreşimdir ama gama ışınları gibi ışınlar maddeyi geç-

mektedirler. Görünen ışınlar yedi renk aralığındaki ışınlardır. Biz diğerlerini göremediğimiz için etrafımızdan ses, görüntü ve renk geçmiş olmasına rağmen onları “yok” olarak kabul ederiz. Röntgen ışınları, ultraviyole adını verdiğimiz mor ötesi ışınlardır.

“Ruhum Sıkılıyor”

142

Bunu söyleyen insan, içindeki sıkıntıyla ilgili bir strateji geliştirir ve sıkıntıyı gidermek için bir çözüm arar. Fakat neden sıkıldığını bilen, problemi tanımlayıp çözen kişinin sıkıntısı, kendiliğinden uzaklaşır.

Sebebi bugün için bilinemeyen ve geçmişte yaşanan üzüntülerden kaynaklanan sıkıntılar, insanda dağılma korkusu oluşturur ve “psikolojik ağrı” şeklinde tanımladığımız duruma sebep olur. Beyinde sıkıntı esnasında çalışan kimyasal ve elektriksel devrelerde meydana gelen ateşlemeler, ilaç yardımıyla azaltılmaya çalışılmaktadır. Ancak bu şekilde belli bir rahatlama sağlansa da sorun tam olarak çözülmediği için ilacın tesiri geçince, sönmüş volkan tekrar alevlenecektir. Farklı düşünce stratejileriyle sıkıntının sebebini bulup gidermek, problemin halledilmesinde çok önemli bir kilometre taşıdır.

İnsanların “ruhum sıkılıyor” sözüyle ifade ettikleri durum, ruhla bedenin birleştiği alanlardaki biyokimyasal ve spiritüel bozulmadır. Bu bozulmayı keşfeden kimse, sorunu tevekkül ve teslimiyetle çözmeye uğraşacaktır. Çabalarına rağmen sorun çözülmediği takdirde, “Bu meseleyi istediğim şekilde çözümesem de beni duyan, bilen ve bana yardım edecek bir güç var ki o bu sıkıntıları çözer” diyerek, zihnindeki yükü Yaratan’a teslim ettiğinde sıkıntısı giderilmiş olacaktır. Tevekkülün dinlerde bu kadar çok vurgulanmasının sebebi, bir kaygı giderme metodu olmasıdır. Tevekkül vasıtasıyla rahatlayan kişi, zihnine kodlanan programın devrelerini çalıştırarak, hayat yüküne karşı daha dayanıklı olabilir.

Ruh ve Ölüm

[Evren, büyük bir enerji; varlıklar ise bu enerji içerisinde birer sinyaldir. Oksijen, karbon, kedi, köpek ya da insan, yani varlığını devam ettiren her şey birer sinyaldir. Sinyallerin parmak izi gibi iyon yükleri ve birer tanımlaması vardır. Ruh ise iyon yükünün dışında, radyo frekansı şeklinde bir sinyaldir. Ölüm dediğimiz şey, ruh ile bedenın ortak olarak çalıştığı sürenin sonlanması demektir.

Ruh, yetenekler kümesidir ve bu kümedeki kimi yetenekler, kişinin kendisi tarafından geliştirilmekte ya da yarım kalmaktadır. İnsanın kendisine bahşedilmiş nimetleri hakkıyla kullanması önemlidir. Sonsuzluğa inanan kişi, dünyanın ezelden gelip ebede giden hayat çizgisinde bir dilim olduğuna inanır. Bu dilimde kendisine sorular sorulur; o, bu sorulara verdiği cevaplara göre değerlendirilir.]

İnsandaki bütün bilgiler, bir bilgisayarın "hard disk" gibi, uzun bellekte mevcuttur. Bu konuda literatüre girmiş şöyle bir vakıa vardır: Trafik kazası geçiren bir insanın başında bulunan meraklı bir nörolog, hasta koma halindeyken onunla uzun uzun konuşup, bütün konuştuklarını kaydetmiş; hastası komadan çıktıktan sonra ona konuşmalarının kaydını dinletmiştir. Kayıtlarda İtalyanca konuştuğunu duyan hasta, İtalyanca bilmediğini söylemiştir. Bu bilgiye, ilk önce kendi düşüncelerine delil oluşturacağını düşünen reenkarnasyoncular sahip çıkmışlardır. Ancak hastanın geçmişi araştırıldığında, babasının diplomat olduğu ve İtalya'da kaldıkları çocukluk yıllarında kendisiyle İtalyan bir bakıcının ilgilendiği ve bakıcının kimi zaman çocukla İtalyanca konuştuğu ortaya çıkmıştır.

[Hayatın ilk yıllarında öğrenilenler belleğin alt katmanlarında, ileride öğrenilenler ise daha üst kademelerde yer bulurlar. Edindiği bilgileri muhafaza eden insan öldüğünde,

A. C

inanç psikolojisi

143

ON

sadece enerji bandını değiştirmiş olur. İnsan için enerji bandının önceliği hayat devam ettiği sürece maddi boyutta, öldüğünde ise anlam boyutunda seyreder.

Evreni kuşatan sonsuz enerji, sinyal üreten bu varlığa yani yaratılmışa, dünyadaki dolaşımını bitirdikten sonra başka bir yaşamda varlığını devam ettirmesi için izin vermektedir. Bu sebeple hiçbir canlı, sinyali sönmedikçe yok olmayacaktır. Bu duruma en iyi örnek son yılların icatlarından GPRS sistemidir. Arabalara yerleştirilen bu cihazla frekans kodundan o arabanın nereye gittiğinin bulunması mümkün olmaktadır; teknolojinin bu imkanı insan için de geçerlidir.]

İnsanın sinyali, parmak izi gibidir ve onu evrendeki enerjiden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Bu sebeple, her bilim dalı ve her disiplin birbirini tamamlamaktadır. Evren bir bilgi kümesidir ve bu bilgi tüm evrene yayılmaktadır. Maddenin yaratılışı da matematik ifadeyle programlanmıştır; kişi bunları çözdükçe evrenin nasıl yaratıldığını da çözmüş olacaktır.

BİLİNÇ

[Tıbbi tanımlamaya göre bilinç, kişinin uyarılara karşı beş duyu ile farkındalık sağlaması, uyanık olması ve davranışlarını bu çerçevede denetleyebilmesidir. Uyku bir bilinç değişikliğidir; alkol ve uyuşturucu, hipnoz ve meditasyonla da bilinç bozulmaktadır. Bilinçle kastedilen, duyular yoluyla algılayabilmektir. Felsefi bilinç kavramı ise, insanın varoluşunun farkına varması demektir. Hayvanlarda da temel ihtiyaçları gidermeye yönelik bir bilinç vardır. Bitkisel hayatta ise bilinç yoktur.]

Bilinçte irade söz konusudur; bu sebeple bilinç kararlarımızı etkiler. Beş duyu ile algıladıktan sonra beynimiz, kendisine ulaşan bilgileri işleme tâbi tutmakta ve verdiği kararlar doğrultusunda ilerlemektedir. Bilinçte, “amaca yönelik davranış”ı yapabilme söz konusudur. Yüksek bilincin etkinliği olan düşünce hakkında düşünme, insanın özelliğidir.

“Kognisyon” kelimesiyle ifade edilen bilinç, kişinin düşünme, karar verme ve dikkatle ilgili düşünce süreçlerini ilgilendiren zihinsel aktivite ve yüksek beyin fonksiyonlarıdır. “Zaman ve varoluş algılamasıyla anlam arayışı” şeklinde özetleyebileceğimiz süreçleri yöneten bilinçtir. İnsanı insan yapan bu bilinç, yüksek fonksiyonludur ve kişinin soyut kavramları fark edebilmesi anlamına gelir. Bir yetişkini çocuktan ayıran, gerçeklik düşüncesinin yerleşmesidir.

Bazı hastalıklarda bilinç bozulmaktadır. Ayrışmış kimlik bozukluğu yaşayan kişi, sabah farklı bir kişilikte akşam baş-

ka bir kişilikte olmaktadır. Bunlar, bir taraftan bağımlı, diğer yandan uzlaştırıcı, bambaşka kişilik özellikleri görmenin mümkün olduğu kişilik tipleridir. Farklı yerlerde farklı kişilikleri yaşamakta olan bu kimselerin durumu “çoğul kişilik” olarak adlandırılır. Beynin farklı bağlantıları bağımsız çalışarak farklı kişilikler ortaya çıkar. Bu durum, kişinin bir bilincinin olmasına rağmen, kimlik değiştirmesidir.

Bilincin Manevi Boyutu

Bilinç çalışmalarını, insanın evreni ve kendisini algılamasıyla ilgili konularda yoğunlaştırdığımızda ve bilincin beyinle ilişkisine baktığımızda, moleküler genetik özelliklerin ön plana çıktığını görebiliriz. Sadece insanda olan soyut düşünce kavramı bozulduğunda, bilinçte bazı sapmaların ortaya çıktığını söyleyebilir ve bu kimselerin başka insanlarla olan sosyal ilişkilerinde bozukluklar olduğunu görebiliriz.

Maymunlar üzerinde yapılan bir deneyde; o henüz el, kol hareketi yapmadan davranışları tahmin edilebilmiştir. Hayvanın yapmayı planladığı davranışı gerçekleştirmeden beyinde bu davranışla ilgili alanların aktif olduğunun tespit edilmesi, önce karar vermeye yarayan bir bilincin olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Descartes, evreni zihin ve madde olarak ikiye ayırmıştı. Oysa bugünkü bilimsel gerçekler, evrenin bu kadar keskin sınırlarla ayrılamayacağını ortaya koymuştur. Çünkü bu ayırımın ardından maddeden etkilenen Darwin, maddeyi kut-sallaştırmış ve diyalektik materyalizm ortaya çıkmıştır. Her şeyi nedensellik bağıyla açıklama düşüncesi, felsefe ve yeni bir inanca dönüştü. Bu sebeple bilinç yalnızca felsefenin değil, psikoloji ve fiziğin de ilgilendiği alanlardan biri oldu. Özellikle kuantum fizikçileri bilinçle çok ilgilenmektedirler.

İnsan, bilgileri seçerken hangi karara yöneleceğine ilişkin eğilim göstermekte, beyin ise bunu kaydetmektedir. “Öğle

Yemeği Sendromu” adı verilen bu durumda kişi bir restoranda otururken kendi ismini duyduğu ya da ilgilendiği bir konuya ilişkin bir şeyler duyduğunda ilgisini o tarafa çevirip o masadaki konuşmaya kulak vermeye başlar. Hangi uyarana yöneleceği ile ilgili kararı ise beyni verir. Halk arasında kullanılan “Namazda gönlü olmayanın ezanda kulağı olmaz” sözü, kişinin ilgilenmediği bir konu hakkında söyleneceğini duymayacağı gibi, dikkat kesildiği konularda meseleye tümüyle hâkim olabileceği manasına gelir.

[İnsanların ilgi alanı, etki alanı ile paralel olursa bilinç o konuda daha çok devreye girer. Duygusal yoğunluk ve zihinsel odaklanma olan konularda psikolojik bilinç harekete geçmekte ve bilincin nereye yöneleceğini belirlemektedir. Seçilen bilgiler, beynin kendisini bu bilgiye açmasını sağlayacağından “amaçlı davranım”ı ortaya çıkarmaktadır. Mesela derin uykudaki bir anne hiçbir sesi duymamasına rağmen, çocuğunun ağlamasını duyabilir. Zira annenin bilinci kapalı olmasına rağmen, bazı algılara kendisini açmıştır.]

İnsanın etrafındaki olayları kontrol ettiği ve yönlendirdiği uyanık bir bilinci vardır. Bu, bilgisayardaki ön bellek gibi açık ve aktif olarak gözüken alandır. Ön tarafta çalışan programlara ek olarak arkada onlarca başka program çalışmaktadır. Bu programlar, insanda bilinç dışına karşılık gelmekte; kişi, ihtiyaç anında bu programları devreye sokabilmektedir. Örneğin araba kullanırken direksiyon hâkimiyeti, yolu takip etmek, gaz ve freni ayarlamak gibi birçok hareket adeta otomatik olarak yapıldığından, başka şeyler düşündüğünüz halde istediğimiz yere gidebiliriz. Tedavilerde kullanılan dil sürçmeleri de buna güzel bir örnektir. Bu dil sürçmeleri kasıtsız işaretlerdir (Bir taziye ziyaretinde, başınız sağ olsun demek isterken, “darısı başınıza” demek gibi).

Terapide kullanılan kasıtsız işaretlerin, bilinç dışındaki bazı materyallerle ilgili olduğu düşünülmektedir. Bunlar, bi-

A. C

linç öncesinin çalışmasından kaynaklanmaktadır. Kişi istediği zaman bunları geri çağırılmaktadır. Bilinç dışı olaylarda ise, kişinin unuttuğu, yok kabul ettiği ve çağrılmayla hatırlayamadığı şeyler söz konusudur. Özellikle dil sürçmeleri bu türdendir. Kişinin unuttuğu, düşmanlık hissetmese de geçmişte o kişiye karşı yaşadığı bastırılmış ve bilinç alanından uzaklaştırılmış bir öfke, dil sürçmesi şeklinde kendini ifade edebilir. Özellikle çözülmemiş travmalar, yaslar, çocukluk yaşantıları ve şoklar, yaşanıp bittikten sonra kişi tarafından bilinç dışına itilmekte ve onun bilinçle bağlantısının kesildiği düşünülmektedir. Ancak bu, sönmüş bir volkan gibidir. Zaman zaman alevlenir ve kendini bilinçli olarak ifade etmese de, bilinçsiz şekilde farklı yollardan ifade etmeye çalışır. Dil sürçmesi ya da kompleksli davranış şeklinde kendini ifade eden bu durumlar (bazı insanların aşağılık ya da üstünlük kompleksiyle davranması gibi), bilinç dışında çözülmemiş, kusurlu şekilde baskılanan durumlardır. Kişi bu tarz bir olayı unuttuğunu düşünse de bu olay onun davranışlarını etkilemeye ve belki de hatalı davranmasına sebep olmaya devam edecektir. Babasına karşı öfkesi olan bir kimse babasına benzettiği bir kimseye de öfkeli davranabilir; ortada herhangi bir sebep yokken "Bu kişiyi hiç sevmedim" diyebilir. Bu düşüncenin çoğunlukla mantıklı bir izahı olmayacaktır. Fakat gerçekte kişi, babasıyla o kimse arasında içten içe bir bağlantı kurduğu için böyle bir öfke gelişmiştir. İşte bu, bilinç dışı bir durumdur.

Bilinç öncesi ise, çağrılabilen bilgilerle ilgilidir. Bu noktada bir de seçici bilinç kavramı söz konusudur; bu kişi gün içerisinde bir işle ilgilenirken aynı zamanda başka şeyleri de algılayabilir. Kişinin bilinç dışında gelişen durumları, kendi kendine fark etmesi zordur. Bu sebeple bunu, psikoloji konusunda profesyonel olanlar, davranışlardaki bağlantılar aracılığıyla bulabilirler.

Bilinç Gelişir mi?

[Bilinç kavramını, bitkisel, hayvani ve insani düzlemde açıklarken, insani bilincin sabit olmaması dikkat çekmektedir. Bitki ve hayvanlarda farkındalık ve uyanıklılıkla ilgili bir gelişme olmadığından bilincin gelişmesi de mümkün değildir. Oysa insan bilincinde zihin faktörü etkilidir ve bu da kişinin yeni bilgiler edinmesine imkan verir.]

İnsani bilinci irdelediğimizde, onun da çeşitli aşamalarda seyrettiğini fark ederiz. Mesela çocuksu bilinçle soyut düşüncenin oluştuğu bilinç arasında önemli farklar vardır. Çeşitli derecelerde bu bilincin geliştiğini söyleyebiliriz.

İnsanların, ellerinde bulunan çok sayıdaki veriyle hareket etmeleri, bilinç düzeyindeki gelişmeler şeklinde tanımlanabilir. İnsandaki önemli özelliklerden birisi, hayatında önem verdiği ve baskın olan düşünceleri kendine çekmesidir. Bu özellik, insandaki bilincin gelişmesiyle ilgili bir durumdur.

[Bilinç, insanın ilgi alanı oluşturmasıyla da yakından ilgilidir. Kişi zihinsel odaklanma ve duygusal yoğunlaşmasıyla hangi alanda kendini var ediyorsa, o konuda bilinçli davranış geliştirmesi mümkündür.]

Bilincin Evrenle Bağlantısı, Kuantum Dinamiği

Bilincin beyinde üretilen bir şey olup olmadığı sorusuna verilecek cevap bilinci anlamakta önemlidir. Beyin, kişilik ve ruh yapımızın aracı organı olarak bilince ev sahipliği yapmaktadır. [Son yıllarda bilim çevrelerinde beynin bilinci üretilip üretmediği tartışılmaktadır. Materyalist ön kabul hareket edildiğinde bilinç, bu şekilde tanımlanmaktadır. Kuantum dinamiği ile baktığımızda ise bilinci evrenin bir parçası gibi görebiliriz. Çünkü kuantum fiziği, evrenin düşünceden doğduğunu söylemektedir. Buna göre bireyler yoktur. Klasik fizik, birçok şeyi materyalist düşünceyle açıklamaya çalışırken evrenin sırlarını anlamak, kuantum fiziği ile daha kolay hale geldi.]

Bir şeyi önce bilinç algılar, daha sonra akıl onu biçimlendirir ve yorumlar. Elektriğin ne olduğunu bilmesek de onu reddetmediğimiz bir gerçektir. Zira elektrikle yapılan işleri görebiliyoruz. O halde “elektrik yoktur” demek mümkün değildir. Bilinç de tıpkı buna benzer. Bilincin kararlar yardımıyla var olduğunu görsek de onun nasıl işlediğini göremiyoruz. Bu da göstermektedir ki her insan bilinçli bir varlık şeklinde hareket etmektedir. Kişi red ya da kabul mekanizmalarıyla birey olduğunu ortaya koymaktadır.

Kuantum fiziğinde bilinç ve hareketler arasında bir denge kurulmuş olmasına rağmen, bireysel manada bir denge-sizlik söz konusudur. Burada bütüncül bir algılamanın ötesinde bir gün sonra ne olacağına ilişkin, “kaos teorisi” ile hareket edilmektedir. Klasik fizik, her şey bireydir ve kendi kaderine hâkimdir yaklaşımı içindedir. Ancak limitle düşünen klasik fizik, yarınla ilgili karar verememektedir. Belirsizliğin hâkim olduğu klasik fiziğin aksine kontrolün hâkim olduğu kuantum fiziğinde insanın varoluşu daha çok anlam kazana-caktır. Bunun aracı olarak da aklı kullanan ve insanı “düşün-celerinin efendisi” olarak niteleyen bu fizik anlayışı, insanlar üzerinde niyet çalışmaları yapmakta, insanın niyet ettiği şey-le arasında psikolojik bir çekim olduğunu söyleyerek, haya-tın önce beyinde oluştuğunu ifade etmektedir.

Kuantum fiziğinde insanın kaza yapması, kişinin yanlış yerde ve yanlış zamanda bulunması şeklinde ifade edilir. Bu düşünce, insanda yüksek bir kaygı oluşturur; materyalizm ise nedensellik bağıyla diyalektik açıklamalar yapar. Kuan-tum fiziğinde bir eş çalışma vardır. Lazer ışığında fotonların aynı yerde, aynı amaç doğrultusunda ve aynı ritme uyarak hareket etmesi söz konusudur. Bu şekilde fotonlar bireysel-liğini kaybeder. Ancak normal ışıktaki fotonlar bireysellikleri-ni kaybetmeden istedikleri yöne doğru giderler. Lazer ışın-larıyla bireyselliği yok edip daha büyük bir güç oluşturmak mümkündür. Evrene baktığımızda, her canlının bir foton

gibi olduğunu fark ederiz. Kişi bireysel davrandığı takdirde belli bir noktada kalır; eş durumlu bir tavırla diğer insanlarla etkileşime girdiği takdirde ise daha büyük işler yapabilir. Bu durum beyin hücrelerinde de geçerlidir. Eş durumlu çalışmak, insanda bilinci oluşturur. Örneğin şizofreni hastalarında beyin eş durumlu olarak çalışmamaktadır. Kontrolsüz çalışma vardır. Beynin bir bölgesi hayal üretirken diğer bölgesi gerçekleri algılamaya çalışmaktadır. İki bölge arasında uyumsuzluk olduğu için kişinin davranışları değişik ve tuhaf olarak nitelendirilecek biçimde değişmektedir.

Klasik fizik, maddeyi bütünün parçalarının toplamı olarak nitelendirmektedir. Oysa insan, bütünün parçalarının toplamından çok, inorganik maddelerden oluşmuş olmasına rağmen düşüncesiyle, konuşmasıyla, kavram üretmesiyle klasik fiziğin açıklayamadığı bir varlıktır. Bu duruma en güzel örnek, bilardo topudur. Bilardo oynayan kişi topa öyle bir açıyla vurur ki üç-beş tane önceden tahmin edilen hareketin sonucu olarak sayı kazanmaktadır. Topa vuruşu esnasındaki yoğunlaşması ona dalga fonksiyonu ekleyerek topu istediği yöne yönlendirmektedir. Kişinin, ihtimalleri hesaplayarak, topun gidebileceği yeri tahmin ederek topu fırlatmasına, “dalganın eşlik ettiği hareket” adı verilmektedir. Klasik fizikle matematik, modeller ışığında bütünün parçalarını gösterirken, insandaki spiritüel boyutu açıklayamamaktadır.

Kuantum fiziği, tek sinir hücresinin aynı anda beş-on bin tane bağlantı kurabilmesi esasına dayanır. Dentroit adı verilen sinir uzantılarının üzerinde bağlantılar vardır; beyinden çıkıp omuriliğe kadar tek hücre olarak ilerleyen ve bir metre uzunluğa sahip olan sinir hücreleri mevcuttur. Ancak bu sinir hücresi gideceği yere, aldığı binlerce bağlantı ile ulaşmaktadır. Bunlar, sinir hücresinin bütünün göz önünde bulundurarak oraya yerleştirildiğini ispat etmektedir. Bir sinir hücresinin fizik, matematik, kimya bilimlerini bilmeden bu kadar sistemli şekilde ilerlemesi mümkün de-

ğildir. “Kuantum etkisi” dediğimiz bu durum, sinir hücresinin bütünü düşünerek hareket ettiğini açıklamakta; evrenin tek ve bölünmez olduğu mantığıyla hareket edilirken, materyalizm, fizik ve biyoloji gibi bilim dallarının kendi başına kontrolsüz ve bağımsız parçacıklardan oluşarak hareket ettiğini söylemektedir. Dil ve düşünce kavramları, materyalizmin söylediklerine uymamaktadır. Dil ve düşünce, bağımsız ve kontrolsüz parçacıklardan oluşmamaktadır. İnsanın düşünce üretebilmesi ve bunu ifade edebilmesi için varoluşu, felsefeyi, fiziği, kimyayı ve diğer bilim dallarını bilmesi gerekmektedir. İnsanın konuşabilme yetisi bile bir bütün dahilindedir. Bağımsız ve kontrolsüz şekilde harflerin bir araya gelmesiyle konuşmanın gerçekleşmesi mümkün değildir; kişinin bütün bunlara anlam katması gerekmektedir. Bu da ancak kuantum mekaniğindeki “Tüm evren ancak bölünmez bir bütündür” düşüncesiyle açıklanabilmektedir. Burada, ilham duygusunun varlığını görürüz. İlhamın oluşması için insanın uzun dönemli yoğunlaşması ve hatalar yapması gerekmektedir. Konuyla ilgili olumsuz tecrübeler ve hatalar, o konuyla ilgili birikimin sonucunda ilham ve onun ardından da bilgiyi ortaya çıkarır. Madde altı parçacıklar da kuantum mekanik özelliği olarak bilinirler. Hücrenin ilk bulunduğu yıllarda bunun çok büyük bir buluş olduğu dile getirilmiş, bunun ardından atom bulunmuştur ve atomun bölünemeyecek en son parça olduğu söylenmiştir. Ancak daha sonraki çalışmalarla atomun da bölünebildiği ve subatomik parçacıkların olduğu ortaya çıkmıştır. Bu buluş, bilim dünyasında bir hayal kırıklığı meydana getirdi. Fakat bilimin en önemli özelliği, kendisini sürekli geliştirmesi ve değiştirmesidir.

Evrenin sabit ve değişmez olduğu kavramı eskiden kabul edilirken Einstein, ışık hızından daha hızlı bir hareket olmadığını söylüyordu. Oysa şimdilerde bilim dünyası, ışın-sal güç ve varlıkların ışık hızından on bin kat daha fazla hız-

la hareket ettiğini göstermektedir. Bu açıklamalar, duygu ve düşüncenin ışık hızından daha hızlı hareket eden bir akışının olduğunu açıklamaktadır. Duygu, düşünce ve ruh kavramlarının aslında bir enerji bandı olduğu ve kuantum bütünselliği içinde her birinin birer anlamı olduğu ortaya konmaktadır.

Beyin-Bilinç ilişkisi

Bir insan hangi konuya yoğunlaşırsa, beyinde onunla ilgili elektromanyetik bir aktivasyon oluşmaktadır. Beyin hücrelerinde mikrotüpler vardır. Bu küçük kanalcıklar ile madde olmayan zihin şeklinde tanımlanan psikonlar, kuantum sıçramaları ile sınırları uyarmakta ve beyinde hareket meydana gelmektedir. Mesela bir kişi kolunu kaldırma-yı düşündüğü anda beyinde kolunu kaldırma ile ilgili alan harekete geçer. Anlık kuantum sıçramaları beyinde gerçekleşirken “kol kaldırma” esnasında, oksijenlenme ve kanlanma aktivasyonu ortaya çıkar. İnsan, henüz yemek yemeye niyet ettiğinde bile beyinde yemek yemeyle ilgili alan aktif hale geçmekte; kan şekeri düşen ve şiddetli şekilde acıkan insanın ise yemeği yedikten sonra iştahı kesilmektedir. Yedikleri henüz midede durduğu ve kana karışıp, şekeri yükseltmediği halde, beyin “doydum” mesajını aldığı için kişide tokluk duygusu uyanmaktadır. Oruç tutan kimseler, inanarak, büyük bir istekle oruç tuttuklarında ilk birkaç gün zorluk yaşasalar da, alışma döneminden sonra acıkmamaktadırlar. Fakat kişi gönülsüz olarak oruç tutuyorsa, bundan çok rahatsız olacaktır. Çünkü beyne o bilgiyi yazmamıştır.

Beynin kendi kendini programlayan bir organdır ve beyinde elektromanyetik aktivasyon gerçekleşir. Kuantum içerisinde olan evrende insan, özel sinyali olan bireysel bir varlığa ve bir konuya niyet ettiği zaman, beyinde bulunan ve madde olmayan enerji olarak tarif edebileceğimiz güç, konuyla ilgili alanları harekete geçirerek, manyetik enerjiyi elektriksel ve kimyasal enerjiye dönüştürmektedir.

Niyet ve düşüncenin psikon oluşturduğu, bunun da hücredeki mikrokanalcıkları hareket ettirdiği ve seçilen sinir hücrelerinin ateşlendiği bilinmektedir. Böylece insan kolunu kaldırırken beyinde onunla ilgili bölge aktif hale gelmektedir. "Bütün algıların birliği" adı verilen bu durum, kuantum fiziğinin bilinç açıklamasıdır.

Bilinç ve İnanç

İnsan, biyopsikososyal bir varlık olmasının yanında, aynı zamanda spiritüel bir varlıktır. Biyolojik varlığımızı fizik ve kimya ile açıklarken, psikolojik varlığımızı açıklamak istediğimizde işin içine düşünce ve dil de girmektedir. Düşünceyi ve dili holografik birim olarak açıklarken, kuantum ve kütle enerjisinin birer parçası olarak da görebiliriz.

Düşünce ve duyguların evrensel akışta birimler arası bir enerji alışverişi olduğu açıktır. Bu noktada insan, inancı onaylayan bir role sahiptir. Evrenin varoluşunun farkında olmak düşünmeyi gerektireceğinden ve bu da kişide olduğundan insan, kendi gücünün sınırlı ve yetersiz olduğunu fark ettiğinde kontrolünü kaybetme hissi yaşar. Bu endişe sırasında insanın doğaüstü bir güce inanıp, teslim olması ise yükünü hafifletir.

[İnsan, belirsizlik karşısında hissettiği tehlike duygusuyla baş etmek için anlam arayışına girer; kutsal ve her şeye kadir olan bir güce inanma isteğiyle bilinçsizliğe karşı bir savaş verir. İnsan, bu inanma arzusuyla, ağaç ve inekten güneşe kadar kendisine faydalı olduğuna inandığı her şeyi kutsallaştırmaya başlamıştır. Bütün bunlar ondaki bilincin varlığı ile beraber, somut düşünce eğiliminden de kaynaklanmaktadır. Somutlaştırma arzusu, insanın zayıf taraflarından birisidir. Bilinç, her şeyi açıklamaya çalışmakta ve açıklama getiremediği konularda anlam arayışı içinde kendisinin dışındaki bir güce bağlanma ihtiyacıyla yorum yapmaktadır. Bu ihtiyaç,

insanı inanca sevk eder. İnsan inancı sayesinde kendisini korkularına karşı teselli edebilir ve anlam arayışına cevap bulur.

Urartular, ufak bir yağmur sonrasında güneşin ortaya çıktığı, bulutların az olduğu bir bölgede güneşi görmüş ve ona tapmayı düşünmüşlerdir. Van, Adıyaman bölgesinde yaşayan Urartular, evlerini bile güneşe doğru yapmışlardır. Urartular'ın güneşi kutsallaştırmalarının sebebi, onun insan için çok faydalı olduğuna inanmalarıdır. Bu kutsallığı atfetmek, insanın teselli gücünü harekete geçirmekte önemlidir. Japonya'da karga tapınağı mevcuttur. Gidip tapınağa para atanlar, o paranın kendisini bir sene boyunca koruyacağına inanarak rahatlamaktadırlar.

Anlam, teselli ve ölümden sonraki yaşam arayışları, bilinçte mevcuttur. İnsanda her şeyin sebebini ve nasıl olduğunu öğrenme arzusu bulunmasaydı, soğukta ısınmaya, hastayken sağlığına kavuşmaya uğraşan bir varlık olmasaydı medeniyeti bu denli ileri taşıma arzusu da olmayacaktı. İnsan anlam arayışı sebebiyle dünyanın en uç bölgelerine kadar yayılmış ve şartlarını değiştirmeye çalışmıştır. Bu arayışlar, onun sınırsız isteklerine karşılık gücünün sınırlı olduğunu göstermektedir.

İnsan beyninde, onun bireyselliğinin evrenle bütünleştiğini hissettiği, zihnindeki soruları giderdiği, arzu ve ihtiyaçlarının karşılandığını hissettiği an aktif hale gelen, mutlulukla ilgili bir alanın olduğunu biliyoruz. Tanrı merkezi denilen bu alanda mutluluğun uyanması için bu ihtiyaçların var olması gerekmektedir. Beynimizdeki uykuyu algılayan alanın varlığı, nasıl ki uykuyu gerekli kılar, bunun gibi beyninde bulunan inanma ile ilgili saha da bir dış gücün varlığı ve kendisini tanıtmak isteğine karşılık kendisini bulanla bulmayı ayırt edecektir. Bu nedenle evrenin kuantum kitlesinin dışında, üstün bir bilgisayar teknolojisinin ve bunu da idare eden bir gücün varlığı tartışılmakta; bu gücün

evreni oluşturdudan sonra kuantum enerjisiyle evreni kontrol edip etmediği konuşulmaktadır. Çünkü insan, kuantum enerjisi kendisinden çıktığı an ölmektedir. Bu, "Ruh insandan çıktığı an insan ölür" demek gibi bir şeydir.

[Kuantum enerjisi ile insan, dijital kodu vasıtasıyla her yerde bulunabilir. Evreni matematiksel ve elektrokimyasal bir model içerisinde düşündüğümüzde bu mümkündür. Dinlerin tanrı dedikleri bu kavrama şu anda "dış güç" denilmektedir.]

Madde-Zaman İlişkisi

İnsan zaman kavramını öğrenir mi yoksa bu kavram insanın içinde doğuştan mı vardır? İnsanın evrendeki varlıklarla somut ve soyut olmak üzere iki türlü ilişkisi vardır. Bunun sentezini yapmadan, soyut, sembolik ve kavramsal düşünce ve dil üretimi gelişmeyecektir.

İnsan, ilim öğrenerek gelişir. Somut ve soyut dualite olarak gelişen bu durum, bilgisayardaki 0-1 kodlarının dizilişi gibidir. Bu dizilişin oluşturduğu dijital kod, görüntü ve ses şeklinde aktarılıp, taşınabilir hale gelmektedir. Bu, bilgisayarın somutla soyutu birleştirmesi demektir. Peki insan beyni de somut ve soyut olanı aynı şekilde birleştirmekte midir?

Somit, nitelik olarak, soyut ise nicelik olarak değerlendirme yapmak demektir. İnsan beyni somut olana yani optik gözle gördüğüne inanmak eğilimindedir. Oysa soyut olana inanmak zor ve zahmetlidir. İnsanda kolaya kaçma eğilimi olduğundan gördüğüne hemen inanmak ister; bu sebeple kendi yaptığı putlara tapınma eğilimi göstermiştir. Mısır'da ise firavunların mezarlarına tonlarca altın koyulmuş ve ruhlar bedenden çıkmasın diye ölenler mumyalanmıştır. Bunlar, maddi, somuta odaklanmanın en belirgin göstergesidir.

Mısır ve Batı somut olana odaklanırken, Uzak Doğu'da yalnızca soyut olana odaklanma söz konusudur. Maddeyi

değersizleştirme eğilimi gösteren bu eğilimlere karşı tek tanrılı dinler, somut olanla soyut olanı birleştirmişlerdir. Çile çekmeyi olgunlaşmanın işareti olarak gören Hinduizm gibi, her şeyi aşk olarak değerlendiren diğer inanç sistemleriyle de karşılaşmak mümkündür.

Madde ve manayı birleştirme, evrenin gerçek varoluşuna ilişkin tezlerin sentezini tek tanrılı dinlerde görebiliriz. Dini literatürde somut ve soyut farkı şöyledir: Vücudu kesin olan Yaratıcı, vücudu mümkün olanlar ise maddedir. Bu önermeden hareketle teoriler geliştirilmiştir.

Evrendeki enerjiyi ön plana çıkardığımızda, büyük bir egonun olmasının ne denli önemli olduğunu fark edebiliriz. Bu dış ego sonsuz bir bilinçtir; onun yanında insan, dağ, taş, ve diğer canlıların hepsi ise küçük birer bilinçtir.

Dijital formattaki varoluşta cansız gibi görünmesine rağmen, belli enerji bandında varlık gösteren madde, atom gibi varlıklar vardır. Bunlardan sonra bitkiler ve hayvanlar gibi can taşıyan varlıkların yer aldığı enerji bantları gelir. Sınırlı iradeleri olan ve şuur sahibi varlıklar olarak bitkiler ve hayvanlardan bahsedebiliriz. En üstte de akıl sahibi varlık olarak insan yer almaktadır. Bu noktada evrendeki bu varoluş hiyerarşisinde bilincinin olmasıyla beraber aklın olması onun farklılığını oluşturmaktadır. Bilincin, akıl vasıtasıyla ürettiği soyut düşünce söz konusudur.

Evrendeki varoluşla altındaki varoluşu birleştiren varlıktır. Bunu anlamak için bir ağaç düşünebiliriz. Bir ağacın bütün programı çekirdeğinde gizlidir. Ağaç son ürününü verdikten sonra bu ürüne kendi neslinin devamı ile ilgili bir bilgi yazar. Ağacı yaratan onu tohumu amaçlayarak yaratmıştır. Ayrıca bütün çalışma programı da buna göre düzenlenmiştir. Evrene baktığımızda da bu yaratılış ağacının son ürünü olan insanı fark ederiz. İnsanlar içerisinde de ideal olanı ararız.

Evrenin varoluşunda rol model olarak seçilmiş, örnek olarak belirlenmiş varlık insandır. Mesela bir fabrika için bir proje geliştirilir, bir program verilir ve herkesten o ürünü gösterilen şekliyle yapması istenir. Neticede verilen kalıplara en uygun ürünü yapan fabrika ile çalışılır.

Bilincin Zaman ve Mekanla İlişkisi

158

İnsanda bulunan egonun altında zaman ve mekan kavramlarından uzak olan bir bellek vardır. Bu bellek aynı zamanda kişinin rüyalarıyla da ilgilidir. Rüyada zaman ve mekan, bağlantısı olmayan iki zıt şey, yan yana durmaktadır. Bu sebeple rüyalar, bu belleğin fonksiyonudur.

Holografik kuantum evreninde insan beyni, bir vitrin görevi görmektedir. Burası aynı zamanda beynimizde madde ile kuantum bütünselliği arasındaki bir vitrin ve algısal verilerimizin kaynaştığı yerdir. Örneğin insan bir robot yapsa, o robota bir dil öğretse ve daha sonra aynı robottan bir tane daha yapsa, her şeyi aynı olduğu halde uzay zaman hikayesi öğretilmeyen bu robot, fiziksel özellikleriyle diğeriyle aynı olduğu halde dil bilmez. Bu, tıpkı bir bilgisayar gibidir; bir bilgisayar bütün elektronik devreleri tam olsa da yazılım yüklenmediği zaman çalışmayacaktır.

Bilgisayar mühendisliğinin iki ayağı vardır. Birisi elektronik mühendisliği ayağı, diğeri de matematik mühendisliği ayağıdır. Elektronik mühendisliği, bilgisayarın donanımı ve devreleriyle öncelikli olarak ilgilenir. Matematik mühendisliği ise, sadece yazılımla ilgilidir. İnsanda da yazılım, matematik modelleriyle gerçekleşir. Diğeri ise, elektronik, matematik, biyolojik ve kimyasal devrelerle ilgilidir. Bir robota uzay zaman farkını öğrettiğinizde, madde gerçekliğini öğretmiş olursunuz.

Afrika'da ormandan hiç çıkmamış pigmeler, ormandan çıkarılır ve uzaktan dev hayvanların sürüsünü gören pigme-

ler onları karınca sürüsü zanneder. Mesafe kavramını bilmeyen pigmeler, bufaloların yanlarına yaklaştıkça büyüdüğünü zannetmektedir. İnsanın uzay ve mekan kavramını sonradan öğrendiği, bu örnekle ortaya çıkmaktadır.

İnsanın bir bilince sahip şekilde dünyaya gelmesi, zaman mekan kavramını bilerek doğduğunu göstermektedir. Bu soyut bilgi, beyinde yazılı durumdadır. Bu tarz bir belleğin beyinde değil de uzay zaman içinde yer aldığı söylenmektedir.

İnsan kuantum evreniyle sürekli alışveriş içinde olan bir varlıktır. Aslında egomuz, tek başına ve evrenden kopuk bir varlık değildir. Bilincimiz, uzay zaman içinde bir yer almaktadır. Kendi bedeni üzerinde de onu kontrol eden bir bilinç vardır. İnsan, beynine bu sebeple hükmedebilmektedir. Bu insani bilinç, insanın gelişmesini sağlamaktadır ve kuantum gerçekliği ile açıklanabilmektedir. Bunun varlığı kişinin uzay ve zamanla alışverişini sağlamaktadır.

Madde olmayan zihinsel birimler diye özetleyeceğimiz bu durumda uzay zaman içinde yer alan kuantum titreşimleri, beyindeki dendronlarla bağlantı kurmaktadır. Madde olmayan zihin diye tarif edebileceğimiz psikonlar uzayda, beyindeki sinir hücreleri ve iyon kanallarıyla bağlantı kuran titreşim ise insanda vardır. Kuantum evreniyle bağlantı kurduğumuz evrende onun çizdiği sınırlar içerisinde özgürüz.

İnsan öldüğü zaman, kuantumdaki bağlantısı koparak başka bir boyuta da geçmiş olmaktadır. Bütün bunlar bize, evren dışındaki bir gücün evreni bu şekilde oluşturduğunu göstermektedir. İnsan yolda giderken üç tuğlanın üst üste konulduğunu görse, muhakkak bu tuğlaları birisinin koyduğunu söyleyecektir. O halde kuantum enerjisini zamana büyümlü bir gücün atfedip onun kendi başına olduğunu söylediğimizde, aslında zamanın bir hareket olduğunu göz ardı ediyoruz demektir.

Bilinç, Ruhla Beden Arasındaki Basamaktır

İnsanoğlu her şeye anlam katan, yaratılışının farkında olan bir varlıktır. Bilinç, insanı diğer canlılardan ayıran, öteki cinslerle arasındaki en önemli, en belirgin farkı oluşturan özelliklerden birisidir. Şuur, farkındalık gibi kavramlarla da tanımlanan bilinç insanda metakognisyon genleri vasıtasıyla mevcuttur. Bilinç, ruhla beden arasındaki bir basamaktır.

Akıl, Duygu ve Ruh Arasındaki Bağlantı

İnsanlar kendilerine ve olaylara akıl gözü, kalp gözü ve ruh gözü olmak üzere üç gözle bakarlar. Akıl, her şeyde sebep sonuç ilişkisini araştırır ve kendisine “Ne düşünüyorum?” sorusunu sorar. Duygunun sorusu ise “Ne hissediyorum?” şeklindedir. Ruh ise bakıp gördüklerinden ne anladığını kavramaya çalışır. İnsan dışındaki diğer varlıklar belli sınırlarda düşünüp öğrendikleri halde, ademoğlu olaylara ve durumlara bu üç meleke ile cevap verir.

AKIL

[İnsan aklının iki boyutu vardır. Bunlardan birincisi temel, diğeri ise yüksek fonksiyonlarla ilgilidir. Bütün canlılarda ortak olan yemek, üremek ve korunmakla ilgili fonksiyonların yerine getirilebilmesi ve hayatta kalabilmek için bir hayvanın kadar akıl sahibi olmak yeterlidir. Bu seviyedeki akıl, bütün canlılarda var olan ortak akıldır. Bir köpek en fazla otuz beş komut öğrenerek hayatını devam ettirebilir; bunun gibi maymunların da bazı şeyleri öğrenmesi mümkündür. Ancak insanda, kısıtlı olan temel aklın dışında, yüksek işlevselliğe sahip bir üst akıl daha vardır. Bu aklın insana katkısı, temel ihtiyaçlarının dışında hayatla ilgili amaçları, yaşamına anlam katmak için sergilediği çaba, yeteneklerini kullanarak kendini ifade etme becerisini geliştirmesidir.] Fakat bir kişinin hedeflerini ve kendini gerçekleştirmesi için temel ihtiyaçlarını gidermesi gerekir. Bunlar önce temel fizyolojik ihtiyaçlar; ardından da sevgi, güven gibi insan için fonksiyonu en üst ve en yüksek seviyede olan ihtiyaçlardır. Diğer canlılar yalnızca hayatta kalmayı amaçlarken, insanın en büyük amacı, kendini gerçekleştirmektir. Bunu ise metakognisyon genlerine sorduğu, “Niçin varım, nereden geldim, nereye gideceğim?” gibi sorularla gerçekleştirir.

Akil, Duygu ve Ruh Gerçekliği

[Akıl için geçerli olan temel ve yüksek fonksiyonlar, duygular için de geçerlidir. Bir olay ya da durum karşısında akli

gerçekliğin temel sorusu, “Neyi düşünüyorum?” iken, duyguları düzenleyen beyin alanları duygu gerçeğini “Ne hissediyorum?” sorusunu sorarak şekillendirir. Temel dürtülere yüksek duygular eklendiğinde, insan gerçeği ortaya çıkar. İnsan için esas olan sevgi, güven ve korku gibi duygulardır. Sevgi duygusunu üremede ve yiyip içmekte kullanan insan, korku duygusunu kendisini tehlikelerden korumakta kullanır. Ancak aklın olmadığı bir duygu, belirsizlik doğurur. İnsan, bunları geliştirerek duygunun yüksek fonksiyonlarını ortaya çıkarabilir.

[Akıl ve duygu gerçekliğinin yanında bir de ruh gerçekliği vardır. Ruhsal gerçekliğin hayata dair sorduğu soru, “Ne anlıyorum?” sorusudur. İnsanı diğer varlıklardan ayıran özelliği de bu ruhsal gerçekliğidir.] Ruhsal gerçeklik bir yandan hayata anlam katarken, bir yandan da kişiyi mutluluk arayışına iter. Ruhun cevaplamaya çalıştığı sorularda bir tür sezgi de vardır. Örneğin insandaki sezgisel ve sanatsal düşünceler esasında ruhtan kaynaklanan özelliklerdir.

“Buluş” gerçekleştirenler, bu işin ilahi yanını, kimsenin düşünüp bulamadığını görerek, orijinal fikirleri üretebilirler. Bu yönü, insanın madde boyutunun ötesinde ilmi ve teorik yaratıcılık tarafıyla ilgilidir. Bilgiyi üretebilen insan zaman ve mekan sınırının olmadığı ruh aracılığıyla, bunun fizikteki karşılığını da bulmaya çalışır. Kantitatif ve kalitatif araştırmalar fizik bilimi aracılığıyla bu durumun biyomanyetik ve elektrokimyasal karşılığını soruşturmaktadırlar. Newton yer çekimini bulduğu vakit bunun Tanrı’nın ruhu sayesinde meydana geldiğini söylemiş, fakat daha sonra yer çekiminin yerin ortasındaki magma tabakasından kaynaklanan bir çekim olduğu ortaya çıkmıştır.

Fizikçiler uzun zamandır, “Tanrı” kavramıyla ilgilenmektedirler. Matematikçiler ise daha çok kaderle ilgilidir ve bunu açıklamaya uğraşmaktadırlar. Bütün pozitif bilim

dalları için şu rahatlıkla söylenebilir ki Tanrı'nın olmadığını ispat etmedikçe, onu var olarak kabul etmek, insanın lehinedir. Çünkü eğer varsa ve biz onu reddediyorsak bu, Tanrı'ya karşı büyük bir saygısızlık yaptığımızı ve başımızın deritte olduğunu gösterir. Bu durumun tersine dönmesi için, Tanrı'nın varlığını değil, yokluğunu kanıtlamak gerekir. Bu konuda eski bilimsel görüş, "Tanrı'ya inanın ama bilimsel delil bulmaya çalışmayın. Çünkü bunu bilimsel olarak ispat edemezsiniz" yönündeydi. Yaratıcı'nın varlığını ispatla ilgili iki türlü yöntem vardır: Bunlardan ilki pozitif deney ve gözlem yöntemidir. Pozitif bilimden "Ateş yakar, arsenik zehirler" gibi önermeleri anlarız. Pozitif bilim gerçeği, beş duyu ile ölçmeye önem verir. İkinci bilimsel yöntem ise akıl yürüterek gerçeği bulmaya çalışmaktır. Dağın arkasından duman çıkıyorsa, "Gözümle göremesem de ateş vardır" gibi bir çıkarımda bulunabiliriz. Buradan yola çıkarak Tanrı'nın beş duyu ile görülmesi de akıl gözüyle görülebileceğini söylemek mümkündür.

[Akıl yürütme yöntemleri "Evrende bir dış güç olması gerekir" çıkarımında bulunmamıza imkan verir. Hatta evrenin ilk yaratılışındaki büyük patlamayla ilgili hem dini kaynaklar, hem de pozitif bilimler fikir birliğindedirler. Fakat bu patlama tesadüfi olmaktan uzak, büyüme ve gelişmenin tasarlandığı, oldukça planlı bir patlamadır ve tamamen bilinçli bir tasarımı vardır. Bu büyük patlamayı yapan gücün iki özelliğinin olması gerekir: Evrenin cinsinden yani madde cinsinden olmaması ve bu ilk patlamayı gerçekleştirenin, evrendeki kayıtlarla sınırlanmaması. Yani bunun gerçekleşmesi için zaman kavramının dışında bir güç olmalıdır. Sema-vi dinlerde Yaratıcı için söylenen, zamandan ve mekandan münezzehe kavramı bu duruma çok iyi uymaktadır. Dikkatle incelendiğinde burada Yaratıcı'nın iki sıfatı belirgin şekilde ortaya çıkmaktadır; bu sıfatlar onun zaman boyutunun ve mekan kavramının, yani maddenin ötesinde olmasıdır.] Peki

bu gerçeği fizik bilimi nasıl açıklar? İnsan beyninin ürettiği bazı dalgaları araştırmak ve insandaki ruh gerçeğini bulmaya çalışmak için kullanılan klasik beyin elektrosuna baktığımızda, beyin dört dalga ürettiğini görürüz. Ancak çok fazla parazit oluşturan bu elektro türünün daha gelişmişleri vardır. Sekiz ton ağırlığında, dünyada ancak birkaç yerde bulunan, “manyetoensefalografi” denilen cihazdır. Mercimek büyüklüğünde olan beyin bölgelerinde üretilen dalgaları kaydedebilen bir cihazın yardımıyla New York Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde bir araştırma yapıldı. Newsweek dergisinin 14 Mayıs 2001 tarihli nüshasında, *Din ve Beyin* adıyla yayınlanan araştırma sonucuna göre, beyinde “God Spot” yani “Tanrı Bölgesi” denilen bir bölgenin olduğu belirlendi. İnsan beyni derin uykudayken, koma halindeyken ve baygınken 1-4 frekans arasında “delta dalgası”, uykunun ikinci safhasında 4-7 arasında “teta dalgası”, 7-13 frekansları arasında ise “alfa dalgası” üretir.

Alfa dalgası insanın gündüz uyanıkken ve rahatken ürettiği dalgalardır. Ayrıca bir işe konsantre olduğumuzda yine beyin tarafından üretilen, 13-30 frekans aralığında beta dalgaları vardır. Bunu beyin, geçici olarak bir şey öğrendiğimiz sırada, bir noktaya konsantre olduğumuzda ve stres durumlarında devreye sokar. Beynin en hızlı çalıştığı dönem bu dönemdir. Bu dalganın sürekli olarak üretilmesi, beyin stresli çalışıyor olduğunun göstergesidir. Bunlara ek olarak 40 hz’lik olan gama dalgasının özelliği, bir şeye çok yoğun şekilde konsantre olduğumuzda ve beyne bilgi kaydederken ortaya çıkmasıdır. New York Üniversitesi’ndeki araştırmacılar, Budist rahipler üzerinde yaptıkları bir araştırmada, 256 elektrotlu QEEG ve PET tarama cihazları ile rahiplere damardan iğne yapmış ve onları bir alete bağlayarak trans durumuna geçip, kendilerini evrenle bütünleştirdikleri ve kişilik sınırlarının ortadan kalktığını hissettiklerinde beyin ön bölgesindeki bir alanın aktif şekilde çalıştığını görmüşler-

dir. Oksijenlenme ve kanlanmanın arttığı bu esnada, beyinde gama dalgası üretilmiştir. Beynin temel titreşimiyle, böyle durumlarda ürettiği dalgalanmalar birleştiğinde, “birleşik osilasyon” yani “birleşik salınım ve titreşim” oluşur. Beyin o anda evrendeki akıllı enerjiyle iletişim kurmaktadır. Böylece sezgisel düşünce ve ilhamlar ortaya çıkmaktadır. Bir kimse uykudayken, rüyadayken bir şey görebilir veya bir icraatta bulunabilir. İki yılanı birbirine sarılmış görüp, kimyadaki “benzen halkası”nı bulan bir araştırmacı gibi, Wagner, uyku esnasında yani beynin 40 frekanslık dalga ürettiği esnada evrendeki akıllı enerjiye ulaşp oradan bir müzik yakalamış ve bunu notaya dökerek muhteşem bir beste yapmıştır. Bu ve buna benzer üretimlerde beyinde 40 hz’lik bir frekans ürettirecek bir yoğunluğun muhakkak olması gerekir. Sezgisel düşüncenin ortaya çıktığı bu anlara “ilham” diyoruz. Bir anda ortaya çıkan sembolik düşünceler, tam anlamıyla beynin ürünü değildir. Çünkü beyinde böyle bir malzeme yoktur. Eğer Einstein buluşlarını yapmasaydı, elli sene sonra onun keşiflerini yapacak bir başkası muhakkak olacaktı. Ancak Mozart’ın yaptığı besteleri yapacak birisi olmayacaktı; çünkü Mozart’ın ortaya koyduğu eser, bilgi birikiminden ibaret değildir. Mozart, Wagner, Piri Reis ve Mimar Sinan adeta beyinlerini özel olarak çalıştırmış, evrendeki bilgi kaynağına ulaşp, oradan bilgi almış gibidirler. Tüm bunlar, insanda ruhsal bir gerçeklik olduğuna dair öne sürülecek tezlerdendir.

Bir anlamda insan, evrendeki büyük ruhsal gerçeklikle insandaki küçük ruhsal gerçeklik arasında bağlantı kurmaktadır. Bu bağlantıda adeta manyetik bir alışveriş söz konusudur. Manyetik, kimyasal ve mekanik duygulardan bahsedildiği bu devirde duyguların manyetik olması; sevgi, öfke ya da korku anında insan beyninde salınım ve titreşimin olduğunun bir göstergesidir. Şayet bu durumda karşı tarafta bir alıcı varsa, o duygu muhataba da etki etmeye başlar. Fa-

kat bütün bu tezlerin, bilimin ölçülebilirliği .de kullanılarak, iddia olmaktan çıkarılmaya ve kanıtlanmaya ihtiyacı vardır. Şu ana kadar akıl yürütme yöntemleriyle olabilirliğinin mümkün gözüktüğü bu durumlar, insandaki sevgi, anlam ve ilham arayışı, sezgisel yaratıcılığın olması ve bu mekanizmanın çalışmasıyla bağlantılıdır. Ayrıca duygularla beraber ruhsal gerçekliğin de olması gerekir. Çünkü akıl ya da duygu tek başına bu oluşumu gerçekleştiremez. Duyguların tek başına yapabildiği şey, insanın hayatta kalabilmesini ve daha iyi yaşamasını sağlamaktır. İnsana anlam katan; hayata kozmik düzeyde bakabilmesi, keşfediciliğini ve hayal gücünü ortaya çıkarmak noktasında, onu diğer canlılardan ayıran bir ruhsal gerçekliğe ihtiyaç duymasıdır.

[Akıl bir cihazdır, ancak o cihazı iyi ve doğru kullanabilmek insanın bilinçli davranışıyla mümkün olur. Çünkü bilinç, ruhun ötesinde bir şeydir. Ruh özelliği literatüre göre diğer varlıklarda da mevcuttur fakat şuur sahibi varlıklar yalnızca insanlardır. Şuur dediğimiz zaman işin içine seçme yeteneği yani irade girer. İnsana aklını, duygularını ve ruhunu yöneten bir bilinç lazımdır. Akıl, menfaatlerimizi bilen, kendimizi korumamıza yardımcı olan bir cihazdır; olaylarla ilgili fikir üretir ve sebep sonuç ilişkisi kurmamıza yardım eder. Duygular ise tepki üreterek, insanın yeteneklerinin gelişimine katkıda bulunur. Ruh da evrenle bağlantı kuran mekanizmadır. Evrendeki akıllı enerji ile içimizdeki ruhsal enerji ortak bir noktada buluşur. Bu aşamada bilinç, her üç melekenin de üstündedir. Bilinç, ruhu da kontrol eder.]

Anlamsızlık Hastalığı

Yaşadığımız çağın en büyük hastalıklarından birisi, anlamsızlık hastalığıdır. Bizler, vücudumuzun pek de farkında olmayarak yaşıyoruz. Öyle ki şayet hastalanmasak organlarımızın varlığını dahi hatırlamayacağız. Aynı şekilde psikolojik kökenli hastalıklar bulunmasa, kişi melekelerinin farkına varıp, onları soruşturma ihtiyacı hissetmeyecek.

[İnsanlar, bu asra kadar ruhu ve Yaratıcı'yı büyük çoğunlukla kabul etmişlerdir. Hatta bilimsel olarak onu reddedenlerin çoğu, ya bilgisizlikten ya da tepkisel anlamda umursamadıkları için inkar etmişlerdir. Yaratıcının bilimsel olarak inkarı, bu çağda söz konusu olmuştur. "Tanrı'nın varlığına dair bilimsel bir kanıt yok" diyen bilim adamları ve yine insanlığın geleceği hakkında karar veren kişiler, Yaratıcı'yı inkar edince insanlığın gidişatı değişmiş ve doğrularla yanlışlar adeta yer değiştirmiştir. "Yaratıcı'ya karşı hesap vermemiz gerekmez, çünkü zaten yok" düşüncesi, toplumların "Eğer bir dış güç yoksa, ona hesap vermeyeceksem canımın istediği gibi yaşayabilirim" fikrini doğurdu. Böylece insanlar, içgüdülerinin esiri olmayı normal gördüler. İnsani herhangi bir sorumluluk hissetmediler ve sonuçta pek çok ruhsal hastalık baş gösterdi. Bu hastalıklardan bir tanesi de anlamsızlık hastalığıdır.] Bilimin sessizce dillendirdiği "hayatın anlamı yok" düşüncesi, bu asra kadar uzanan düşüncelerin doğruluğunu test etmeyi mecburi kıldı. Diğer yandan Yaratıcı'nın olmamasına ilişkin fikir, Yaratıcı'nın neden gerekli olduğu sorusunu sordurdu.

[Şehirde karbondioksitin yoğunlaşıp oksijenin azalmasına sebep olan hava kirliliği, aynı zamanda sera etkisi yaparak insanların solunum yolu enfeksiyonları, kanser gibi hastalıklara daha kolay yakalanmalarına, sıcaklıkların artmasına ve ozon tabakasının delinmesine sebep olur. Bu somut bir kirlenmedir. Çeşitli toksinlerin ve enfeksiyonların ortaya çıkması da hava kirlenmesi gibi somut bir kirlenmedir. Soyut kirlenme ise, anlamsızlık hastalığıdır.]

İçinde bulunduğumuz kapitalizmin hüküm sürdüğü şu dönemde, semavi dinlerin ahlaki değerlerinin yerini neredeyse kapitalizm ahlakı aldı. Parayı en yüce değer addeden, maddeyi kutsallaştıran insanların varlık göstermesine sebep olan bu durum, sanılanın aksine bireylerin mutsuzluğuna yol açtı. Maddi refaha sahip insanların mutsuz olması, insa-

nın farklı psikolojik ihtiyaçlarının da olduğu gerçeğini gözler önüne serdi. Bu durum, insanı yeni anlam arayışlarına yöneltti; buna “anlamsızlık hastalığı” adı vermek yerinde bir tabir olacaktır.

Anlamsızlık hastalığının sonucunda insan, kendi varoluşunun tesadüfi ve manasız olduğunu düşünmeye başladı. Varlığının sebebinin “kendi” olduğunu düşünen insan ise, zamanla kendini yüceltmeye başladı. Zira insan, herhangi bir şeyi kutsallaştırma eğilimindedir. Maddiyatın mutluluk için yeterli olmadığını gören insan, kendisine odaklandığı için, bencilleşmeye ve kendisini dünyanın merkezi olarak görmeye başladı; her şeye farklı anlamlar katmaya çalıştı, doğru manayı bulamayınca da kendince yeni/yanlış anlamlar türetti. İsteklerini yerine getirmeyi her şeyin önünde tutmaya başladı. Anlamsızlığın ortaya çıktığı toplumlar, kaosa sürüklenerek ortak değerler yok olmaya başladı; bu ise anlamsızlığa sebep oldu. Anlamsızlık hastalığı insanı amaçsızlığa, bu da kişiyi mutsuzluğa sürükledi.

Kapitalizm, parayı en yüce değer saydı ancak para, insanın mutlu olmasına yetmedi. Hayatın tesadüfi olduğu ve insanların da tesadüfi kavgalarla ayakta kaldığı düşünüldü. Böyle olunca da insan, yok olmamak için diğerlerini yok etmeye çalıştı. Kapitalist dogma, evreni bu şekilde algıladı. Halbuki semavi bakış, evreni amacı ve anlamı olan bir sistem şeklinde tasavvur edip, insana Yaratıcı’ya yaklaşma amacıyla hayatını şekillendirmesi gerektiğini telkin etti. Ancak kapitalizmin hâkimiyetiyle bu değerlerin yerini maddecilik ve bencillik aldı; neticede kavga, şiddet ve mutsuzluk arttı.

Anlamsızlık hastalığı, insanın mutlu olmasını engeller; bunun önüne geçmek için melekelerin bilinmesi ve insan için doğru olanın ne olduğuna karar verilmesi gerekir. Bu hastalığın ortaya çıkması, evrende insanların ortak bir amacının olması gerektiği düşüncesini de beraberinde getirdi.

Bu ortak amaç, evrenin varoluş felsefesiyle açıklanabilecek bir amaçtır.

Akıl, Mantık ve Bilinç

[Akıl; Aristoteles mantığı diyebileceğimiz klasik akıl ve modern mantıkla düşünülen akıl olmak üzere iki şekilde tanımlanabilir. Son yıllarda üzerinde durulan akıl tanımı ise, duygularla birlikte düşünmektir.

Mantık, kişinin düşünme bilgisi, yani insanın düşünme yöntemlerini inceleyen bilgidir. Klasik Aristoteles mantığında üç tane akıl yürütme yöntemi vardır. Aristoteles mantığı, sözcükleri kullanırken modern mantık sembolleri kullanır. Aristoteles mantığındaki akıl yürütme yönteminde dedüksiyon, *tümdengelim* söz konusudur. Bu yöntem, genelden özele, kanunlardan olaylara, sebeplerden sonuçlara gider. Yani bu çıkarım yönteminde bir öngörü, bir kanun vardır. Bu genel öngöründen sonuca doğru gidilerek bir hükme varılır. Burada mantığın amacı, yanlışlara düşmeden gerçeğe ulaşmaktır. Mantık, tıpkı bir otomobilin direksiyonu gibi insanın yönlendirebildiği bir araçtır. Amaç, kaza yapmadan hedefe gitmek ve gerçeğe ulaşmaktır. Yanlışlara düşmemek, mantığın denetleyici fonksiyonunu gösterir. Mantık, denetleyen ve yönlendiren kurallar sistemidir. Doğru düşünme yollarıyla ilgilidir. Bunun içinde iç ve dış algılama, farklılıkları ve benzerlikleri ayırt etme söz konusudur. Bütün bunlar aklın ve mantığın kullandığı yöntemlerdir.

[Aristoteles mantığı yani klasik akıl yürütme yöntemi, mukayeseden yanadır; A'yı B ile, B'yi A ile mukayese ederek C sonucunu çıkarır. Bu konuda meşhur bir örnek vardır: İnsanlar ölümlüdür. Sokrates de insandır. O halde Sokrates de ölümlüdür. Burada kıyas yöntemi kullanılarak kanundan olaya, genelden özele gidilmiştir. Bu, "tümdengelim" denilen akıl yürütme yöntemidir. Bu yöntemlerin birden fazlasını kullanmak, yani hem klasik mantığı hem de

modern mantığı kullanmak ise, karışık mantığı oluşturur. İnsan, mantığını kullanmadığı zaman yanlış yapar.

İkinci akıl yürütme, yani çıkarımda bulunma yöntemi, endüksiyon denilen, eski tabirle istikra yöntemi, gözleme dayanır. Burada *tümevarım* yani özelden genele gidiş söz konusudur; olaylara bakıp gözlemleyerek, sonuçtan sebebe gidilir. “Ortaya bir sonuç çıktığında, bunun kanunu budur” der; böylece kanunu bulur.

Üçüncü akıl yürütme yöntemi ise, “analog” dediğimiz benzetmeleri kullanır. Bu yöntem, “A, B’ye benziyor. O halde A, B değildir” der; yani benzerlik ve farklılıkları ayırt eder. Bunun kıyastan farkı, kıyas yönteminde iki şeyin mukayese edilip bir sonuç elde edilmesidir; bu yöntemde ise bir konuyu anlatmak için benzetmelerin kullanılmasıdır. Bu akıl yürütme yöntemini kullanarak soyut bir kavramı aklımıza yerleştirmiş olur, çıkarımda bulunuruz ve deriz ki, “Nasıl ki radyoda pil varsa, insanda da ruhsal enerji vardır. Radyodaki frekans gibi insanın da ruhsal gerçeklik ve kozmik enerjiyle bağlantı kurması söz konusudur.” Analoglarla kurduğumuz bu bağlantıya metafor adı da verilir. }

Metaforlar sayesinde akıl ikna edilmeye çalışılır. Bu aslında akıl yürütme yönteminden çok, doğru düşünme yöntemidir. Bu düşünce yöntemi, insanı farklı kılan, onu geliştiren ve mutluluğunda önem taşıyan, kişinin çıkarını bilmesini sağlayan ve hatadan uzak tutan bir yöntemdir. Ancak Aristoteles mantığı, kişinin kendini geliştirmesinde yeterli değildir. Bu durumda düşünceye duyguları da eklemek gerekir. Descartes, “Düşünüyorum, o halde varım. Duygulara ihtiyacım yok” demişti. Buna karşılık A. Damasio adlı bir sinirbilimci, 1995’lerde *Descartes’in Yanılgısı* adlı bir eser yazarak bu savla, duyguların ihmal edildiğini söyledi ve düşünceye duygu eklemek gerektiğini ifade etti. Gerçekteyse duygularla düşünmeyi beyne öğretmek, yani düşünme eylemine

beynin sağ tarafını da dahil etmek gerekir. Akıl, bütün melekeler içerisinde düzenleyici bir rol üstlenir.

Nasıl Düşünürüz?

Düşünmedeki sermayemiz, topladığımız bilgilerimizdir. İnsan dünyaya gelirken yetenekler manzumesini de beraberinde getirir. Anne karnındayken çok rahat ve mutlu olan bebek, yeni doğduğunda yabancı bir gezegene gelmiş gibi yapayalnızdır. Tam bir güven içerisinde ve rahatken, doğar doğmaz birdenbire soğuk hava ile karşılaşır. İlk ağlamasının sebebi, ciğerlerine giren havadır. Çünkü bu, anne karnına göre soğuk bir havadır. Bebek kendisini güvensiz hisseder ve korkar. İnsanın tanıştığı ilk duygu korku, çevreye verdiği ilk tepki ise ağlamadır. Bu sebeple ilk ihtiyacı da güvendir. Bebek, kendisiyle ilgilenen kişiye hemen bağlanır. Bu kişinin onun biyolojik annesi olması gerekmez; bebek, birine bağlanma ihtiyacı olduğundan, onunla kim ilgilenirse o kişiye bağlanır. Güven ihtiyacı karşılanan bebek, ikinci olarak açlığını hisseder. Bunun ardından artık içmek, ısınmak, korunmak gibi ihtiyaçları, yani hayat yolculuğu başlar.

[Çocuğun beyinde sınırsız bir öğrenme yeteneği vardır. Fareler üzerinde yapılan bir deneyde, altı ay süreyle farelerin gözleri kapatılır ve hayvanların gözleri altı ay sonra açıldığında, artık göremedikleri fark edilir. Farelerin gözlerinde herhangi bir problem olmadığı halde görme yetenekleri kaybolmuştur; beyne ışık uyarısı girmediği için beynin görme alanı çalışmamış ve gözleri kör olmuştur. Bu durum insan için de geçerlidir; göz, doğumdan itibaren altı ay süreyle açılmadığı takdirde görme yetisini kaybeder.

Aynı durum duygular için de geçerlidir. Çocuğun beynindeki duygularla ilgili alan, çevresinden aldığı tepkilerle şekillenmeye ve gelişmeye başlar. Bu şekilde çocuk sevmeyi, korkuyu kontrol etmeyi, isteklerini frenlemeyi yani hayatı öğrenir. Elbette buradaki en önemli görev aileye düşer.]

İçindeki sevgi çekirdekleri gelişip, yeşermeye başlarken çocuk, öncelikle kendisini sonra kendisiyle ilgilenen kişiyi; büyüdükçe oyuncaklarını, ailesini, toplumu sever. Olgunlaştığı zaman ise, evrene bakarak sevgisini evreni yaratana yönlendirir. Böylelikle de sevginin kaynağını bulmuş olur.

Sevgi de beyne giren bir bilgidir. Duygular, potansiyel olarak vardır ancak insan onları öğrenerek geliştirir. Çocukluk döneminde hiç sevgi görmemiş, azarlanıp, aşağılanarak, itilip kakılarak büyütülmüş bir çocuk sevgisiz yetiştiği için saldırgan olur; acıma duygusuna sahip olmaz. “Çıkarıma uygun olan iyidir, olmayan kötüdür” diye düşünerek kendisini mutlu eden şeyleri önemser ve sevgisi de bu yönde gelişir. Bunun olmaması için duygular, bilgilerle birlikte öğrenilmelidir. Zira duygular, düşüncelerle harmanlanarak davranışa dönüşür. İnsan beyni, küçük yaştan itibaren bilgilerin yazıldığı bir alandır. Beynimizi bir bilgisayar gibi düşünersek bu bilgisayar, çocukluktan itibaren öğrendiğimiz bütün veri ve bilgilerle dolar ve biz de bu bilgileri kullanırız. İnsanın bir bilgisayarı kullanmasıyla beynini kullanması neredeyse aynı şeydir. O halde çocukluktan itibaren beynimizdeki bilgileri doğru şekilde dosyalamamız ve bilgilerimizi doğru şekilde kullanarak yeteneklerimizi geliştirmemiz gerekmektedir. Bunun yanı sıra bilgileri korumayı da bilmek gerekir.

Bilgileri beyne kaydetmek ve onları kalıcı hale getirmek için inanmak ve düşüncelere duyguları katmak gerekir. Kişi, bir bilgiye inanmadığı takdirde onu kalıcı hafızaya almaz ve bilgi silinip gider; “İnansam da inanmasam da bu bilgi benim için lazım” denilen bilgiler kalıcı hale gelir. İnanmakta onay vardır. Takıntılar da buna benzer. Kirlilik ya da temizlik duygusuyla ilgili kodlamanın yazıldığı beyin bölümü, takıntılı kişilerde farklı olarak istem ve irade dışı çalışarak yanlış komutlar üretir. Örneğin elleri temiz olmasına rağmen kişi “Acaba temiz mi?” sorusunu tekrar tekrar sorar. Kişi bu

düşünceye izin verdiği takdirde ise düşünce, kendisini etkilemeye başlar. Çünkü beyin her türlü düşünceyi üretir; bu nedenle insan bu düşünceleri süzgeçten geçirmelidir. Onun için düşünceyi yönetmek hayli önemlidir. Hayatı yönetmek, aslında düşünce ve zamanı yönetmektir. Düşünce yönetimi, insanın fikir üretmesi ve kendisine yeni anlamlar katmasıdır; ancak bunu yapması için duygularını da kullanması gerekmektedir. Böyle olunca sezgi ve düşünce ortaya çıkar.

Akıl ve İrade

[Mantık, insandaki düşünceyi ifade eder. Akıl ise mantıktan farklı olarak, konuşur ve uygular. Mantık algılar, düşünür; akıl ise yürütür ve çıkarımlarda bulunur, farklılık ve benzerlikleri bularak sonuca varır ve karar verir. Bütünü parçalara ayırır ve parçaları birleştirir. Akıl ise mantığın bu yaptığıyla yani veri ve bilgiyle konuşur; bu verileri kelimelerle ifade ederek, uygun zaman ve uygun yerde konuşmaya başlar.

Düşüncenin yanı sıra konuşma da mantığın değil aklın becerisidir. Akıl, mantığın doğru dediği bir şeyi sözel olarak ifade eder yahut da gerektiği zamanda konuşup/susarak bunu hayata geçirir. Bütün bunları organize eden akıldır. Tüm bu fonksiyonlarına duygu katıldığı takdirde akıl, yine görevini ifa edebilir. Duygular devre dışı kaldığı zaman ise bunu içgüdülerin etkisiyle yapar; çevresindeki olaylar onu yönetmeye başlar.

[Aklın plan yapma ve programlama becerisi vardır; hedef koyar, plan yapar, stratejik düşünür ve düşünceyi hayata geçirir. Mantık+konuşma+uygulama=akıl diyebiliriz. Onun için akıl, tecrübelerden faydalanır. Burada zekâyı kullanmak önemlidir. Çünkü zekâ, öğrenme yeteneğidir. Zekâsı yüksek kişiler, daha çok veri toplar. Örneğin normal zekâyı sahip bir insan herhangi bir konuda karar vereceği zaman beş veri kullanırken, zekâsı yüksek insanlar, on veri ile karar ve-

rirler. Aslında kararı veren meleke, akıldır; ancak son noktada irade de rol oynar. Akıl, meseleyi analiz edip bütün yönleriyle ortaya koyarken, irade de evet ya da hayır hükmünü verir; yap veya yapma der. Yani akılı uygulamaya geçiren iradedir. İnsanın ruh yapısının en önemli karar mekanizmasıdır. Kişinin iyi yahut kötü diyerek son kararı vermesini sağlayan meleke, iradedir. >

174

Mantık, insan beyninin zihinsel becerilerle alâkalı alanlarından biri olup, bilgiyi kaydedip işleme, ona şekil verme gibi zihinsel becerileri kapsar. İnsan beyninin bir de sosyal ilişkilerle ilgili (etkileşim, sosyal beceri, iletişim gibi) alanı vardır. Akıl bunları da organize eder. Mantık, sadece düşünceyi düzenleyen beyin alanlarını, zihinsel becerileri analiz ederken; sosyal beceriler, dürtülerin yönetimi, öncelikleri belirleme, nerede, nasıl davranılacağını bilme, meslek ilişkileri, insan ilişkileri, hedef koyma gibi toplum içinde var olmamızı sağlayan ve beynin sosyal becerilerle ilgili alanlarını oluşturan her şey, aklın kontrolündedir. {Aklın üzerinde irade, iradenin üzerinde ruh, ruhun üzerinde ise bilinç vardır. İrade, bilincin elindedir. }

NİYET

[Niyet, istek uyandırır; bir konuya istek uyanması dikkati artırır. Dikkatin artması ise, o işin düzenlenme gücünü yükseltir. Kişinin dikkatinin artması, işin yaşamında önemli hale gelmesini; önem ise o işe yoğunlaşmasını sağlar. Niyet bir nevi projektör, bir mikrofona gibidir; dikkatimizi çeker ve biz dikkatimizi niyetimizin olduğu konulara yöneltiriz. Onun için niyet ettiğimiz konu istek uyandırır. Neticede o konuya dikkat eder ve başarılı oluruz. Bu nedenle isteklerin oluşmasında niyet çok önemlidir; iyi ve güzel niyetler iyi şeyleri, kötü ve çirkin niyetler ise kötü şeyleri arzular.

Niyet, istek uyandırdığı için başarı yolunda insanı motive eden bir duygudur. Onun sayesinde insan, tek taraflı düşünmeyen ve sorunlarını çözebilen biri haline gelir. Bu nedenlerle niyet, insanın hata yapıp yapmaması, doğru kararlar verip vermemesi ve hayatını doğru yönlendirmesiyle alâkalı çok önemli bir adımdır.

Davranışlarda Niyetin Önemi ve Beyin Araştırmaları

Son yıllardaki psikoloji araştırmaları, insan davranışlarında niyet unsurunun da önemli olduğunu ortaya koymuştur. “Benim kalbimde bir şey var” ya da “Benim alerjim var” düşüncesi, bunun bir davranıştan ziyade beyin aktivitesi olduğuna işaret eder. Beynimize o aktiviteyi öğreten, kendimizden başkası değildir.

Beyin aslında bir bilgisayarın donanımı, yani onun manyetik parçacıkları gibidir. Beynin programı ise elektronik devreleri arasındaki bağlantıdır. İnsanı tek başına hücrele-

re odaklanarak analiz etmek mümkün değildir. Beynimizde bir ruh programı vardır ki bu aslında bizim kişiliğimizdir. Buna ilaveten son yıllarda insan beyninde yönetici bir genin var olup olmadığı da bilimsel araştırmalar kapsamındadır.

Beynimizdeki bütün bağlantıları yöneten bir kumanda merkezinin varlığı düşünülürken, bu merkezin beynin ön bölgesinde bulunabileceğine ilişkin görüşler mevcuttur. Buradan yola çıkan bilim, henüz varlığını tam olarak bilemediğimiz, beynin üst tarafında enerji bandı şeklinde ruhsal bir gerçeklik olup olmadığıyla meşguldür. Bugüne değin daha çok din bilimcilerin ilgilendiği ruh gerçekliği, son yıllarda psikiyatrinin de objektifine takılmaktadır. Ancak iki disiplinin birden aynı konuyla ilgilenmesi bir karşıtlığın değil, tamamlayıcılığın göstergesi olarak düşünülmelidir. İnsanın karar verme mekanizmasını ve seçme özgürlüğünü irdeleyen, beyin aktivitesinin kişilik yapımızla ilgili olduğunu söyleyen psikiyatriye karşılık teoloji, beyin aktivitesinin üzerinde metafizik bir etkinin var olup olmadığıyla ilgilenmektedir.

Materyalizme Göre İnsan

Psikolojinin doğuş serüveninde Pavlov'un "şartlı davranışlar kuralı" önemli olmuştur. Nasıl ki bir köpeğe yiyecek göstererek, şartlanmayla midesindeki asit salgısı değiştirilebilirse, materyalist bir bakışla, insan davranışlarının da evrenin varoluşundan beri evrimsel psikoloji gereği, böyle bir şartlanma ve deneme-yanılma yöntemiyle bu zamana kadar geldiği düşünülmüştür. Genetik miras olarak adlandırılan bu görüş, psikolojiyi böyle açıklamıştır. Bu çerçevede Freud ve onun esinlendiği diğer materyalist filozoflar ise insanı ve diğer bütün canlıları kendi çıkarı peşinde koşan varlıklar olarak tanımlamıştır. İnsani değerleri kişinin rekabet gücünü zayıflatan etkenler olarak gören bu anlayış, psikolojinin ortaya çıktığı dönemde, bütün değerlerin dinlerin insana öğrettiği yanlış bilgiler olduğunu söyleyerek, bunların muhakkak terk edilmesi gerektiğini dile getirmiştir. İn-

sanı, zevki peşinde koşan bir varlık gibi algılayan bu görüşün temsilcilerinden olan Freud, insanın davranışlarını oluşturan zevkleri, “cinsel zevk” olarak teke indirgemıştır. Bütün zevklerin ana lokomotifleri olarak libidoyu gösteren Freud, Yunan mitolojisindeki Zeus’tan hareketle “Oedipus” ve “Electra” komplekslerini tanımlamış, erkek çocuğun babasıyla olan sevgi alışverişini libidinal cinsel enerji olarak tarif etmiştir. Buna göre erkek çocuk, babasının kendisini kısırlaştırdığını düşünerek babasına karşı öfke ve nefret geliştirir.

Sevgiyi cinsel enerjinin bir uzantısı olarak kabul eden bu görüş, onu cinsellikten ayrı görmek istememiştir. Sevgi kaynağı cinselliğe indirgendiği takdirde onun yaratılışla bağlantısının koparılması gerekir. Bu görüşleriyle Freud, materyalizmin psikolojideki temsilcisi sayılır.

Freud, dinlerin bize aktardığı bazı kavramları da yeniden tanımlayarak, özellikle Müslüman düşünürlerin yüzyıllardır “nefs” kavramı içinde değerlendirdikleri bilgileri, gözden geçirip yeni bir adlandırma yaptı. “İçgüdü” adını verdiği bu kavram, aslında İmam Gazali ve diğer İslam alimleri tarafından “nefsin özellikleri” olarak tanımlanmıştır. Freud, hayvanlardaki temel dürtülerle insandakileri birleştirip; bunları psikolojik ve biyolojik içgüdü şeklinde tanımlayarak insanı insan yapan farklılıkları ortaya koydu. Psikolojinin davranış bilimleri olarak ortaya çıkışı, bu şekilde gerçekleşmiştir.

Özellikle son dönemlerde yapılan çalışmalar, evrimsel psikolojinin ilkelerini sarsıntıya uğratmış; insanın yeme içme şekli, konuşma ya da sevgiye olan yatkınlığının, evrimsel psikolojinin savunduğu gibi mutasyonlarla ya da deneme-yanılma şeklinde ortaya çıkan bilgiler olmadığı fark edilmiştir.

Darwinizm tezindeki tesadüfi varoluş, güçlü olanın yaşaması ve zayıfların ayıklanmasına dayanan zincir, evrimsel psikolojinin insanları açıklamakta kullandığı yöntemlerden biri olmuştur. İnsanların bu zamana kadarki gelişim süreci, Darwin’in “İnsanlar önce ayağa kalktılar, sonra konuşmaya başladılar ve bunların hepsi insandaki mutasyon sonu-

cunda gerçekleşti” teziyle anlatılmaya çalışılmıştır. Asırlardır deneme-yanılma yöntemiyle oluştuğu söylenen evrimsel psikolojinin bu tezi bilimsel değildir. Düşüncenin gelişiminde, Darwinizm’in geçerli olmadığına kanıt olabilecek diğer bir nokta ise, sembolik düşüncenin deneme-yanılma yöntemiyle oluşturulamayacağıdır. Churchill’e “İngiliz donanması mı yoksa Shakespeare mi daha önemlidir?” diye sorduklarında, “Shakespeare daha önemlidir. Çünkü donanma yok olsa yenisini yapabiliriz ama Shakespeare’in yenisini yapamayız” cevabını vermiştir. Tıpkı bunun gibi insandaki psikolojik bilgiler, deneme-yanılma yoluyla değil, birikerek ve karşılıklı etkileşimle oluşan bilgilerdir. Bu bilgiler, insanın evrendeki konumunu doğru şekilde anlamamızı ve evrendeki bilimlerin bütünlüğü konusunda önemli bilgiler edinmemizi sağlayacaktır.

Materyalist psikolojide, her bilimin diğer canlılar gibi kendi başına var olduğu savunulmuş; başlangıçta tasarlanmadan, birbirlerinden habersiz olarak bir araya gelen ve bir bütünlük oluşturan uyumun kendiliğinden meydana geldiği düşünülmüştür. Oysa bilimin bütünlüğü tezi, bu durumun yanlış olduğunu göstermiş ve var olan her şey bir bütünlük doğrultusunda ilerlemiştir.

Genetik bilgi, bilgisayarın değiştirilemeyen temel işletim programı gibidir. İnsanın da genetik bir işletim sistemi vardır ve bu sistemi her millet ve her din farklı bir biçimde adapte etmiştir. Ancak buna rağmen tüm insanlarda ortak olan, genlerden gelen ve değiştirilemeyen bir işletim sistemi vardır. Japonya’daki bir elma ağacı, Türkiye’dekiyle aynı DNA’da yetişir; en ilkel yosunla insan DNA’sının %98’i aynıdır. Bu işletim sistemi tesadüfi olarak oluşmamıştır. Darwinizm işte bu sistemi görmezden gelmiştir.

1950’lerden sonra DNA’nın bulunması varoluş kavramlarını alt üst etmiştir. Bu çalışmalarla DNA’da tüm programın var olduğu, sperm ve yumurtada kişinin DNA’sının yazılı olduğu ortaya çıkmıştır. Kişinin boyunun kaç santim olacağı, göz rengi ya da zekâ düzeyine kadar her şeyin yazılı olduğu genotipler doğuştan sabittir.

NEFİS

[Modern psikoloji nefsi “içgüdü” olarak tanımlamıştır. Arapça’da “ilm-i nefsiye” olarak adlandırılan psikolojinin Batı’da bir bilim dalı olarak doğuşu, 19. yüzyılın sonlarına doğrudur. Felsefeyle ilgilenenler, insan üzerinde dursalar da ne teolojiyle ilgilenenler ne de ilm-i nefsiye’yle alâkadar olanlar ruh ile ilgilenmişlerdir.]

Endüstri devrimiyle beraber ortaya çıkan materyalist bakış açısı, insanın davranışlarını incelemeye başlamıştır. Descartes ile ortaya atılan insanın konuşan bir hayvan olduğu düşüncesi ortaya çıktığında, bütün kültürel değerler ve ilahi yorumlamaların hepsi bir kenara atılmış, insan “konuşan bir varlık” olarak yeniden tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla insanın nasıl konuştuğu konusu, evrimsel psikoloji çerçevesinde ele alınmaya başlanmıştır.

İnsanın hayvanlarla ortak olan, yemek içmek, barınmak ve üremek gibi ihtiyaçları nefsi, diğer varlıklarda olmayan bazı psikolojik ihtiyaçları ise soyut ihtiyaçları grubundadır. Sevme duygusu, hayvanlarda da bulunan ama insanlarda kemale eren bir histir. Bunun dışında zaman kavramının farkına varması, geçmişini sorgulayabilmesi ve şuurunun olması insanı diğer canlılardan ayrılan özellikleridir.

Analitik psikoloji, “içgüdü” kavramıyla “id” olarak adlandırdığı, kuralın kurlsızlık olduğu bir nefis tanımlaması yapar. Bu, saçma denilebilecek sembollerin göze çarptı-

ğı, her türlü süfli arzusunun peşinde koşan ve bunların hemen gerçekleşmesini isteyen bir nefistir. Ertelemekten hoşlanmayan, denetlenmekten uzak duran, acelecilik şeklinde kendini gösteren bu tabakada özellikler, insan için yetinilmesi düşünülemeyecek en alt basamaktır.

[Freud'un "id" tanımlaması, bu bilgileri Gazali'den aldığı düşünündürmektedir. Kaynak kullanılmadığı için net bir şey söylemek güç olsa da onun id tanımı, Gazali'nin "nefs-i emare" olarak adlandırdığı kavramlarla örtüşmektedir. İmam Gazali'nin bu bilgilerini temel dürtü biçiminde tanımlayan Freud, insan dürtülerini hayvanlardaki annelik dürtüsü gibi diğer dürtülerle de birleştirmiştir. Bu, insanda da belli başlı içgüdüler olduğunu ve bu içgüdüler yardımıyla insanın geliştiğini söyleyen bir tezdır. Bu tezin spiritüel ve biyolojik psikolojideki karşılığı, insanda sembolik türdeki düşüncelerin deneme-yanılma yoluyla olamayacağını, analitik düşüncenin bu şekliyle gelişemeyeceğini ortaya çıkarmıştır.]

Nefis Aptal, Şeytan Kurnazdır

[Nefis, yapısı gereği her şeyi ister. Dini literatürde, "Nefs aptaldır, şeytan kurnazdır" ifadesiyle nefsin, isteklerinin ne kadarının menfaatine uygun olduğu düşünülmeden yalnızca istediği ortaya konulmuştur.]

İnsan beyninin sağ ön bölgesi "zevk alma" sol ön bölgesi ise acı, elem ve kederden kaçınma, hazzı kontrol etme yönünde işlemektedir. Depresyonda sol ön bölge bozulmakta ve özellikle manyetik uyarı tedavisi ve ilaç tedavisinde, sol ön bölgeye uyarı vererek o alanın kimyası düzeltildiğinde, problem ortadan kalkmaktadır. Yakınlarına cinsel tacizde bulunmak, yolda gördüğü genç kız ya da kadınlara laf atmak gibi yaşından beklenmeyen davranışlar sergileyen birinin beyninin sol ön bölgesindeki kontrolünün bozulduğunu söylemek mümkündür. Toplumsal normlar olarak tanımla-

dığımız, isteklerin ertelenmesi, bir amaç belirleyip bu amaca uygun olarak hareket etme gibi eğilimler beynimizde yazılıdır. Beyindeki bu fonksiyonları bozulan kişi, yaptıklarından sorumlu tutulamayacak bir noktada bulunmaktadır.

Nefsin Özellikleri ve İnsan Üzerindeki Belirleyiciliği

[Nefsin özellikleri içinde en belirgin olanlar yalancılık, kurnazlık, bencillik ve yüzeysel çekiciliktir. Nefsi bir bakış, her şeyi cazip hale getirir ve başkasının çektiği acılar, kendine dokunmadığı sürece nefsi rahatsız etmez; kişi vicdan azabı çekmez.]

Nefs, bir uranyum enerjisi gibidir. Enerji, nefsin olmadığı yerde sönmüşleştireceği için işe yaramaz. Oysa enerjiyi alıp iyi tarafa yönlendirebilmek, insana dinamizm kazandırır.

İnsan yalnızca nefsinden gelen dürtülerle yaşadığı takdirde en hafif şekliyle bencil, çıkarıcı, hiç kimseyi gözü görmeyen bir varlık haline gelir. Sosyal duygular ve semavi öğretiler olmasaydı insanlık kısa zamanda yok olurdu; zira bu durumda insanlar kendi menfaatleri için diğerlerini yok eden bireylere dönüşürdü. Eğer nefs olmasaydı insan, hiçbir talepte bulunmaz, yalnızca hayati fonksiyonlarını yerine getirirdi.

[İnsanda bulunan nefsin belli katmanları vardır. Bunlar hayvani, bitkisel ve insani düzlemdeki katmanlardır. Bitkisel nefs, bitkilerin yaşantısına benzer şekilde nefes alıp vermeyi kapsar; hayvani nefiste temel güdülerin yanı sıra diğer canlılarla yaşama durumu da vardır. İnsani nefis ise, soyut kavramların da içinde olduğu nefis mertebesidir. İnsanı diğer canlılardan ayıran da budur.]

Hayvanlar, karınlarını doyurmak dışında bir gerekçeleri olmadığı takdirde kendi türlerinden ya da diğer cinslerden herhangi bir canlıya zarar vermezler. Oysa insan farklıdır, yalnızca temel ihtiyaçlarının peşinde koşmaz, daha faz-

lasını isteme eğilimi vardır; takdir edilme, güvenilme, gelecek ile ilgili tehlikeye düşme korkusu gibi duyguları mevcuttur. Dünyaya hâkim olma duygusu yalnızca insanda vardır. Bu sebeple insan diğer canlılardan amaç farklılığı yönüyle ayrılır.

Diğer canlı türlerinin amacı yaratılışlarında belirlenmişken, insanda amaç belirleme işi kendine bırakılmıştır. İnsanın sınırlı kabul edilebilecek bir iradesi vardır ve bu iradenin etkisiyle, amaç kişi tarafından belirlenir. Bir canlının kıymeti, amacı ile paraleldir. Değer, amacın büyüklüğü ile ölçülebilir. Ancak kişi amacını kendi egosunu kutsallaştırmak için kullanıyorsa yanlış düşecektir. Bu şekilde kendisini evrenin merkezinde gören kişi, benliğini küçük bir yeryüzü tanrısına dönüştürebilir.

İnsan nefsindeki hayvani taraflar, IQ'su 50 civarında olan idiotlarda sadece yemek, içmek, cinsellik çevresinde dolaşır. Soyut düşünme kabiliyeti olmayan bu insanlar, otistiklere benzerler. Zekâsı ile beraber, nefsi de hayvani nefis derecesinde kalmış olan bu insanların zekâsı 60'ın üstüne çıktıkça algılamaları yeni öğrenmelere açık hale gelebilir. Bu kişiler, duygusal ve sosyal zekâsını geliştirebildiği takdirde akıl cihazını da doğru kullanmış olurlar. Bu sebeple IQ'su 50 olan bir kişinin nefsiyle, IQ'su 150 olan bir kişinin nefsi arasında fark vardır.

Yüksek IQ'daki insanların nefsinin tuzakları daha fazladır. Yüksek zekâ düzeyine sahip bir kişi savaş çıkartabilir; eğer bir mühendis ise çalıştığı şirketi dolandırabilir; insanların kendisine hizmet etmesi için onları acımasızca öldürebilir. İnsanın zekâ düzeyi ilerledikçe, tehlike potansiyeli de artar.

Nefs bir bakıma arzu, eğilim ve dürtülerden oluşan bir enerjidir. İnsanı boyuttaki nefsin arzuları kendini güvende hissetme, psikolojik tatmin sağlama, alkışlanma ve övülme

olma, mal mülk ve şöhret sahibi olabilme gibi insanın içinde bulunan eğilimlerdir. Kişideki zekâ düzeyi arttıkça bu isteklerin ifade alanları soyuttan somuta kayacaktır.

Nefsin Korkuları

[Nefsin en büyük korkusu, isteklerinin gerçekleşmemesidir. Nefs, temel ihtiyaçları diyebileceğimiz ihtiyaçlarını engelleyen her şeyi düşmanı kabul eder.] Arzularının tatminine yarayan bütün unsurları dost, diğerlerini düşman gibi gören bir insan tamamen nefis odaklı bir kişidir. Temel dinamiklerini nefsinin kötü özellikleriyle açıklayabileceğimiz benmerkezci, çıkarıcı, kendi çıkarı için her şeyi yapan, dünyanın ekseninde kendisini gören bu kimse, ihtiyaçların kendi arzuları yönünde cevaplanmasını ister.

Nefsin Soyut ve Somut Yanları

Nefsin, hem soyut hem de somut tarafları vardır. Somut alanları yeme, içme ve cinselliğe dair arzu ve eğilimlerken; soyut tarafları şöhret arzusu, her şeyi kontrol etme dürtüsü, kendisini evrenin merkezine yerleştirme, varlıklı olma arzusu gibi eğilimleridir. Bu istekler insanın daha çok eğitimiyle gelen gelişmişlik seviyesine göre artmaktadır.

İd, Ego, Süper ego

Nefsin psikolojik tanımlamada farklı şekillerde adlandırılan id, ego ve süper egodan oluşan soyuttan somuta doğru farklı tarif ve tabakaları vardır.

[İd, arzuları temsil eder ve sadece kendi çıkarını düşünen, odak noktası kendisi olan bir benliktir. Bu, bütünü görmeden kendi parçasıyla yetinen bir benlik düzeyidir ve çocuklarda belirgindir. Nefsin bu özelliklerinin kontrol edilmesi ve hatta eğitilmesi gerekmektedir.] İnsanın yaşadığı ortamda nefse çevre tarafından konulan sınırlar vardır; insan nefsi komşusunun bahçesindeki elmayı çalmak ister ve eğer

kişi nefsinin sözünü dinlerse bu isteğini gerçekleştirir. Hatta kimseden itiraz gelmemesi halinde buna devam eder. Fakat bu davranışına dışarıdan bir otorite uygulanırsa, kişi kendi yaptığını sorgulamaya başlar ve bu yolla nefsi terbiye edilmiş olur.

Beynimizde arzu ve dürtüleri erteleyen, onlara karşı direnç gösteren beceriler vardır. Bu yaşam becerileri beyne, çocukluktan itibaren sosyal yolla öğretilir. İnsan kendi alan ve sınırlarını öğrenir gibi kişilik sınırlarını da öğrenir ve bununla beraber toplumsal sınırları da öğrenebilmesi için iç ve dış kontrol mekanizmalarını harekete geçirir. Bu noktada insanın gelişmişlik düzeyi ortaya çıkar.

İnsanın vizyonu ve zekâ düzeyi arasındaki ilişki önemlidir. Mesela zekâ düzeyi 120 olan bir insanın amacı ile 100 olan kişinin amacı aynı değildir. İnsanın değerini yaptığı iş kadar, o işin vizyonu, hangi amaç uğruna çaba sarf edildiği de belirlemektedir. Eğer bir kimse yalnızca kendisi için yaşarsa, onun kıymeti kendisi kadardır. Peki, ideal insan hangisi olabilir? Bu konuda karar verme özgürlüğü insanın kendisindedir. Kişi ya kendisi için yaşayacak ve ilkel ihtiyaçlarını karşılamayı yaşamının amacı olarak görecektir ya da kendisini evrenin içerisinde sorumluluk sahibi bir varlık olarak niteleyecek ve bu şekilde ilerleyecektir. Bu noktada nefsin eğitilme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Nefsi eğitme yollarını insanın amacıyla beraber din ve felsefe de belirlemektedir. Eğer insanlara doğru amaçlar verilirse hem iç huzur hem de sosyal barış sağlanacaktır. Nefis bu yolda kendisine ne öğretilirse onu öğrenmektedir. Nefs terbiyesi, bireysel çıkarıcılıkla faydalı olma hali arasındaki farkın kendisini gösterdiği bir alandır. Akıl ise bu noktada iyi ile kötüyü ayırmamıza yardımcı olan melekedir.

Müspet ile menfi arasında mukayese yaparak sonuç çıkaran akıl, ayrı bir mantık yöntemiyle bu ayıklama işlemini

yapar. Bu mantık yürütme yöntemlerinden birisi, tümdengelimdir. Bu yöntem her şeyi gözlemler ve bir sonuç çıkarır. İkincisi ise küçük şeylerden hareketle bütüne giden tümevarım yöntemidir. Üçüncü metot ise, kıyas yaparak kendi doğrularını bulan mukayesedir. Kişi, bu yöntemleri kullanarak olayları kendi amacına uygun bir şekilde yönlendirir. Ancak nefsinin etkisinde ilerleyen kişiyi dış olaylar yönlendirecektir. Böyle bir kişi rahatlıkla cinsel bir tuzakın esiri olabilir. Ego ideali sadece zevklerini gidermekse kişi, bulunduğu makamı çıkarları için rahatça feda edebilir ve toplumsal hedeflerinden vazgeçebilir.

Akıl, entegratif nefsin istekleri, kişisel çıkarlar ve toplumun o kimseden beklentileri arasında denge kurabilmektedir. Bunu bir araba seyahati gibi düşünersek, arzular ve dürtüler insanı sol tarafa çekerken, amaçlar ve hedefler de sağ tarafa çekmektedir. Bu noktada akıl, direksiyon görevi görerek kişinin hangi tarafa gideceğini belirlemekte, dengeyi sağlamaktadır. Bu noktada ise aklın en büyük yardımcılarının birisi olan vicdan da devreye girer. “İç sorumluluk” olarak tarif edebileceğimiz vicdan, temyiz mahkemesi gibi, yapılan şeyin doğruluk kararını onaylayan, kararlardaki isabeti kontrol eden bir mekanizma olup; bunların içinde insanın bedensel, duygusal ve ruhsal ihtiyaçlarını belirleyerek sonuçta akla bir karar verdirmekte ve onun bu karara göre hareket etmesini sağlamaktadır. Bütün bunlar kişilik yapımızın aracı organı olarak beyinde işlenmektedir.

İnsan beynindeki ruh yazılımı, beynimize genlerimizle değişmeyecek şekilde çizilmiş olan ve DNA’da yazılı olan bir programdır; beyindeki değişken yazılım ise, elektromanyetik enerjiyle yazılmış gibidir. Evrendeki bu manyetik enerjiyle, ruh yazılımımız harekete geçmektedir. Spiritüel gerçeklikle kurduğumuz bağlantıyı göremesek de, akıl yürütme yöntemleriyle bunun olması gerektiğini biliyoruz.

İLHAM

{ İlham, insana uzun ve başarısız araştırmaların arkasından gelir. Mesela Newton, yer çekimi kanununu kütüphanede iki sene kaldıktan sonra bulmuştur. Bunun gibi Mimar Sinan, mimari tarzını bütün Roma eserlerini gördükten sonra oluşturmuştur.} Aslında bu insanlar kuantum enerjisindeki bilgiye ulaşmaktadırlar. Yoğunlaşan insan, evrendeki sezgisel bilgiye ulaşma imkanına kavuşur. Sezgi ve ilham dediğimiz şey, genel kozmik zekâdan bilgi almak demektir. Bu sebeple zihin ile madde arasında, parçalara ayırarak analiz edilebilecek kadar keskin bir ayrım yapılamaz. Çünkü parçalara ayırmak, onun anlamını değiştirecektir. Mesela atomu parçalara ayırdığımız an, subatomik parça, artık “o atom” olmaktan çıkar. Demir atomu ise demir olmaktan çıkar ve kuark olur.

Kimya bu alanda kuantum elektrodinamiği ile bağlantılı çalışmaktadır. Beyin hücrelerindeki iyon kanallarını hareket geçiren manyetik titreşimler ve kalsiyum iyonlarının harekete geçmesiyle hücre içinde kıpırdanmalar başlamaktadır. Bu kimyasal etkileşimlerde hücreye bir uyaran geldiğinde hücre çalışmasa da, bin uyaran geldiğinde hücrede bir hareketlenme olmaktadır. Bu sebeple, çok arzulanan ve duygusal yoğunluk atfedilen konularda, kişinin motivasyonu yüksek olduğundan bu motivasyon, kendisini harekete geçirebilir. Önem verilmeyen konularda insanın tembellik yapması daha büyük ihtimaldir.

Klasik fizik ve biyolojik bakış, beynin fizikokimyasallarını insandan farklı bir şeyden söz eder gibi anlatmaktadır. Fakat konu kuantum elektrodinamiği ile ele alındığında insanın da içinde bulunduğu bir sistemden söz edilmektedir. Pozitif yaklaşım ise bizden ayrı, bizim dışımızda bir şeylerden bahseder gibidir.

Klasik bilimsel bakış, insanı merkezden ayrı düşündüğünde, kafalara takılmış olan birçok soruya cevap verememektedir. Bu sebeple, bilincimizin en önemli alternatifi seçimlerin bütünü bir anda içinde barınmasıdır. Bilinç bir karar verirken, kendisine iletilen uygun uyarıcılardan birisini seçmektedir. Bu sebeple, her bilgi beynin tüm bölgeleleriyle bağlantılıdır. Beyinde “Şu bilgi, şu bölgeye aittir ya da bu bölgede depolanır” şeklinde kesin ayrımlar yapmamız oldukça zordur.

Hayvan deneylerinde, beynin büyük çoğunluğu çıkarıldığı halde bilincin yerinde olabildiği ortaya çıkarılmıştır. Ancak bilinç, uyku ve uyanıklık aralığında kapanmaktadır. Kuantum fiziğinin kütle çekimi, evrenin bu çekimin içerisinde bulunması ve insanın da kuantumun kütle çekiminde bireysel bir enerji olması, bilinç gerçeğini açıklamaktadır.

ZAMAN

[Zaman dediğimiz şey, iki nokta arasındaki harekettir. Çünkü, dün ve yarın ölüdür. Şu anı yaşasak bile bir saat hatta üç dakika sonrası bile ölüdür.

Evrendeki hareket ve titreşim durduğu an, harekette duracaktır. Kuantum enerjisi, bir an devre dışı olsa her şey olduğu gibi kalacaktır. Aslında üstün bir dış gücün varlığı bu enerjiyi bir anda durdurma yetkisine sahiptir. Biz kendimizi özgür zannetsek de bu, bize verilen frekans kodları içindeki bir özgürlüktür. Bu alanın dışına çıktığımız anda bedel ödeyebiliriz. Bu sebeple insanlar özgürdürler ama İslam dininin ifadesiyle “Abdullah” yani “kul” durlar. Evrende hareket durunca, zaman da durmaktadır.

Evrende madde, hareket ve zaman birbiriyle bağlantılıdır. Akan bir suya gece karanlığında ışık vursa, devamlı pırıltıları görürüz. Ancak bir dakika önceki pırıltıyla bir dakika sonraki pırıltı aynı değildir. Aynı maddelerden oluşan bir pırıltı değildir. Zaman dilimi de bunun gibidir. İçinde bulunduğumuz zaman diliminde yaşasak da bir saat önceki “biz” ile bir saat sonraki aynı kişi değildir; devamlı bir hareket ve değişim vardır. Bu sebeple evren, datalar arasındaki enformasyon akışı demektir.

Bir önceki bilgi ile bir sonraki bilgi arasındaki anı, varoluş olarak tanımlayabiliriz. Hayat, bu sebeple anı hatta saniyeyi yaşamak demektir. Bu durumun bir benzeri de film

kareleridir. Film kareleri, arka arkaya hızla hareket ettiğinde hızlı gözükmesine rağmen, durdurduğumuzda tek karede ne varsa onu görürüz. Evren de film kareleri gibi sürekli hareket halindedir. Atom, atomun içindeki elektron ve protonlar, dünya, güneş sistemi ve evren de dahil her şey hareket etmektedir.

[Hareket olduğu için zaman vardır. Zaman izafidir ve şu anda yaşanan bilgiler, geçmişte tarih ve hafıza olarak durmaktadır. Gelecek ise bizim buradaki irademiz ve attığımız adımlarla yaptığımız farklı planlara göre kendi kişisel özgeçmişimize eklenecektir. Bu noktada maddenin, dalgaların tepe noktaları arasındaki bilgi akışı olduğunu söyleyebiliriz. Bilginin uzaydaki temsili ise zamandır.]

İnsanın bilgi sınırları yüzyıllarla birlikte değişmektedir. Roma döneminde sayıların ona kadar sayıldığını, ondan sonrasının ise sonsuz kabul edildiğini biliyoruz. Afrika'daki kimi kabileler ise, sayıları üçe kadar bilmekte ve üçten sonrasını sonsuz kabul etmektedirler. Sonsuz kavramı bizim bilgi seviyemize göre değişmektedir. Neyin sonsuz olup neyin olmadığı somut ve soyut arasındaki dönüşümler belirlemektedir. Bir sanat eserinin ya da kalemin fiyatı, eğer bu kalem Shakespeare'in kullandığı bir kalem ise, antika özelliği sebebiyle yükselecektir. Somut bir şey, soyut olarak değer kazanmaktadır. İnsan da bunun gibi somut, inorganik maddelerden oluşmasına rağmen, üzerine anlam katıldığı için evreni yaratan Yaratıcı'ya muhatap olabilmesiyle bir anda çok kıymetli hale gelmektedir. Ama bu bir vizyon meselesidir. Eğer kendisine anlam katılırsa kıymet kazanacaktır. Evrenle bağlantısı koparılarak sadece yiyen, içen, üreyen bir varlık gibi düşünersek; insan kedi, köpek ve diğer canlılar seviyesinde kalacaktır.

Fizikçilere göre, nasıl ki ışık 0-1 arasındaki bir yanıp sönmekten ibaretse, kuantum ile uğraşanlara göre de evren, son-

suz ihtimallerden oluşan bir varoluştur. Felsefecilere göre ise evren, iyi kötü, güzel çirkin gibi konularda kavram üreten bir varoluşu ifade etmektedir.

Düşünce evrensel akış içerisinde bir enerji bandı gibi düşünüldüğünde bu bandın hareket etmesi gerekmektedir. Eğer bir fabrika işlemiyorsa anlamsız bir demir yığınınan ibarettir; ancak orada üretim varsa fabrikanın varlığından bahsedebiliriz. Evren de maddeden oluşmuştur ama enerjisi yoksa o da yok demektir. Bu sebeple evreni yaratan, onu sürekli bir enerjiyle besleyerek var kılmaktadır. Bu enerji ile hâkim olduğunu bilmemiz, bir tevhid inancıdır.

Evrenin bir bütün olduğunu söyleyen tezler, “Mademki evren bu kadar mükemmel o halde şerler ve kötülükler neden evrende bulunuyor?” sorusuna cevap getirememektedir. Zaman dilimi olarak sonsuzluğu kabul etmeyenler, şerleri ve kötülüklerin varoluşunu anlamayacaklardır. Böyle bir düzende kötülüklerle iyilikler mücadele ederek, iyiliklerin saflaşmasına sebep olmaktadır. Bu durumu şuna benzetebiliriz: Bir altın madeninde toprağın içinde altın parçacıkları vardır ve normalde altını bulmak için, mesela bir tonluk topraktan çıkacak on gram altın için, ya toprağı ateşe vermek ya da siyanürle taramak gerekir. Aynı durum, elmas ocaklarında kömür ile elmasın karışık şekilde çıkması ve kömürün içinden elmasın ayıklanmasında da geçerlidir. Bunun gibi evrene de kötülükler gelmekte ardından iyilikler belirmektedir. Örneğin tavus kuşları yirmi tane yumurta üzerinde kuluçkaya yattığında, bunların içinden ancak iki tanesi çıkmakta on sekiz tanesi çürümektedir. O iki tanesi neslin devamını sağladığı için geri kalan on sekiz taneden daha değerlidir.

Evrene baktığımızda da evrenin varoluşunu tanımayan, isyan eden ya da kötücül halleriyle bulunan varlıklarla karşılaşabiliyoruz. Bütün bunlar, iyi ve güzelin gelişmesine vesile olduğu için yaratılış ve varoluş bakımından zararlı ve kö-

tülük yapan çoğunluktan daha kıymetlidir. Bu, “Bir kömür ocağındaki on gram elmas mı yoksa on ton kömür mü kıymetlidir?” sorusuna vereceğimiz elmas cevabı gibidir. Bunun gibi evrende de nitelik ve kalitelilik ön plana çıkmaktadır. Kömürün tonundan çok elmasın varlığı önemlidir. Evrendeki varoluşu kapsayan değerli olma durumu da bu şekilde yorumlanabilir.

İNANÇ

[İnanç geni olarak bildiğimiz genin beyinde hangi durumda aktif hale geçtiğini bilmemiz gerekir. Budist rahiplerin, bütün ihtiyaçları karşılanmış, arzuları giderilmiş bir halde kişiliğiyle evrenin bütünleştiğini hissettiği takdirde, beyinlerinin bir bölgesinde bir alan aktif hale geçmektedir. Bu üç özelliği harekete geçiren, insanın bütün ihtiyaçlarını karşılayan, arzularını gideren ve kendisini güvende, bir bütünüün parçası gibi hissettiren, sonsuz bir güce inanma duygusudur. Buna kulluk duygusu da diyebiliriz.

Kulluk duygusunu yakalayan insanın beyinde bir alan ortaya çıkmakta, burada Tanrı kavramıyla bağlantı kurma ile ilgili bir genetik aktivasyon meydana gelmektedir. Ancak bu, bizzat Tanrı'ya bağlı olmaksızın, sınırsız bir güce inanma genidir. Demek ki insanda sınırsız güce inanma konusunda kodlanmış, genetik bir program mevcuttur.]

Bilgisayara bir program yükleyen kişi, o programın kullanılmasını istemektedir. Program, bilgisayarı kullananın çok işine yarayacaksa, bu bilgi dosyası ve program, kişi için çok önemli hale gelecektir. Bu da bilgisayara programı yükleyeninin amacına uygun davranması demek olur.

Bilgisayarda ön bellekte işleyenlerin yanında, arka tarafta sessizce işleyen programlar da vardır. Eğer kişi bir programı çözmek isterse, ön bellekte çalışanların dışında arka tarafta olanları da çözerek problemini halleder. İnsan beynini

de on milyarın üzerindeki hücre ve trilyonlarca bağlantıyla bir bilgi makinesi gibi düşündüğümüzde onun bir bilgisayara benzediğini söylemek mümkündür. Bu bağlantılar, bir nevi program yazılımlarıdır.

İnsan beyniyle bilgisayar birbirine çok benzemektedir. Beyindeki program dili, genetik bir dildir. Genetiğin bu programda var olması, beyni programlayan gücün ona özel bir anlam atfettiğini gösterir. Bu durum, inanmanın biyolojisidir. Tanrı kavramını çağrıştırmaktadır.

Ateizmin felsefe olarak kabul ettiği tez, aslında bir Tanrı olmadığını, insanların Tanrı'yı yarattığını söylemektedir. İnsanda sınırsız bir güce inanma ihtiyacı, hikmeti ve kudreti sınırsız olan bir güce sığınma duygusu var olduğundan, insan Tanrı'ya inanmaktadır. Nedensellik bağıyla insanda bulunan bu genetik kod, özel sebeplerle kendisini direkt göstermemektedir.

Genlerde endofenotip kavramı vardır ki bu, kişinin yaşadığı çevrenin gen ifadesinde yaptığı değişikliği ifade etmektedir. Eğer çevre ve insan o genin ifadesini istemiyorsa, o genin ifadesi bastırılmaktadır. Anoreksia nervoza gibi bir hastalık nasıl ki zayıflamayı çok isteyen kişinin yeme duygusunu köreltirse, Tanrı'ya inanmayan kimselerde genlerinden gelen bu ifadeyi yok etmekte ve çalışmasına engel olmaktadır. Bu kimselerde Tanrı yerine, parayı ve gücü, devleti ya da sebepleri kutsallaştırma söz konusudur. Mesela Mısır'da kutsallaştırılan firavunlar, Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisi olduğu düşünüldüğünden her söylediklerine ilahi emir gibi itaat edilmiştir.

Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisi olma duygusunu otoritede kullanan ve insanlara bu şekilde hükmeden Mısırlı firavunlar ya da kral veya kraliçelik üzerine kurulan yönetim şekilleri sonradan ortadan kalkmış ama onun yerine kanunların ve sebeplerin kutsallığı önem kazanmıştır. Almanya'daki

kanunları kutsallaştırma hali, yasalara büyük bir bağlılık şeklinde kendini göstermiştir. Özellikle Protestan ahlak anlayışı yasalara çok fazla önem atfettiğinden püriten ahlak ortaya çıkmıştır. Yasalara uymayanların kutsal bir şeye karşı geldikleri düşüncesi, onlara karşı bir güvensizlik oluşturmuştur.

[İnanma konusunda da biyolojik ve genetik eğilim vardır. Endofenotip yaklaşımında kültürel olarak bu gen ifade değiştirmektedir. Fenotip genetik miras olarak aktarılmamaktadır. İnsan ölünce, o da kişiyle beraber ölmektedir; şayet Mozart kendi ailesiyle değil de başka bir aileyle büyüseydi, Mozart olmayacaktı. Tıpkı bunun gibi bir yeteneğin varlığı kendini gösterse de ancak ortamını bulduğunda yetişebilir. Bu sebeple, genlerin yalnızca bir eğilim ve istidatlar kümesi olduğunu söyleyebiliriz.

Genler, tıpkı toprağa atılmış bir tohum gibidir. Tohum nasıl ışığı, ısıyı hazırladığınız takdirde gelişir, şartlar sağlanmadığında körelirse, insandaki inanma eğilimi de şahsın tercihleri doğrultusunda gelişir yahut körelir. Akıl cihazına bir dosya olarak yüklenen genleri kullanıp kullanmama isteğini insan kendisi belirlemektedir. İnsan eğer kullanırsa onu geliştirir ve ona programı verenin kendisine uyguladığı sınav bittikten sonra da karşılığını alır.

İnsanın varoluşunda inanmanın yeri, anayasaları kabul etmek gibidir. Yaratıcı, kendi anayasasını kabul etmeyenlere bir açıdan sınır koyarken, kainattaki çok büyük dengeleri bozanları da cezalandırmaktadır. İşte Tanrı'nın tarihe müdahale etmesi böyle gerçekleşmektedir.

Saray sahibi kendisine kafa tutana da tutmayana da nimetinden vermektedir. Merhamet etmesi, sevmesi ve iyiliklerle donatması, yarattığı yerlerde daha baskın gözükmektedir; kendisini hiç tanımayana, önemsemeyene bile yardım etmesi, bunu göstermektedir. Adil davranarak ve disipline uyarak yaşaması, kişinin bu topraklardan sonra ulaşacağı yaşamda da kendisi için önemlidir.

İkinci hayata ve evreni büyük bir Yaratıcı'nın yarattığına inanmak, Yaratıcı'nın fazlasıyla önemseydiği bir konudur. İyiliklerle kötülüklerin hayatında birikir ve dönüşeceği kişinin, Yaratıcı'ya inandığı halde, öldükten sonraki hayata inanmaması ilahi hedefe uygun değildir.

Görünmeyene İman

[Bir kişi matematik konusunda uzmanlaşmak isterse, önce kerat cetvelini bilmelidir. Alt yapı yeterli olmadan yüksek matematiği öğrenmek mümkün değildir. Zira insan, temeli olmadan yeni öğrendiği bilgiyi açıklamakta güçlük çeker. Evren ve yaratılış konusunda da kişinin önce varoluşa ve sonsuzluğa inanması gerekmektedir.

Yaratıcı'nın ve ölümden sonraki yaşamın varlığını kabullendikten sonra, inanca dair diğer konuların açıklaması kolaylaşmaktadır. Ancak inançtaki bu iki temel düşünceyi kabul etmediğiniz takdirde, inancınızı savunmanız mümkün değildir. Aynı şekilde sonsuzluğa inanmayan bir kişiye karşı kadere inancı ya da adalet duygusunu savunmak mümkün olmayacaktır.]

Yaratıcı'yı tanımayanlar, onun tarafından belli sınırlarda yeryüzünde tutulmaktadır. Belli bir süre hatasını fark edip telafi etmelerini bekleyen Yaratıcı, onları bu dünya üzerinde bekletmektedir. Ayrıca Rahman ismi gereği, hatalarını telafi edebilmeleri için onlara fırsatlar da tanımaktadır. Kendisine isyan edenleri yok etmemesi, onun rahmet sahibi olduğunun en açık göstergesidir. Bunu bir anne babanın, çocuğu birçok hata yaptığı halde, ondan yardım ve şefkatini esirgememesi gibi düşünebiliriz. Bu durum, sahiplik duygusuyla beraber o kişinin düzelebilme potansiyeli olmasından kaynaklanmaktadır.

Hatalarını bilerek ve isteyerek yapan kimselerden bir süre sonra yardım çekilmektedir. Ama hatalarıyla beraber içinde iyi niyet bulunan kimseler uçuruma giderken Yaratıcı, onla-

rın yoluna bir set çıkararak hızla uçuruma gitmelerini engelleyebilir. Kendilerini bulmaları için görünmez yardımlarla onlara fırsat verir. Müdahalelerle de ikazlarda bulunur.

Tek tanrılı dinlerin en büyük özelliği kontrolün Yaratıcı'da olduğunu bildirmeleridir. Her şeye hükmeden ve kontrolü elinde bulundurmayan bir durum, Yaratıcı'nın sıfatlarına uymaz. Neron gibi bir yumurtayı kaynatmak için kasaba yakan insanların yaptıkları yanlarına kâr kalmayacaktır. Böyle bir insanın yaptıklarının hesabını vermeyecek olması, evrendeki ahenge uymaz. Mazlum olanlarla zalimlik yapanların yaptıklarının karşılıklarını alacakları ikinci bir yaşam muhakkak olacaktır.

Görünür Olandan Görünmeyene İman, İnsanlığın Tekamülüdür

Görünmeyene inanmak, somutlaştırmanın bir ifadesidir. Mesela bir çocuğun eline kırmızı bir ışık tutsanız, çocuk bunun ışık olduğunu fark edemeyebilir ve elinin boyandığını zannedip ağlayabilir. Zira çocuğun soyut ile somut farkını bilmesi zordur.

[Görünür olana inanmak, arka planı görememek, kişinin soyut düşünce seviyesine erişememesinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple insanlardaki din ihtiyacı, insanların gelişmişlik düzeylerine göre artmaktadır. Soyut düşünceler yönünde ilerleyen bir insan, aslında din ihtiyacını ortaya koyuyor demektir.]Ancak IQ seviyesi elli puan civarında seyreden ya da otistik olan bir çocuğun temel ihtiyaçlarının ötesinde bir ihtiyacı kalmamaktadır.

Soyut düşünce, insanın varoluşla ilgili soruları yoğunlaştığında, kendisine ve hayata anlam katmak için uğraştığında, zaman ve gelecek konusunda sorular sorduğunda ortaya çıkmaktadır. Görünmeyene inanmak, insanın gelişmişlik düzeyini gösterir.

İnsanlık tarihinde Tanrı arayışının ilk somut örneği olarak İbrahim Peygamber kıssasını görürüz. Hz. İbrahim zamanında, kahinler babasına “Bu nesilden bir erkek çocuğu senin saltanatını yıkacak” dedikleri için babası, Hz. İbrahim’i mağarada büyötmüştür. Hz. İbrahim, soyut düşünce üretme yaşına gelinceye kadar, hayatın somut tapınmalarından uzak durmuş; bu durum, onda sorgulamayı oluşturmuş ve onu Tanrı ile ilgili yanlış öğrenmelerden uzak tutmuştur. Bu da Hz. İbrahim’in hayata ve kainata farklı bir gözle bakmasına sebep olup, onun iradesini kulluk ve inanma ihtiyacı yönünde kullanmasını sağlamıştır. Birkaç kişilik bir insan grubu ile temas içinde olan Hz. İbrahim, sorgulamaya başlamıştır. Sorgulamalarının sonunda itiraz etmesi, söylenenlere kafa tutması, hatta bir dönem inzivaya çekildikten sonra, güneşi, ayı ve yıldızları, doğada insanın büyük olarak kabul ettiği ne varsa, bunların insanın ihtiyaçlarını karşılayamayacağını fark etmesi, Hz. İbrahim’in soyut düşüncede ilerlediğini göstermektedir. Hz. İbrahim’in geldiği nokta, insanlığın soyut düşüncede ulaştığı seviyeyi göstermektedir. Artık insanlık, akli ile Yaratıcı’yı bulma seviyesine gelmiştir.

İnsanlar, daha evvelden bu seviyeye ulaşmışlarsa da kolaylıkla sapmalar olmuştur. İlk çağ ya da taş devri gibi dönemler, insanlığın çocukluk devresidir. O dönemde yaşayan insanlar, kullukla ne kadar mükellefse, Hz. İbrahim de o kadar mükelleftir. Ancak kişinin sorumluluğu, bilgi kendisine duyurulduğu vakit başlamaktadır.

Kendinden sonraki kuşaklara hakikati anlatan bir elçi vardır ve bu elçiye uyup uymamak, ders anlatan öğretmeni dinleyip dinlememek kişinin kendi iradesindedir. Peygamberlerle de insanlara dersler anlatılmıştır ve bu dersler insanların soyut düşünce konusunda ilerlemelerini sağlamıştır.

Nur Kavramı

Dinin, insanların iradelerini yok etmeden anlatılması çok önemlidir. İnsanın kişiliğine de uygun bir şekilde konu üze-

rinde yoğunlaşarak Allah'ı bulması çok önemlidir. Zira Allah, kullarının akıllarını kullanarak, özgür iradeleriyle kendisini bulmasını ister. Özgür iradenin bu yönde kullanılması elzemdir. Bu, aslında Yaratıcı'nın yaratılıştaki koyduğu, onun kendisini göstermediği, sadece doğruları anlattığı ve insana özgür iradesiyle tercih hakkı tanıdığı bir durumdur. Kul yanlışı da tercih etse, doğru olanı da tercih etse Allah, sınırsız gücüyle ona istediğini verecektir.

[Kuran'ın Bakara Suresi'nde geçen bir ayette, "Allah iman edenlerin dost ve yardımcısıdır. Onları inkar karanlıklarından kurtarıp, hidayet nuruna kavuşturur" denir. İnanmayı karanlıktan kurtulup hidayet nuruna kavuşturmak olarak açıklayan Nur Suresi yirmi dördüncü ayette, "Allah, göklerin ve yerin nurudur" denmektedir.

Nur kelimesinin ne olduğuna dikkat ettiğimizde, aslında evrenin aydınlatılması olarak düşünülebileceğini göreceğiz. Burada adeta Allah'ın yerleri ve gökleri "nur" diyebileceğimiz bir enerji bandıyla aydınlattığı ve insana da doğruları hidayet yoluyla göstererek karanlıktan uzaklaştırdığı vurgulanmaktadır. Örneğin gece vakti bir ormana giren, orada yürüyen ve bu esnada bir yol bulup ilerlemek isteyen insan için ışık gerekir; kişi yolunu bulmak için bir cep feneri kullanabilir. Ancak kişi cep feneriyle ilerlerken yalnızca sınırlı yerleri görebilecek, tehlikeleri fark etmekte güçlük çekecek, korku içerisinde ve gelecek endişesi taşıyarak yoluna devam edecektir. Ancak kişi ormanın bir sahibi olduğunu düşünüp, ondan yardım istediğinde, o gücün göndereceği yardımla bir anda her taraf aydınlanmaya başlayacaktır. İnanmak, bunun gibi bir durumdur. Diğer türlü, insan kendi özgür iradesi ile ilerlemeye çalışır.

İnsanın evrendeki yolculuğu sırasında "hidayet nuru" denilen şey trafik işaretleri gibidir. Bu işaretler, kişinin nerede durup nerede ilerleyeceğini ve nerelerde tuzak olup olmadı-

ğını tebliğ elçileriyle insana iletir. Bu, insanın yolunu aydınlatır ve bir fener gibi insana yoldaş olur. İnsan, bunu yaparken enerjisini Yaratıcı'dan alır.

Kontrol, insanda gibi gözüксе de insan her şeye hâkim değildir; o güç, istediği zaman insanı durdurabilmektedir. İnsanda doğaya ve kendine hâkim olma duygusu vardır. Bu, o kişinin küçük bir yeryüzü tanrısı gibi olma arzusuyla ilgilidir.

Herkesin bir kutsala inanma duygusu vardır ve bu duygu vasıtasıyla egosunu, parayı, devleti ya da inandığı bir şeyi mutlaka kutsallaştırır. Kutsal olan şey, insanın sorgulamadan inanıp bağlanacağı şeydir. Mesela "Ben hata yapmam" düşüncesine sahip kişi kendi egosunu kutsallaştırmış demektir; bir kişi yağmuru yalnızca doğa olaylarına bağlıyorsa, tabiat yasalarını kutsallaştırmış demektir. Fakat bu durum, her şeyi açıklamaya yetmeyecektir. Her şeyi açıklayan kutsallık, ancak tevhid inancıyla mümkündür. Bu inanç, evrendeki her şeyin felsefi açıklamasını tam olarak yapabilmeyi sağlar. Yaratıcı ile insan arasındaki ilişki, insana yol gösteren bir kaynakla, bir nesnenin ilişkisine benzetilebilir. Kulluk, insanın Yaratıcı ile bağlantı kurmayı başarması demektir. İnanmak, kainatın yaratıcısının sistemine dahil olmayı onaylamak demektir. Kulluk yapabilmek, güç kaynağı ile bağlantıyı kesmeden, enerji alışını sürdürmek demektir.

Tevhid İnancı

Tek, mutlak güce, sınırsız ilim, hikmet ve her şeyi kontrol edebilen bir güce inanmak insana rahatlık sağlar ve onda güven duygusu oluşturur. Kişi, kendi yapması gerekeni yaptıktan sonra, acz ve çaresizliğini hissedip büyük güce teslim olduğunda, bu güce güvendiği için mutluluğu yakalayacaktır. O büyük güce teslim olmak, tevekkül edebilmek, elinden geleni yaptıktan sonra vekaleti ona vermek ve daha fazlasını yapacak bilgi ve tecrübeyi o büyük güçten istemek-

le insan, evrenin gücüne dayandığı için hiçbir şeyden korkmayacaktır. Yersiz korkuların giderilmesi ve güvenin artması için bu çok önemlidir.]

Tevhid inancı, insana esenlik verir. Kuran, çaresiz insana huzur vermesi bakımından da çok önemlidir. Yaratıcı'nın ilahi kitapları ana bir amacı belirtmektedir. Bu ana amaç, inanmanın psikolojik sağlık üzerindeki faydasını ifade etmektedir. Tevhid inancı olan bir kişinin mutlu olmaması için hiçbir sebebin olmadığını söyleyebiliriz.

"Rab" İsminin Tecellisi

[Yaratıcı, farklı dinlerde de bu şekilde isimlendirilen rububiyet özelliğini sergilemektedir. Bu durumu şuna benzetebiliriz: Küçük bir çocuk düşünelim; acıkmış olan bu çocuk buzdolabını açamıyor; ağlayarak birisinin gelip karnını doyurmasını bekliyor. Çocuklar soyut düşünce gelişinceye kadar, bu hareketleriyle adeta annesini/babasını kontrol ettiğini zannederler. Bu ilkel düşünceyle çocuk, ağladığında her istediğinin olacağını, güç ve kontrolü kendi elinde bulundurduğunu düşünür. Aşırı sevgisi sebebiyle çocuğunun bir dediğini iki etmeyen ebeveynler, kontrolü ellerinde bulundurduklarından emin olurlar ve çocuk adeta evin küçük hükümdarı olur. Bu durumda ebeveyn, çocuğunun isteğinin kendi yararına olup olmadığını tarttığında, çocuğun arzu ettiğini değil, onun için doğru olanı yapacaklardır. İşte bu bir eğitimidir. Yoksa bir çocuğun her istediğini yapmak eğitim değildir.]

İnsanoğlunun sınırsız arzu ve dürtülerini göz önünde bulundurursak, bunlara tamamıyla hayır demek de doğru değildir. İnsandaki beklentilerin bir kısmı Yaratıcı tarafından karşılanırken diğer kısmına Yaratıcı cevap vermemektedir. Yaratıcı, bu yolla insanı terbiye etmektedir. Olayların diliyle insanı terbiye eden Yaratıcı'nın bu esnada bizim baskın şekilde hissettiğimiz sıfatı, Rahman'dır. Bu sebeple, Allah is-

minden sonra, Kuran'da en çok geçen isim, hatta her surenin başında bulunan isim, Rahman'dır. Allah merhametiyle insanları korur ve onları şefkatle terbiye eder. Sevgi ile disiplinin ilahi karşılığı, merhamet ve adalettir. Yaratan kullarını merhameti ile koruyup kollarken, adaletiyle de onlara sınırlar çizer. Eğitimdeki sevgi ve disiplin dengesinin teolojideki karşılığı da budur.

Hangi Devirde İnanmak Daha Kolaydır?

İnsanda egosunu çok sevmeye, onu kutsallaştırma ve ona güvenme duygusu vardır. Egonun her şeyi çözeceğine inanmak, insanda ilahi sıfatların kendi egosunda da olduğu düşüncesini doğurmaktadır. İnsandaki bu eğilim, herkesin kendisini rahatlatacak çözümler üretmesi sonucuna götürmektedir. Kişinin kendisini güçsüz ve zayıf hissettiğinde onu rahatlatmak çıkış yolları bulmaya çalışması bunun bir göstergesidir. İnsanların yüzyıllar boyunca kendi yaptıkları puta tapmaları bunun örneklerindendir. Bu devirde modernizmin de etkisiyle doğaya ya da kutsal ruha tapanlarla birlikte insanlara, kendi egosuna ve bireysellik adı altında benliğe tapmak öğretilmektedir. [Geçmiş çağlarda bu özelliğin insanlığın gelişme seviyesine göre farklılaştığını söylemek mümkündür.] Örneğin Hz. Musa zamanında somut olana tapma eğilimi çok fazladır; firavun öldüğü zaman onunla beraber mezarına tonlarca altın konulmuştur. Bu durum, güce tapınmanın somut bir örneğidir. Yine Hz. Musa, kavminin yanından kırk gün süreyle ayrıldığında insanlar, kendilerini güçsüz hissettikleri ve güce tapınma ihtiyacı duymaları sebebiyle, hayatlarında en çok önem verdikleri altını kutsallaştırmışlardır. Altınla onların temel ihtiyaçlarını karşılayan buzağıyı birleştirerek zihinsel manada soyut olanı somutlaştırmış ve bu şekilde tapınmışlardır. Kuran'daki altın buzağı örneği, bu anlamda çok önemlidir.

Somuta inanma dürtüsüyle mücadele etmenin örneğini Hz. Musa'nın hayatında açık şekilde görmek mümkündür.

Kendisine pek çok mucize gösterildiği halde, yalnız kaldığında bu mucizeleri unutan insan, kendisini anlık olarak rahatlatacak bir çıkış yolu arar. Bu durum, Hz. İsa döneminde farklı şekilde seyretmiştir. Çok güçlü bir Roma hukukunun olduğu dönemde, bu güce karşı yeni bir din arayışı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç içerisinde, Hz. İsa Yaratıcı'ya gidecek yolda, kendisine yardımcı olacak kişileri aramak için yola düşmüş; bu şekilde iman ve inanç hususlarında sevgiyi sunması ve şifa dağıtması sayesinde, insanların kendisini dinlemesini sağlamıştır. O dönemde henüz tam anlamıyla soyut düşünce seviyesine çıkamayan insanlığa bazı somut mesajlarla ilahi yardım gelmiştir. Hz. Muhammed'in parmaklarından su akarak orduyu beslemesi ya da suikastlara rağmen öldürülememesi ve çektiği çilelerin karşılığında birçok şeyi öngörmesi gibi durumlar, Peygamberimizin evren için gönderilen bir elçi olduğunun somut ispatları niteliğindedir. Peygamberlerin elçilik vazifelerinde karşı karşıya kaldıkları ilk tepki, alay edilmektir. İnsanların ezberlerini bozdukları için bütün peygamberlerle önce alay edilmiş, komik duruma düşürülmüşlerdir. Bu zor durumda peygamberlere Yaratıcı tarafından yardım edilmiştir. Bu yardımların gelmesiyle, onlarla alay edenler düşünmeye sevk edilmiştir. Bu yardımların çoğu, görsel yardım diyebileceğimiz mucizeler şeklinde gerçekleşmiştir; Hz. İsa'nın hastalara, kellere şifa vermesi somut olana inananlar için ciddi bir değişim olmuştur. Yalnız Hz. İsa ya da diğer peygamberlerdeki bu özellikler devamlı olmamış, ancak ihtiyaç olduğu zaman ortaya çıkmış ve Yaratıcı bunları elçiden ziyade kendi isteklerine uygun olarak gerçekleştirmiştir. İlahi güç, isteğinin zamanlama ve planlamasını kendisi yaparak kontrolü hep elinde tutmuştur.

İnsanı insan yapan değer ve bilgilerin büyük çoğunluğu Hz. Muhammed döneminde gelmiş, bu aşamadan sonra da değiştirilmemiştir. Hz. Muhammed'den sonra pek çok yalancı peygamber gelmesine rağmen, hiçbirinin bir din oluş-

turamaması, Hz. Muhammed'in peygamberliğinin göstergelerindendir. Hz. Muhammed, bundan bin dört yüz sene evvel insanları kötü alışkanlıklardan kurtulmaları için ikna edebilmiştir. Bu durum, ancak peygamberliğin ispatı olabilir. [Oysa günümüzde insanlığın ilerlemesi ve bilgiye ulaşmanın kolaylığı ile, insanların keramete olan itibarlarının yerini akıl gözüyle Yaratıcı'yı arama almıştır. Bu devrin insanları için maddi mucizelere ihtiyaç yoktur. İnsanlar, akıl yürütme yöntemleriyle Yaratıcı'yı bulabilirler. Bugünün mucizesi, bilimi kullanmaktır.]

Kulluk ve Sınanma

A.C. [İnsanların kader çerçevesinde karşılaştıkları olaylar, mizaçlarına, kültürlerine ve algılama seviyelerine göre değişmektedir. Algılaması yüksek olan bir kişinin sınavıyla, düşük algıdaki bir kişinin sınavı aynı değildir. Mesela bir filozof felsefe alanındaki hatalarıyla sınava tâbi tutulurken, bir inşaat işçisinin sınavı gündelik ihtiyaçlarını hangi yollardan karşıladığı yönünde olabilir.] Mizaçlar için tek doğru olmadığı gibi, insanların başına gelen olaylarda da teklik yoktur. Fakat iyiliğin ve kötülüğün olması, felsefi bir ortaklığın varlığını göstermektedir. İyi ve kötü konusunda insanın tercihini hangi yönde kullandığı ortaya çıkar. Mesela insanlara iyilik yapma arzusu ile diğer insanlara kötülük yapma dürtüsü, hangi kültüre gidersek gidelim aynıdır. Bu durum dağda, çölde ya da medeniyetin göbeğinde yaşayan bütün insanlar için geçerlidir. Eğer bir kişinin diğer insanlara iyilik yapmak konusundaki duygusu baskınsa, kişinin kötülükten kaçınma konusunda özenli bir davranışı varsa ve soyut ideal olarak bunu belirleyen insan, hata yapsa dahi karşısındakinde "Bana bilerek zarar vermez" duygusu uyandırıyor, bu kişinin iyi olma çabası verdiğini söyleyebiliriz.

Her din ve kültür için değişen felsefi ortaklık bireyler için de değişebilir. Bu sebeple, Allah'ın kendisine inanıp iyi şey-

ler yapanları üzmeyeceğine dair bir vaadi vardır. İnsanlar onu yozlaştırıp şeklini değiştirse de Yaratıcı bu kavramı verip, içini doldurup doldurmamayı insanlara bırakmıştır.

[Allah, ayrıntıya hâkim olduğu halde, ayrıntıya girmemiştir. Bu yolla, insana seçme hakkı ve inisiyatif vererek onun yeteneklerinin önünü açmıştır. İnsana aslında yaşayarak öğrenmenin ve kendini bu şekilde geliştirmenin yolunu öğretmiştir. Bu, çocuğunu eğiten anne babanın soğuk havada dışarı oynamaya gitmek için ısrar eden evlatlarına "Sen bilirsin" diyerek izin verip, bu yolla çocuğun soğuğu tanımasına fırsat vermesi; çocuğun ise sonunda anne babasına haklı olduğunu söyleyerek geri gelmesi gibi, Allah'ın zorlayıcı olmadığını bir kanıtıdır. Seçenekler sunmak ve bu seçenekler arasından tercih yapılmasını istemek ilahi tarza da uygun değildir. İlahi tarz, seçenekler sunar ve insana bu seçeneklerin uygulanmasında yardım eder.]

Kulluk ve Acziyet

[İnsan duyuları ve maddesel yaptırım gücüyle beraber, zayıf olduğu hususlarda güçlü olanlardan yardım ister. İnsan, bir mikrop ya da hastalık veya gelecekle ilgili öngöremediği şeyler karşısında acizdir. Bu acziyetini bilmesi çok önemlidir. Acizlik, insanın yapamayacağı şeyler karşısında güçsüz ve çaresiz kalması demektir.]

Bu acziyetin dışında insanın bir de fakrı vardır. Fakr kavramında insanın ihtiyaçlarını giderip giderememesi söz konusudur. Acizlik, insanın hastalık, yoksulluk gibi durumlar karşısında güçsüz ve çaresiz kalmasıdır. Fakr ise, kişinin ihtiyaçlarını giderememesi, psikolojik ihtiyaçlar karşısında gücünün eksik olması demektir. Kişinin ihtiyaçlarını, kendisi ve bulunduğu olgunluk seviyesi belirlemektedir. Bir kişinin aciz ve fakir olması, ihtiyaçlarla doğru orantılı olmayabilir. Mesela her şeyi olduğu halde çok fazla çalışan insanlar bunu takdir edilme arzusuyla yapmaktadırlar. Egolarını tatmin et-

mek için yapılan bu çalışmalar, kişinin kendi kendine oluşturduğu bir ihtiyaçtır. Örneğin yeryüzünde elektrik yokken elektriğe duyulan ihtiyaç da yoktu. Ama bir arz olduğunda, insanlar elektriğe ihtiyaçları olduğunu düşünerek kullanmaya başladılar.

İhtiyaçlar, zamana ve şartlara göre değişmektedir. Bu ihtiyaç karşısında kişinin onu elde edememesi, kişiye fakr içinde olduğunu hissettirebilir. Ancak şu anda fakirlik sınırında yaşayan bir insan bile, bundan yüz sene önce yaşayan bir insanın yanında varlıklı olarak değerlendirilecektir. İhtiyaçları belirlemek, insanın hayat felsefesiyle yakından ilgilidir. Bu sebeple kullukta acz kavramı çok önemlidir. Bugün insanın tabiat karşısında kendisini çaresiz hissettiğini görüyoruz. Geçtiğimiz senelerde Amerika Los Angeles ve Japonya Kobe'de şiddetli depremler oldu. Bunlar teknoloji devleri olan ülke ve şehirlerde meydana gelen depremlerdi. Burada teknolojiye çok fazla güvenen insanlar, yolların yarıldığını gördüler.

DM [İnsanlığın yapıp yapmadıkları karşısında haddini bilememesi konusunda ilahi bir müdahale vardır. Bu durum ceza değil insanlara sınırlarını bildirmektir. Yaptığı işin karşılığını iletme, insana sınırı bildirmek için gerçekleşebilir. İnsan aciz ve fakir olsa da sınırını bilmediği için, kendisine nimet verene karşı saygısızlık yapabilir. Sınır ihlali yapmamak, en iyi kulluk şeklidir.] Kendisini kutsallaştıran kişi, adeta kendisini tapınılacak gibi yüceltir. Bu da insanın kulluğunu bilmemesi ve egosunu küçük bir Tanrı yapması anlamına gelir.

Ölümü Algılama

Ölüm, bütün öğretilerde bir uyarıcı gibi görülmüştür. Nasihat gibi adlandırılan ölüm, bu kelimenin anlamına uygun şekilde değerlendirilmiştir. Nasihat, olaylar karşısında ne yapacağını bilemeyen kişinin yardıma ihtiyacı olduğu konuda kendisine bilgi verilmesi demektir. Mesela ruh bir bil-

gidir. Evren de bir bilgi kümesidir. Nur dediğimiz ışık da bir bilgidir. Bu ışık, psikon, foton veya benzer bilgiler olabilir. İnsanın, pusulasını şaşırdığında bilgiye ihtiyacı vardır. Bu bilgi, onun nereye gideceğini, nerede duracağını bilmesinde ve kulluğun sınırlarını çizmesinde önemlidir. Bu bilgiler içinde insanı en çok çaresiz bırakanı ölümdür. Çünkü ölümün varlığının farkına varan tek varlık insandır.

[İnsanda ölümü algılama ile ilgili genetik bir eğilim vardır. Şu ana kadar tanımlanmış bir gen olmasa da zaman kavramı ile ilgili olduğunu bildiğimiz bir gen, insanın ölüm gibi bir gerçeğe yüzleşeceğinin farkına varmasını sağlar. İnsanın sonsuzluğa inanma eğilimi de ölüme bakışında etkilidir.]
Düz bir Aristoteles mantığıyla bakıldığı zaman insan; yiyen, içen, büyüyen ve ölen bir varlıktır. Bu konuda, bir elma ağacının gelişiminden hiçbir farkı yoktur. Her canlı gibi insanın da hayat serüveni onun gerçeklerini etkilemektedir. İnsan, yaşı ilerledikçe ölümden korkmaya başlar. Seksen yaşındaki bir insana, "Sen artık dünyadan göçeceksin" demek, o kişiyle empati kurmamak demektir. Çünkü o kişi ancak sonsuzluğa inanıyorsa, ölüm onun için korkunç bir şey olmaktan çıkar.

Sonsuzluk duygusunu, ölümü ve varoluşu düşünmenin, soyut düşünceyi geliştiren bir etkisi vardır. Materyalist düşünceye sahip olanlar, ölümü unutmanın insanı mutlu edeceğini, diğer şeklin ise kişiyi mutsuz kılacağını varsaymışlardır. Ölümü düşünmek mutluluğu azaltacağından insanlar bu düşünceden uzaklaştırılmaya çalışılmışlardır. Bu durum, dişi ağrıyan bir kişiye ciddi bir tedavi uygulamak yerine ona ağrı kesici vermek gibi bir şeydir. Ama diğer taraftan ölümün acı ve kaçınılmaz bir gerçek olduğunu gördüğümüzde bu gerçeği unutmak, ölümden sonrasına kafa yormamaktır. Oysa aklın en büyük göstergesi, geleceği öngörmek ve onu planlayabilmektir. Akıllı bir insan ölümden sonrası ile ilgili felsefi çıkarımlar yapamıyorsa, akıl yerinde kul-

lanılmıyor demektir. Ölüme yorumlar getirebilmek bu açıdan çok önemlidir.

[İnsan, ölümü ümit duygusunu kaybetmeden düşünmesi çok önemlidir. Bu ümidin kaybolmaması için ölümü düşünmemeyi tavsiye eden maddeci bakış, insanın ölümü unutamadığı gerçeğini görememektedir.]

Son yıllarda kişisel trajedilerden çok küresel trajediler ve travmalar görüyoruz. Artık travma kurbanlarının sayısı arttı. Mesela ikiz kulelerin yıkılması sadece Amerikalıları değil, bütün dünyayı etkiledi ve travma etkisi yarattı. Bu durum, iletişim çağının getirdiği "düşünmemeye" yönelişi ve ölümden sonrası ile ilgili acziyetten kaçışı ifade etmektedir. Açıklanamayan şeyleri kötüler sınıfına dahil etmek ya da onları bütünüyle görmezden gelmekten çok, olanların kendilerince açıklanamayan sebepleri olduğunu düşünmek insan için daha doğrudur. Aksi halde, görmediğimizi düşündüğümüz şeyleri yok saymak, yanlış bir savunma mekanizması kullanmak demektir.

Kader ve İnanç

İnsanda zaman algılaması ile beraber geleceği planlama arzusu da vardır. Kader insanın içinde bulunduğu konumla, yol çizgisi arasında bağlantı kurup kuramaması ile ilgili bir durumdur.

[İnsanın geçmişte yaşayarak biriktirdiği tecrübeler bir yanda, gelecekle ilgili beklentileri diğer taraftadır. Ancak insan geleceği kolay kolay göremez. İnsanda ayrıca, diğer canlılarda olmayan merak ve hayret duygusu vardır. Bu iki duygu sebebiyle gelecek kaygıları oluşmaktadır. Eğer seyahat ettiğimiz gemileri idare eden kaptanlara güvenmezsek sürekli bir sorgulama yaşarız; bu sorgulama beraberinde huzursuzluk getirir. Kadere inanmak bir anlamda geminin kaptanına inanmak gibidir. Evrenin varoluşu da buna benzer. Hayatta, yaşa-

D.M

nevzat tarhan

A.C

yış, evren ve varoluşa ilişkin yeri ve göğü kontrol eden bir gücün varlığına iman etmek kişiye “özgür” iradenin bir rahatlık sunmasını sağlar. Yanlış yapıldığında Yaratıcı’nın merhametine sığınmak, kötü durumlarda ise onun olaylardan haberdar olduğunu bilmek insanı rahatlatır. Buradaki teslimiyetle beraber gelen kader bakışı, insana iç huzuru verir.

Kainatın kaptanına güvenen insan, hayat yolunda iyi bir şekilde ilerleyebilir. Yoksa kadere inanmak, tembel şekilde oturmak ve hiçbir iş yapmamak demek değildir. Eğer insan kainat gemisinde kamarasından çıkmadan gemi nereye gideceğini biliyor, diye bakarsa kendi ihtiyaçlarını dahi gideemez ve saygınlığı azalır.

İnsanın yapması gerekeni yapmaması, etik sorumluluğunu yerine getirmemesi demektir. Evrende de bir orkestrada kine benzer şekilde bir ahenk vardır. Eğer insan evren içerisinde küçük hatalar yaparsa, bu tolere edilebilir ama büyük hatalar affedilmeyecek cinstendir.

İnsanın kadere inanması, kendi özgür iradesini yok etmesi manasına gelmez. İstekleri için çizilen sınırlar çerçevesinde, insan için bir serbestlik vardır ve bu sebeple gerçek kader de ancak yaşadktan sonra anlaşılır. Yaşamadan anlamaya çalıştığımız, kitabi ve öngörülen kaderdir. Bir bilgisayar programınca hazırlanan oyunu oynayan, kaderimde ne varsa o olur derse, oyunu hakkıyla oynayamaz. Ama elinden geleni yaptıktan sonra yine kaderimde olan gerçekleşecektir dediğinde, çabaladığı için oyunu kazanabilir. Diğer türlü sonuç hüsrana olacaktır.

Kadercilikte etkili olan paternalizm düşüncesi, kaderi gayret etmeye gerek görülmeyecek bir noktaya taşımaktadır. Havalecilik şeklinde ortaya çıkan ve insan iradesini yok eden paternalizm anlayışı, program yazan gücün iradesine uymamaktadır. Çünkü burada insan rolünü oynamamaktadır. Ya da kendisine aşırı derecede yüklendiğinde ve her yap-

tığını kendinden bildiğinde, Yaratıcı'nın yapacağı değişikliklere müdahale edemeyeceği için hesaplarının dışında şeyler gelişebilir. Kontrol edebileceği şeyle edemeyeceği şeyin sınırı, kaderdir. Kulluk sınırları içinde insanın neye gücünün yetip yetmediğini bilmesi çok önemlidir.

İnancın Psikolojik Sağlığı Etkileri

[İki daire olduğunu, bu dairelerin birbirine geçtiğini ve bunların birleştiği yerde bir alanın oluştuğunu düşünelim. İşte bu alan, ruhsal varoluşla maddesel varoluşun birleştiği sahadır. Burada, aracı organımız olan beynimiz devreye girer. Maddi yaşamla madde ötesi yaşam arasındaki geçişleri sağlayan bu alan, maddesel varoluştan soyuta doğru gidişin başladığı yerdir. İnsan maddesel bir varlıktır. Bunun dışında ışınsal varlıklar da mevcuttur. Işık hızından daha hızlı olan enerjiye ruh denilmektedir. Bunun Kuran'daki karşılığı ise, nurdur. Bu, ışık enerjisinin üstünde bir enerjidir. Allah'ın yeri ve göğü kuşatan bir nuru olduğunu söyleyen ilahi kitap, ışığın üzerindeki enerjiden bahsetmekte ve bu enerji ile evreni yönetmektedir.] Bilimsel metodoloji, Yaratıcı'yı bulmak için yeterlidir. İnanmak, bilimsel olarak mümkündür. Akıl yürütme yöntemleri ve mantıksal önermelerle analiz edilip pozitif bilimle ispat edilen dini bilgiler vardır. [Pozitif bilimin verilerinden sonra akıl yürütme, akıl yürütmenin ardından sezgiler, sezgilerin sonrasında ise inanma gelir. Bu dört kademede, nakil ile olan gerçeği bulmanın yerine, gerçeği pozitif bilim aracılığıyla bulmak ve ilerlemektir. Doğüstü olaylarla mucize beklemek, Allah'ın sıfatlarını bilmemek olur. Mucize beklemeden var olanlardan çıkarım yapan insanlara ihtiyacımız vardır.]

Psikolojik Sağlık İçin Doğru Allah İnancı

İnsanda inandığı kavramı tanımlama ihtiyacı vardır. "İnsan nasıl bir Yaratıcı'ya inanırsa, psikolojik ihtiyaçlarını kar-

şılar ve hem mutluluğuna hem de doyumuna katkı sağlar” sorusu, cevabı bulunması gereken bir sorudur. İnsanın kutsal bir şeye inanma ihtiyacı da buradan ortaya çıkar.

İnsan, kendisindeki temel inanma ihtiyacını kimi zaman kendisini kutsallaştırması ve kendisine inanması şeklinde gidermektedir. Kimi insanlar doğaya kimisi ise ruhun bizzat kendisine inanmaktadırlar. Fakat hangi türün insanın psikolojik doğasına, mutluluğuna ve ego doyumuna hizmet ettiğini bilmek gerekir.

[Yaratıcı’nın varlığının bir insan için gerekip gerekmediği sorusu, ontolojik bir duruşu ortaya çıkarmakta, insan kendi varoluşuyla ilgili bir hayal üretmektedir. Bu zihinsel fenomenlerle baktığımızda en genel anlamda dini yaşantı, evrende görünmeyen bir düzen olduğuna inanmaktadır.]

Evrende görünmeyen bir düzen ve zekâ vardır; bu evrendeki düzenle uyumlu yaşama haline de din adı verilmektedir. Evreni yapan aklı yok kabul ettiğimiz zaman, evrendeki bu düzenle uyumsuz yaşıyoruz demektir. Bu kendi başına buyruk yaşama hali, gündüz yolda giderken, güneşi kabul etmeyip el feneriyle ilerlemek gibidir.

İnsanın davranışlarını belirleyen şey, kişinin kabul ettiği ve inandığı gerçeklerdir. Aynı şekilde hayatta ilerlerken de insan, görünen gerçeklere inanmazsa, bunun acısını çekecektir.]

Görünmeyen gerçeklere inanma kavramını ilk defa ortaya atan, Platon olmuştur. “Platonik aşk” tabirinin kullanılması, soyuta inanılması gerektiğini söyleyen ve imajinasyonlardan bahseden ilk kişinin Platon olmasından ileri gelmektedir.

Kant ise soyut objelere inanmanın önemini vurgulayan ve bu açıdan da Batı’yı çok etkilemiş olan filozoflardan biridir. Kant’a göre Tanrı, ruh ya da ölümsüzlük gibi konulara inanmak, insan davranışlarında belirleyicidir. Böyle inançları olan ya da olmayan insanların hayata bakışları ve ah-

A. C

laki inançlarında ya da bunun hayatta pratiğe geçirilmesinde farklılıklar vardır. Eğer insan bir düzene ve dışsal bir güce inanırsa, kendisini ona karşı sorumlu hisseder. Eğer bu inançtan yoksun kalırsa, hesap vereceği kimse olmayacaktır.

Felsefe tarihinde farklı filozoflarca soyut olana inanmanın gerçekliği sürekli olarak tartışılmıştır. Günümüzde bilim ile din arasında adeta gizli bir rekabet vardır. Burada görünen ve görünmeyen gerçeklerin birbirleriyle çarpışması söz konusudur.

Rasyonel mistisizm adı verilen ve bilim ile dini birleştiren akım, dışarıdan görkemini sergileyen bir Yaratıcı'nın olduğunu ve yarattıktan sonra kendi görkemiyle ilgili kontrolü de kaybetmemesi gerektiğini savunmuştur. Bu Yaratıcı'nın evrenin her noktasına sınırsız gücüyle hâkim olması gerektiği düşünüldüğünde, rasyonel mistisizmin akla yatkın olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Yaratıcı'nın varlığını kabul ettikten sonraki aşama onun varlığının "bir" olduğu gerçeğinden yola çıkarak düşünmeye devam etmektir.

Evrenin sağlıklı işleyebilmesi için Yaratıcı'yı tanımak, ona inanmak, onu sevmek ve ona ibadet etmek gerekir. Ona inandıktan sonra sevgiyle kurulan bağda duygusal bir iletişim başlar. Ardından sorumluluklar gelir. Yaratıcı'nın sıfatlarına baktığımızda inanmanın akıl yürütme yöntemiyle bulunan ve Yaratıcı'nın özelliklerine dair olan kısımda, düzenin sağlanabilmesi için ortağının ve yardımcısının aynı zamanda zıddının olmaması gerektiğini fark edebiliyoruz. O hiçbir şeye ihtiyacı olmayan ama her şeyin ona muhtaç olduğu bir şekilde kullarına varlığını duyurabilecektir.

Allah'ın sıfatlarının farkına varamayan insanlar ve çok tanrılı dine inananlar, Yaratıcı'nın bu sıfatlarını bütünüyle fark edemedikleri için inançtan uzaklaşmaktadırlar. Bir yaratıcıya inanmanın getirdiği faydalardan uzaklaşmayan insan, yetiştiği kültürün kendisine aktardığından fazlasını bulamazsa, Tanrı'yı da bulamayacaktır. Bunun için yüzyıl-

lar boyunca var olan rehber ihtiyacının yanı sıra bugün zihinsel anlamda olgun düzeye ulaşan bir insan, bilim aracılığıyla önceden ihtiyaç duyulan mucizelerden daha farklı bir noktaya taşınmıştır. Bugünkü dünyada insanlık, akıl yoluyla Allah'ı bulmaya çok yaklaştığı için düşünerek onun var olduğu sonucuna varabilir; doğaüstü güçlere çok fazla ihtiyacı kalmamıştır. İnsanlık, "Yaratıcı hangi sıfatlara sahip olursa, evreni yaratmış olabilir?" sorusunun cevabını bulmalıdır. Nasıl bir Allah inancına sahip olduğumuzu bu yolla kavramak mümkün olabilecektir. Bu noktadaki derin düşünceler ve insanın bu konudaki farkındalığı, ancak Yaratıcı'nın sıfatlarını gördükten sonra sağlıklı bir inancın oluşmasını sağlayabilir. Akılla Allah'ı bulmak, bu şekilde gerçekleşmektedir. Bir insan önce inanır, sonra inandığı şeye bağlanır ve en sonunda da mutluluk ve doyuma ulaşır. İnsanın inanmadan önce sağlıklı olabilmesi, bu ihtiyaçlara da cevap verebilecek bir Yaratıcı'nın olmasıyla mümkündür. Yaratıcı'nın da mutluluk ve doyuma ulaşması için, ihtiyaçlarının karşılanması, bütün arzularının tatmin edilmesi, her türlü zenginliğe sahip olması, kusursuz ve mükemmel olması, madde cinsinden olmaması, her şeyin mahiyetini bilmesi, bilgisinin her şeyi kapsamaması, gücünü orantılı kullanabilmesi, bütün eksikliklerden de uzak olması gerekmektedir.

İnsanın ve diğer yaratılmışların, Yaratıcı'nın kudretini tam manasıyla kavrayamamasının sebebi, onun büyüklüğünden kaynaklanmaktadır. İnsan, Yaratıcısı'nı var olan duyuları ve akıl yürütme özelliği ile ancak bu kadar idrak edebilmektedir. O, varoluşunun gücünden dolayı görünmemektedir. Görünmüyor olması onun olmadığını değil, tam aksine şiddetle var olduğunu göstermektedir. Bazı dalga boyları ve frekansları var oldukları halde göremememiz gibi. Varlığı bu kadar açık olduğu halde biz ancak onu çeşitli cihazlarla fark edebiliriz. İnsan da Yaratıcı'yı akıl ve kalp ile fark edebilmektedir.

İnsanın Gücüyle İstekleri Arasındaki Makas Çok Açıktır

Yaratıcı öyle bir güç olmalı ki “ol” ve “dur” komutuyla ve zahmetsizce her şeyi yönetebilmelidir. Yoktan var edebilmeli ve hem başlangıçta hem de sonda varlığı devam eden bir Yaratıcı olabilmelidir. Bu gücün nitelikleri, insanın kimliği ile Yaratıcı’nın kimliğinin birleşmesi halinde insanı huzura yaklaştırabilir. Böyle bir inanca teslim olmak, insanın bir kutsala inanıp bağlanma ihtiyacını karşılar ve bağlandıktan sonra da kişiyi en yüksek doyum noktasına çıkarır. İnsana bu duyguyu yaşatan bir gücün varlığı bile, evreni tek bir Yaratıcı’nın yarattığına dair bir fikir vermektedir.

AC [İnsanın çok yüksek bir yaratılışı olmasına rağmen, istekleriyle yapabildikleri arasındaki makas çok açıktır. Bu açıklık sebebiyle insanın başka soyut ihtiyaçları olması gerektiği düşünülmektedir. Ancak bu ihtiyaçlar karşılandığında insanın güven duygusu tam manasıyla oluşur. Güvenin olmadığı yerde korku hâkimdir. Korkudan korunmak için ise insanın güvenecek bir güce ihtiyacı vardır. Bu da akıl yürütme yöntemiyle Yaratıcı’nın olması gerektiğini göstermektedir.]

ON [İnsanoğlu, evrenin neden yaratıldığını düşünürse Yaratıcı’nın varlığını idrak edebilir; ancak nasıl yaratıldığını düşünürse, Yaratıcı’nın varlığı gizlenir. Niçin yaratmış olduğunu düşünürken, “Bir Yaratıcı var olmalı” diyerek akıl gözüyle onun varlığını görebilir insan. Eseri ortaya koyan Yaratıcı, kulunun ne derece kendisini bulacağını ve ona ulaşacağını sınamaktadır. Allah’ın varoluş şifreleri vardır; kul, bu şifrelerden birini sorduğunda önüne bir başka şifre, onu da çözdükten sonra başka bir şifre çıkar ve en nihayetinde Yaratıcı’yı bulabilir. Evrendeki şifreler akıl yoluyla çözülür; geriye şifreler arasındaki bağlantıları kurmak kalır. Varlık, neden yaratıldığını düşünene aşikar, nasıl yaratıldığını düşünene ise gizlidir. Yaratıcı’nın gerçekleri, sınırsız gerçeklerdir. Sınırsız olan gerçekler, sınırlı bakışlarla algılan-

maz. Sonsuzluk, sınırlı bakışla görülemez. O halde biz, ancak akıl yürütme yöntemleriyle önerme yapabilir ve çıkarımlarda bulunabiliriz.]

Evrende Yaratıcı'nın şahsını göremesek de, sıfatlarını görmek ve Onun varlığını eserin kendisinden izlemek mümkündür. Aynı şekilde evren de Yaratıcı'nın şahsını değil, sıfatlarını göstermektedir.

Büyük bir gökdelen yapılacağını düşünelim. Gökdelenin mimar ve mühendisleri eseri inşa etmeden önce bilgiye ihtiyaç duyarlar. Mühendislik bilgilerinden ekonomi bilgisine kadar hatta meteorolojik bilgiler çerçevesinde her şeyi gözden geçirmek gerekir. Ancak bu bilgiler doğru yer ve zeminde inşa edilebilir. Bu şartlarla birlikte binayı yapacak kişinin onu inşa edebilecek maddi ve manevi bir gücünün de olması gerekir; gökdelenle ilgili bütün malzemeyi bulup temin edebilecek para, insan ve akıl gücünün olması şarttır. Bu noktada ilim, irade ve hikmetin birleşmesi gerekir. Buradaki hikmet, gökdeleni doğru yerde inşa etmeyi ifade eder; uygulanabilirliği ve fizibilitesi inşa edenin hikmet sahibi olduğunu gösterir. İrade, o fiili yapma kararını verecek ve bu kararı özgür bir şekilde uygulamaya koyup, eyleme dönüştürecek. Bir binanın yapımı bu şekilde iki senelik bir sürede ancak bitebilir. Binanın yapılması kol gücünden çok, bilgiyle mümkündür.

Evren aslında bilgi demektir. Özellikle dijital teknoloji ortaya çıktıktan sonra, evrenin ve her şeyin bir bilgi olduğu, datalardan ve programlardan oluştuğu söylenmeye başlamıştır. Varoluşta insanın uzak hafızasında nasıl ki birçok bilgi yazılıysa, evrende de büyük bir hafıza sahibi olan bir güce ihtiyaç vardır. Bu güç her şeyin geçmişini ve geleceğini bilir ve kontrol eder; evrenin varoluşunu, hayatın bağlantı unsurunu bu şekilde oluşturur. Bir işçi, bir mühendisin bildiği kadar bilemez. Bir mühendis, işçiden daha fazla bilgiye sa-

hiptir; ancak bir yönetim kurulu üyesinden daha az bilir. Evrene baktığımızda da pozitif bilimle uğraşanların birer mühendis gibi olduklarını görürüz. İlahi iradeye uygun olarak evrenin neden var olduğunu bilenler, peygamberler ve onların varisi olduğu söylenen veli kullardır. Evrenin varoluşu ile insanın varoluşu arasındaki bu dengeyi gözetmek gerekir. Bu noktada, soyut duygular için “mekanı olmayan duygular” tabiri kullanılmaktadır. Fakat bir şeyin soyut olması, onun var olmadığını göstermez. Bu sebeple göremediğimiz bazı gerçekler, aslında evrenin varoluş gerçeğidir.

Ölüm ve İnsandaki Kontrol Duygusu

Ölüm kavramını, insan dışındaki diğer canlılar algılayamazlar. Genetik programları bu şekilde kodlandığından ve insanlar asırlardır yiyecek ihtiyaçlarını karşılamak için hayvanları kesmelerine rağmen, hayvanlarda insanlara karşı mücadele etmek için organize olmuş herhangi bir faaliyet yoktur. Bu, hayvanların hayatın sonucunu bilmediğini gösterir.

İnsanın temel ihtiyaçlarını gidermek onu tatmin etmediğinden, soyut ihtiyaçlar oluşmaktadır. Takdir edilme, kendini ve neslini güvende hissetme ihtiyacı, dünyayı ve kendi bulunduğu durumu daha iyi hale getirme arzusu yine insanın ihtiyaçları arasındadır. Bütün bunlara karşı kendisini gerçekleştirmek isteyen insanı bir şeyler engeller. Kendisini engelleyene karşı aciz kalan insan o olumsuzluktan ancak ölümsüzlüğe inanma duygusuyla sıyrılabilir ve her şeyi yaratan güce sığınarak yükünü hafifletebilir. Bu durum, gemiye sırtında ağır bir yük binen ve bu yükü hiç kimseye güvenmediği için bırakmayan bir yolcuya benzetilebilir. Kimseye güvenmediği için bu yükü sırtından indirmeyen yolcu, kaptana karşı saygısızlık etmektedir. Böyle bir yolcu, bindiği geminin kaptanına güvenmiyorsa, o gemiden inmesi icap eder. “Yağmuru bulut yağdırır, rüzgarı ise hava akımı oluşturur. Geminin ilerlemesinde kaptanın dümende olmasının bir tesiri yoktur” diye düşünen bir yolcu kendi aczini ve fakrını

fark etmez; nihayetinde Tanrı yokmuşçasına hareket etmeye başlar. Oysa insanın Tanrı'nın var olduğunu bilerek hareket etmesi, kendi yararına olacaktır. Kişi, bu iki düşünceden hangisiyle hareket ederse, özgürlüğü de ona göre farklı olacaktır. Bu sebeple, kişinin hareketleri onun hayatını belirler.

İnsanın kendi gücü ve sınırlarıyla, Yaratıcı'nın güç ve sınırlarını doğru çizip algılayarak belirlemesi gerekir. Kişinin, Yaratıcı'nın verdiği özellikleri incelerken, kontrolün kendisinde olmadığını da çok iyi bilmesi gerekir. Dünya üzerinde, uzaya gitmek kadar ileri noktalara ulaşan insan, en ufak bir deprem ya da fırtınada aciz kalmaktadır.

“Yaratıcı'ya gerek yok” duygusunun insanın psikolojik doğasına uymadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Çünkü insanda kutsal olana inanma ve bir Yaratıcı'ya güvenme ya da sığınma ihtiyacı vardır. İnsan güvendiği zaman, tehlikenin kalktığını hisseder. Kendini tanıyan insan Yaratıcı ile bağlantı kuracak şekilde kendi sınırlarını belirleyebilir. İsteklerini hoyrat şekilde istemekle, onları usulünce istemek arasındaki farkları bilmek, insanın Yaratıcı'yla olan ilişkisini belirleyecektir. İnsandaki inanma ihtiyacını güçsüz ve zayıf olma hali belirlemekte ve bu ihtiyaçların varlığı, inanmaya yönelik olarak kapıları açmaktadır.

[İnsandaki psikolojik yaralar, ancak insanın taşıdığı inançlarla tedavi edilebilir.] Pozitif bilimin sunduğu ilaçlar ise bir yerden sonra yetersiz kalır. Bu, insanın gerçek manada mutluluk ve doyum için çok önemli bir kuralı oluşturmaktadır.

[İnsan, içini acıtan gerçeklerden kaçma eğiliminde olan bir varlıktır. Panik bozukluğu hastalığında kişiyi endişeye sevk eden en önemli unsur, ölüm korkusudur. Beyinde hipotalamus adı verilen ve bu korkuyu algılayan bir alan vardır. Bu, aynı zamanda insanın kontrol duygusuyla da ilgili bölgedir.

Ölümle yüzleşmek, kontrol duygusu için çok önemlidir. Ölüm gerçeğini insanlığa açıklamak yerine, ölüm korkusu-

nu gidermeye yönelik girişimler, insanların kendileri için zararlı olacağı kadar çevreleri açısından da son derece tehlikeli olacaktır. Beyinde o bölgede bulunan sinirsel bağlantıları yok etmek yerine, ölüm korkusunun insanın mutluluğuna uygun şekilde yorumlanması gerekir.]

Tanatoloji

[Tanatoloji adıyla bilinen ve insanların ölümle ilişkilerini anlamaya çalışan bilim dalı, insanların ölümle nasıl bir bağları olması gerektiğini araştırır. Ölüm konusunda insanın en çok ihtiyacı olan hislerden birisi, ümit duygusudur. Ölüm konusunu düşünen kişinin de bu duyguyu zedelemeyecek çözümler bulması gerekir. Yoksa başarılı ve mutlu olması hayli zor olur.

Ölüm gerçeğiyle beraber ümidi devam ettiren en önemli formül, kişinin sonsuzluğa inanmasıdır. Ölümden sonra bir başka hayatın varlığı, insanda ümitsizliği yok etmeden doğru çözümler getirir ve ölümü yorumlamış olur. Bu, geleneksel çözüm yöntemidir ancak faydalı olan düşünce biçimi de budur. Diğer yandan materyalist bakış açısı, ölümün acı ve kaçınılmaz bir gerçek olduğunu düşünmekle beraber ölümden kurtulmak için onu yok saymak gerektiğini savunur; ölümden sonraki her şeyi reddeder. İnsan ancak hayatında her şey yolunda giderken ve henüz gücü varken, bir noktaya kadar bunu düşünebilir. Ancak geleceği düşünür ve felsefi bir bakış açısıyla hayatını sorgularsa kendisini önceden bu duruma hazırlamış olur.

İnsan ölümden ve bunun korkusundan ne kadar kaçarsa kaçsın, ona ölümü hatırlatan pek çok olayla karşılaşacaktır. Önceleri ölüm korkusu daha bireysel yaşanırken, 11 Eylül olaylarından sonra ölüm dehşeti küresel olarak yaşanmaya başlamıştır. Bu travmatik etki, bundan yüz sene önce yalnızca o bölgenin insanlarını etkileyecekken, iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte bugün bu olay tüm dünyayı et-

kilemektedir. Artık olayın içinde olmayanlar da küresel çapta dünyadaki bütün felaketlerden etkilenmektedirler. Yine ünlü kişilerin ölmesi, insanlarda ailelerinden birisi ölmüş gibi bir acı uyandırmaktadır. İnsanların sürekli gördükleri birinin öldüğünü düşünmesi, onlarda bir yakınının kaybetme etkisi uyandırarak buna çözüm üretme ihtiyacını doğurmaktadır.

İnsanın kendi varoluşunu ve ölüm gerçeğini, dünya üzerindeki görünen ve görünmeyen gerçekleri sorgulaması gerekir. Bütün bu sorgulamalar, insanın bilgeliğine katkıda bulunur.

İnsanın ölümle yüzleşebilmesi için doğru şekilde yaşadığını bilmesi gerekmektedir. Ölümden en çok korkanlar, öldükten sonra yaptığı yanlışlıkların hesabını vereceğini bilen kişilerdir. Ölümle birlikte hayatın bittiğini düşünen, kimseye hesap vermeyeceğini söyleyen bir insan “Bir başka dünya yoktur” düşüncesiyle hareket etmektedir; kendine haksızlık yapıldığında ve diğer insanlara gücü yetmediğinde ise “Belki ölümden sonra da bir hayat vardır” düşüncesiyle ilerlemektedir. Bu şekilde kendisine anestezi uygulayarak ölümün acısından uzaklaşmaya çalışır. Mesela Nietzsche, ölümün varlığını sorgulayıp, buna bir cevap bulamadığı için intihar etmiştir. İnançın insanı teselli etme gücü burada ortaya çıkmaktadır. Eğer insan yok olacağını düşünüyorsa bu, onun varoluşun ve hayatın anlamsızlığı kanaatinde olduğunu gösterir. Dinlerden alınan güç olmaksızın, insanların ümitsizliğe kapılması ve zorluklar karşısında pes etmeleri çok kolaydır.

Ölümlle ilgili konuda insanın belli tepkileri vardır. Bu tepkilerden ilki “Ben ölmeyeceğim” şeklindedir. Ardından, “Neden ben” sorusu gelir ki burada bir öfke ve inkar vardır. Bu protestodan sonra kişi kendisinin de öleceğini kabul eder ancak pazarlık yapma süreci gelir. Bu süreç “Evet, benim ama...” sözleriyle kendisini gösterir. Bundan sonra ya ölüm gerçeği kabullenilir ya da depresyon oluşur. Kişi dep-

resyonu aşarsa yine bir kabullenme olur. Ölüm gerçeğini düşünen bir kişinin eğer sağlam bir inancı varsa, hızla bu safhaya geçebilir. İnancı zayıf olanlar, beşinci safhaya çok daha zor geçmektedirler. Hatta birçoğu bunu başaramadığı için çözülmemiş yas sendromunda kalabilirler.

Akıllı insan, yalnızca evrende var olan güzelliği görmez; bu güzellikle beraber, onu var edeni de görür. Akıllı insan bir şehre gidip orada güzellikleri seyrettiğinde, ardından bu güzellikleri oluşturan, şehri imar eden kişiyi de tanımak ister. Şehrin sahibi bu bakış açısıyla yaklaşan bir yolcuyu kendisine muhatap olarak kabul eder. Aksi halde, yiyip içtikten sonra çekip giden bir yolcuya kıymet vermez.

İnsan tehlikelerden korunmak için psikolojik desteklere ihtiyaç duymaktadır. Aciz ve ihtiyaç sahibi olması dolayısıyla her şeyi tam manasıyla göremeyebilir. Hz. İbrahim'e nasıl Allah'ın dostu olduğu sorulduğunda, "Allah'ın isteklerini kendi isteklerime tercih ettim ve her şeyden çok onu sevdim" demiştir.

Ölümden Etkilenmenin Şiddeti

[İnsanlar doğar, büyür, yaşar ve ölürlər. Ölümü de doğum gibi normal kabul etmek beklenen bir davranıştır. Fakat yaşlılar üzerinde yapılan araştırmalara göre insanın yaşının ilerlemesiyle yaşama arzusunun azalmadığı, bilakis arttığı ortaya çıkmıştır. Seksen yaşına gelmiş bir kişiye ölüme hazırlanması gerektiği mesajını vermek, onu çok rahatsız edecektir. Kendisini ölüme hazırladığını dile getirse de bunu kalben yapmakta zorlanmaktadır. Materyalist yaklaşım, bu noktada yaşlılarla ölümü hiç konuşmamak gerektiğini, yokmuş gibi davranmanın daha iyi olacağını savunmaktadır. Oysa ölüm düşüncesi, hayata anlam katmak için muhakkak olması gereken bir düşüncedir.

İleri yaştaki insanlar hem hastalıklarla daha çok karşılaştıklarından hem de yakınlarını kaybettikleri için ölümle

daha fazla yüzleşirler. Bu durum da onların hayatı daha fazla sorgulamalarına vesile olur. Bu dini literatürde, gafletten çıkmak ve varoluşu unutmak şeklinde nitelendirilen durumdur. Ölüm konusu bu sebeple, din ihtiyacı ile ölüme anlam katma ihtiyacının birlikte ilerlemesine vesile olmuştur.]

Elektriğin çarptığını bilmeyen bir insan, onun çarptığını anlamak için ona temas etmek zorundadır. Ölümün varlığını, anlamını sorgulayan, öldükten sonraki hayata dair bir hayat düzenlemesi yapan ve buna entegre olarak yaşayan kişi ölümle ilgili düşünmekten korkmaz. Ancak böyle düşünmeyen, ölümü görmezden gelen ve Tanrı benden uzakta bir yerde, diyen kimse ölümle karşılaştığı zaman Tanrı'yla karşılaşacağını düşünür. Bu da sonuçta bir hesap verme duygusu oluşturabilir.

Peygamberler ve onlardan sonra gelen din bilimcileri insanlığa rehber olmuşlardır. İnsan yaşarken bir sürü hataya ve hileye düşme ihtimaliyle yüz yüzedir. Bazen içeriden bazen de dışarıdan gelen yaptırımlarla hataya yenik düşen insanoğlu için bu mücadele ontolojik bir mücadeledir. Gerek kötülüğü hatırlatan şeytan kavramıyla gerekse iyiliğin hatırlatıcısı olan melek kavramıyla yönlendirmeye tâbi tutulan insan için son kararı yine kendi özgür iradesi vermektedir. Hangi yöne ilerleyeceğinin kararını veren insan, rehber ve yoldaki işaretlere uyduğu takdirde kendisi için belirlediği hedefe varabilecektir. Bu noktada ölümün insanın geleceğini planlaması açısından ciddi bir rolü vardır. Bu dünyada bir misafir gibi yaşayan insanoğlu, herhangi bir mala dört elle sarılmaz, çünkü bir süre sonra o malın elinden çıkacağını bilir. Bu kavram Batı'da ve İngiltere'de kendisini göstermektedir. İngiltere'de bütün mal varlığı İngiliz Krallığı'na aittir ve her şey doksan dokuz yıllığına kiralanmıştır. Evrenin varoluşunda da aynı durum söz konusudur. Bu durumda insan ölümü idrak etmezse, çok sancılı bir dünya hayatı geçirecektir. Çünkü ölüm bir perdedir. Perdenin arkası görünmez. Bu

nokta beş duyu ile anlaşılamadığı için orası ancak sezgilerle ve akıl gözüyle görülebilir. İslam dini, gerçek hayatı “ahiret hayatı” olarak tarif etmiştir. Kişi, tüm bunların bilincine vararak yaşadığı takdirde, ölüm gerçeğiyle yüzleşmesi bir o kadar kolaylaşacaktır.

DNA'daki Saklı Anlam

222

İnsanın sembolik düşünceyle ilgili kavramları belli dönemlerde öğrendiği gibi, psikolojik gelişimi de Yaratıcı'yı sıfatlarıyla kabul edecek yaşa geldiğini göstermektedir. Ölüme anlam katmak da bu olgunlaşma içerisinde yer alır. Ancak tesadüfi varoluş bunları açıklayamaz. Olasılık hesaplarıyla birçok şey bir araya getirilmeye çalışılsa da, evrenin anlamını açıklamak mümkün değildir. [DNA'yı insan yapan içinde bulunan azot, protein gibi amino asitler değil, orada yazılı olan anlamdır.]

İnsanda da bedenle ruh farkı vardır. Ruh dediğimiz şey aslında anlamdır. Ama tıpkı kitaptaki mananın kendiliğinden oluşmayacağı gibi bu anlamın da kendi kendine oluşması mümkün değildir. Yaratıcı evrende bizzat varlığı ile bulunmasa da özellikleri ve isimleriyle mevcuttur. Madde- nin üzerinde bütün bunlar sıfat olarak vardır. Örneğin bir kitabın kapağı, kağıdı, cildi, onun bedeni; içinde yazılanlar ise, onun ruhudur. Kitabı, manasını gözetmeden düşündüğümüzde onu yazana karşı saygısızlık yapmış oluruz. İnsan DNA'sı da bir kitaptır. [DNA'da yetmiş metre yüksekliğe uzanacak kadar ansiklopedik bilgi vardır. Bu bilgi, en basit hücrede de en gelişmiş hücrede de bu şekilde mevcuttur. Evren, ölüme göre programlanmıştır. DNA'da programlanmış hücre ölümleri vardır. İnsan beyninde de böyledir. Zamanı geldiğinde muhakkak ölüm gerçekleşmektedir. Bu sebeple ölüm evrendeki en önemli gerçektir. Evreni yaratan güç, ölümü çok net ve keskin bir şekilde hayatın içine yerleştirmiştir. O halde ölümün çok farklı bir anlamı olması gerekir.]

Ölümü bir bitme ve sonlanma şeklinde düşünmek diğer canlılar için geçerli olabilir. Çünkü onlarda bilinç yoktur. Fakat insandaki bilincin varlığı, evrende çok daha büyük bir bilincin olduğunu gösterir. Evrende geçmişi ve geleceği fark eden küçük bilinçlerin olması, geçmişi ve geleceği bilen büyük bir bilincin varlığına delil olmaktadır. Tanrı kavramı da yüksek bilinci ifade eder. Evrene anlam katan da budur ve eğer bu anlam olmazsa yaratmış olmanın anlamı kalmaz. Evrendeki üstün teknoloji, oluşturduğu programları istediğinde aktif hale geçirirken, istediğinde de durdurma yetkisine sahiptir. Ölüm gerçeğinin bu aşamada belirleyici rolü, Yaratıcı'nın ölümden sonra kendisine dönüşü düşündürtecek olmasıdır.

Dinde Ödül ve Ceza Kavramı

İnsanın özellikleriyle evrenin özelliklerinin benzerliğini sık sık vurguladık. Evren bir makro modelken, insan da mikro modeldir. Bir atomun ortasında nötron, proton ve çevresinde de elektronlar olduğu gibi insan da küçültülmüş bir evren, evren ise büyütülmüş bir insan gibidir. Aralarında çok fazla benzerlik vardır. Evren ile insanda su oranlarının bile aynı olması bunu anlamak için yeterlidir.

[Ödül ve ceza evrensel kavramlardır. Kurallara uyan insanla uymayanların eşit olması düzenin zaafıdır ve o düzenin yürümeyeceğini gösterir. Eğer kötü gibi görünen şeyler olmasa, mesela kalp hastalıkları, insan kalbinin nasıl çalıştığını öğrenmeye ihtiyaç duymaz; sadece yiyip içerek hayatını devam ettirme yoluna gidebilir. Bu sebeple iyicil ve kötücül duyguların ölüm sonrası karşılığı olacağını bilmek insanı daha fazla çalışmaya itecektir. Cennet ve cehennem kavramları da bu açıdan kişileri iyiye ve güzele motive edebilir.

İnsanın psikolojik dinamiğine baktığımızda, onun iyi ve güzel şeyler yapmasına sebep olan şeyin ödül, kötülük ve yanlışlıktan kaçınmasına sebep olan şeyin ise ceza olduğunu

A. C

görürüz. Bunlardan biri olumlu diğeri ise olumsuz pekiştirme yapmaktadır.] Hayvan eğiticileri de çok iyi bilirler ki hayvanlar ödül ve ceza mekanizması ile harekete geçirilebilirler. Zihinsel şartlanmalar hayvanlarda ve insanlarda nasıl geçerliyse, bunun evrende de bir karşılığı olması beklenir. Bu karşılık, Tanrı'nın varlığı sorusunu cevaplamadan önce, öldükten sonraki hayatla ilgili sorulara geçmek, basit gerçekleri bilmeden kompleks konuları irdelemek gibi olacağından, asıl cevapların bulunmasını geciktirebilir ve bu nedenle de önemlidir. Eğer insan Yaratıcı'nın var olduğuna inanırsa, öldükten sonraki hayat konusunda da zihninde doğru cevapları bulma ihtimali kuvvetlenecektir. Farz edelim ki bir şehir inşa ettik ve insanları da öldükten sonra o şehre naklediyoruz. Bu düzen içinde önümüze çıkan engeller olursa, şehrin yöneticisi nakil işlemini gerçekleştirmek için o engeli ortadan kaldırır. İşte bu engel, ölüm engelidir. Ölümden sonraki hayatı reddetmek, inandığımızı söylediğimiz Tanrı'ya inanmamak, onu aciz, güçsüz ve sınırlı olarak görmek demektir. Oysa ilahi irade demek, sınırsızlık demektir. İlmiyle, gücüyle, her hal ve şekliyle sınırsız olduğunu kabul ettiğimizde, öldükten sonraki hayat da aklın bir gereğidir. Ölümden sonraki hayatı açıklamakta Freud'un savunduğu tez şudur: Çocuk babasını Tanrı yerine annesini de ahiret yerine koyar çocuğun annesini bir liman gibi görmesi yedi yaşına kadar normaldir. Ancak çocuk büyüdükçe ne baba hayatı boyunca onun rehberi olabilir ne de anne sürekli onu sırtında taşıyabilir. Bu durum, dinin insandaki olgunlaşma ve gelişmişlik düzeyiyle çok ilgili olduğunu göstermektedir.

İnsan geliştikçe, hayatı sorgulamaya ve ortaya çıkan din ihtiyacına daha fazla yönelmeye başlar. Öldükten sonra ne olacağını sormayan bir insan din gibi bir kavrama lüzum görmeyebilir. İnsan yiyip, içip, çoğalmakla yetinecek bir yapıda değildir; hayatı anlamlandırma genleri sebebiyle çok

fazla şeyin farkındadır. Böylece zihinsel olarak geliştikçe bugünün ötesini sorgulamaya da başlamaktadır. Freud'un açıklaması, insanın hayvansal düzeyde kalmış olması halinde geçerli olacaktır. İstekleri, bakışı ve hayatı anlamlandırma arzusu sınırsız olmasına rağmen gücü sınırlı olan insanın nereye sığınacağı önemli bir sorudur.

Darwin, başlangıçta Tanrı'ya inanmasına rağmen daha sonra dünyadaki kötülükleri gördüğünde evrende istisna olan mücadeleyi, esas olan iyiliğin ve yardımlaşmanın yerine konumlandırarak inanmayla ilgili farklı bir anlam oluşturmuştur. "İyiliğin varlığına rağmen kötülükler evrendeki mükemmel düzene uymuyor" şeklinde düşünerek Tanrı'nın varlığı ile karşılaştığı kötülükleri bağdaştıramadığından agnostik olmuştur. Bilimsel olarak Tanrı'nın varlığının ya da yokluğunun bilinemez olduğunu ifade etmiştir.

Kötülük Sorunsalı

[Materyalizm, evrende karşılaştığı kötülük problemini çözemediği için Yaratıcı'yı bulamamıştır. Son dönemlerde duygusal zekâ çalışmaları esnasında yapılan araştırmalar, insanlarda iyicil ve kötücül güçlerin olduğunu ortaya çıkarmıştır. İnsanın tamamen hatasız olma ihtimali söz konusu değildir. Zira insan, içindeki kötücül duygular eğitilmezse, kötüye yönelebilecek yaratılıştadır. DNA'da programlanmış olan bu dürtü ve eğilimlerin varlığı, insandaki kötülük problemini doğru şekilde tanımlamamızı gerektirir. Evrendeki kötülüklerin varlığı, iyi ile kötünün mücadelesini oluşturarak, iyi olanın gelişmesine vesile olmuştur. Bu durumun beyindeki karşılığı, ödül ve ceza mekanizmalarıdır.]

Olumlu ve olumsuz pekiştirmelerle idare edilen insan ve diğer canlılar için bunların evrensel bir karşılığının olmaması mümkün değildir. Bu sebeple evrensellik kavramı insanı rahatlatan, tedavi değeri olan bir kavramdır. Örneğin ciddi hastalıklardan muzdarip olan insanlar, kendileri gibi diğer

insanların da aynı hastalığa düştüklerini gördüklerinde rahatlamaktadırlar.

[İyinin ve kötünün karşılıksız olmayacağını düşünmek, insanın öç alma dürtüsünü ve bu konudaki travmalarını hafifletecektir. Eğer ahirete inanç tam olarak varlık göstermezse, insanlar devamlı savaşır ve kavga ederlerdi. İlahi iradenin kendisine yapılan haksızlığın hesabını soracağı düşüncesi, insanın suç işlemesini engellemektedir. Dindar insanların genellikle kurulu düzenlere uymalarının sebebi de budur. Hesap verme duygusu olmayan kişi, görünen ve görünmeyen her türlü suçu işleyebilir. Yakalanmadığı sürece her şeyi yapabileceğini düşünen insanı yönetmek bu nedenle çok daha zordur. Cennet ve cehennem ya da ödül ve ceza kavramlarını hayatına yerleştiren insanların, evrendeki bütün içinde iyi birer parça olarak yer alması mümkündür.]

İnsanı en çok rahatsız eden şey, bir zevkin geçici olmasıdır. Doruktaki zevkleri tadan insanlar bile onun bitmesinin verdiği hüznü yaşarlar. Sadece bu dünyanın varlığı, insandaki ödül ihtiyacını karşılayamaz. İnsan fitratındaki beklenti, arzu ve istekler, onun ego doyumunu sağlamaya yetmemektedir. Eğer insan öldükten sonra iyi ya da kötü olarak yaptıklarının karşılığını alacağını düşünürse, yaptıkları anlam kazanacaktır. Mesela bir çocuk ders çalışırken gelecekle ilgili planları yaparsa zorluklara katlanabilir. Bu durumun elbette evrende de bir karşılığı olacaktır.

Evrende karşılıklılık ilkesi vardır. Hegel diyalektizmi adı verilen tez; antitez ve sentez kavramlarıyla zıtların birliğinden bahseder ve aslında onun bu diyalektizmi ahiretin varlığına delil oluşturur. Bu bakış açısıyla değerlendirdiğimizde, iyilikle beraber kötülüğün de var olduğunu ve var olması gerektiğini görürüz. Bunun gibi başlangıç ve son, varoluş ve yok oluş gibi zıtların uyumu evrende ilahi iradeyi görünür kılar; zulüm varsa karşılığında adalet de vardır. Bu zıtlıkların orantıları ve dereceleri belli bir uyumu oluşturur.

İşte bu uyum, madde ile ruhun varlığı, dikkatimizi dünyadan sonraki bir yaşama çekmekte ve ahiretle beraber, cennet ve cehennemin de varlığına delil olmaktadır.

Kutsal metinleri incelediğimizde inancın bir sıralaması olduğunu görürüz. Öncelikle Tanrı inancı, ardından peygamber inancı, sonra ahiret inancı, bunu takiben de adalet kavramını içeren dört ana ayağı vardır. Bu dört temel unsur, insanın evrendeki düzenle uyumlu hale gelmesini sağlamaktadır. Orkestraya uyum sağladığı için rahatlayan insanoğlu, asgari müştereklerde evrenle buluşmadığı ve yaratılış sistemine uymadığı için bunun bedelini mutsuzluk şeklinde ödemektedir. Evrendeki düzenin anlam boyutunu böyle algılamayan insanoğlu, evrendeki etkileşimden ve sibernetikten mahrum kalacaktır. İlerlediğiniz yolda dümeni çevirenin parmağıyla yürümeyen gemiler, çarkların işlemesiyle gemiyi yürütebilecek güce ulaşır. Evrende her şeyin birbirini tamamlaması durumu, madde ile mana arasındaki etkileşimin insanlar arasında da psikosibernetik kavramından bahsedebileceğimizi göstermektedir.

Peygamberlerin Rolü

[Evrendeki düzende bilinçli ve bilinçsiz varlıklar vardır. Bilinçsiz varlıklar, yapmaları gerekeni bir görev şeklinde yaparlarken, bilinçli varlıklar için bir sorgulama söz konusudur. İnsan beyni, sahip olduğu yeteneklerin çok daha üstünde bir algılama kapasitesine sahiptir ve geçmişle gelecek arasında başarılı bağlantılar kurabilmektedir. İnsan gücünün sınırlı, ancak zihin gücünün sınırsız olması, bir rehberle ihtiyaç olduğunu gösterir. Bu aşamada en büyük rehberler peygamberlerdir.]

Peygamberlerin ortaya çıkışını incelediğimizde, toplumların ihtiyacı ile peygamberlerin varlığının çok bağlantılı olduğunu görürüz; Hz. Musa, kendi zamanındaki ihtiyaca cevap olarak gelen bir peygamber olmuştur. Sosyologlar bu

durumu, toplumda bir talep oluşmasının sosyolojik zorlamalar meydana getirdiği ve bunun da sosyolojik sonuçlara vesile olduğu şeklinde açıklarlar. Bu durum, sanat için de böyledir. Bu sebeple, ihtiyaç ilmin hocasıdır denilir.

Peygamberler insanlar için kutup yıldızı gibidirler. Peygamberler olmadan insan, kendi zihnine güvenip, el feneri ile yol almaya çalışmış gibi olacağından, hata yapma ihtimali yüksek olur.

Peygamberlerin varlığı, insan psikolojisine temel güven duygusunun artması yönünde bir etki yapmaktadır. Peygamberlerin, ahiret inancı vasıtasıyla insanın yok olmayacağını söylemeleri, insan için en korkutucu durumlardan birisi olan gelecekle ilgili belirsizlik durumunu ortadan kaldırır. Belirsizliği giderme ihtiyacı, insan için psikolojik bir ihtiyaçtır. Hayvanlar herhangi bir belirsizlik durumunda mağaralarına sığınır ve korkularını yatıştırırlar. Oysa insan, belirsizliği tolere edememe haliyle karşı karşıyadır. Bu nedenle ahiret fikri de insandaki bu belirsizliğin giderilmesi hususunda oldukça önemlidir. İnsanı ve evreni yaratan Yaratıcı, aracı ve haberci göndermişse, evrende bir belirsizlik var demektir; o zaman insan, iyilikle kötülüğün sonunda nasıl bir aşamaya gelineceğini ve belirsizliğin gideceğini göreceğinden rahatlayacaktır. Gelecekle ilgili kaygısı olan insanların bunalıma girmeleri yahut olanları unutmak için farklı arayışlara girmeleri söz konusudur; bu yönelimlerin kendisine faydalı olacağı düşüncesiyle belirsizliği gidermeye çalışırlar. Doğru bilgiye ulaşmayan insan dahi, belirsizlik duygusunu gidermek için tapınmaya ihtiyaç duyabilir. Sadece bu durum bile, Tanrı'nın varlığını göstermesi bakımından önemlidir.

İnsan dışında hiçbir canlı bir tapınma duygusuna sahip değildir. Zira bu duygu insanın zayıflık, güçsüzlük, yetersizlik ve belirsizliğe karşı zihinsel sığınağıdır. Bunun sonu-

cunda da kişinin kendini güvende hissetmesi, kendisini teselli etmesi, belirsizliği giderme durumu ortaya çıkacaktır. Zira belirsizlik arttıkça korku artar, netlik oldukça da korku azalır.

İnançtaki Samimiyet

[Samimiyet son yıllarda bilimsel bir kategori olarak değerlendirilmekte ve bilimsel dergilerde bu konularda yapılan araştırmalar yayımlanmaktadır. Bir insan herhangi bir konuda güçlü duygular hissettiği zaman, bu, karşı tarafta da benzer duygular oluşturabilir. İnsanın bir şeyi güçlü bir duyguyla istemesi, beyne o konu ile ilgili giren bilgilerin kalıcı olmasına vesile olur. Bu sebeple insandaki önemli duygular, o konunun insan için kalıcı olması sonucunu doğurur. Bu vesileyle samimiyetin olması demek, evrendeki anahtarla kilidin birbirine uyumu demektir.

Evrendeki ahenkle uyumsuzluk, samimiyetsizlik olarak da tanımlanabilir. Bir insanın düşündükleri, söyledikleri ve yaptıkları arasında tutarlılığın bulunmaması evrenle ters düşmektir. Bir konuda insanın verimli ve üretken düşünebilmesi için zihinsel odaklanma ile duygusal yoğunlaşmanın aynı alana toplanması gerekir.] İnsan bir konuya yoğunlaşmadığında, bu bilgi onun için sadece birkaç metreyi aydınlatan bir ışık kaynağı gibi olur. Fakat düşünce ve duygu aynı noktada yoğunlaştığı zaman, daha uzun bir alana etki etme imkanı doğar. Samimiyet de insan için böyledir. Bu, bir bakıma lazer ışınlarıyla normal ışık arasındaki fark gibidir. Normal ışık kaynağından çıkan fotonlar, gayri muntazam olarak dağılır ve bir iki metreyi aydınlatırlar. Oysa bu ışık, özel bir tüple tek yöne yönlendirilerek benzer yönde tutulduğu takdirde, bir kilometre uzağa kadar gidebilir. Tıpkı bunun gibi samimiyet de evrende bir sinerji oluşturmakta ve düşünce ile duygunun birleşmesi sonucunda insanın karşı tarafı etkileme gücü ortaya çıkmaktadır. Samimiyet bu sebeple, merha-

met ya da empati gibi sosyal bir duygudur. [Samimi olmak, en başta kişinin kendisini rahatlatır. Bizler samimiyet deyince, insanların dürüst olmasını anlasak da aslında samimiyet, evrendeki enerji ile ahenkli olmak demektir.

Samimiyetin olmadığı yerde insan, tabiattaki ahenge değil, kendi ahengine uyar. Düşünce ve duyguları farklı yönlerde olan kişi çarpık şekilde ilerler; bir bakıma kendisini israf eder. Bu sebeple samimiyetin hedeflenmesi gerekir.]

Samimiyetin doğmasında en büyük şartlarından birisi, dürüstlüktür. Yalan, insanın samimiyetini engeller. Yalanı belli etmeyecek şekilde insan ilişkileri kurmaya çalışmak, insan zihnini de yoracaktır. Samimiyet, karşı tarafta güveni artıran bir durumdur. Bu sebeple samimi insanların, farkında olmaksızın, ikna gücü yüksek insanlar olmaları olağandır. Bu sebeple bütün semavi öğretiler, samimiyeti yüceltmişlerdir.

AİLEDE VE EĞİTİM ORTAMINDA DİN EĞİTİMİ TUTUM FARKINDALIĞI ÇALIŞMASI

(Anne-baba veya eğitim veren kişi ayrı ayrı doldurmalıdır)
Prof. Dr. Nevzat Tarhan tarafından farkındalık çalışması olarak,
Türk kültürü için geliştirilmiştir.

Cevaplar (özel sorular hariç);

A- EVET/SIKLIKLA

B- BAZEN

C- HAYIR/NADİREN/HİÇ şeklinde olmalıdır.

Yaş:

Cinsiyet:

Eğitim durumu:

Memleketi:

Medeni durumu: Evli ... Dul ... Bekar ...

Anne'yim: ... Baba'yım: ... Vakıf'ım: ...

- () Sizce din eğitimi gerekli midir? Gerekli ise kaç yaşında başlamalıdır?
- () Din eğitimini anne baba mı yoksa hocalar mı vermelidir?
- () “Hal (davranış) dili ile yapılan eğitim, vaaz nasihat tarzında yapılan eğitimden daha etkilidir” düşüncesine katılıyor musunuz?
- () “Hal dili ile çocuklara ve gençlere iyi örnek olabiliyorum” diyebilir misiniz?
- () “Toplumun ortalama kılık kıyafetine ters düşmeyecek şekilde, gerekirse spor kıyafet giymeyi uygun bulurum” diyor musunuz?
- () Mahalli şivemi değiştirmek için çabalamam gerektiğini düşünmüyorum.
- () Genel kültür sahibi olmak önemlidir.
- () Oturma, kalkma, konuşma ve yeme adabına uymaya çalışırım.
- () “Eğitimin bilgi alışverişi dışında derin bir anlayış, ısıtan bir şefkat, ferahlık veren ilgi, yol gösteren rehberlik olduğunu düşünerek hareket ediyorum” diyebiliyor musunuz?
- () Ders çalışırken veya kitap okurken kendimi eğitmeye öncelik veririm.
- () Takdir, övgü, müjde ve sevdirmenin esas olduğunu; tenkit ve cezanın ise istisna olduğunu kabul ediyorum.
- () Zamana uymaya, planlı çalışmaya ve sözümde durmaya çok dikkat ederim.
- () Çocuklarım veya dersanedeki gençler, beni gördüğünde odalarına çekilirler.
- () Çocuklarımla veya dersanedeki gençlerle hemen hemen her gün oyun oynar, muhabbet eder, arkadaş olmaya çalışır ve konuşurum.

- () Çocuklar veya gençler üzerinde sıklıkla kontrol ve disiplin zorluğu yaşıyorum.
- () Yemeklerde sıklıkla hayati konularda ders vermeye çalışırım.
- () Ders ve nasihatimin çocuklarımı veya gençleri sıkıldığını fark etsem de devam ederim.
- () Ders ve nasihatimin yumuşak ve sevimli olması için yollar düşünürüm.
- () Namaz kılarken çocuğumla cemaat olmaya özen gösteririm.
- () Bizim evde herkes ibadetini yapmaya çalışır.
- () Evimizde çoğunlukla sabah namazına kalkarız.
- () Ayda iki, üç defa bile olsa mutlaka ailece kitap okuruz.
- () Evde veya dersanede genellikle sinirli bir kişilik olarak bilinirim.
- () Evde veya dersanede genellikle yüzüm gülmez.
- () Çocuklar veya dersanedeki gençler bana soru sormaktan kaçınırlar.
- () Bizim evde veya dersanede ses tonu genellikle yüksektir.
- () Yemekten sonra dua etmeyi alışkanlık haline getirdik.
- () Çocuk ve genç psikolojisini öğrenip çoğu zaman ona göre davranmaya çalışırım.
- () Eğitim psikolojisi ile ilgili kitaplar alıp okurum.
- () Kolaylaştırarak, sevdirecek bir şeyleri öğretmeye çalışıyorum.
- () Emir, nasihat ve otorite ile iyi şeyleri öğretmeye çalışırım.
- () **Çocuklarıma ve gençlere baskı uygulamıyorum diyorsanız şunları yapıp yapmadığınızı sorunuz.**
– Bağırıp azarlamayı doğru bulmuyorum, nadiren kullanıyorum.

– Bir konuda karşımdakini bağırıracak kadar ısrarcı olabiliyorum.

– Hem çok başarılı hem de iyi bir dindar olması için onu sürekli kontrol ediyorum. Hata yapmaması için denetliyorum.

– Onu sürekli övüyorum.

– Çocuğumun dindar bir kişi olması için, sürekli iyi ahlak özelliklerini anlatıyorum. Çocuğun sıkıldığını fark etsem de buna devam ediyorum.

() **Çocuğu kötülüklerden korumak için;**

– Televizyonu kaldırırım.

– Arkadaşlarını kısıtlarım.

– Onunla oturup doğrular ve yanlışlar konusunda uzun uzun konuşurum.

– Eğer kabul etmezse,

– Döverim

– Bağırırım

– Azarlarım

– Küserim

– Kontrolleri artırırım

– Nasihatleri artırırım

– Üzüldüğümü hissettiririm

– Kararı ona bırakırım

– Harçlığını keserim

– Diğer...

() **Bilgisayar ve internet kullanımında;**

– Odasında bilgisayar var.

– Odasında internet bağlı.

– Şiddet filmleri seyrediyor.

- Romantik dizileri seyrediyor.
- Spor programlarını izliyor.
- Çokça müzik dinliyor.
- Birlikte çalışma veya oynama sıklığımız
- () “Sus, konuşma, anlamazsın, sırtıma” sözlerini çok kullanırım.
- () Çocuğumun ve gencin “mum gibi” olması gerektiğini düşünürüm.
- () Çocukların veya gençlerin beklentilerini ve değişmesini istedikleri şeyleri öğrenmeye çalışırım.
- () Çocukların veya gençlerin benden ve aileden şikayetlerini önemserim ve dinlerim.
- () Bizim evde yalana başvurma sıklıkla olur.
- () Bizim evde düşmanca duygular sık yaşanır.
- () **Hangi tür müzik dinliyor?**
 - Popüler
 - Dini müzik
 - Çeşitli
 - Bilmiyorum
- () Günde ortalama saat televizyon seyrediyor.
- () **Disiplin metodu olarak uyguladıklarınızı derecesine göre +3,+2,+1 ve 0 olarak işaretleyiniz.**
 - Dövme
 - Azarlama
 - Küsme
 - Affetmeyi eğitimde kullanma
 - Bilgilendirme
 - “Ben” dili yerine öznesiz isim vermeden anlatma
 - Örnek olma

- İmalar kullanma
 - İçinde şefkat olan disiplin
 - Ben dili yerine sen dili kullanma
 - Takipçi olma
 - Kişiyi değil davranışı eleştirme
 - Güler yüzlü ama kararlı olma
 - Kişiyi değil davranışı övme
 - İkna ve inandırmayı kullanma
 - Önce onu anlamaya çalışma
 - Büyük hata küçük hata ayırımı yapma
 - Onun mizacına göre en iyi metodun ne olduğunu araştırma
 - Yanlışı hemen düzeltme
 - Doğru hareketi övme, takdir etme
- () **Çocuğunuzun veya gencin dini ve ahlaki değerlerden her birini ayrı ayrı öğrenmesi için planlar yapıyorsanız, bu değerlerden iyi örnek olabildiklerinizi derecelendirmek için +3, +2, +1, 0, -1, -2, -3 olarak işaretleyiniz.**
- Merhamet
 - Utanma
 - İnsanları sevmek
 - Hayvanları ve çevreyi sevmek
 - Büyüklere saygılı olma
 - Doğrulara bağlı kalma
 - Sözünde durma
 - Kibirli olmama
 - Başkalarını küçümsememe
 - Alçakgönüllü olma

- Yardım sever olma
 - İyilik yapmaktan zevk alma
 - Kötülüğü önleme sorumluluğunu taşıma
 - Sabırlı olma
 - Yumuşak huylu olma
 - Cömert olma
 - Tutumlu olma
- () İbadeti, duayı öğretirken, özendirip sevdirmeye çalışırım.
- () İbadet ve duayı tam yapamadığında veya dini değerlere ters davrandığında, nefis ve şeytan kavramlarını anlatıp mücadele etmesinin faydalarından söz ederim.
- () Çocuklarıma veya gençlere emir verme ve buyurgan yaklaşım sergileme yerine fikir vermenin daha etkili olduğuna inanıyorum.
- () Çocuklarıma veya gençlere seçenekler sunup, onların karar vermesini sağlamaya çalışmanın doğru olduğuna inanıyorum.
- () Çocuklarımin veya gençlerin benim gibi düşünmedikleri konularda onların fikirlerine saygı duyabiliyorum.
- () Yeteneklerinin gelişmesi için onlara hata yapma hakkı tanıyorum.
- () Tenkidin çalışma şevkini kırdığını bildiğim için az kullanmaya çalışıyorum ama başaramıyorum.
- () Bizim evde herkes kendini düşünür.
- () Evde birimiz üzgün olduğunda, diğer kişiler bu üzüntünün sebebini bilir.
- () Evde birimizin başı derde girdiğinde, diğer kişiler de bunu dert ederler.
- () Sıkıntı veya üzüntü durumunda birbirimize hemen destek oluruz.

- () Bizim evde herkes hoşuna giden şeyi dinler.
- () Bizim evde herkes başkasının görevini hatırlatır, kendi üzerine düşeni ihmal eder.
- () Evimizde adil ve eşit paylaşım olduğunu düşünmüyorum.
- () Bizim evde herkes başına buyruktur.
- () Bizim evde çoğunluğumuz duygularını bastırır.
- () Ailemizde birbirimize olan sevgimizi göstermeyiz.
- () Bizde herkes birbirinin işine karışır.
- () Evimizde birbirimizle ilgilenecek zaman bulunmadığından, herkes kendi problemini kendisi halleder.
- () Birbirimize hoşgörülü davranırız.
- () Evimiz, kurallı bir ortam değildir.
- () Bizim evde problem çözmek, hiç kolay olmaz.
- () Bizim evde büyükler bizim fikrimizi almadan, bize görev verirler.
- () Eve gelirken kendimi çoğunlukla mutlu hissederim.
- () Bizim evde herkes fedakârlık yapmaya çalışır.
- () Bizim evde şefkat ve hoşgörü önceliklidir.
- () Bizim evde sorunlara konuşarak çözüm üretilebilir.
- () Bizim evde sorunların üstü örtülüp hep ileriye bırakılır.
- () Çocukların ve gençlerin özgüveni geliştirecek bir yol olarak başarı duygusunu tatmaları için fırsatlar oluşturmak istiyorum ama başaramıyorum.

KAYNAKÇA

- Aeschylus, "The Oresteia", Translated by Robert Fagles, New York, Penguin Books, 1984.
- Achterberg J., "Imagery in Healing: Shamanism and Modern Medicine", Boston New Science Library, Shambhala, 1985.
- Adler Alfred, "Kusursuzluk Çabası, Yetersizlik Duygusu", İstanbul, İz Yayınları, 2005.
- Adorno T., Frenkel-Brunswik E., Levinson D. and R.N. Sanford, "The Authoritarian Personality", New York, Wiley, 1964.
- Alladin A., "Hyprotherapy Explained", Canada, 2008.
- Aghajanian G., Sprouse J., Rasmussen K., "Physiology of The Midbrain Serotonin System" In Meltzer H. Ed., Psychopharm, 1987.
- Aghajanian G. & Marek G.J., "Serotonin and Hallucinogens", Neuropsychopharmacology, 1999.
- Aguillard Donald W., "Evolution Education in Louisiana Public, A Decade Following Edwards v. Aguillard", American Biology Teacher, 1999.
- Akbulut S., "Darwin ve Evrim Teorisi", İstanbul, Yeni Asya, 1980.
- Akhtar S., "A Faith For All Seasons: Islam and The Challenge of The Modern World", Chicago.
- Aktay Yasin, Emin Köktaş, "Din Sosyolojisi", Vadi Yayınları, 1998.
- Al-Maqrizi K., "Das Pyramidenkapitel Hitat", Leipzig, Graefe, 1911.
- Albin R., & Greenamyre J., "Alternative Excitotoxic Hypotheses", Neurology 42, 733-738., 1992.
- Albright C.R., & Ashbrook J., "Where God Lives In The Human Brain", Naperville, Sourcebooks, 2001.
- Alexander R., "The Biology of Moral Systems", New York, Aldine de Gruyter, 1987.
- Allen L.S. & Gorski R.A., "Sexual Orientation and The Size of The Anterior Commissure In The Human Brain", Proceedings of the National Academy of Sciences, 89., 7199-7202., 1992.
- Allen L.S., Shryne J.E. & Gorski R.A., "Two Sexually Dismorphic Cell Groups In The Human Brain", Journal of Neuroscience, 1989.
- Allison R. A., "New Treatment Approach For Multiple Personalities", American Journal of Clinical Hypnosis, 17,15-32, 1974.
- Allison R., "Essence Memory: A Preliminary Hypothesis", Hypnos 23, 6-13, 1996.
- Allison R. & Schwarz, "Minds In Many Pieces", New York, 1980.
- Alpyağıl Recep, "Derrida'dan Caputo'ya Dekonstrüksiyon ve Din", İstanbul, İz Yay., 2007.
- Alston W.P., "Divine Action, Human Freedom and The Laws of Nature In Quantum Cosmology", Ed. R. J. Russell, N. Murphy and C. J. Isham, Vatican City State: Vatican Observatory Publications, 1993.
- Altea Rosemary, "You Own The Power: Stories and Exercises", New York, William Morrow, 1999.

İnanç Psikolojisi

Dünyanın yaratılış gayesi nedir?
İnsan kendini hem özgür, hem de
yaratıcının varlığına teslim olmuş
hissedebilir mi?

İnanç geni var mıdır?

İnancın psikolojik sağlığa etkileri nelerdir?

Din bir takıntı mıdır?

Ruh nasıl bir programdır?

Ruh, beyin, beden ilişkisi nasıl olur?

Bilim ne zaman dinin alanına

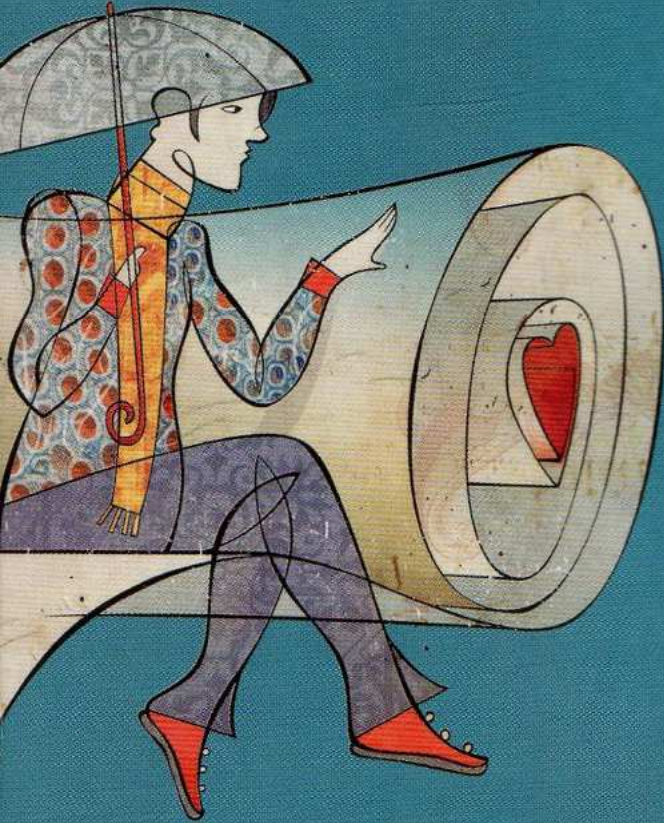
müdahale eder?

Kanıt dayalı din nasıl olur?

Dua ve ibadetin psikolojik ve fizyolojik
faydaları nelerdir?

Modern dünya, akli ve bilimi yegane
değerler sayıp kutsarken; inanç konusunu
bilim ile birlikte anmaktan, iki olguyu aynı
çizgide buluşturmaktan
adeta kaçındı.

Prof Dr. Nevzat Tarhan, bu kitapta "inanç"
konusuna bilimsel bir yöntemle yaklaşıyor.
Bunun ötesinde, sağlam inancın ve onun
oluşturduğu dinî geleneğin ruh sağlığı için
gerekliğini vurguluyor.

ISBN: 978-975-263-865-5

13,50 TL

timas.com.tr